

ফিন্যান্স ও ব্যাংকিং

নবম-দশম শ্রেণি

জাতীয় শিক্ষাক্রম ও পাঠ্যপুস্তক বোর্ড, ঢাকা

RvZxq wk¶lvµg I cv̄c̄y–K tew©KZK 2013 wk¶veI ¶_‡K
beg-` kg tk̄iYi cv̄c̄y–Ki ‡c wba¶i Z

wdb̄v̄Y I ēvswKs

beg-` kg tk̄iY

i Pbvq
wkej x i "evBqvZj Bmj vg
tgvnv̄s̄ mj vD̄i xb tPšaj x
bvRgp bnv̄i

m̄úv̄` bv
W. tgvnv̄s̄ gvm̄y i ngvb

RvZxq wk¶lvµg I cv̄c̄y–K tew©, XvKv

RvZxq wk¶|vµg I cW'cȳ–K tew©
69–70 gwZwSj ewYwR'K GjvKv, XvKv–1000
KZR cKvkZ|

[cKvkK KZR me^Zjmsi¶|Z]
cix¶|vgjK ms<iY

cŭg cKvk : A±vei , 2012

cW'cȳ–K cŷqtb mgš^qK
tgvrvš` gwbi j Bmjvg

KwúDUvi K±úvR
Kvj vi MúvK

cŭ`
mj kŭ evQvi
mRvDj Avte`xb

wWRvBb
RvZxq wk¶|vµg I cW'cȳ–K tew©

mi Kvi KZR webvg¶j" weZi¶Yi Rb"

gŷ ¶Y :

cñ½-K_v

ukv RvZxq Rxeþbi meZvgly Dbæþbi ceRZq Avi `Z cwieZðkxj wetkji P'vtj Ä tgvKvtejv Kti evsj vt`kþK Dbæþ I mgwxi w`þK wbtq hvl qvi Rb` cðqvRb mykuvjZ Rbkwi³ | fvlv Avtã`vj b I gwp³hþxi tPZbvq t`k Movi Rb` ukv_# AšwbnZ tgav I mævebvi cwicyeKvþk mwnh` Kiv gva'wgK ukvivi Ab`Zg j q' | GOvov cðwgK `þi AwRZ ukvivi tgšuj K Avb I `qZv mæcñwi Z I mmsnZ Kivi gva'tg D'PZI ukvivi thvM` Kti tZvj vl G `þi i ukvivi Dþi'k` | Ávbræþi GB cðuqvi wfZi w`tq ukvivi_#K t`þki A_#bwZK, mvgvRK, mvs`wZK I cwitekMZ cUfngi tçñtZ `q I thvM` bvMwi K Kti tZvj vl gva'wgK ukvivi Ab`Zg wetep` welaq |

RvZxq ukvibwZ-2010 Gi j q' I Dþi'kþK mvgþb tiþL cwigwRZ ntqtQ gva'wgK `þi i ukvivug | cwigwRZ GB ukvivutg RvZxq Av`k'j q', Dþi'k` I mgKvj xb Pwn`vi cðZdj b NUvþv ntqtQ, tmB mvt` ukvivi_# i eqm, tgav I MðY q'gZv Abhvqx wLbdj wbañY Kiv ntqtQ | GOvov ukvivi_# `bwZK I gvbwK gj`teva t`þK i i` Kti BwZnm I HwZn` tPZbv, gnvb gwp³hþxi tPZbv, wki`-mwnZ`-ms`cwZteva, t`kþçteva, cñwZ-tPZbv Ges ag`eytMvÎ I bvi x-cj`I wbeþkþI mevi cðZ mggh` teva RvMZ Kivi tPov Kiv ntqtQ | GKwU weÁvbgb` RvWZ MVþbi Rb` Rxeþbi cðZwU tñtñ weÁvþbi `ZtçZ`cðqvM I wvWUvj evsj vt`þki i eKí -2021 Gi j q' ev`evqþb ukvivi_# i m'q'g Kti tZvj vi tPov Kiv ntqtQ |

bZb GB ukvivutgi Avtj vtK cñxZ ntqtQ gva'wgK `þi i cðq mKj cv`cy`K | D³ cv`cy`-K cñqþb ukvivi_# i mvg`c, cðYZv I ce`AvfÁZvtK `iþZi mþ½ wetePbv Kiv ntqtQ | cv`cy`-K `tjvi welaq wbeþb I Dc`vcþbi tñtñ ukvivi_# mRbkxj cðZfvi weKvk mvaþbi w`þK wetkl fvtè `iZi` I qv ntqtQ | cðZwU Aa`vtqi i iþZ ukLbdj hþ³ Kti ukvivi_# AwRZe` Ávþbi Bw½Z cðvb Kiv ntqtQ Ges wewPÎ KvR, mRbkxj cñæel Ab`vb` cñamsthrRb Kti gj`vqþk mRbkxj Kiv ntqtQ |

weÁvb I cñy³ i AfZce`Dbæþbi dtj GB kZvãxi ukvivi_# v cðZwbqZ GKwU cwieZðkxj wetkji mæšlx b nt`Q | G mgtq e`emvtqi aib, A`qþ I e`vswKs Kvþug e`tj hv`Q Ges Gmtei cðZ gvþþI i `wofw½ cwiewZZ nt`Q | GB bZb cwiewZtZ RvZxq ukvibwZ 2010ÑGi wbt`Rbv Abhvqx wdb`vÝ I e`vswKs welaq ukvivutg Ašfþ³ ntqtQ | cwigwRZ Kwii Kj vtgi Avtj vtK beg`kg tkñyi Rb` cv`cy` KwU i Pbv Kiv ntqtQ |

GKwesk kZþKi A½xKvi I cZ`qtK mvgþb tiþL cwigwRZ ukvivutgi Avtj vtK cv`cy`-KwU iwPZ ntqtQ | KvþRB cv`cy`-KwU Avi I mgwxi mvaþbi Rb` thþKvþv MVbgj K I hwp³m½Z civgk`c, iþZi mþ½ wetePZ nte | cv`cy`-K cñqþbi wecj KgñtÁi gta` AwZ `^i mgtq cy`-KwU iwPZ ntqtQ | dtj wKQz fj`ÎwU t`þK thþZ cvti | cieZpms`ciY `tj vtZ cv`cy`-KwUþK Avi I my`i, tkvfb I ÎwUgþ³ Kivi tPov Ae`vnZ, `vKte | evbvtþbi tñtñ AbjnZ ntqtQ evsj v GKvþWgx KZK cñxZ evbvi wvZ |

cv`cy`-KwU i Pbv, mæuv`bv, wPÎv¼b, bgþv cñw` cñqþb I cñvkbvi KvþR hviv Avšwi Kfvte tgav I kg w`tqtQb Zwt`i ab`ev` Ávcb Kivw | cv`cy`-KwU ukvivi_# i Avbw`Z cv I cZ`wvKZ `qZv ARð wvwiðZ Ki te etj Avkv Kwii |

cðdmi tgvv`-dv Kvgvj Dwi`b
tPqvi g`vb
RvZxq ukvivug I cv`cy`-K tewW`XvKv

mPxcĬ

Aa'vq	weeiY	cŕv bs
1	A_ŕb I e'emvq A_ŕb	1-13
2	A_ŕtbi Drm	14-26
3	Aŕ_P mgggj "	27-41
4	SmK I AwbŏqZv	42-50
5	gj abx Avq-e'q cŕ° j b	51-63
6	gj ab e'q	64-72
7	tkqvi, eÊ I wWteÂvi	73-82
8	gÿ ŧ, e'vsK I e'vsuKs	83-89
9	e'vsuKs e'emv I Zvi ai b	90-101
10	ewYwR"K e'vsK I Zvi cwivPwZ	102-109
11	e'vsŧKi AvgvbZ	110-119
12	e'vsK I MŏnK	120-125
13	ŧK> ŧq e'vsK	126-136

ՀՀ-ի Արդյունաբերության Արդյունաբերության Երկրորդ Արդյունաբերության

Արդյունաբերության մեջ, որի մեջ էլ ընդգրկված է արդյունաբերության երկրորդ արդյունաբերությունը, որը հիմնականում զբաղվում է էներգետիկայի, մետալուրգիայի, քիմիական արդյունաբերության, սնունդի և ծեփարարության ոլորտներում արտադրանքների արտադրությամբ: Այս ոլորտը հիմնականում զբաղվում է էներգետիկայի, մետալուրգիայի, քիմիական արդյունաբերության, սնունդի և ծեփարարության ոլորտներում արտադրանքների արտադրությամբ: Այս ոլորտը հիմնականում զբաղվում է էներգետիկայի, մետալուրգիայի, քիմիական արդյունաբերության, սնունդի և ծեփարարության ոլորտներում արտադրանքների արտադրությամբ:

ՀՀ-ի Արդյունաբերության Երկրորդ Արդյունաբերության

- 1.1 Արդյունաբերության մեջ
- 1.2 Արդյունաբերության տեխնոլոգիաներ
- 1.3 Արդյունաբերության շինություններ
- 1.4 Արդյունաբերության բնակավայրեր
- 1.5 Արդյունաբերության էներգետիկայի ոլորտ
- 1.6 Արդյունաբերության քիմիական արդյունաբերություն

Փյունիկ : Գրիգորյան

cvტი | tm თქთი FY tდიZ თ I qვი GKUJ cვი Kიbv Kiv cღqvRბ nq| dtj cვი evტი i mჟzcვი Pvj ბვი Rბ^ს cვი Kი ბvgwdK Znმეტი i Drm ^{და}ბა^სY I ე^ე-^ეvcბv KiტZ A_ღბტი ავი Yv მnvqZv Kტი |

`j xq KvR : უკ^ელ^ე x^ელ უკ^ელტიKi მnvqZvq KტqK^ელ^ე `tj თე^ე nტq cღZUJ `j თტK^ეტbv GKUJ ეემv cღZ^ეტბი Pj ^ეvZ LiP I ^ეvqx LiP^ე ტj v ^ელ^ეყZ Ki ^ელ | tmB მ^ეტ G `ტUv Liტი ^ეელ^ეoMZ cv^ეტი i Z^ემ^ე Kv cღZ Ki ^ელ |

GKUJ თე^ე v^ეტი t^ელ^ეტ^ე A_ღბტი cღ^ელqv მ^ეტ^ე K^ე cვი ^ელ^ე nI qv h^ევq| თე^ე v^ეტი q GKUJ მvgwRK cღZ^ეტbv, h^ეტ^ე i გ^ე D^ეტი^ე გ^ებ^ეv^ე AR^ე ბq, tmL^ეტბI Avq-^ეq I Znმეტი ე^ე-^ეvcბ^ე GKUJ cვი Kიbv ^ეტK | უკ^ელ^ეvcღZ^ეტbv ტj v მ^ეავი YZ Q^ელ^ეტი i თeZბ, cix^ელ^ევი wd, f^ეvZ^ეwd, Gme Drm ტ^ეტK Znმეტი msM^ები Kტი | მ^ეტ^ეტ^ე K^ეm cვი Pvj ბვი Rბ^ს cღZ^ეტ^ელ^ეტK GB Znმეტი თ^ეტ^ე თე^ეფ^ებ^ეც^ეK^ევი ე^ეq თბე^ენ^ე KiტZ nq| თგბ: უკ^ელ^ეK-Kg^ეტ^ეტი i თeZბ, Ni ფ^ეო^ეv cღ^ეvb, თე^ე ჯ^ერ თე^ე cღ^ეvb, თე^ეფ^ებ^ეც^ეK^ევი ms^ეტ^ეv^ეგ^ეტ^ე ე^ეq, K^ემ^ეUD^ევი I Avme^ეტ^ე მ^ეტ^ე dtj cღZ^ეტ^ელ^ე e^ეთეa K^ევ^ელ^ემ^ეqv მ^ეტ^ეტ^ე მ^ეტ^ე ბ^ე Rბ^ს Znმეტი თე^ეფ^ებ^ეDrm I ე^ეენ^ეტი i თე^ეთეa LvZ თე^ეტ^ეPbv Kტი h^ეv^ე ფ^ეტ^ე Znმეტი ე^ე-^ეvcბ^ე თ^ეღ^ეZ Kiv თე^ე v^ეტი t^ელ^ეტ^ე A_ღბ | Dcti i D^ენიY^ე ტj vi გ^ეტ^ე `^ელ^ეP^ე თ^ეტ^ე GKUJ გ^ებ^ეv^ე AR^ე K^ევი cღZ^ეტbv, თK^ე cვი evi I თე^ე v^ეტი გ^ებ^ეv^ე AR^ე K^ევი cღZ^ეტbv ბq| ეZ^ეტ^ე c^ევ გ^ე Z გ^ებ^ეv^ე AR^ე K^ევი ეემv ev K^ევი თ^ე cღZ^ეტბი A_ღბ თტ^ე R^ეoZ | GKRბ გ^ე თ^ეტ^ე A_ღბ cღ^ელqv თK^ებ? გ^ე თ^ეტ^ე c^ე თ^ემ^ეq Kტი გ^ებ^ეv^ე AR^ე Kტი | Avevi c^ე თ^ეტ^ე Rბ^ს Z^ეტ^ე c^ე თ^ემ^ეq, თ^ეტ^ე K^ევი, K^ეგ^ეტ^ევი თeZბ BZ^ე Pj ^ეvZ LiP, hv თ^ეტ^ეტ^ე მ^ეტ^ე ბ^ე KiტZ nq| Avevi KL^ეტbv KL^ეტbv ტ^ე Z^ე cღqvRბ^ს Z^ეტ^ე თ^ეტ^ე AvqZბ e^ეტ^ე, თ^ელ^ეტ^ე თ^ე თ^ე BZ^ე თ^ე Av^ეტი LiP KiტZ nq| G^ე ტj v Z^ე თ^ეტ^ე LiP| dtj გ^ე თ^ეტ^ე მ^ეტ^ეტ^ე ეემv cვი Pvj ბვი Rბ^ს Pj ^ეvZ I თ^ეტ^ე მ^ეტ^ე Znმეტი თ^ეტ^ეტ^ე Kტი | თ^ემ^ეq ä Avq nტZ თ^ე თ^ეტ^ეტ^ე Znმეტი ms^ეტ^ე Kiv ბv hv, Z^ეტ^ე Z^ეტ^ე თ^ეფ^ებ^ეDrm თგბ: თ^ეტ^ეZnმეტი, eU^ეevUe, ა^ეტი c^ე თ^ე BZ^ე nტZ Znმეტი თ^ეტ^ე KiტZ nq| Avevi თ^ეტ^ე AR^ე ბ^ე თ^ე eo Ast^ეტი At^ეP^ე cღqvRბ nq, tmUJ მ^ეავი YZ თ^ეფ^ებ^ეთ^ე e^ეvsK nტZ M^ებ^ე KiტZ cvტი | G^ეტ^ე თ^ეტ^ე A_^ე cვი ტ^ეტ^ე თ^ეტ^ე v^ე K^ევი FY cვი ტ^ეტ^ე თ^ე K^ევი ^ეტ^ე h^ევq| გ^ე ეემv^ე თ^ეტ^ე თ^ემ^ეq ä At^ეP^ე მ^ეტ^ე ე^ეენ^ეტი i გ^ეტ^ე Pj ^ეvZ ე^ეq თ^ებე^ენ^ე, თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ეტ^ე, K^ეგ^ე თ^ეტ^ე Drm ტ^ეტ^ე FY M^ებ^ე Kტი, მ^ეტ^ე მ^ეტ^ე F^ეტი თ^ეტ^ე cვი ტ^ეტ^ე მ^ეტ^ე Znმეტი ე^ე-^ეvcბ^ე K^ევი A_ღბტი გ^ე K^ევი |

თ^ე qვი d^ეv^ეთ^ე D^ელ^ე v^ე m, evUv თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე K^ევი G^ე ტj v eo cვი მ^ეტი i K^ევი cღZ^ეტbv h^ეტ^ე i ტ^ეტ^ე ej nq თ^ეტ^ე | G ა^ეტი cღZ^ეტბი A_ღბ cღ^ელqv გ^ე თ^ეტ^ე ev თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე გ^ეტ^ე v მ^ეij ბq, eis At^ეტ^ე K^ევ R^ეl^ე | GKUJ თ^ეტ^ე A_^ე Znმეტი msM^ები თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე cღZ^ეტbv თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე | თგბ თ^ეტ^ე Z^ე cღqvRბ^ს Znმეტი გ^ე Z თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე g^ეტ^ე msM^ები Kტი | cღZ^ეტბი მ^ეტ^ეტ^ე, გ^ებ^ეv^ე ნ^ევი, M^ებ^ე K^ეტ^ე ev თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე | თ^ეტ^ე D^ეტ^ე თ^ეტ^ე K^ევი D^ეტ^ე Ges თ^ეტ^ე თ^ეტ^ე LvZ K^ევი გ^ეტ^ე Y Z^ე K^ევი თ^ე LiP ev თ^eტ^ე Kტი გ^eბ^ev^e თ^e h^eვ^e K^eვი A_ღბ Z^e თ^eტ^e Av^eტი v^eტ^e Kტი Ges თ^e K^eტი R^eბ^e თ^eტ^e _^eტ^e |

1.2 Արժեքի Կառավարում

Արժեքի Կառավարումը Կենտրոնական Բանկի կողմից իրականացվում է՝ ապահովելու արժեքի կայունությունը և ֆինանսական համակարգի կայունությունը: Արժեքի Կառավարումը իրականացվում է՝ ապահովելու արժեքի կայունությունը և ֆինանսական համակարգի կայունությունը:

Կ) Կենտրոնական Բանկի Կառավարում

Կենտրոնական Բանկի կողմից իրականացվող արժեքի կառավարումը ներառում է արժեքի կայունությունը ապահովելու և ֆինանսական համակարգի կայունությունը ապահովելու միջոցառումները: Արժեքի կառավարումը իրականացվում է՝ ապահովելու արժեքի կայունությունը և ֆինանսական համակարգի կայունությունը:

Լ) Կենտրոնական Բանկի Կառավարում

Կենտրոնական Բանկի կողմից իրականացվող արժեքի կառավարումը ներառում է արժեքի կայունությունը ապահովելու և ֆինանսական համակարգի կայունությունը ապահովելու միջոցառումները: Արժեքի կառավարումը իրականացվում է՝ ապահովելու արժեքի կայունությունը և ֆինանսական համակարգի կայունությունը:

Qwe : e½eÜytmZi

M) AvšRᄁZK A_ᄁb

AvšRᄁZK A_ᄁb Avg`vnb I iβvbi LvZ,tjv vbtq wePvi-weᄁkIY Kiv nq| evsj v`k cāvbZ Avg`vnbvfp` t`k| cāZeQi wecj cwi gvᄁY Lv`mvgMā, KuPvgvj , tgnkbnwi R, JIa, tctUᄁvj qvg BZ`w` wevfbaet` k nᄁZ Avg`vnb Kiv nq| Aci ct`ᄁ| evsj v`k nᄁZ cvU I cvURvZ`ē, ^Zwi tcivkK, Kwi RvZ`ē` BZ`w` iβvnb Kiv nᄁQ| iβvnb nᄁZ Avg`vnb tenk KiᄁZ nq etj cāZeQi weivU AstKi emYR`NvUwZ t` Lv hvq| GB NvUwZ ctᄁY cēvmx evsj v`k t` i cvvᄁtv A_ᄁev ti vgtUÝ weᄁkI fvgKv ivᄁL| AvšRᄁZK A_ᄁb Avg`vnb I iβvnb LvZmgn vbtq Avᄁj vPbv Kiv nq Ges G mspvš-NvUwZ Kxfvᄁe e`ē`vcbv Kiv hvq Zv Avᄁj vPbv Kiv nq|

GKK KvR :
 vᄁᄁK ᄁt`ᄁk`et`vᄁK gᄁ`vi mĀq epvᄁZ Ki Yxq0 - kvl R GKwJ Avᄁj vPbv Kvᄁmi AvᄁqvRb Ki ᄁeb Ges cieZvKvᄁmi Rb` G vclqvJi Dci GKwJ emoi KvR w` ᄁeb|

N) Ae'emvqx cāZōvᄁbi A_ᄁs`vb

mgvᄁR Ggb vKQz cāZōvb ev ms`v`_vᄁK, hv gvbeKj`vᄁY ev `wi`^a I evĀZ gvᄁᄁI tmevq vbtqvRZ| G aiᄁbi cāZōvb cwi Pjv bvi Rb` A_ᄁev Aᄁ_ᄁ mgZj` cY` ev tmevi cāqvRb AvᄁQ Ges tmB Aᄁ_ᄁ`ᄁ| e`ē`vcbv I cāqvRb AvᄁQ| G tᄁᄁĀ A_ᄁb th fvgKv ivᄁL Zv nᄁQ A_ᄁI A_ᄁmgZj` mᄁú` mSMāni Drm vPvᄁZKiy Ges Zvi mᄁze`envᄁi i gva`tg cāZōvbvU i tmevgj K DᄁĀ k`ᄁK mdj Kiv| D`vniY vnmvᄁe ejv hvq, GKwJ GwZgLvbn gvᄁvᄁvfvĒK cāZōvb bq| Zᄁe GwJi I Aᄁ_ᄁ cāqvRb AvᄁQ| wevfbaeAbj vᄁbi gva`tg Giv A_ᄁmsMā Kᄁi | msMᄁxZ A_ᄁe`q Kiv nq GwZgᄁ` i wevfbaeDbaᄁᄁ| dᄁj Ae'emvqx cāZōvᄁbi Aᄁ_ᄁ Drm vPvᄁZKiy Ges DᄁĀ k` ARᄁb Gi h`vᄁhvM` e`envi vᄁvōZ KivB Ae'emvqx cāZōvᄁbi A_ᄁbᄁbi gj DᄁĀ k`|

O) e'emvq A_ᄁb

A_ᄁbᄁbi meᄁPᄁq ,i`ZcY`aib nᄁQ e'emvq A_ᄁb ev weRᄁbm dvBb`vÝ| gvᄁdv ARᄁbi DᄁĀ k` jvf-ᄁᄁZi SvK vbtq MwZ msMvᄁᄁK e'emv cāZōvb ejv nq| dᄁj e'emv cāZōvb Zvi Znvej msMā I wevᄁvᄁᄁMi Rb` th A_ᄁb cāqv e`envi Kᄁi, tmvUB e`envi A_ᄁb| Kvievwi cāZōvb,tjvᄁK 3 fvᄁM fvM

Kiv nq: GKgvj Kvbv Kvievi, Askx`wii Kvievi I ths_ gj amb Kvievi | GB wZb cKvi cZovtbi B A_@tbi maviY `enkó` ntjv webtqvtMi Rb` A_@msMh I A_@e`e`vcbv | A_@msMhni tqtI `xq gj ab I FY Drm wnmte e`eüZ nq | e`emvq A_@qb GB cvtVi gj weiq |

evsj vt`tki metPtq Rbucq Kvievi cZovb maviYZ tQvU cZovb, hv GKgvj Kvbv ev Askx`wii Kvievi wntmte MwZ | weifb@qz`a I Kwi wkI, Mlg-MtAi tntUj I ti ÷tjU e`emv, gv` t`vKvb, tmj b, eyUK kc BZ`w` GB aitbi e`emv cZovb | GKgvj Kvbv cZovtbi jvf ntj gvj K GKv tfvM Kti, tj vKmvb ntj qZcittYi Rb` gvj tki e`w³MZ m`uWEI e`eüZ nq |

Askx`wii cZovtbi Askx`viti`i gta` SmK ewEZ nq weavq e`emvi Aw_@ qZ entb e`w³MZ m`uWE e`envtiti Rb` cZ`_vktZ nq | G aitbi GKgvj Kvbv ev Askx`wii e`emv cZovtbi Znvej msMhni Drm gvj tki wR`^Znvej, gpcdv, AvZkq`Rb t`tK MynZ FY, e`vsK A_ev MlgxY gnvRb t`tK mti`i wfvEtZ FY MhY | mZivs wR`^Znvej wbtqvm Kti Gi h_vthvM` e`envi wvDZ Kti gpcdv ARB KivB G aitbi cZovb, tj vi A_@tbi gj Dti`k` |

ths_ gj amb tKv`uvi A_@qb c@qv wfb@aitbi | GKwU cZovb ths_ gj amb ntZ ntj mi Kwi Abtgv`b wbtZ nq | mi Kwi Abtgv`b t`l qvi AvtM b`bZg gj atbi cwi gvY cwi Pvj KMtYi cwi PqcI, e`emvi Dti`k` I bvbwea `wj jw` wePvi-wetkH Kti | Abtgv`b tctj GKwU tKv`uvb Zvi eo AstKi Kw`qZ gj abtK tQvU tQvU AstK wfv³ Kti tkqvi wntmte wejq Kti | thgb: 10 tKwU UvKvi gj ab 1,000 UvKvi 1 j q tkqvti wfv³ Kti maviY RbMtYi KvQ wejq Kiv nq | GtKKwU tkqvti`i gj` gvI 1,000 UvKv ni qvi KvitY t`tki cZ`S-AAjt tQvU webtqvmKvixivi tKv`uvi tkqvi wkbZ cvti | tkqviti`i vi MY tKv`uvi gvj K Ges cZovwU jvfRbK ntj Zviv maviYZ wbcqZfvte jfvsk tctq _vtKb | tkqviti`i vi iv tkqvievRvi thgb XvKv ÷K G` tptA tkqvi wejq Kti tkqvitu bM` At`@ifvst` Kitz cvti | tkqvi Qvov eE I wvteAvi wejq Kti I ths_ gj amb Kvievi maviY RbMY t`tK FtYi gva`tg Znvej msMh Kitz cvti | tm tqtI wvteAviti`i vi A_@ hviw wvteAvi ev FYcI mq Kti, Zvt`itK wv`@ nvti wbcqZfvte mti` cUvb Kitz nte | tKbbv Zviv tkqviti`i vi`i gtZv tKv`uvi gvj K bq |

`j xq KvR : wkqv_xfv cv`cy`tki D`vniY, tj v Aa`qtbi gva`tg Ae`emvqx cZovb, e`emvqx cZovb I mi Kwi cZovtbi A_@qb c@qv gta` GKwU Zj bvgj K QK cZ` Kite |

P) e`vsK I Aw_@ cZovb
thtKvbtv t`tki A_@wZK KgrvE maviYZ tm t`tki e`vsK I Ab`vb` Aw_@ cZovtbi tK`^a Kti AvevZ nq | tmvbj x`e`vsK, RbZv e`vsK, ifvj x`e`vsK, cUbg e`vsK, kvnRvj vj Bmj vgx e`vsK- G aitbi mi Kwi I temi Kwi ewYvR`K e`vsK, tj v gpcdvwfvEK e`emv cZovb, Zte Gt`i A_@qb c@qv maviYZ e`emv cZovb t`tK GKUz wfb@cKwzi | GB e`vsK, tj v gvbtI i qz`a Znvej tK msMh Kti weifb@tgqvw` AvgvbZ mjo Kti Ges AvgvbZKvixtK wv`@ nvti mti` cUvb Kti | Avevi GB Znvej ntZ e`vsK, tj v weifb@ Kvievti Dti`v³vt`i FY cUvb Kti | GQvov e`w³MZ weifb@c@qvRtbi e`vsK t`tK FY tbqv hvq | GB FtYi Dci e`vsK wv`@ nvti mti` avh`Kti | wkS` e`vsK KZR FY MhZvi Rb` avhRZ mti`i nvi AvgvbZKvixtK cU`q mti`i nvi ntZ AtcqvKZ tenk | GB `aitbi mti`i nvti cv`R`B e`vsK, tj vi

gbrdv| e'vsk Aa'vtq Avgiv Gme cZ'v m'utK'we'wi Z Rvbe| ewY'R'K e'vsk Qrov wKQz Aw_ŕ cZ'vbl t'tki A_ŕwZK KgRvE' i'Zc'Y'f'vgKv ivtL| evsj vt'tki t'c'ŕvc'tU Ggb wKQz cZ'v'btbi D'vniY ntjv Bb'tf ÷ t'gU K't'f'ikb Ae evsj vt'k (AvBim'e), evsj vt'k Mn wbg'ŕ A_ŕb ms'v, evsj vt'k KwI e'vsk BZ'w' | GB Aw_ŕ cZ'v'bv,tjv evsj vt'tki A_ŕwZi w'f'bc'w'f'bc'lv'tZi Dbq'tb m'et'kl f'vgKv cvj b K'ti |

1.3 Kvi ewi A_ŕ'btbi i'Z;

eZ'ŕ'bt cZ't'hw'wZ'vgj K g'p'evRvi e'e'vq gbrdv AR'ŕbi Rb' cZ'w' miKwi, temiKwi, AvšR'w'ZK e'emv cZ'v'bv,tjv'tK w'et'kl i't'Zi m'v't' ce'c'wi K'í b'vg'wdK A_ŕb Ki'tZ nq| m'ŕ'ŕ'šZ I m'ŕ'ŕ' A_ŕb e'e'v'cbvi e'en'v'ti e'emv cZ'v'bv,tjv'vi S'w'K n'w' cvq Ges gbrdv e'ŕ' cvq| w'bt'Pi w'el'q'm'gn A_ŕb e'e'v'cbv't'K Aw'K A_ŕ'n K'ti t'Zvtj |

K) e'emvqK gj ab-msKU

evsj vt'tki t'c'ŕvc'tU A_ŕb m'á'w'K'Z avi Yv w'et'kl i'Z'ienb K'ti | evsj vt'k GKw'U 'wi' 't'k etj Aw_ŕ msKU e'emv cZ'v'bv,tjv'vi Rb' GKw'U w'bZ'w'w'g'w'EK NUbv| GB msK't'Ui Rb' Kvi'evi cZ'v'bv m'ŕvi'if'c c'wi P'vj bv Kiv GKw'U 'j'fn K'vR| D'vniY w'nt'm'te ej v hvq, GKw'U cZ'v'bv'btbi Ku'P'vgj t'Kbv c'ŕ'qv'Rb w'Kš' A_ŕ'sK't'Ui Rb' tm h'w' h_v'm'g'tq D'ch'ŕ' c'wi g'v'tY Ku'P'vgj w'Kb'tZ Ac'viM nq, Zv'ntj cZ'v'bv'w'Ui D'rcv' b'c'ŕ'ŕ'q'v e'v'nZ n'tZ cv'ti | A_ŕb-ms'ŕ'vš-avi Yv Zv't'K c'wi K'í b'vg'wdK h_v'm'g'tq c'ŕ'qv'Rb'xq c'wi g'v'tY A_ŕ'ns'M'ŕ I Zvi h_v' e'en'v'ti m'v'q'Zv K'ti |

L) AbM'ŕni e'vsk'e'e'v

Dci š' Db'z w'et'kl g'tZv Avg'v't' i Aw_ŕ cZ'v'bv,tjv' h't'ó m'ns'M'w'Z bq etj F't'Yi Rb' Av'te' b Ki'tj I Kw'ŕ'ŕ'Z m'g'tqi g'ta' FY cvl qv hvq bv| A't'K m'gq e'vsk F't'Yi w'ec'ix'tZ th m'á'w'É e'ÜK ivL'tZ nq, Zvi Ac'Z'j Zvi Kvi'tY e'vsk FY D'ch'ŕ' m'g'tq I h_v' c'wi g'v'tY cvl qv hvq bv| d'tj e'emv'q't' i G A_ŕ'sKU n'tZ D'w'Z m'gm'v t'gv'K'w'ej v Kivi Rb' L'p'B c'wi Kw'í Z'f'v'te A't'ŕ' ms'v'b Ki'tZ nq Ges m'w'K w'eb't'q'vM w'x'v't'š'i g'v'a't'g A't'ŕ' j'v'f'R'bK e'en'vi Kivi c'ŕ'qv'Rb nq| m'w'K Aw_ŕ c'wi K'í bv I e'e'v'cbv e'emv'q't' i G ai't'bi m'gm'v ce'ŕ'g'v'b Ki'tZ m'v'v'h' K'ti Ges thme c'x'w'Z'tZ Zv t'gv'K'w'ej v Kiv hvq Zvi avi Yv t'q|

M) 'f'w'k'ŕ'ŕ'Z D't'v'v'v

evsj vt'tki temki f'vM ŕ'z' cZ'v'bv'btbi D't'v'v'v'v 'f'w'k'ŕ'ŕ'Z etj Zviv GKw'U 'x'N'ŕ'g'q'w' c'wi K'í b'vi g'v'a't'g A_ŕb K'v'h'ŕ'g c'wi P'vj b'vi Ki'tZ cv'ti bv| G'tZ K'ti A't'K j'v'f'R'bK cZ'v'bv D'ch'ŕ' Aw_ŕ c'wi K'í b'vi Af'v'te Aw_ŕ msK't'U m'ŕ'f'v'te P'j'tZ cv'ti bv Ges A'e't'k'tl j'v't'fi e'tj ŕ'w'Zi m'ŕ'ŕ'x'b nq| A_P GB ŕ'w'Zi Kvi'Y i'ayAw_ŕ Ae'e'v'cbv| A_ŕb e'e'v'cbw'el'qK Á'v'b_v'K'tj m'nt'RB GKRb e'emv'q'x c'wi K'í b'vg'wdK 'f'g't'j' c'ŕ'qv'Rb'xq c'wi g'v'tY A_ŕ'ns'v'b K'ti Zvi m'w'K w'eb't'q'v't'Mi g'v'a't'g e'emv c'wi P'vj bv K'ti ch'ŕ'ŕ' gbrdv AR'ŕ Ki'tZ cv'ti |

N) D'rcv' b'g'l'x w'eb't'q'vM I RvZ'xq Avq

GKw'U mdj w'eb't'q'vM RvZ'xq Avq e'ŕ'x'tZ c'Z'ŕ'ŕ' f'vgKv ivtL| A_ŕ'bw'el'qK Á'v't'bi c'ŕ'qv't'M GKRb e'emv'q'x w'eb't'q'v't'Mi w'w'f'bc'ŕ'K'í,tjv'vi g'ta' f'w'el'r Avq-e't'qi m'ŕ'ŕ'e'Zv w'et'k'ŕ'Y K'ti m'et'p'tq j'v'f'R'bK c'ŕ'ŕ'w'U t'e't'Q

wbZ cvti | GB aitbi jvfRbK webotqM KrieviUli Rb" thgb A_en, tZgb mviv t`tki A_#wZK Dbaqbi Rb"l wetkl _i"ZcYf

1.4 Kriewi A_qtbi bxwZ

Kriewi A_qb e'e'vcbv ej tZ Krievti i Rb" cOqvRbgwdK Znnej msMh, `f I `xN'fgqv` tmB Znnej webotqM Ges Znnej eEbmsµvš-e'e'vcbvK eSvq | GB e'e'vcbvi wKQzbxwZgvv AvfQ, hv wbZP Ztj aiv ntjv |

K) Zvij` eavg gpbvdvbxwZ

GKRb gv` t`vKwb Zvi cOZw` tbi weµqj ä bM` Avq (Zij mæú`) mæúYvB Kuvvgv µq I AvblywzK Ab'vb` e'tqi K_v vPŠv Kti wbZri KvQ ti tL w` tZ cvti A_ev tmB bM` A_t_P wKQz Ask Kuvvgv µtqi Rb" ti tL ewKuv tKvfv e'vsKt Ki GKvDtv Rgv ivL tZ cvti, hv t_tK wbw` e mgtq wKQz mY /gpbvdv cvl qv mæe | Gt'f t' t`vKwb tK wµvš-wbZ nq, bM` A_@Kx cwi gvY wbZri KvQ ivL t'j `bw` b cOqvRb wgvvfv mæe | hv bM` A_@tevk cwi gvY t`vKwb wbZri KvQ ti tL t`q, Zv tZ e'vsK t_tK cO` Avtqi cwi gvY Ktg hvte | Avevi e'vsK tevk cwi gvY A_@webotqM Kitj e'emvi `bw` b e'q wbe'fni Rb" cOqvRbxq bM` A_t_P NvUwZ nte, hv e'emvi mPzcwi Pvj bvK e'vN Z Kitj | dtj e'emvqK Zvij` I webotqvMi gta` fvimvg` ti tL Avw` e'e'vcbv KitZ nte | A_@ GKw` tK Zv tK thgb `bw` b Kvh`cwi Pvj bvi gtZv bM` A_@v tZ ivLv cOqvRb, Ab'w` tK gpbvdv AR'bi Rb" tmB A_@webotqM Kivl cOqvRb | bM` A_@ gpbvdv gta` wecixZ mæúKf bM` A_@tevk ivL t'j gpbvdv Ktg hvq, Avevi gpbvdv ewxKtí tevk webotqM Kiv ntj Zvij` NvUwZ nq | Zvij` I gpbvdv gta` Dch' fvimvg` eRvq ivLv A_qtbi GKwU Ab'Zg bxwZ |

L) Dch' Zvi bxwZ

`f t'gqv` Znnej w` t'q Pj wZ gj ab I `xN'fgqv` Znnej w` t'q `vqx gj ab mieivn Kiv A_qtbi GKwU bxwZ | GKwU e'emv cOZvB Pwj t'q ivLvi Rb" th wbZ` wgvwEK A_t_P cOqvRb cto, tmUB Pj wZ gj ab; thgb: Kuvvgv µq, ktgtKi gRvi cOvb BZ'w` | Ab'w` tK tgvkb µq, Krievti i `vj vb tKvW wbg'v BZ'w` ntjv `vqx gj ab | Pj wZ gj ab tbi cwi gvY Kg nq etj Gi cO` I Kg nq, dtj GwU `f t'gqv` Dm ntZ msMh Kiv fv t'v | ewYwR`K e'vsK, wevfbe A_qb cOZvB, webotqM e'vsK, wvteAvi t'v vi, GB aitbi Dm _t'v `xN'fgqv` FY cOvb Kti _v tK | c'lvš t' weµqj ä A_@w` t'q Pj wZ gj ab e'e'vcbv Kiv DwPZ | `xN'fgqv` Dm t_tK Znnej msMh ni Rb" FY` vZv cOZvB _t'v tK Awak nvti mY cOvb KitZ nq | dtj hv` Pj wZ e'q wbe'fni Rb" `xN'fgqv` Dm ntZ A_@msMh Kiv nq, Zte t` Lv hvq DcwRZ Avq ntZ FtYi mY cwi t'kva Kiv Amæe ntq hvq |

M) Krievti i `ewP'vqY I Svk eEb

Znnej webotqvMi t'f t' Kriewi cY` ev tmev hZ` i mæe `ewP' cY` ntj Krievti i Svk ewEZ nq I nwm cvq | cOZwU e'emv cOZvB AvbwDZ fivel` r' tK tK` a Kti gpbvdv AR'bi t'Pón Kti | dtj e'emv tK bvbvgtLx Svk mæLxb ntZ nq | GB Svk _t'v wevfYæ Kvi t'Y mYó ntZ cvti | thgb: A_@wZK, ivR'wZK, mvgwRK t'c'vct'Ui cwi eZb,

Qie t Krievti cY'i `ewP'vqb

μq, KviLvbn wbg`Yi LiPl GB RvZxq wmvš† GB wmvš† gva`tg cZ`vukZ AvMgb-wbM`g`bi GKwU
cwiKíbv Kitz nq| thgb: cZ`Kvix cZ`vutbi tgvkb μq-msμvš-wmvšw MpxZ nq| hw` tgvkb θviv
cZ`KZ cY`mvgM`i wμq cteP Zj bvq ep`x cvq, GtZ Kti hw` gpvdv I bM` c`v`n ep`x cvq Ges me`gVU
bM` c`v`n hw` tgvkbi μq gj` t_†K tenk nq|

A_`f, tgvkbwU hw` AvMvgx `k eQi e`envi Kiv hvte gtb nq, Zvntj tgvkbi wewbtqvM wmvšwJi Rb`
AvMvgx `k eQti gvjvgvj wμq t_†K th A†_P AvMgb nte Zvi mv†_ tgvkbi μqg`j`i Zj bv Kitz
nte| mYzivs AvMvgx `k eQti c†Y`i gj` Kx nte Ges Kx cwi gvY wμq nte Zv wetePbv KtiB tKej
AvMvgx `k eQti wμq ä bM` c`v`n tei Kiv m`æ| bM` c`v`n n†Z gpvdv cwi gvY wY`qi Rb`
wμq ä A_`q t_†K Drcv`b I Ab`vb` LiP ev` w`†q bM` c`v`n wba`fY Kitz nq|

fiel`†Zi cY` wμ†qi cwi gvY I c†Y`i gj` wba`fY GKwU `jfn KivR etj wewbtqvM wmvšwU cZ`vutbi
Rb` GKwU „i“ZcY`wmvš†

Ab`vb` wmvš-

DcwiD³ `wU wmvš-Aw`R e`e`vc†Ki Rb` me`f`c`fV „i“ZcY` GQvov Aw`R e`e`vc†K Av†iv wKQz
wmvš-wb†Z nq, thgb-

K) Kx cwi gv†Y KuPvgvj μq ev cZ`vutbi Rb` Dc†hwMx Ges tmB A_`q†Kv_v t_†K msMh Kiv hvte- G
msμvš-wmvš†K Pj wZ wewbtqvM wmvš-etj |

L) `b w`b c`qRb wbe`f Kivi Rb` Kx cwi gvY bM` A_`q vLv DwPZ, tmUvI GKwU „i“ZcY`wmvš†

M) thme Drcv t_†K Znwej msMh Kiv n†q†Q, Zv†`i c`c` c`v`b Kiv Av†i KwU wmvš†

e`vsK FY I Abvb` FY thgb- eE, wWteA`vi BZ`w`i gva`tg Znwej msMpxZ n†j h_vmg†q wbu`θ cwi gvY
mY` c`v`b Kivi wmvš-Aw`R e`e`vc†Ki GKwU „i“ZcY` wqZj GKBFvte tkqvi wμ†qi gva`tg msMpxZ
Znwej i t`†† cZ`vukZ n†ti gpvdv AR` I j f`vsk eEb I Aw`R e`e`vc†Ki Rb` „i“ZcY`weteP`
welq|

gP Av†j vPbv : A_`q b I wewbtqvM - G `wU wmvš† gta` tKvbwU me`f`aK „i“ZcY`

1.6 A_`q†bi μ†gvb`q†bi aviv

mB`k kZv`xi wKíwec†ei c†iB Drcv`b tKŠkj RvUj Zi nq Ges w†klwqZ I wefwRZ c`μqvi gva`tg
Drcv`b-c`μqv DrKlZv jvf Kti | evRvi cZ`†hwMZvq wU†K_vK†Z n†j A_`q b-msμvš-aviYv I e`envi
AZ`vek`K n†q hvq | wnmvkv†`j wKv†ki mv†_ mv†_ Aóv`k kZv`w†Z wdb`vY gj`Z Aw`R weeiYxi wPvi-
w†k†Yi Kv†R wbtqvRZ wQj | K`w†Kj avivi e`w`K A_`θwZi DbwZi mv†_ mv†_ Kiv ev†i i wR`^I
w†klwqZ A_`θwZ wbtqI Ebwesk kZv`xi t††i i w`†K A_`q b m`ú`³ wQj | A_`q†bi μgweKv†ki GB aviv
A_`q†bi cKwZ I Avl Zv m`ú†K`Avgt` i GKwU A_`en aviv t`q | MZvbMwZK avivq Aw`R e`e`vc†K† i
c`v`b `wqZj wQj wnmve msi`fY I Zv w†k†YceR fiel`r Kvhpug c`v`q | GQvov cZ`vutbi cKZ Ae`v
m`ú†K`wefbæcZ`te`b `Zwi Kiv Ges bM` A†_P e`e`vc†bi gva`tg cZ`vutbi Zvi c`q wej „†jv thb

նախ ցրտաբեր, ցուրտ լռելիք, ցուրտ հարկերով և ցուրտ բարձրագույն դպրոցներով 1990-Գի ղեկավարող Գերագույն Սովետի Կառավարության կողմից ստեղծված Ազգային Արդյունաբերության նախարարության ներքին քաղաքականության վարչության կողմից:

R) 1980-Գի ղեկավարող Գերագույն Սովետի Կառավարության կողմից ստեղծված Ազգային Արդյունաբերության նախարարության ներքին քաղաքականության վարչության կողմից:

S) 1990-Գի ղեկավարող Գերագույն Սովետի Կառավարության կողմից ստեղծված Ազգային Արդյունաբերության նախարարության ներքին քաղաքականության վարչության կողմից:

Արձանագրություն

Երևանի քաղաքապետարան:

1. Նախարարության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը:

- K. Երևանի քաղաքապետարան
- L. քաղաքի
- M. արդյունաբերության
- N. արդյունաբերության

2. Կրթության նախարարության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը:

- i. քաղաքի կրթության նախարարության
- ii. Կրթության նախարարության կողմից ստեղծվող օրգանիզման
- iii. Երևանի քաղաքապետարանի կողմից ստեղծվող օրգանիզման

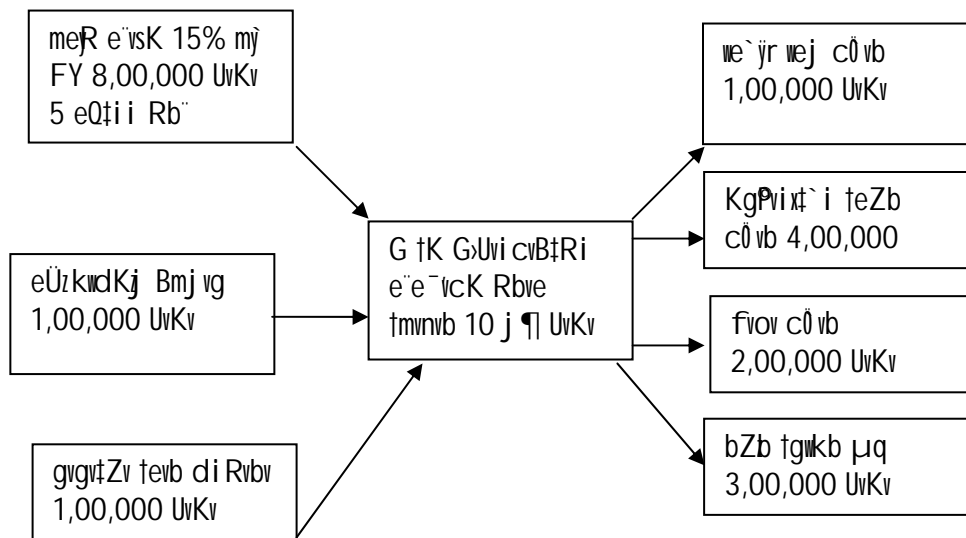
- K. i և ii
- L. i և iii
- M. ii և iii
- N. i, ii և iii

Մատչելի է Երևանի քաղաքապետարանին:

- 1. Կրթության նախարարության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը և քաղաքականության վարչության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը?
- 2. Կրթության նախարարության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը և քաղաքականության վարչության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը?
- 3. Կրթության նախարարության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը և քաղաքականության վարչության կողմից ստեղծվող օրգանիզման անունը?

mRbkj cke:

1.

2012 mtj i Aw_ŕ weei YxtZ t' Lv hvf'0 c0Z0vbU ¶¶Zi m&ŕxb nt'0 |

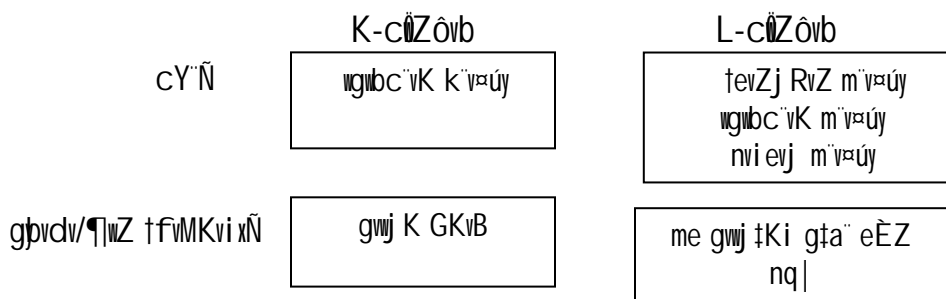
K. i Bvb t_ŕK Avg`vb teik ntj tKvb aiŕbi NvUwZ t' Lv hvq?

L. mi KviŕK tKvb t'ŕki Rb' AŕbK A_e'q KiŕZ nq?

M. G tK G>Uvi c>BtRi e'e'vcK Rbve tmvrvb mvgwK KvhµgtK Kx ej v hvq? eYŕ Ki |

N. Rbve tmvrvb tKvb bwwZwU wKgtZv Abni Y Kiŕj ¶¶Zi m&ŕxb ntZb bv etj gŕb Ki?

2.

K. wKŕmi ci t_ŕKB Drcv`b tKŕkj RwJ Zi nq?

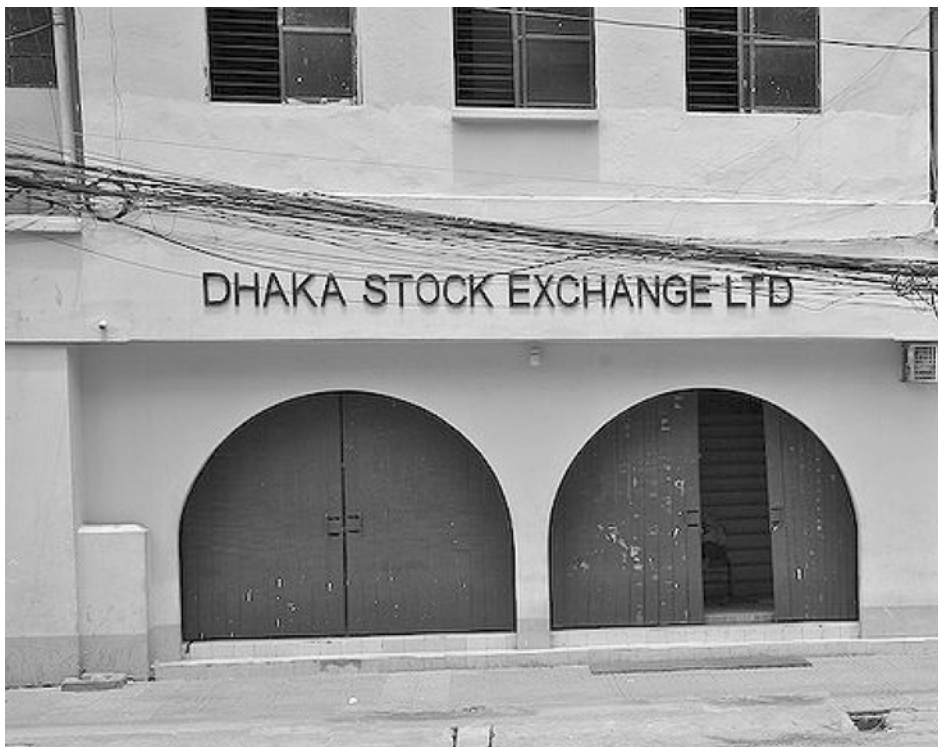
L. GKRB e'emvqxi tKvb aiŕbi Ávb _vKŕj cwi Kí bvgwdK `f gŕj` c0qvRbxq cwi gvY A_ŕs`vb
KiŕZ cvŕi? e'vL'v Ki |

M. 0K0 c0Z0vbU Kxfite A_vŕb KiŕZ cvŕi? e'vL'v Ki |

N. Dcwi D³ `yU c0Z0vŕbi gŕa' tKvb c0Z0vbU SiK Kg etj gŕb nq? weŕkH Ki |

mBg Aa"vq
tkqvi, eU I WteÂvi
Share, Bond and Debenture

tKv"úvb KZ& BmjKZ tkqvi, eU I WteÂvi weibotqMKvixt`i Rb" GtKKW weibotqM nwiZqvi wntmte weiteiPZ nq| weibotqvtMi Dm wntmte e"euZ Gme weibotqM nwiZqvti i cZ"KwU wR"eikó", mpeav Ges Ampeav itqtQ| Gme weibotqM nwiZqvi t_tK weibotqMKvixt`i cZ"vukZ Avq Ges SmtKZ wfbzv_vtK| dtj GKRb weibotqMKvixi weibotqM vmxvš-tbqvi AvtM cZ"KwU weibotqM nwiZqvti i weifbaw`K m"utK© we_wi Z Rvbv`iKvi | G Aa"vtq Avgiv weibotqMKvixi `wotKvY t_tK Gme weibotqM nwiZqvi m"utK© we_wi Z RvbZ cvie|

G Aa"vq cvW tktI Avgiv RvbZ cvie

- tkqvi, eU I WteÂvti i aviYv eYDv KitZ cvie|
- weifbacKvti i tkqvti i tkiYweFM KitZ cvie|
- weifbacKvi tkqvti i Zj bigj K cv_R" wYQ KitZ cvie|
- eU I WteÂvti i cv_R" eYDv KitZ cvie|
- j f'vskbniz e"vL"v KitZ cvie|

7.1 fvgKv

ce@ZP Aa`vq, tj vZ e`emv c@Zovbi A_@qbi Drm wntmte mvaviY tkqvi, AM@vaKvi tkqvi eU l wWteÁvi m@utK@RtbQ| tKv@úmb KZ@ BmjKZ Gme A_@qbi nwiZqvi webtqvMKvix`i Rb` webtqvMi Drm wntmte wetevPZ nq| GKRb webtqvMKvix wevfb@LvtZ Zvi A_@webtqvM KitZ cvti | gtb Ki, tZvgvi eveli 10 j`q| UvKv AvtQ| GB `k j`q| UvKv wZwb Bt`Q Kitj tKv@bv e`vstK `vqx RvgvbZ wntmte ivLtZ cvti A_ev wZwb D³ UvKv w`tq tKv@bv tKv@úmb KZ@ BmjKZ mvaviY tkqvi, AM@vaKvi tkqvi, eU Ges wWteÁvi Gt`i thtKv@bv GK ev GKwaK t@t@ webtqvM KitZ cvti | webtqvMi Drm wntmte Gt`i c@Z`KwLi wbr`^`KxqZv itqtQ| Gt`i c@ZwU t_@K webtqvMKvixi Avq Ges SntKtZ wfb@Zv itqtQ| cieZx@ Abt`Q` , tj vZ webtqvMi Drm wntmte Gt`i c@ZwLi `KxqZv, myeav-Amjeav Ges Zj bvgj K wePvi Avtj vPbv Kiv ntqtQ|

7.2 mvaviY tkqvi

cvewj K wj wgtUW tKv@úmbi Znmej msM@ni GKwU „i“ZcY@Drm ntjv tkqvi weμq| eo AstKi tgvU gj abtK tQvU tQvU LtE wef³ Kti tkqvi wnmte weμq Kiv nq| mi Kvti i AbgvwZ wbtq b`bZg gj ab msM@ni ci msev`c@ti gva`tg weeiYc@ Qwictq tKv@úmbwU m@utK@GKwU aviYv w`tq RbM@Yi wBKU tkqvi μtqi Avte`b Pvl qv nq| AtbK Avte`b cotj jUwii gva`tg tkqvi eEb Kiv nq| dtj`q` webtqvMKvixivl tkqvi wktb webtqvM AskM@Y KitZ cvti | GivB cKZ c@q| tKv@úmbi gwj K| c@Zovbi jvf ntj Gt`i gta`B g@v@v j f`vsk wnmte ewEZ nq| tkqvintv vi`i webtqvMKZ A_@ tdi ZthwM`bq| Zte Zvitj`i c@qvRb cotj tkqvintv viiv tm@K@wii gv@K@U (thgb: XvKv ÷ K G. tPA) GB tkqvi weμq KitZ cvti Ges tmLvtb gj` ewx tctj Zvt`i jvf nq| mvaviYZ jvfRbK tKv@úmbi t@t@ tkqvintv viiv w@qwgZfvte j f`vsk tctq _vtK| Zte j f`vsk c@v@bi tKv@bv w@`@ nvi ce@ba@i Z _vtK bv| tKv@úmbi Rb` j f`vsk c@vb Kiv eva`Zvgj Kl bq| g@v@v bv ntj mvaviYZ j f`vsk c@vb Kiv nq bv| g@v@v ntj l m@utY@AstKi g@v@v j f`vsk wntmte eEb Kiv nq bv| tKv@úmb Bt`Q Kitj thtKv@bv n@ti j f`vsk c@vb KitZ cvti, Avevi j f`vsk bvl c@vb KitZ cvti | Zte tm@t@ tkqvintv vi`i Kw@`q|Z cwii gvY j f`vsk c@vb KitZ bv cvitj tm@K@wii gv@K@U tkqviti gj` nwm cvq, hv tKv@úmbi Rb` fvtj v bq|

webtqvMKvix`i Rb` tkqvi μq GKwU SntKcY@webtqvM| tkqvi BmjKvix tKv@úmb memgq tkqvi gwj Kt`i j f`vsk w`tZ eva`_vtK bv| tKv@bv eQi tKv@úmb ch@B g@v@v KitZ bv cvitj tkqvi gwj Kt`i tKv@bv j f`vsk t`lqv nq bv| Avevi tKv@cwb i AemvqbKvtj m@úwE weμ n@Z c@B A_@t_@K mKj t`bv`vi Ges AM@vaKvi tkqvi gwj Kt`i `we tgv@vbi ci mvaviY tkqvi gwj Kt`i `we tgv@v nq| dtj me `we tgv@vbi ci tKv@bv Aewkó A_@bv _vtj mvaviY tkqvi gwj Kiv Zvt`i webtqvMKZ At_@ cwie@Z@wKQ@ bv cvl qvi Avk@v _vtK| Gme Kvity mvaviY tkqviti webtqvM metPtq SntKcY@webtqvM wntmte wetevPZ nq| Zte SntKcY@webtqvM weavq Gi Kg tkqvi t_@K Avtqi m@tebvl tenk _vtK| etS`itb webtqvM Kitj mvaviY tkqvi GKRb webtqvMKvixi Rb` GKwU fvtj v webtqvM Drm wntmte wetevPZ ntZ cvti | webtqvMi nwiZqvi wntmte mvaviY tkqviti i wKQy`KxqZv itqtQ| wbtg@tm, tj v eY@v Kiv ntj v:

- K) mnaviY tkqvi weibtoqMKvi x K tKvauvbi gwij Kvbn t`q| dtj tKvauvbi gwij K wntmte Bnvi AvRZ jvf Ges mauve Dci AvBbMZ AwaKvi _vtK|
- L) mnaviY tkqvi Bnvi gwij Kt`i tKvauvbi wqstYi cY`gZv t`q| tkqvi gwij Kiv _i"ZcY` wmxvS-MhtY Zvt`i tfvUwaKvi cOqM Kivi gva'tg tKvauvbtK wqstY Kti |
- M) mnaviY tkqvi mntR n`vst`thvM`| weibtoqMKvix Bt`O Kitj thtKvtbv mgq Zvi aviykz tkqvi n`vst` KitZ cvti |

weibtoqM i nwiZqvi wntmte mnaviY tkqvti i wKOymjeav I Amjeav itqto|

myeav

- K) AwaK Avq : etS-i'tb weibtoqM Kitj mnaviY tkqvi GKRb weibtoqMKvixi Rb` fvtjv Avtqi Drm ntZ cvti| weibtoqM i Ab`vb` nwiZqvi thgb: AMwaKvi tkqvi, eU I wteAvi t`tk weibtoqMKvixi cOAvq wv`e` _vtK| wks' mnaviY tkqvi t`tk Avq wv`e` _vtK bv| dtj tKvauvbi AwaK Avq Kitj weibtoqMKvi x`i cOAvqI epx cvq|
- L) mxgve `vq : mnaviY tkqvi gwij Kiv ths`fite tKvauvbi SntK enb Kti| tKvtbv Ae`vtZB GKRb weibtoqMKvixi SntK Zvi weibtoqMKZ Atp` AwaK nq bv| D`vniY`f, gtb Ki GKRb weibtoqMKvixi tKvtbv tKvauvbi 10 UvKv gtj`i 100wU tkqvi μq Ktib, dtj Zvi `vq mtePP 10x100 = 10,000 UvKv chS-ntZ cvti |
- M) Zvij` : mnaviY tkqvi weibtoqMKvixi Kvto Zij mau` wntmte mgv`Z| weibtoqMKvixi thtKvtbv mgq Bt`O Kitj Zvi aviykz tkqvi wem Kti bM` UvKv msMh KitZ cvti | Zte me tKvauvbi tkqvti i Zvij`Zv mgvb nq bv| mnaviYZ eo Ges fvtjv tKvauvbi tkqvti i Zvij` Ab` tKvauvbi _tjvi tptq teuk nq|

Amjeav

- K) SntK : mnaviY tkqvti weibtoqM Atc`vKZ AwaK SntKcY` tkqvievvti AtbK dUKv weibtoqMKvixi _vtK| dtj etS-i'tb weibtoqM bv Kitj `vZ nI qvi Avk`v _vtK|
- L) gbtv d v I mauve eEtb AwaKvi : tKvauvbi gbtv d v eEtb mevi `vq Z_v AMwaKvi tkqvi, eU I FYcT gwij Kt`i cOAvq cwi tktvai ci Aekó gbtv d v Dci mnaviY tkqvi gwij Kt`i AwaKvi _vtK| Abj'c fite tKvauvbi Aemvq bKvtj mauve wem i cOAvq A`t`tk tKvauvbi me `vq cwi tktva Kivi ci Aekó A`tkqvi gwij Kiv fivfivM Kti tbq| A`f, Df q t`t`B AMwaKvi tkqvi, eU I FYcT gwij Kt`i `we mnaviY tkqvi gwij Kt`i `we t`tk AMvY` wntmte wetevPZ nq|

7.3 AMŌiaKvi tkqvi

thme webtqvmKvix tkqvti webtqvm t_†K wbow`Ō nvti Avq cZ`vkv K†i, Zvt`i Rb` AMŌiaKvi tkqvi GKwJ fvtjv webtqvm nwiZqvi wntmte wetewPZ nq| Zte Avgtv`i t`†k AMŌiaKvi tkqvti i msL`v Lp tewk t`Lv hvq bv| mnaviY tkqvti i b`vq AMŌiaKvi tkqvti i wvR`^wKQz`KxqZv I ^enkó` itqtQ|

- K) gwj Kvbv : AMŌiaKvi tkqvi gwj K†i i tKv`úwbi c†i vcyi gwj K ejv nq bv| Zvt`i t_†K mnaviY tkqvi gwj K Ges eŪ I FYcĪ gwj K†i i gvSvqwiS Ae`v†b wetepbv Kiv nq|
- L) ifcviš†thvM`Zv : A†bK AMŌiaKvi tkqvi GKwJ wbow`Ō mgq ci mnaviY tkqvti ifcviš† Kivi weKí m†hvM _v†K| dtj webtqvmKvix B†`Q Ki†j GB m†hvM e`envi K†i mnaviY tkqvi gwj K n†Z cv†i |

webtqvmKvixi `w†KvY t_†K AMŌiaKvi tkqvti i wKQz mjevav I Amjevav itqtQ| wbtgeAMŌiaKvi tkqvti i mjevav I Amjevavmgn Av†j vPbv Kiv n†jv :

mjevav

- K) wbow`Ō nvti Avq : AMŌiaKvi tkqvi gwj Kiv wbow`Ō nvti j f`vsk cvq| dtj tkqvi gwj K†i i Av†qi AwbŌqZv Kg _v†K|
- L) gpbvdr Av†qi Dci AMŌiaKvi : j f`vsk cŌv†b AMŌiaKvi tkqvi gwj Kiv mnaviY tkqvi gwj K†i i j f`vsk cŌv†bi Av†M AMŌiaKvi cvq|
- M) m`ú†`i Dci `we: tKv`úwbi Aemvqb ev wej w†bi mgq m`ú†`i Dci AMŌiaKvi tkqvi gwj K†i i `we mnaviY tkqvi gwj K†i i `wei c†e`wetepbv Kiv nq| Zte Aek`B FYcĪ gwj K†i i `wei ci Zvt`i `we c†Y Kiv nq|

Amjevav

- K) wvqšY: AMŌiaKvi tkqvi gwj K†i i tKv†bv t†vUwvaKvi _v†K bv| dtj AMŌiaKvi tkqvi gwj K†i i tKv`úwbi Dci tKv†bv wvqšY _v†K bv|
- L) mxiqZ Avq : AMŌiaKvi tkqvi gwj K†i i Avq nvi wbow`Ō _v†K| dtj tKv`úwbi AwZwi³ gpbvdr Ki†j I AMŌiaKvi tkqvi gwj Kiv Gi tKv†bv Ask cvq bv|

KvR : GKRb webtqvmKvixi `w†KvY t_†K mnaviY tkqvi I AMŌiaKvi tkqvti i g†a` Zj bvgj K wePvi Ki |

7.4 eU

weibtoqMKvix`i Rb" weibtoqvtMi Avti Kiu nwiZqvi nt"Q eU| cteB tRtbQ th`wj j ev Pw³cti gva'tg tKv'uvnb weibtoqMKvix`i t_tK FY gj ab ms_vb Kti, tmiUtK eU ejv nq| t`tk Avakusk tKv'uvnb e"vsK ev Ab"vb" Avu_R cUzOb t_tK FY wbtq FY gj atbi ms_vb Kti | dtj weibtoqvtMi nwiZqvi wntmte eU GLbi Avgvt`i t`tk Lp tewk cwi wPwZ cvqvb |

weibtoqMKvixi `wotKiv t_tK etUi wKQz Avj v`v`KxqZv ev `ewkó" itqtQ| wbtgætmtjtjv Avtj vPbv Kiv ntj v:

- K) RvgvbZ : etUi wecixtZ tKv'uvnb maviYZ`vqx m'uvE ev `wj j cTiw` RvgvbZ wntmte ivtL| dtj tKv'uvnb weibtoqMKvix`i cvl bv cwi tkva KitZ bv cvitj Gme m'uvE wepμ Kti weibtoqMKvixiv Zvt`i A_@Av`vq KitZ cvti |
- L) cwi cKZvi Zwi L : tKv'uvnb KZK BmijKZ etUi GKiu wlv`θ cwi cKZvi Zwi L _vtK| D³ cwi cKZvi Zwi tL weibtoqMKvix etU Duj wLZ wj wLZ gj`tdiZ cvq|
- M) FY`vZv : eU gwij Kiv tKv'uvnb FY`vZv wntmte MY`nq| dtj Zvt`i tKv'v tfvUwaKvi _vtK bv|
- N) ifcvšit'hm"Zv : tKv'uvnb AtbK mgq weibtoqMKvix`i Kvq ifcvšit'hm" eU wepμ Kti _vtK| Gt'it' eU gwij Kiv Bt"Q Kitj FYct' Duj wLZ kZ@ Abjviti Zvt`i aviYKZ eUtK wlv`θmsL`K maviY tkqvti ifcvšit' KitZ cvti |

mjeav

- K) mft`i nvi : mft`i nvi wlv`θ _vtK weavq etU weibtoqMKvix`i Avq wlv`θ _vtK| dtj Zvt`i Avtq AwbōqZv Kg _vtK| Zte tKv'v tKv'v mgq mft`i nvi cwi eZθkj I ntZ cvti |
- L) SntK Kg : etUi wecixtZ`vqx ev Ab"vb" m'uvE RvgvbZ wntmte ivLv nq weavq eU weibtoqMKvix`i SntK nvm cvq|
- M) g'vdrv Ges m'ut`i Dci Avakvi : tKv'uvnb KZK AvRZ Avq t_tK meEg eU gwij Kt`i mj cUvb Kiv nq| Ab"v`tk tKv'uvnb vej wB ev AemvqbKvtj m'uv` wepμi cUv A_@t_tK meEg eU gwij Kt`i cvl bv UvKv cwi tkva Kti Ab"t`i `we c'Y Kiv nq| A_v@ eU gwij Kt`i `we maviY Ges AMŃaKvi tkqvi gwij Kt`i `we t_tK AMŃY" wntmte wetevPZ nq|

Amjeav

- K) Kg Avq nvi : maviY tkqvi Ges AMŃaKvi tkqvti i Zj brq Kg SntKcY@weavq eU gwij Kt`i Avq nvi Kg nq|
- L) wqšY : AMŃaKvi tkqvti i b"vq eU gwij Kt`i tfvUwaKvi _vtK bv weavq eU gwij Kiv tKv'uvnb wqšY AskMŃY KitZ cvti bv|

7.5 wWteĀvi

wWteĀvi nŕ"Q GKwJ RvgybZwenxb eŪ| dtj eŕŪi Awakvsk "enkó" wWteĀvŕi we`"gvb| eŪ I AMŌwaKvi tkqvŕi i b`vq wWteĀvi I Avqvŕ` i t`tk Lp teuk t`Lv hvq bv|

eŕŪi Zj bvq Gi wbr`^"enkó" nŕ"Q, wWteĀvŕi i weciŕtZ tKvŕbv RvgybZ _vŕK bv| wWteĀvŕi i weciŕtZ RvgybZ _vŕK bv weavq me tKv`úmbi wWteĀvi webtqvMKvixiv µq Kŕi bv| webtqvMKvixiv mvariYZ eo `bvqab` tKv`úmb KZŔ BmjKZ wWteĀvŕi Zvŕ` i A_@webtqvM Kŕi |

wWteĀvŕi i mŕeav I Amŕeav

webtqvŕMi nwiZqvi wntŕte wWteĀvŕi i wKQzmŕeav I Amŕeav vbgŕŕc :

mŕeav

- K) wbcvqZ Avq : eŕŪi b`vq webtqvMKvixiv wWteĀvi t_ŕK wbr` Œ nŕŕi wbcvqZ Avq cvq|
- L) wbr` Œ mgq : wWteĀvŕi i wbr` Œ tgqvŕ` i KviŕY AŕbK webtqvMKvixi KvŕQ GwJ Rbwcŕŕ|

Amŕeav

- K) RvgybZnxbZv : wWteĀvŕi i weciŕtZ tKvŕbv RvgybZ _vŕK bv weavq GwJ SŕKcYŕ
- L) wbcŕŕ : eŕŪi b`vq wWteĀvi gwj Kŕ` i tŕvUwaKvi _vŕK bv| dtj tKv`úmbi cwiPvj bvq wWteĀvi gwj Kŕ` i tKvŕbv wbcŕŕ _vŕK bv|
- M) gbrvdr I m`úŕ` Awakvi : wWteĀvi gwj Kiv mvariY cvl bv`viŕ` i mgvb ghŕ v tŕvM Kŕi | dtj tKv`úmbi AwŔZ Avq t_ŕK wWteĀvi gwj Kŕ` i mŕ t`l qvi AvŕM eŪ gwj Kŕ` i mŕ cwiŕkva Kiv nq| Abjŕcŕvŕe tKv`úmbi wejŕBi mgq ev AemvqbKvŕj eŪ gwj Kŕ` i `we ev cvl bv cwiŕkvaŕi ci wWteĀvi gwj Kŕ` i cvl bv cwiŕkva Kiv nq|

7.6 evsj vŕ`ŕki tkqvi evRvi

thŕKvŕbv t`ŕki A_ŒwZŕZ tkqvi evRvi gj ab mSMŌni evRvi wnmŕŕe „i"ZŕYŕfŕgKv cvj b Kŕi | GRb` mvariY RbMY ev webtqvMKvixi cŒ`vkv _vŕK tkqvi evRvi thb mŕŕŕvŕe cwiPwj Z nq| mgŕqi mvŕ_ mvŕ_ weŕfbŕecwi eZŕŕbi gva`tg evsj vŕ`ŕki tkqvi evRvi µgk DbŕZ mvab KŕiŕQ| tkqvi evRŕi webtqvM GKwJ SŕKcYŕwebtqvM| AZGe, tkqvi evRŕi webtqvM m`úŕKŕmŕwK aviYv bv _vKŕj webtqvM Kiv DŕPZ bq| GŕZ jvŕfi mvŕ_ mvŕ_ ŕŕwZ nŕ qvi Avk¼v _vŕK| tkqvi evRŕi webtqvŕMi cŕeŕtKv`úmb_ŕj vi ewl Ŕ Awŕ_Ŕ weeiYx mSMŌ Kŕi tKv`úmbi weŕfbŕeZ` thgb: tkqvi cŕZ Avq (BŕcGm), e`emvi aib, tKv`úmbi e`e`vcbv, wbu m`ú`gj`mn (GbGŕf) Ab`vb` Awŕ_Ŕ Z`w` weŕkŕY Kiv cŕŕqvRb| tKv`úmb_ŕj vi cvkvcwŕk wŕí LvZ Ges t`ŕki A_ŒwZK Ae`v m`úŕKŕchŕŔ Ávb mSMŌ Kŕi webtqvM wmxŕŕŕ-ŕbŕZ nq| cŕŕqvRŕb evRvi weŕkŕĀŕ` i ci vgkŕŕbŕl qv hvq| Zŕe tKvŕbv Ae`ŕŕZB „Rŕei gva`tg cvl qv Z` t_ŕK webtqvM wmxŕŕŕ-ŕbŕl qv DŕPZ bq|

tkqvi BmjKvix tKv"uwb Ges weibqMKvix`i tkqvi μq-μμq mpfivte m"uv`tbi Rb" mpcZwZ cZv`tbi cQvRb nq| Gifc cZv`tK ÷K G. tPÄ ej v nq| ÷K G. tPÄ bvgK cZv`tbi mavi Y RbMY ev cZv`tbi t`tK tKv"uwb`K Znej ms`v`tb mrvh` Kti Ges weibqMKvix`i Rb" tkqvi μq-μμtqi GKwU wv`tbi e`e`v Kti | evsj v`tk`wU ÷K G. tPÄ itqtQ|

- 1) XvKv ÷K G. tPÄ wj wgtUW
- 2) PÄMög ÷K G. tPÄ wj wgtUW

Dij wZ`wU G. tPÄ weifbafKv"uwb i mavi Y tkqvi , wDPqvj dvÜ, wteÄvi Ges eÜ BZ`w` μq μμq nq| weibqMKvix`i weibqM wv`vš-tbqvi mearv`_÷K G. tPÄ Zwj Kvfyß tKv"uwb i tkqvi ,tj v`K G,w, wR, Gb Ges tRW BZ`w` tkwYtZ wef³ Kiv nqtQ|

mavi YZ tkqvi evRv`i i MwZ ev mweK Ae`v eSvi Rb" mPK e`envi Kiv nq| D`vniY`tfc XvKv ÷K G. tPÄ :

- K) mKj tkqvi gj` mPK (All Shares Price Index),
- L) wGmB mavi Y mPK (DSE General Index) Ges
- M) wGmB 20 mPK (DSE20 Index) bvtg wZbwU mPK e`envi Kiv nq|

Abjfcvte PÄMög ÷K G. tPÄ :

- K) wGmB mKj tkqvi gj` mPK (CSE All Shares Price Index)
- L) wGmwmG. mPK (CSE Selective Categories Index) Ges
- M) wGmB 30 mPK (CSE 30 Index) bvtg wZbwU mPK cPwj Z AvtQ|

tkqvi evRv`i i mPK cZw` b cZw`bqZ I Vbvgy Kti | Gme I Vbvgy evRv`i i MwZ ev w`K m"utK`Z` t`q| G mP`Ki I Vbvgy tkqvi evRv`i Zwj Kvfyß tKv"uwb ,tj vi tkqvi gj` I Vbvgyv Dci wbfP Kti | Awakvsk tkqv`i i `vg evotj mPK evto, Avevi Awakvsk tKv"uwb i tkqv`i i `vg Kgtj mPK Ktg|

7.7 tkqv`i weibqM c×wZ

tkqvi evRv`i weibqMKvixiv`wU Dcvtq weibqM Ki tZ cvti | h_v :

- K) cÜwgK evRv`i i (Primary Market) gva`tg
- L) tm`KÜwi evRv`i i (Secondary Market) gva`tg|

K) cÜwgK evRvi : cÜwgK evRvi ej tZ tKv"uwb th evRv`i tkqvi weμi cÜg cÜ`ve (Initial public offering) Kti , tm evRvi`K eSvq| tKv`bv tKv"uwb cÜgev`i i gtZv evRv`i tkqvi weμi Kijtj tmü`K tkqvi weμi cÜg cÜ`ve ej v nq| GKRB weibqMKvix tKv`bv tKv"uwb i tkqvi weμi cÜg cÜ`vte AskMhY Kti tkqvi μq Kijtj , tm cÜwgK evRv`i tkqvi μq Kti tQ etj gtb Kiv nq|

L) tm̄KÛwi evRvi : tKv̄úmb KZK cÛgevi wewb̄tqvMKvix̄i Kv̄Q tkqvi wew̄pi ci wewb̄tqvMKvixiv w̄b̄R̄i i ḡta tkqvi μq-w̄eμq KīZ cv̄ti | th evRvi wewb̄tqvMKvixiv w̄b̄R̄i i ḡta tkqvi μq-w̄eμq K̄ti, tm evRvi t̄K tm̄KÛwi evRvi ej v nq|

7.8 j f̄vsk I j f̄vsk b̄x̄w̄Z

GK̄w̄ tKv̄úmbi Am̄R̄Z jvf ev ḡb̄vdi tkqvi gw̄j K̄i cÛc Avq| d̄tj Am̄R̄Z jvf ev ḡb̄vdi tkqvi gw̄j K̄i i ḡta eËb Kiv nq| m̄vaviYZ tKv̄úmb Am̄R̄Z jvf ev ḡb̄vdi c̄t̄iv Ask tkqvi gw̄j K̄i i ḡta eËb K̄ti bv| jvf I ḡb̄vdi GK̄w̄ Ask f̄iel̄t̄Z ēemi Kv̄R A_ŕq̄t̄bi Rb̄ m̄siw̄ŕZ K̄ti Ges ew̄K Ask tkqvi gw̄j K̄i i ḡta eËb K̄ti | jvf ev ḡb̄vdi th Ask tkqvi gw̄j K̄i i ḡta eËb Kiv nq, tm Ask̄K j f̄vsk ej v nq| tKv̄úmb m̄vaviYZ `βf̄īte j f̄vsk w̄t̄Z cv̄ti |

K) b̄M̄ j f̄vsk

L) ÷K j f̄vsk ev tev̄vm tkqvi

K) b̄M̄ j f̄vsk : th j f̄vsk b̄M̄ UvKvq cwītkva Kiv nq, tm j f̄vsk̄K b̄M̄ j f̄vsk ej v nq| D̄vniȲt̄fc: ḡt̄b Ki, GK̄w̄ tKv̄úmb 10% b̄M̄ j f̄vsk t̄Nv̄I Yv K̄ti | GK̄Rb tkqvi gw̄j K H tKv̄úmbi 10 UvKv ḡt̄j i 500 tkqvi aviY K̄ti | D̄³ ēw̄³ b̄M̄ j f̄vsk w̄t̄m̄te 1×500 UvKv ev 500 UvKv cv̄te |

L) ÷K j f̄vsk : tKv̄úmb Āt̄bK mgq b̄M̄ j f̄vsk̄i cwīēt̄Z ÷K j f̄vsk ev b̄M̄ j f̄vsk̄i cv̄kvc̄wk ÷K j f̄vsk w̄t̄q _v̄t̄K| tKv̄úmb m̄vaviYZ eZ̄ḡv̄t̄b B̄mjKZ tkq̄ti i Dci Av̄b̄c̄w̄ZK n̄v̄ti ÷K j f̄vsk w̄t̄q _v̄t̄K| d̄tj tKv̄úmbi tkq̄ti i msL̄v ēw̄x̄ cv̄q| ḡt̄b Ki, GK̄w̄ tKv̄úmbi eZ̄ḡv̄t̄b 10 UvKv ḡt̄j i 1 t̄K̄w̄U tkqvi Av̄t̄Q| tKv̄úmb 50 kZvsk ev 2:1 Ab̄c̄v̄t̄Z ÷K j f̄vsk t̄Nv̄I Yv K̄ti | d̄tj t̄K̄v̄ wewb̄tqvMKvixi eZ̄ḡv̄t̄b 500w̄U tkqvi _v̄K̄t̄j ÷K j f̄vsk c̄v̄evi ci tkqvi msL̄v 750w̄U n̄te| Ab̄j̄fc̄f̄īte tKv̄úmbi t̄ḡv̄U B̄mjKZ tkqvi 1.5 t̄K̄w̄U n̄te |

j f̄vsk b̄x̄w̄Z

tKv̄úmb̄t̄K c̄ÛZeQi j f̄vsk-m̄s̄μv̄š-w̄ēw̄f̄b̄c̄w̄x̄v̄š-w̄b̄t̄Z nq| thgb: Am̄R̄Z jv̄t̄fi KZ Ask j f̄vsk t̄qv n̄te, b̄M̄ j f̄vsk bv ÷K j f̄vsk t̄qv n̄te BZ̄w̄ | Gme w̄x̄v̄š-t̄b̄qvi Rb̄ c̄ÛZw̄U tKv̄úmbi m̄j̄bw̄ Œ b̄x̄w̄Zḡvj v _v̄t̄K, hv tKv̄úmb̄t̄K j f̄vsk c̄Ûv̄t̄b w̄ K̄ub̄t̄ R̄bv w̄t̄Z cv̄ti | Gme b̄x̄w̄Zḡvj v̄t̄K j f̄vsk b̄x̄w̄Z ēt̄j | m̄vaviYZ w̄Zb c̄K̄vi j f̄vsk b̄x̄w̄Z cwīj w̄ŕZ nq| h_v

K) w̄w̄Zk̄x̄j UvKv j f̄vsk b̄x̄w̄Z : G b̄x̄w̄Z Ab̄j̄v̄q̄x̄ c̄ÛZeQi Am̄R̄Z jvf t̄t̄K mḡc̄wīgv̄Y UvKv j f̄vsk t̄qv nq| D̄vniȲt̄fc: GK̄w̄ tKv̄úmb c̄ÛZeQi tkqvi c̄ÛZ 10 UvKv j f̄vsk w̄t̄j Ḡw̄Ūt̄K w̄w̄Zk̄x̄j j f̄vsk b̄x̄w̄Z ej v n̄te| tkqvi c̄ÛZ Avq hZ tenk t̄nv̄K bv t̄Kb, tKv̄úmb MZ eQi _t̄j v̄t̄Z c̄ÛE j f̄vsk̄i mḡc̄wīgv̄Y j f̄vsk c̄Ûvb K̄ti | Z̄te G c̄x̄w̄Z̄t̄Z m̄vaviYZ j f̄vsk̄i cwīgv̄Y K̄t̄ḡ bv|

L) j f̄vsk c̄Ûvb Ab̄c̄v̄Z b̄x̄w̄Z : G b̄x̄w̄Z Ab̄j̄v̄q̄x̄ tKv̄úmb c̄ÛZeQi Av̄t̄qi KZ Ask j f̄vsk c̄Ûvb Kīte, G w̄el̄t̄q w̄x̄v̄š-t̄b̄q| w̄x̄v̄š-Ab̄j̄v̄q̄x̄ tKv̄úmb c̄ÛZeQi Av̄b̄c̄w̄ZK n̄v̄ti j f̄vsk c̄Ûvb K̄ti | D̄vniȲt̄fc,

gfb Ki , tKvfbv tKv"vmb 50% j f"vsk c"vfbv AvbcwZK nvi wntmte wba"Y Kti | dtj tKvfbv eQi hw` tKv"vmbi AvRZ Avq 2 tKvU UvKv nq, Zvntj tKv"vmb j f"vsk wntmte tkqvi gwj Kt` i 2 tKvU x 50% ev 1 tKvU UvKv c"vb Ki te |

M) w`i j f"vsk mvq_ AvZwi³ j f"vsk bwxZ : thme tKv"vmbi Avq w`wZkxj ev wbcwgZ bq, tmme tKv"vmbi Rb` GwJ GKwJ Av`k^oj f"vsk bwxZ | G bwxZ Abjvqx tKv"vmb c"ZeQi b`bZg w`wZkxj j f"vstki mvq_ AvZwi³ j f"vsk c"vb Kti | Ab"vb` j f"vsk bwxZi Zj bvq GwJ AfbK bgbxq weavq AfbK tKv"vmb GB j f"vsk bwxZ AbjviY Kti |

Abkxj bx

e"vbe"v c"ke

1 | gj ab LvUvfbvi DrmN

- i. tkqvi
- ii. eU
- iii. wvte"vi

wbtpi tKvbwJ mwK?

- K. i | ii
- L. i | iii
- M. ii | iii
- N. i, ii | iii

2 | AM"vKvi tkqvi gwj Kt` i Amyeav tKvbwJ?

- K. gpvdivi Dci AM"vKvi
- L. mxgve x `vq
- M. mxwgZ Avq
- N. wv`"v nvti Avq

3 | ÷ K G· tp"vi Zvwj Kvfb"v tKv"vmbi tkqvi , tj v Kq tk"vZ fvm Kiv hvq?

- K. 2
- L. 3
- M. 4
- N. 5

wbtpi D"vcKwJ cto 4 | 5 b"v c"ke DEi `v |

Rbve nwee "ev"e" tKv"vmbi c"gevti i gfv tkqvi wewpi c"ve t`tL AvK"v nq Zv μq Kti b | KtqK eQi ci Zvi Avw`R msKU t`Lv w`ti wZvb Zv wewpi Kitz evRvti thtZ Pvt"Ob |

4 | Rbve nwee "ev"e" tKv"vmbi tkqvi tKv_v t`tK msM"v Kti tQb?

- K. tKv"vmbi c"vb Avclm
- L. wmwKDvi wUR G"v G· tp"v Kvgkb
- M. c"v_wgK evRvi
- N. tm"vK"v evRvi

- 5| tkqvi wepui Rb` Rbve nmeteí tKvb evRvti hy³m½Z nte?
- K. tKvúmbi cÁvb Avdm L. wmkDwi uJR GÚ G· þPÁ Kugkb
- M. c0_wgK evRvi N. tmþKÚwi evRvi

msiw¶B DËi c0æ

- 1. tKvb j f`vsk bwiZtZ Avtqi Kg Ask j f`vsk c0vb Kiv nq|
- 2. gþvdi GKwU Ask fivel`tZ e`emvtqi tKvb aitþi KvþRi Rb` msiw¶Z _vtK?
- 3. tkqvi evRvti i mweR Ae`v tevSvi Rb` Kx e`envi Kiv nq|
- 4. tkqvi evRvi thþKvþv t`tki A_0wiZtZ tKvb aitþi evRvi wmwte fvgKv ivtL?

mRbkxj c0æ

1| kvnxbj miKwi PvKwi t_tK AemiM0tYi ci KtqK j ¶ UvKv nvtZ cvb| wZwb GB A_0tKvúmbtZ webtqvM KitZ Pv`Ob| wZwb Ggb webtqvMKvix ntZ Pvb thb ZvtK my tctZ bv nq Ges tKvúmbi „i“Zcy¶m×vš-M0tY AskM0Y KitZ cvti b| ZvB wZwb 0mþh¶ q0 I 0mKZ0 tKvúmbi wefbaekvh¶tq Z_` msM0h Kti Zv wetkHY KitOb|

- K. wWteÁvi gwij Kiv Kv` i mgvb gh¶ v fvm Kti?
- L. tKvb aitþi j f`vsk c0vb Kitj tKvúmbi tkqvti i msL`v eyx cvte? e`vL`v Ki |
- M. kvnxbj 0mþh¶ q0 I 0mKZ0 tKvúmbi tKvb Z_` wetkHY KitOb? e`vL`v Ki
- N. tKvb aitþi webtqvMKvix nl qv kvnxbti i Rb` hy³hy³ nte etj Zug gtb Ki | wetkHY Ki |

2| A & Z tKvúmb Zvt` i Rwig Rbve Lwei tnvmtþi KvþQ RvgvZ wntmte titL 2 tKwU UvKv FY gj ab msM0h Kti | Lwei tnvmtþi mvt_ tKvúmbi th Pv³ ntqtQ ZvtZ A_0tdiZ cvl qvi ZwiL 2012 mvtj 1 Rvbgvwi Dþj L AvtQ| nVvr tKvúmbwU 2010 mvtj i Rþ gvfm wej þ nte etj tNvl Yv Avtm| ZvtZ wZwb wePwj Z nbwb|

- K. tkqvi gwj Kt` i c0c` Avq Kx?
- L. thme tKvúmbi Avq w`wZkxj , Zviv tKb w`i j f`vstki mvt_ AwZwi ³ bwiZ AbyniY Kti? e`vL`v Ki |
- M. A & Z tKvúmb A_0qþi Rb` tKvb tKŠkj wU tetQ wbtqtQ? eY0v Ki |
- N. A & Z tKvúmb wej þ nl qv ev bv nl qv Dfq t¶t¶ Lwei tnvmtþi webtqvMi wbi vcEwU gj`vqb Ki |

ZZxq Aa`vq Aṫ_Ṕ mgqgṫj`

A_vḡṫbi tenki fVM wmxvṫṫi gṫj Aṫ_Ṕ mgqgṫj`i aviYwU RwoZ| GLbKvi 100 UvKv Avi 10 eQi cṫi i 100 UvKv mgvb gj` enb Kṫi bv| Aṫ_Ṕ mgqgṫj`i GB avi Yv Avgvṫ`i `b`b A_vḡṫbi cḡqvRb| MṫgxY gnvRb ṫ_ṫK hw` A_ḡFY tbqv nq, ZLb tm Kx nvṫi mṫ wnmve Kṫi, GUv Rvbv_vKṫj Avgiv Ab`vb` Drṫmi mvṫ_ Zj bv Kṫi meṫṫṫq MṫYṫhwM` Drm tei Kṫi A_vḡṫb KiṫZ cvie| e`vsK ṫ_ṫK FY vbṫj Avgvṫ`i fweI`ṫZ th FṫYi wKw`-cwṫṫva KiṫZ nq, Zv Kxṫvṫe vbafY Kiv nq GB msṫṫṫ-AsK Avgiv GB Aa`vṫq wKLe| GB Aa`vṫqi AsK KiṫZ ṫZvgvṫ`i cḡZṫKi mvBwUwdK K`vj Kṫj Ui j wMṫe| Zṫe wdb`wYqvj K`vj Kṫj Ui e`envi Kiv hvṫe bv|

- GB Aa`vq cw ṫṫṫl Avgiv RvbṫZ cvie-
- Aṫ_Ṕ eZḡvb gj` l fweI`r gṫj`i gṫa` mṫúK`
 - cḡZ mṫ`i nvi vbYḡ Kivi cxwZ
 - FṫYi wKw`-vbYḡ Kivi cxwZ
 - mÂq w`ṫgi fweI`r gj` vbYḡ Kivi cxwZ

Qwe: K`vj Kṫj Ui

c0ZeQi mj vntj i Dci mj avhKti fiel`r gj` wbaFY Kiv nq| A`P mj Avntj i Dci th mj c0vb Kiv nq ZvtK Pµeµ× mj ej v nq| wKŠ`mij mĝ` i tġġġġ tKej Avntj i Dci mj MYbv Kiv nq|

3.2.2 eZġvb gj` I ewl R evAvKiY

fiel`r gj` Rvbn vKtj 2bs mĝ` Abhvqx eZġvb gj` wYġ Kiv hvq| 1bs mĝġ th Dcv`vbw w`tq` b Kiv ntqġj , GLvtb Zv w`tq fVM Kiv nte| GUvtK ej v nq evAvKiY c0µqv|

$$mĝ` bs 2 : eZġvb gj` = \frac{\text{fiel`r gj`}}{(1 + mĝ` i nvi)^{tgv}}$$

$$\begin{aligned} \text{thgb} : 1 \text{ eQi cti i } 100 \text{ UvKvi eZġvb gj` (PV)} &= \frac{100}{(1 + 10)^1} \\ &= 90.91 \text{ UvKv} \end{aligned}$$

eZġvb gj` wbaFYi Rb` Dctiv³ D`vniYwġZ evAvKiY cµwZ e`eüZ ntqġ| evAvKiY cµwZġZI wK wecixZfvte c0ZeQi fiel`r mj vntj K mĝ` i nvi w`tq fVM Kti eZġvb gj` wbaFY Kiv ntq` vK| mġZivs, tZvgvi eÜyh` 1 eQi ci 100 UvKv t`q, Zte Zvi H UvKvi eZġvb gj` ntj v 90.91 UvKv| mĝ` i nvti i KvġY eZġvb I fiel`r mgtqi gta` A_t P gġġ` i cv`R` NġU|

KtqKwD`vniġYi gva`tg Pµeµ× I evAvKiY cµwZi e`envi Kti GKkvj xb A`eġvni eZġvb I fiel`r gj` wYġ Kiv ntj v:

D`vniYġ1: kZKiv 10% nvti eZġvb 100 UvKvi 5 eQi cti i fiel`r gj` KZ nte?

mĝġ : 1 Abhvqx:

GLvtb, eZġvb gj` (PV)	= 100 UvKv	(PV=Present Value)
mĝ` i nvi (i)	= 10%	
tgv` Kvj (n)	= 5 eQi	
fiel`r gj` (FV)	= KZ?	
	FV	= PV (1 + i) ⁿ
mĝġ gvb ewtq,	FV	= 100(1+ .10) ⁵
		= 100× (1.10) ⁵
		= 100×1.610
		= 161 UvKv

aviYv : eZġvb 100 UvKvi th gj`, mĝ` i nvi 10% ntj 5 eQi cti i 161 UvKv mgvb gj` enb Kti |

GLvfb, eZgvb gj " (PV)	=	100 UvKv
mfi nvi (i)	=	10%
eQti Pμexi msL"v (m)	=	12
eQti i msL"v (n)	=	1 eQi
fvel"r gj " (FV)	=	KZ ?

$$mfi\ gvb\ ewmtq,\ FV = 100 \left(1 + \frac{0.10}{12}\right)^{1 \times 12}$$

$$= 110.46\ UvKv|$$

avi Yv : kZKiv 13.5% nfi gmmK PμexiZ 50,000 UvKv e"stK GLb Rgv ivLij 10 eQi cti KZ UvKv cvl qv hvte?

$$FV = PV \left(1 + \frac{i}{m}\right)^{(n \times m)}$$

GLvfb, eZgvb gj " (PV)	=	50,000 UvKv
mfi nvi (i)	=	13.5%
eQti Pμexi msL"v (m)	=	12
eQti i msL"v (n)	=	10 eQi
fvel"r gj " (FV)	=	KZ?

$$mfi\ gvb\ ewmtq,\ FV = 50000 \left(1 + \frac{0.135}{12}\right)^{10 \times 12}$$

$$= 50000 \times (1.011)^{120}$$

$$= 50000 \times 3.828$$

$$= 1,91,423.02\ UvKv|$$

avi Yv : mZivs GLbKvi 50,000 UvKv Ges D³ cwj imi 10 eQi cti i 1,91,423.02 UvKv mgvb gj " enb Kti |

3.2.4 eQti GKwaKevi evAvKiYi gva"tg eZgvb gj " wbafl Y

Dcti i D`vniY wfbe` wotKvY t_tK t` Ltj Avgiv eZgvb gj " m`utKGB avi Yv jvf KitZ cwii th 5 eQi cti i 191,423 UvKvi eZgvb gj " ntjv 50,000 UvKv| mZivs fvel"r gj " Rbv_vKtj Avgiv eZgvb gj " tei KitZ cwii | GtK etj evAvKiY cμqv| GKwaKevi Pμexi t"t" fvel"r gj " t_tK Avgiv evAvKiYi gva"tg eZgvb gj " wbyq Ki tev| GKwD`vniY w`tq e"vcviw Ztj aiv ntjv:

D`vniY05: 5 eQi ci 50,000 UvKv cvl qvi Avkvq Zyg eZgvtb wKQy UvKv Rwgtdq e'vsK i vLtz Pvl | GKwU e'vsK tZvgvtK ewl R 10% nvti mÿ c0vtbi c0ve w`tdtQ Ges Avi GKwU e'vsK tZvgvtK 9.5% nvti gwmK Pµeyx i c0ve w`tdtQ | GgZve`vq Zyg tKvb&e'vsK UvKv Rgv i vLte? G wmxvšwji Rb` Avgiv` wU c0vteib eZgvtb gj` wbañ Y Kie |

e'vsK00K0 (ewl R 10% evEvKiY nvti)

$$m\hat{t} 4: PV = \frac{FV}{(1+i)^n}$$

GLvtb fivel`r gj` (FV)	=	50,000 UvKv
mÿ` i nvi (i)	=	10%
eQt i msL`v (n)	=	5 eQi
eZgvtb gj` (PV)	=	KZ?
mÿÎ gvb ewtdq, PV	=	$\frac{50,000}{(1.1)^5}$
	=	31,046.07 UvKv

e'vsK00L0 (gwmK 9.5% nvti Pµeyx mÿ`)

$$PV = \frac{FV}{\left(1 + \frac{i}{m}\right)^{m \times n}}$$

GLvtb fivel`r gj` (FV)	=	50,000 UvKv
mÿ` i nvi (i)	=	9.5%
eQt i Pµeyx i msL`v (m)	=	12
eQt i msL`v (n)	=	5 eQi
eZgvtb gj` (PV)	=	KZ?
mÿÎ gvb ewtdq, PV	=	$\frac{50,000}{\left(1 + \frac{0.095}{12}\right)^{5 \times 12}}$
	=	$\frac{50,000}{(1.007)^{60}}$
	=	$\frac{50,000}{1.6050}$
	=	31,152.64 UvKv

avi Yv : A₁ 5 eQi ci 50000 UvKv cvl qvi Rb^o e^ovsK^oD^o0^oK^o-G eZ^og^ov^ot^ob 31,046.07 UvKv Rgv w^o t^oZ n^ote
 Avi e^ovsK^oD^o0^oL^o-G 31,152.40 UvKv Rgv w^o t^oZ n^ote | d^ot^oj e^ovsK^oD^o0^oK^o j v^of^oR^ob^oK c^oU^ove |

3.3 cKZ m^ot^o i nvi

M^og^ox^oY g^on^ov^oR^ob t^o-t^oK m^ov^oB^ov^on^oK 1% n^ov^oi P^oμ^oe^ox^o m^ot^o FY M^oh^oY Ki t^oj e^ow^ol R^o e^ov b^ow^og^oK m^ot^o i n^ov^oi n^oq 52 eQ^oi
 52% w^oK^oS^o 52 e^ovi P^oμ^oe^ox^o n^ot^oj c^oK^oZ m^ot^o i n^ov^oi w^of^ob^oe^on^oq | w^ob^og^oj w^oL^oZ m^of^ow^oi g^ov^oa^ot^og m^ov^oB^ov^on^oK 1% n^ov^oi
 P^oμ^oe^ox^oi c^oK^oZ m^ot^o i n^ov^oi w^ob^oY^og^o K^oi^ov n^ot^oj v :

$$m\hat{f}-5 : EAR = (1 + \frac{i}{m})^m - 1 \quad (EAR=Effective Annual Rate)$$

- GLv^ot^ob, m^ov^oB^ov^on^oK m^ot^o i n^ov^oi (r) = 1%
- e^ow^ol R^o m^ot^o i n^ov^oi (i) = 52%
- eQ^oi P^oμ^oe^ox^oi m^osL^ov (m) = 52
- eQ^oi i m^osL^ov (n) = 1
- c^oK^oZ m^ot^o i n^ov^oi (EAR) = KZ?

$$\begin{aligned} m\hat{f} \text{ gvb ewmtq, EAR} &= (1 + \frac{.52}{52})^{52} - 1 \\ &= (1.01)^{52} - 1 \\ &= 1.67768 - 1 \\ &= 67.768\% \end{aligned}$$

avi Yv: A₁ e^ow^ol R^o 67.61% m^ot^o i n^ov^oi Ges m^ov^oB^ov^on^oK 1% m^ot^o i n^ov^oi G^oK^oB K^o-v |

3.4 e^ow^ol R^o e^ow^oE e^ov t^of^ov^o3^ov FY

G^oe^ovi A^ov^og^ov^ot^o i A^ov^ot^oj v^oP^ob^ov t^of^ov^o3^ov FY | e^ovsK t^o-t^oK t^of^ov^oM^oc^oY^o t^oh^og^ob: M^ow^oo, w^od^oR, K^ow^oú^oD^oU^ovi B^oZ^ow^o μ^oq K^oiv
 R^ob^o t^oh FY t^ob^ol q^ov n^oq, Z^ov^ot^oK e^ot^oj t^of^ov^o3^ov FY | G^o a^oi t^ob^oi FY c^ow^oj w^om^ot^oZ G^oK^oU^ov t^og^ov^oU^ov A^os^ot^oK^oi A^o-^oF^oY w^on^om^ov^ot^oe
 eZ^og^ov^ot^ob M^oh^oY K^oiv n^oq Ges f^ow^oe^ol t^oZ m^og^ov^ob A^os^ot^oK^oi w^oK^ow^o-t^oZ w^ob^oq^ow^oZ^of^ov^ot^oe G^oK^ow^o t^og^oq^ov^o K^ov^ot^oj i g^ot^oa^o FY^ow^o
 c^ow^oi t^ok^ov^oa K^oiv n^oq | G^oB t^oq^ot^ot^o w^oK^ow^o-t^o eZ^og^ov^ob g^oj^o w^ob^oa^of^ot^oY e^ov F^ot^oY^o c^ow^oi g^ov^oY w^ob^oa^of^ot^oY^o m^of^ow^oi c^oq^ov^oM G^oK^ow^o
 D^o-v^on^oi t^oY^o g^ov^oa^ot^og t^o-L^ov^ot^ob^ov n^ot^oj v |

D`vniY-7 : Avgiv hw` 10% nvfi ewl R wkw-1 UvKv Kfi AvMvgx 10 eQi cwi tkva Kwi Zvntj eZgvtb th AstKi FY cvl qv hvte Zv Dcwi D³ mfuU e`envi Kfi wbyq Kiv ntj v :

3.4.1. FfiYi cwi gvY wbyq

$$mf-6 : A'vbbwli eZgvtb gj'' (Present Value of Annuity) = C \times \left[\frac{1 - \frac{1}{(1+i)^n}}{i} \right]$$

$$cZ wkw-1 cwi gvY = C$$

$$mf i nvi (i) = 10\%$$

$$tgvU wkw-1 msL'v (n) = 10$$

$$FfiYi cwi gvY (Present Value of Annuity) = KZ?$$

Dcti efiKtUi tfZfi i AskwtK ejv nq A'vbbwli mfu | A'vbbwli mfu gvb ewmtq Avgiv GKwU Dcv`vb cve, thUv e`envi Kfi FfiYi cwi gvY tei Kiv hvq | GLvtb Dcv`vbwli gj'' :

$$\left[\frac{1 - \frac{1}{(1+.1)^{10}}}{(0.10)} \right] = 6.14$$

aviYv : mZivs cZeQi 1 UvKv Kfi 10wU wkw-10% nvfi cwi tkva Kivi wexitZ eZgvtb 6.14 UvKv FY cvl qv hvte | GKB fvte cZwU wkw-hw` 1 nvRvi UvKv Kfi nq, Zte FfiYi cwi gvY nte 6.14x 1,000=6,140 UvKv

3.4.2. ewl R wkw-1 cwi gvY wbyq

Avevi GKB mfu e`envi Kfi ewl R wkw-1 cwi gvY I wbyq Kiv hvq |

D`vniYD8 : tZvgvi fj i KwpuDUvi j'vtei Rb` 15% mf i nvfi 12 eQi cwi tkva thvM` 5,00,000 UvKv FfiYi cwi gvY | ewl R wkw-KZ nte?

$$GLvtb, FfiYi cwi gvY (Present Value of Annuity) = 5,00,000 \text{ UvKv}$$

$$mf i nvi (i) = 15\%$$

$$wkw-1 tgvq' (n) = 12$$

ewl R wkw-(C) = KZ?

$$m\hat{f}-7: PV_{Annuity} = C \times \left[\frac{1 - \left(\frac{1}{(1.15)^{12}} \right)}{.15} \right]$$

m\hat{f} gvb ewmtq: 5,00,000 = C x 5.420619

$$A_{ev}, C = \frac{5,00,000}{5.420619}$$

$$A_{ev}, C = 92,240.39$$

avi Yv: 15% m\hat{f} i nvti 5,00,000 UvKv FY Mh\hat{t}Yi Rb\hat{f} FYM\hat{b}xZv\hat{t}K AvMv\hat{g}x 12 eQi a\hat{t}i c\hat{h}ZeQi 92,240.39 UvKvi wkw-c\hat{h} vb Ki\hat{t}Z n\hat{t}e|

3.4.3. gvw\hat{m}K wkw-\hat{t} cwi gvY vbY\hat{q}

At\hat{b}K mgq wkw-ewl R wfv\hat{E}\hat{t}Z bv cwi\hat{t}kva K\hat{t}i 6 gvm, 3 gvm Ggbw\hat{K} c\hat{h}Z gvm cici cwi\hat{t}kva Kiv n\hat{t}Z cv\hat{t}i | tm\hat{t}\hat{q}\hat{t}\hat{f} m\hat{f}w\hat{U} Gfv\hat{t}e cwi eZ\hat{h} K\hat{t}i vb\hat{t}Z n\hat{t}e|

$$m\hat{f}-8 : PV_{Annuity} = C \times \left[\frac{1 - \left(\frac{1}{\left(1 + \frac{i}{m} \right)^{n \times m}} \right)}{\frac{i}{m}} \right]$$

vb\hat{t}P GKw\hat{U} D\hat{v}ni\hat{t}Yi gva\hat{t}g Dcwi D³ m\hat{f}w\hat{U}i c\hat{h}q\hat{v}M \hat{t}\hat{v} Lv\hat{t}bv nj :

D\hat{v}ni Y\hat{b}9 : GKw\hat{U} Kw\hat{v}\hat{u}DUvi \mu\hat{q} Kivi Rb\hat{f} \hat{t}Zv\hat{g}vi 50,000 UvKv FY vb\hat{t}Z n\hat{t}e| F\hat{t}Yi wkw-\hat{t}j v gvw\hat{m}K wfv\hat{E}\hat{t}Z cwi\hat{t}kva Ki\hat{t}Z n\hat{t}e| e\hat{v}sK e\hat{j}j , m\hat{f} i nvi 24%| Zy\hat{g} hw\hat{v} 2 eQi GUv cwi\hat{t}kva Ki\hat{t}Z Pv\hat{l} Zv\hat{n}\hat{t}j c\hat{h}Zw\hat{U} wkw-KZ UvKv K\hat{t}i n\hat{t}e?

GLv\hat{t}b, g\hat{t} F\hat{t}Yi cwi gvY (PV_{Annuity}) = 50,000 UvKv

F\hat{t}Yi m\hat{y} (i) = 24%

eQi i msL\hat{v} (n) = 2 eQi

$$\text{ewl } \mathbb{R} \text{ wKw}^- \text{ + msL}^{\text{v}} \text{ (m)} = 12$$

$$\text{gwmK wKw}^- \text{ + cwi gvY (C)} = KZ?$$

$$\text{m}\hat{\text{f}}\hat{\text{I}} \text{ gvb ewmtq : } 50000 = c \times \frac{1 - \frac{1}{\left(1 + \frac{.24}{12}\right)^{(2 \times 12)}}}{.24/12}$$

$$= C \times 18.91393 \text{ UvKv}$$

$$\text{AZGe, } C = 50000/18.91393$$

$$C = 2,643.56 \text{ UvKv}$$

avi Yv : 50,000 UvKv FY Mh\text{t}Yi Rb\text{''} FYMhxZv\text{t}K 24% m\text{f}\text{'} i nv\text{t}Z gwmK wKw\text{''} -2,643.56 UvKv K\text{t}i 2 eQi ch\text{S}-cwi \text{t}kva Ki\text{t}Z n\text{t}e|

3.4.4. m\hat{A}q c\text{K}i : m\hat{A}tqi f\text{w}el\text{''}r gj\text{''}

D\text{''}vni Y\text{D}10 : aiv hvK \text{t}Kv\text{t}bv m\hat{A}qx w\text{''} \text{t}g c\hat{O}ZeQi \text{t}k\text{t}l 1 UvKv K\text{t}i 5 eQi ch\text{S}-Rgv Kiv nq| GB A\text{t}\text{''} Dci 8% nv\text{t}i m\text{y} cvl qv hvq| \text{t}gqv\text{''} \text{t}k\text{t}l 5 eQi ci GB ewl \mathbb{R} ew\text{E}i f\text{w}el\text{''}r gj\text{''} KZ n\text{t}e?

$$\text{m}\hat{\text{f}}\text{-9 : ewl } \mathbb{R} \text{ m\hat{A}qx wnmv\text{t}ei f\text{w}el\text{''}r gj\text{''} (FV_{Annuity}) = \frac{(1+i)^n - 1}{i} \times c$$

$$\text{GLv\text{t}b, ewl } \mathbb{R} \text{ wKw}^- \text{ + cwi gvY (c)} = 1 \text{ UvKv}$$

$$\text{wKw}^- \text{ + t}gqv\text{''} \text{ (n)} = 5 \text{ eQi}$$

$$\text{m}\hat{\text{f}}\text{'} i nvi (i) = 8\%$$

$$\text{f\text{w}el\text{''}r gj\text{''} (FV_{Annuity})} = KZ?$$

$$\text{m}\hat{\text{f}}\hat{\text{I}} \text{ gvb ewmtq, } FV_A = \frac{(1+0.08)^5 - 1}{0.08} \times 1$$

$$= \frac{1.469 - 1}{0.08} \times 1$$

$$= \frac{0.46932}{0.08} \times 1$$

$$= 5.866 \text{ UvKv|}$$

avi br : A_9 5 eQi ați ewl R 1 UvKv Kți Rgv Kți 5 eQi cti I B wmwve t_ık 5.866 UvKv cvl qv hvte| mÂqx wmwvte gwmK wfvEıZI A_9Rgv Kiv hvq| Zte tmtıııı mıwUık GKUycwıeZı Kti wbtZ nq|

D`vniYı11 : aiv hvK Zyg gwmK 1,000 UvKv Kti 15 eQıı Rb` eıvstK UvKv Rgv Kite, hvi Dci tZıgvık 10% nvıı mı cıvb Kiv nte| tgqv` tkıı Zyg KZ UvKv cvte?

$$m\hat{f}-10 : gwmK m\hat{A}tqi fıvel`r gj` : (FV_A) = C \times \frac{\left[\left\{ \left(1 + \frac{i}{m} \right)^{n \times m} \right\} - 1 \right]}{\frac{i}{m}}$$

- GLvııb, gwmK wKıı`ı cwi gvY (C) = 1000 UvKv
- mıı`ı nvi (i) = 10%
- wKıı`ı tgqv` (n) = 15 eQi
- ewl R wKıı`ı msL`v (m) = 12
- gwmK m\hat{A}tqi fıvel`r gj` (FV_A) = KZ?

$$\begin{aligned}
 m\hat{f} \text{ gvb ewmtq, } FV_A &= 1000 \times \frac{\left[\left\{ \left(1 + \frac{0.10}{12} \right)^{15 \times 12} \right\} - 1 \right]}{\frac{0.10}{12}} \\
 &= 1000 \times \frac{1000 \left\{ (1.008)^{180} - 1 \right\}}{\frac{0.10}{12}} \\
 &= 1000 \times \frac{1000(4.196 - 1)}{\frac{0.10}{12}} \\
 &= \frac{1000 \times 3.453}{\frac{0.10}{12}} \\
 &= \frac{3453.9195 \times 12}{0.10} \\
 &= 41,4470.35 \text{ UvKv}
 \end{aligned}$$

aviYv : gwmK 1000 UvKv Kti 10% mġ`i nvti mĀqx wnmvte ivLġj 15 eQi ci 4,14,470.35 UvKv cvl qv hvte | j 9Yxq th Gi gta` tZvgvi Rgv nġ`Q (1000*12*150)=1,80,000 UvKv emK UvKv, AvmġQ Pµewx mġ`i KviġY |

3.5 Aġ_ġ mgggġġ`i `i`Zġ

e`emvġqi cĀZiW wmvġġġi mġ_B Aġ_ġ Avġġġġġ I ewntġġġ RwoZ _vġK | mġWK wmvġġ-MġġYi Rb` GB Avġġġġġ I ewntġġġni tgqv` wfiĒK eZġvb I fiel`r gj` wbaġY Kiv cĀqvRb | dġġ Aġ_ġ mgggġġ`i `i`ZġwetePbvq ej v hvqđ

K) mġhvM e`q : tKvġbv GKw cġġġ A_ġwġġġMi Kġġ Ab` tKvġbv cġġġ A_ġwġġġMi mġhvMġK Z`vM KġġZ nq | hvġK A_ġġġ wġġġġMi mġhvM ej v nq | mġZivs Aġ_ġ mgggġġ`i mġ cĀqvġMi gva`ġġ GB mġhvM e`ġqi cwi gvY wbaġY Kiv hvq | D`vniY`ġġ: tZvgvi GġvKvq Rwgġ gj` 10 eQġi wġ_Y nq | cġvġġi tmvġvj x e`vġġK mĀqx wnmvte mġ`i nvi aiv hvK kZKiv 8 fġM | Rwg wKġġġ tmvġvj x e`vġġK UvKv ivLv hvte bv, ZvB Rwg µġqi mġhvM e`q G tġġġġ 8% | G tġġġġ Avgiv GB Aa`vġqi mġ bs 1 e`envi Kġġ wmvġġ-MġY KġġZ cwi th Rwg tKbv DġPZ, bwiK tmvġvj x e`vġġK UvKv ivLv DġPZ | G e`vcvġġ GKw mnR Ges tgvUvgw mġWK c`wZ ōi`ġ 72đ bvġġ cwi wPZ | UvKv wġ_Y nġġ 72-tK tgqv` w`ġġ fġM Kġġġ mġ`i nvi cvl qv hvq, Avevi 72-tK mġ`i nvi w`ġġ fġM Kġġġ tgqv` cvl qv hvq | Rwgġ gj` thġnZz 10 eQġi wġ_Y nq | mġZivs mġ`i nvi (72/10) ev 7.2% | mġZivs Rwg µq bv Kġġ tmvġvj x e`vġġK UvKv ivLv hvġmsMZ |

L) cġġġ gj`vqb : `xNġgqww` cġġġ gj`vġġ cġġġġ i eZġvb e`ġqi mġ_ fiel`r Avġqi gta` Zġ bv KġġZ nq | GB Aa`vġ Avgiv tRġbġ, UvKvi eZġvb gj` I fiel`r gj` mgvb bq | mġZivs fiel`r m`ġe` AvġġK eZġvb gġġ` bv Gġb Avgiv `xNġgqww` cġġġ gj`vqb wmvġġ-wġġZ cwi bv | cieZx`Aa`vġ K`wġUvj evtRiUđ Kivi mgq Avgiv GB aviYvi cĀqvM t`Le |

M) FYMġY wmvġġ-: e`vsK ev thġKvġbv Aw_Ē cĀZōvb t_ġġ FY MġġYi AvġM wKw`-cwiġġġġġ 9ġZv wetePbv KġġZ nq | FY cwiġġġġġ wewfbġġtgqv` i wfiĒġZ wKw`ġ cwi gvY wfbġwfbġenq | thgb: 5 eQi tgqww` A_ev 8 eQi tgqww` FġYi wKw`-wewfbġġe, Avevi GB wewfbġġtgqww` nġZ cvġġ thgb: emġ Ē, gwmK BZ`w` | tm tġġġġ I wKw`ġ cwi gvY wewfbġġe | Aġ_ġ mgggġġ` wġYġ Kġġ Avgiv wewfbġcwi gvY FġYi wewfbġe tgqww` wKw`-ġei KġġZ cwi Ges tmB Abġvqx wmvġġ-wġġZ cwi th Kx aiġbi tgqv` Kxfvte cwiġġġġ wKw`ġZ KZ UvKv FY wġġġ Kvi evi wġi Rb` Dchġ nġe | G aiġbi cwi Kġġġi Afvte AġbK Kvi evi t`Dwġ qv nġġ hvq, KviY FY MġġYi AvġM cwiġġġġ 9ġZv hvPvB Kġġ Zġe FY wġġZ nq | gġb ivLġZ nġe FġYi UvKv cwiġġġġ Kiv eva`Zvgġ K, cwiġġġġ e`_ġġġ Kvi evi wġi t`Dwġ qv nġġ hvq |

Abkxj bx

eūibeĀnb cĀk:

1. At_Ā mgggj Ā wbaĀ tYi gj KviY tKvbūU?

- K. mĀ` i nvi
- L. gĀ Ā bwiZ
- M. At_Ā Zvi j
- N. ewaZ gbvdv|

2. mĀ vmĀj i Dci cĀ vb Kiv nq wĀPi tKvbūU?

- K. mij mĀ
- L. Pμewx mĀ
- M. tgvU mĀ
- N. wūU mĀ

3. evĀviKiY cĀμqv ej tZ tevSvq N

- i. evĀvi cwi gvY wbaĀ Y cĀμqv
- ii. At_Ā eZgvb gj Ā wbaĀ Y cĀμqv
- iii. mĀ vmĀ tK mĀ` i nvi ōviv fvMi cĀμqv wĀPi tKvbūU mĀWK?

- K. i | ii
- L. i | iii
- M. ii | iii
- N. i, ii | iii

4. wĀPi tKvbūU tĀtĀ At_Ā mgggj Ā i "Zj Acwi mxg

- K. mĀ` i nvi wbaĀ Y |
- L. wewĀtqvM wmxvš-MĀY |
- M. Aw_R Ae`v wbi fcy |
- N. FĀYi wKw`-nwm Kiv |

5. Rbve nvi "b cĀfW>U dvŪ t_tK wKQyUvKv Ztj 12% mĀ` wWwRUvj e`vsK 5 eQti i Rb" ivLtZ PvBtj e`vsK tggv` tkĀI ZvĀK 5,00,000.00 UvKv w` tZ PvBj | Rbve nvi "b KZ UvKv Rgv ivLtZ Pvb?

- K. 2,00,730.00 UvKv
- L. 2,83,720.00 UvKv
- M. 3,13,520.00 UvKv
- N. 4,40,000.00 UvKv

wbtpi Di'xcKwU cto 6, 7 I 8 bs c0kæ DEi `vI

Rbve ti RvDj Kwig wbr^A_bv_vKvq GKwU e'vstKi gva'tg 12% m' gvtm 1000.00 UvKv wkw'z 10 eQti cwitkva Kivi wbuqtE GKwU wdr µq Ktib|

6. e'vsK KZK Rbve ti RvDj tK c0E m'cavtK tKvb cwj vmi AšfP Kiv nq?

K. M0nK tmev

L. t'fv³v FY

M. M'nvqY FY

N. m'fhvM e'q|

7. Rbve ti RvDjtj i µxZ wdtRi eZg'vb gj' KZ?

K. 5,667.00 UvKv

L. 56,667.00 UvKv

M. 70,000.00 UvKv

N. 1,20,000.00 UvKv

8. Ab'vb' kZAcwiewZZ ti tL m' i nvi 24% ntj N

i. µqg'tj' wdr wkb'tZ nte|

ii. cwitkva' FY w0,Y nte|

iii. F'tYi cwigvY nvm cvte|

wbtpi tKvbwU mivK?

K. i I ii

L. i I iii

M. ii I iii

N. i, ii I iii

msw'qB DEi c0kæ:

1| At_P mgqgj' Kx?

2| Pµewx m' Kx?

3| m' i nvi ej tZ Kx tevSvq?

4| c0KZ m' i nvi Kx?

5| t'fv³vi FY Kx?

mRbkj cka:

1. Rbve Avj xg mvfne GKwU ewYwR`K e`vstKi 6 eQti UvKv w0_Y nI qvq cwj wmtZ 2 j 9| UvKv Rgv ivLtz
 wmtq Zvi eUi civgtk`e`vstK bv ti tL 13% gbrdvq GKB tggvt` i mAcT muq Kti b|
 K. mjt` i nvfi i Kvity eZgvb I fvel`r mgtqi gta` wKtmi cv_R` mjo nq?
 L. PmewxKiY cxwZwU e`vL`v Ki |
 M. Rbve Avj xtgi At_9 fvel`r gj` Pmewx cmuqv wbyq Ki |
 N. A_9wbtqvMi t9tT Rbve Avj xtgi wmvstst` thsw3KZv gj`vqb Ki |

2. Rbve dinv` mvfne Zvi mwAZ 10 j 9| UvKv 10% mjt` 10 eQti i Rb` cUv e`vstK Rgv ivLtz PvBj |
 wKs' Zvi` x mvj gv ZvtK e`vstK Rgv bv ti tL wR tcsi mfvq Rwg tKbvi civgk`b, thLvfb 8 eQti
 Rwg gj` w`_Y nI qvq Ges D3 mgtqi gta` Rwg t_tK AwZwi 3 2 j 9| UvKv Avtqi wbdqZv AvtQ|
 wclquU wbtq Rbve dinv` mvfne wmvstst`Zvq fMf0|
 K. evAvKiY cmuqv At_9 tKvb gj` tK fVM Kiv nq?
 L. At_9 eZgvb I fvel`r gjt` i cv_R`Kvix Dcv`vbwU e`vL`v Ki |
 M. cUv e`vstKi kZv`hvqx Rbve dinv` i At_9 fvel`r gj` wbyq Ki |
 N. wbtqvMi Rb` Rbve dinv` i tKvb t9tT wU evQvB Kiv DwPZ etj gtb Ki? DEti i ct9| h9`v |

PZL ©Aa'vq
SuK I AibðqZv
Risk and Uncertainty

SuK I AibðqZv e'emv cãZðvb t_þK i i" Kti veibðqMKvix chS-mevBþK j ¶¶" ARþb evav t`q| e'emv cãZðvb Ges veibðqMKvix t` i cZ`vikZ Ges cãB dj vdtj i gta" mvaviYZ Miwgj ev wePzivZ _vtK| Avi G wePzivZ t_þKB SuK mþó nq| e'emv cãZðvb ev veibðqMKvix t` i weifbæm×vš-MðþY GB SuK fvgKv i vtL| dtj SuKmgñ wPwýZ Kiv Ges SuKi cwigvc Kivi cðqvRb nq| G Aa'vtq Avgiv SuK Ges AibðqZvi weifbæm` K RvbþZ cvi tev|

Qne: AmMkvþÛ I fvgKþæú ¶¶q-¶¶wzi Qne|

G Aa'vq cvW tkþl Avgiv -

- SuK I AibðqZvi avi Yv e'vL'v KiþZ cvi e|
- weifbæiþbi SuK I AibðqZvi Drm wPwýZ KiþZ cvi e|
- Avw_℞ vm×vš-MðþY SuK I AibðqZvi cãve weþkH KiþZ cvi e|
- SuKgyþ Avq I SuKeúj Avtqi cv_℞" wbyq KiþZ m¶lg ne|
- Av`kwePzivZ I tf`v¼ e'envi Kti Avw_℞ vm×vš-MðþYi cðµqv e'vL'v KiþZ cvi e|

5.1 f'ugKv

tivnvb beg tk'Yi Qv' | tm Zvi GmGmm cix'vq wRucG 5 cZ'vkv Kti | ivtk` mvtne GKRB K.I.K | wZvb G eQi Rwg t_tK fvtj v dj b cZ'vkv Ktib | mgb XvKv vekje`vj tqi weveG tkl e'f' Qv' | tm Zvi weveG wWwM'tkl Kti GKwU fvtj v PvKwi Avkv Kti | GLvtb tivnv'tbi wRucG 5 cvl qv, ivtk` mvtntei Rwg t_tK fvtj v dj b Ges mg'tbi fvtj v PvKwi cvl qv cZ'wU wel q Awb'Z | KviY cZ'wU wel q fvel'tzi mvt_ RwoZ | tivnvb wRucG 5 tctZ cvti, bvl tctZ cvti, ivtk` mvtntei RwgZ G eQi fvtj v dj b ntZ cvti, bvl cvti Ges mgb fvtj v PvKwi tctZ cvti; bvl tctZ cvti | Gfvtg gvb'tli e'w³MZ Rxe'tb cZ'wbqZ wevf'beAwb'Zqv we`gvb _vtK | gvb'tli e'w³MZ Rxe'tbi b'vq e'emvqK t'f'f' wevf'beiKg Awb'Zqv cvij w'f'Z nq | D`vniY`f'c fvel'tz tKv'vmbi ctY'i Avkvbj'fc we'p' nte wK bv, cZ'wKZ g'p'dv AR' Ki'tZ cvite wK bv, cZ'wKZ g'tj` KuPvgj μq Ki'tZ cvite wK bv-G'f'c AmsL` Awb'Zqv _vtK | Abj'f'f'vte GKRB we'bt'qvMKvix tKv'vmbi tkqvi μq Kti cZ'wKZ j f'vsk cvite wK bv, GKwU tKv'vmb `x'v'g'w' c'K'ti we'bt'qvM t_tK cZ'wKZ bM` c'evn cvite wK bv Gme Awb'Zqv m'g'x' nq |

Gme Awb'Zqv Kvi'tY e'emv cZ'Z'v'tbi wevf'be'w'v't's'i c'K'Z dj v'dj cZ'wKZ dj v'dtj i t'p'tq Kg ev te'w' nq | c'K'Z dj v'dj cZ'wKZ dj v'dj t_tK w'f'be'nl qvi m'v'be'v't'KB e'emv A`q'tb S'w'K ej v nq | thgb: tKv'vmb Avkv Ki'tQ, AvMvgx eQi 20% wbu g'p'dv j v'f' Ki'te, w'K's' c'K'Z j v'f' ntj v 15% | GLvtb, GB 5% we'P'w'Z S'w'Ki Drm | w'bt'g'e'Av'tiv K'tqKwU D`vni'tYi g'v'a'tg S'w'K we't'k'Y Kiv ntj v:

g'tb Ki, GKwU tKv'vmb AvMvgx w'Zb eQi h_v'p'tg 50 j 'f' UvKv, 65 j 'f' UvKv Ges 75 j 'f' UvKvi cY` we'p' nte etj cZ'vkv Kti | w'K's' w'Zb eQi tk'tl t`Lv tMj D'tj w'Z eQi t'j v'tZ tKv'vmbi cY` we'p' nq h_v'p'tg 45 j 'f' UvKv, 66 j 'f' UvKv Ges 71 j 'f' UvKv | Avevi GKRB we'bt'qvMKvix eQti cZ' tkqvti 15 UvKv j f'vsk cZ'vkv Kti GKwU tKv'vmbi tkqvi t'k'tb | w'K's' eQi tk'tl t`Lv tMj, tKv'vmb cZ' tkqvti g'v' 10 UvKv j f'vsk t'Nv'Yv Kti | we'bt'qvMKvix Ges e'emv cZ'Z'v'tbi cZ'wU w'v't's'i cZ'vkv t_tK c'v'Bi GKwU e'e'arb _vtK Ges G e'e'arb nl qvi m'v'be'v' ntZ S'w'Ki m'p' nq | D'tj t'Kv'tbv we'bt'qvMKvixi cZ'wKZ Avq t_tK c'K'Z Avq te'w' ntj I S'w'Ki m'p' ntZ cvti | thgb: D³ we'bt'qvMKvix cZ' tkqvti hLb 15 UvKv j f'vsk cZ'vkv Kti eQi tk'tl 20 UvKv j f'vsk cvq, ZL'tbv GB 5 UvKv we'P'w'Z S'w'Ki Drm etj we't'e'P'Z | KviY I B Ae'v'q c'K'Z Avq t'Kb cZ'wKZ Avq t_tK te'w' ntj v tmB KviY we'bt'qvMKvixi Kv'tQ AR'bv, GB Kvi'tY tmUv I S'w'K |

S'w'Ki Av'ti KwU D`vniY GB iKg | `yU we'bt'qv'tMi c'Q'g'wU t_tK Avg'iv MZ w'Zb eQi 10% nvti g'p'dv t'ct'q'Q | w'Z'x'q we'bt'qvM t_tK Avg'iv MZ w'Zb eQi 5%, 10% I 15% g'p'dv t'ct'q'Q | GLvtb `yU we'bt'qvM cZ'wU i Av'R'Z g'p'dvi Mo mgb ev 10% w'K's' c'Q'g we'bt'qvM S'w'Kg'p' I w'Z'x'q we'bt'qvM S'w'Kh'p' | KviY S'w'Ki Av'ti KwU aviYv ntj v Av'tqi D'v'v-c'Zb | hZ te'w' D'v'v-c'Zb nte ZZ te'w' S'w'K Ges D'v'v-c'Zb bv ntj S'w'K t'bB |

5.2 SmK I AmböqZvi gta" cv_R"

hw` I AmböqZv t_#K SmKi mjo` nq, SmK I AmböqZvi gta" wKQycv_R" itqtQ| cÜ_gZ, me AmböqZv SmK bq| c#eB ej v ntqtQ, Lvvc tKv#bv NUbv NUvi Avk¼vB nt"Q SmK| wKŠ-Lvvc tKv#bv NUbv NUvi Avk¼v tKgb Zv hw` Rvbv bv _vtK, Zte tmB AmböqZv#K SmK ej v hvq bv| Ab`fvte ej v hvq, AmböqZvi th AskUKz cwi gvc Kiv hvq tm Ask#K SmK ej v nq| wKQz wKQz AmböqZv Av#Q, hv cwi gvc Kiv hvq bv| D`vniY`#fc, GKwU tKv#úvmbi c#vb KgRZ# gZi ntZ cv#i, GUv GKUv AmböqZv, wKŠ' GB AmböqZv#K cwi gvc Kiv hvq bv| dtj GB iKg AmböqZv#K SmK ej v hvq bv| wZxqZ, SmK cwi gvc Kiv hvq etj wevfba#KŠkj cÜqvM K#i SmKi cwi gvY Kgv#bv hvq| wKŠ' AmböqZv#K wevfba#KŠkj cÜqvM K#i Kgv#bv ev cwi nvi Kiv hvq bv| D`vniY`#fc, NwYStoi Kvi#Y tKv#bv tKv#úvmbi Awdm `vj vb tf#0 th#Z cv#i, wKŠ' NwYSo tKv#úvmbi wqš#Y tbB etj GB AmböqZv#K tKv#úvmb cwi nvi Ki#Z cv#i bv| c#Yvš#i, AvMvgx eQi tKv#úvmbi weµq K#g hvl qvi Avk¼v GKwU S#K| KviY, GB S#K cwi gvc Kiv hvq Ges GB SmK nvm Kivi Rb` tKv#úvmb wevfba#KŠkj Ae#b Ki#Z cv#i | thgb: AwMöj weµµ Ki#Z cv#i |

5.3 S#Ki Drm

e`emv cÜZöv#bi cÜZvU wmxv#š#i mv#_ wKQz bv wKQz SmK RwoZ _vtK| Gme S#Ki Kvi#Y e`emv cÜZöv#bi Kwi#Y Z dj v dj bv cvl qvi m#bebv t`Lv t`q| dtj e`emv cÜZöv#K Gme SmK h_vh_fvte e`e`vcbv Ki#Z nq| SmK e`e`vcbvi Rb` Gme SmKi Drm I tk#Y L#R tei Kiv Ri`wi | G e`vcv#i Kvi#v#i tcv#vcU Avi wev#tqvMKvixi tcv#vcU wfb# w#P wevfba# w#tKvY t_#K SmKi Drm Av#j vPbv Kiv ntj v|

e`emv cÜZöv#bi `w#tKvY t_#K

K) e`emwqK SmK : e`emv cÜZöv# mdj fvte Pvj v#bvi Rb` wevfba# iKg cwi Pvj bv e`tqi mjo` nq| D`vniY`#fc, KivPvgj µq, k#gK#`i teZb, Awdm fvov, wegv LiP BZ`w` | Gme cwi Pvj bv LiP cwi tkv#tai A#YgZv t_#K e`emwqK SmKi mjo` nq| tKv#bv tKv#úvmbi cwi Pvj bv e`q tglv#bvi m#YgZv wbf# K#i weµq t_#K Av#qi w`wZkxj Zv Ges cwi Pvj bv Li#Pi wgy A_v#` `vqx Ges Pj wZ Li#Pi Abcv#Zi Dci | weµq Av#q w`wZkxj Zv bv _vK#j A_v#` weµqj ä tKv#bv mgq Avq tewk Avevi tKv#bv mgq Kg ntj , cÜZöv#bi cwi Pvj bv e`q tglv#Z AmböqZv t`Lv t`q| Avevi cwi Pvj b e`tq `vqx LiP thgb: Awdm fvov, wegv LiP BZ`w` i cwi gvY tewk ntj e`emwqK SmKi mjo` nq| hw` tKv#úvmbiU m#úY#Af`š#xY Drm t_#K Znvej msM#h K#i _vtK A_v#` tKv#úvmb tKv#bv ein` A_v#`b bv K#i ZLb g#v#vmsµvš-GB AmböqZv#K e`emwqK S#K etj | Gi Drm wnt#te weµqgj` cwi eZ#, weµq cwi gvY cwi eZ#, Drcv`#bi DcKi#Yi gj` cwi eZ#, AwZwi³ `vqx Li#Pi c#YZv BZ`w` D#j L#hvM` |

L) Awv_R SntK : GB ai tbi SntK ewn" Drm t_tK A_qb ntZ mjo nq | th cOZovtbi FY gj ab tenk, tmB cOZovtbi Awv_R SntK tenk | KviY FY gj atbi Rb" m" cOvb Kiv eva"Zvgj K | c"všti, Af"šixY Drm t_tK Znvej msMh Kiv ntj gbrdv eEb eva"Zvgj K bq | mZivs FY gj ab e"envi Kiv ntj Kivi eiu hw jvfRbK bv nq ZLb FY vZv cOZovb AvBtbi Avktq vbtZ cvti Ges dj kOZtZ Kivi eiuIi vetj vcmvab ntZ cvti | FY gj ab e"envi Kiti m" Ges D³ A_cwiktvtai `vq mjo nq | D`vniY`tjc, tKvbtv tKvuvnb hw 15% nvti 50 j " UvKvi 5 eQi tggw` eU vepq Kti, Zvntj cOZeQi 750,000 UvKv m" Ges cvP eQi tktl 50 j " UvKv cwiktvtai `vq mjo nq | tKvuvnb mvaviYZ FYKZ gj ab vebtvM t_tK cOv bM` cEvn w`tq FYKZ gj atbi `vq cwiktva Kti | tKvbtv Kiv tY e"emv cOZovb vebtvMKZ A_c t_tK chvB bM` cEvn bv tctj `vq cwiktvtai A"lgZv t`Lv w`tZ cvti | `xNp b `vq cwiktva Kitz bv cvitj FY mievKvix tKvuvnbi vei"t x AvBbvM e"e"v vbtZ cvti Ges tKvuvnb t`Dij qv ni qvi Avk%v _vtK | dtj Gifc `vq cwiktvtai A"lgZv t_tK th SntKi mjo nq, ZvtK Awv_R SntK ej v nq |

KvR : e"emvqK SntK Ges Awv_R SntKi gta" cv_R`_tj v vbYq Ki |

vebtvMKvixi `votKvY t_tK

K) m" nvti i SntK : thme vebtvMKvix eU, wWteAvi BZ"v` tZ vepq Kti, Zvt` itK m" nvti i SntK tgvKvej v Kitz nq | KviY evRvti m" i nvti i cwieZvbi mvt_ mvt_ Zvt` i vebtvMti gj" DVv-bvgv Kti | m" i nvi evotj Gme vebtvMti A_ R eU, wWteAvitii evRvij" Ktg, Avevi m" i nvi Kgtj Gme vebtvMti evRvij" evto | m" i nvti i cwieZvbi Kiv tY vebtvMti gj" Kgvi Avk%vtKB m" nvti i SntK ej v nq |

L) Zvij" SntK : vebtvMKvixi A_c tkqvi eU ev wWteAvi BZ"v` tZ vebtvMti ci thtKvbtv mgq Gme vebtvM bM` vqvti cOqvRb nq | Avkv Kiv nq, vebtvMKvix Gme vebtvM hv³msMZ g"j" vepq Kti bM` vqb Kitz cvite | wKs' tKvbtv Kiv tY hw vebtvMKvix mntr Ges hv³msMZ g"j" vepq Kitz bv cvti, ZLb Zvij" SntKi mjo nq | Zvij" SntK mvaviYZ th evRvti Gme vebtvM h_v: tkqvi, eU, wWteAvi BZ"v` tKvvtvPv nq, tm evRvti i AvKvi Ges Kvvtgvi Dci vbfP Kti | GKgvj Kvbv l Askx`vii Kivviti Zvij" SntK AtbK tenk | KviY bM` At_P cOqvRb ntj Kivi eiuIi `vei-A`vei m`u` mntr l hv³msMZ g"j" vepq Kiv hvq bv | c"všti, GKRB vebtvMKvix tKvbtv tKvuvnbi tkqvi wKbtj, ZvtK Zvij" SntK vbtq tZgb vPšv Kitz nq bv | KviY tm Bt"O Kiti thtKvbtv mgq gva"vgK gj ab evRvi ev tkqvi gvtkO wvtq Zvi tkqvi vepq Kti w`tZ cvti | Aek" Avgvt` i gj avb evRvti GKRB vebtvMKvix hw tKvbtv tKvuvnbi eU ev wWteAvi vepq Kti, Zte ZvtK Zvij" SntK vbtq vPšv Kitz nq | KviY Avgvt` i gva"vgK gj avb evRvti hZ mntr tkqvti i tμZv cvl qv hvq, ZZ mntr eU-wWteAvitii tμZv cvl qv hvq bv | ZvB tmt"tI vebtvMtk bM` vqb Kiv mgqmv" l e"qeuj ntq l tV |

5.4 SmKi Zvrch©

e`emv cÖZövtbi wevfbaamxvš-MöhtY SmKi wefki fvgKv itqtQ, hv SmKi Zvrch©enb Kti |

cÖgZ : thtKvfbv tKvúvmbi mvdj` Z_v mweR Dfík` mvaþb SmKi cÖve itqtQ| cþeB ejv ntqtQ cÖ`vkvi evBti tKvfbv wKQzNUvi mætebvþKB SþK ejv nq| dtj e`emv cÖZövtbi cvi Kí bv cÖqtþbi mgþqB fivel`þzi mæte` NUBvmgfa wePvi -weþkH Kti tmB Abþvqx e`e`v MöhY Kiti AcÖ`wKZ ¶wZ t_þK euPv hvq| D`vniY`þfc, GKwU tKvúvmb i`ay b`xc_t_ KvPvgvj Avbqtþbi mjeavi K_v wPšv Kti b`xi avþi KviLvbn `vcbv Kti | wKš``fM`RbKfvte `yGK eQi cþi Rþj v`Qþtm, b`xfv0þbi dtj KviLvbwU b`xtZ wejxb ntq tMþj cÖZövbþK wecj ¶wZi mæþxb ntZ nþe| dtj tKvúvmbwU mvdj` ARÖ mæe nþe bv| wKš` cÖZövbwU hw` GB mætebvi K_v AvþM t_þKB weþePbv KiZ, Zþe nqtZv wK b`xi cvþoB KviLvbn `vcb KiZ bv Ges ZvþZ Kti GKwU mdj cÖZövb wntþte cvi MwYZ ntZv|

wÖZxqZ : e`emv cÖZövtbi gþvdr ARÖ wbfP Kti cþY`i evRvi Pwv`vi Dci | dtj e`emv`i` Kivi AvþMB cÖZwU cÖZövtbi evRvi Pwv`v mæúwKZ wePvi -weþkH Kti ev`emæþZ Pwv`vi Abgvb Kti tmB Abþvqx e`emvq cvi Pþj bv | ev`evqb KitiZ nq| evRvþi i` cÖKZ Pwv`v Abþgq Pwv`v t_þK Kg ev teþk ntZ cvþi | tKvfbv KviþY cÖKZ weþq Abþgq weþq t_þK Lþ Kg ntj chþB gþvdr ARÖ mæe nq bv| D`vniY`þfc elRkvþj AwZ epöcvZ Avkv Kti QvZv cÖ`ZKvix GKwU tKvúvmb Awak QvZv cÖ`Z Kti ; wKš`cieZxþZ hw` elRkvþj Kg epöcvZ nq, QvZv cÖ`ZKvixi QvZv AwþµxZ `vKvi mætebv `vþK| dtj cÖZövbwU cþ¶ cÖqvRbxq gþvdr ARÖ mæe nþe bv| IBAe`vq QvZvi mvþ_ hw` Ab` wKQzcY`I tKvúvmb `Zwi KiZ, Zþe nqtZv epö Kg ntj I tmB cþY`i Pwv`v nwm þcZ bv Ges Kvi eviwU Kwþ¶Z gþvdr ARÖ KitiZ cvi Z|

5.5 SmKgy³ Avq I SmKeúj Avq

mKj Avq SmKeúj bq, wKQzAvq AvþQ hv SmKgy³ Avq wntþte MY` nq| A_þ G iKg Avþq, cÖKZ Avq me mgq cÖ`wKZ Avþqi mgvb nq| tKvfbv e`vstK hw` Zng tgqvw` AvgvbZ ivL, Zþe Gi cÖ`wKZ Avq I ev`- e Avþqi gþa` tZgb cv`R` nq bv| GUv SþKgy³ Avþqi GKwU aib| tKvfbv t`þki miKvi KZR BmjKZ tURwii wej I tURwii eÜ t_þK cÖB Avq SmKgy³ Avq wntþte MY` nq| miKvi KZR Bmj nq etj Gme weþbþqvMþK SmKgy³ weþbþqvM wntþte MY` Kiv nq| Gme SmKgy³ weþbþqvM t_þK cÖB Avq wlvw`_þ `vþK etj A_þ wlvw`_þ nvti Avq t`qv nq etj , cÖB AvþþK SmKgy³ Avq wntþte MY` Kiv nq|

cÖ`wKZ Avq t_þK cÖKZ Avþqi gþa` e`eavb nevi mætebv nt`Q SmK| mvariY Avþqi GKUv Ask SþKgy³ Avi ewkUv SþKhy³ | thme Avþqi mvþ_ SmK RwoZ tmme AvþþK SmKeúj Avq ejv nq| D`vniY`þfc, GKRB weþbþqvMKvix tKvfbv tKvúvmbi mvariY tkqvi µq Kiti fivel`þz j`f`vsk cÖB Zvi cÖ`wKZ j`f`vstki mgvb nteÑGiKg tKvfbv wöÖqZv `vþK bv| fivel`þz tKvúvmb Kx cvi gvY j`f`vsk t`þe tmUv wbfP Kti fivel`r eQi `þj vþZ AwRZ gþvdr Ges Ab`vb` weþþqi Dci | AZGe, weþbþqvMKvixi Rb` D³ tkqvi t_þK Avq GKwU SmK enj Avq wntþte cvi MwYZ nþe| GgbwK Avq wlvw`_þ `vþK bv etj mvariY tkqvi t_þK cÖB Avq meþþtq teþk SmKeúj Avq wntþte MY` nq|

5.6 SpK I AwbõqZvi cwi gvc

e'emv cõZõvb mdj f'vte cwi Pvj bvi Rb' SpK cwi gvc Kiv AZ'vek'Kxq | cõZ'vukZ Avq t_+K cõKZ Avtqi wePivZ t_+KB SpKi m'jõ nq | cõZ'vukZ Avq t_+K cõKZ Avtqi wePivZ hZ tenk nq, SpK ZZ evto, Avtqi wePivZ hZ Kg SpK ZZ Ktj | G Kvi tY cõZ'vukZ Avq Ges cõKZ Avtqi wePivZ ev cõZ'vukZ dj vdj Ges cõKZ dj vdtj i wePivZ t_+K SpK cwi gvc Kiv nq |

SpK cwi gvtci wevfbc'xwZ i tqtQ | cõqvRb ev Ae' ; tft' wevfbc'xwZ cõqvM Kiv nq | GB ch'q Avgiv SpK cwi gvtci Rb' Av' k'wePivZi e'envi t' Le |

Av' k'wePivZ : Av' k'wePivZ e'envi Kti AZxtZ AvRZ Avtqi wePivZ t_+K thgb SpK cwi gvc Kiv nq, tZgub f'iel' tZ cõZ'vukZ Avtqi SpK I cwi gvc Kiv nq | GuU GKwU cwi msL'vuk c'xwZ | wbtP Av' k' we'jwZi m' t' qv ntj v :

$$Av' k'wePivZ = \sqrt{\frac{\sum (Avq nvi - Mo nvi)^2}{b - 1}}$$

GLvtb,

$$\sum (Avq nvi - Mo nvi)^2 = AZxtZ AvRZ Avq nvi t_+K Mo Avq nvti i cv'fK'i e'tM' mgwõ$$

$$b = eQt'i i msL'v$$

D'vniY : wbtPi QtK, GKwU cõKt'i i 2007 mvj t_+K 2011 mvj chS-GB cuP eQt'i i Avq t' qv AvtQ | Avgiv Gi Avq I SpK MYbv Kie |

eQi	Avq (%)	Mo t_+K e'earb (Avq - Mo)	e'earb'i eM©
2007	20	(20-13)=7	(7×7)=49
2008	5	(5-13)=-8	(8×8)=64
2009	-5	(-5-13)=-18	(18×18)=324
2010	15	(15-13)=2	(2×2)=4
2011	30	(30-13)=17	(17×17)=289
thvMdj =	65%	e'earb'i e'tM' thvMdj =	730
Mo Avq	65/5=13%	e'earb'i e'tM' Mo=730/(b-1)	182.5

$$Av' k'wePivZ = \sqrt{182.5}$$

$$= 13.5\%$$

cŏtg cvP eQti i Avq thvM Kti 5 w`tq fvM Kiti Avgiv MZ cvP eQti i Mo Avq cve| tUwetj GUv t`Lv hvf`Q 13%| Gevi ŠtK MYbvi Rb` Av`kŏepivZ MYbv KitiZ nte| cŏtg Avgiv cŏZeQti i Avq t`tK Mo Avq ev 13%-Gi e`eavb tei Kie| Gi cti i Kj vtg GUvtK eMŏKiZ nte| Gevi D³ eMŏgŏni thvMdj tei ntjv 730| GtK (b-1) ev (5-1) ev 4 w`tq fvM KitiZ nte| hZ eQti i Avq Zv t`tK meŏvB 1 Kg w`tq fvM KitiZ nte| fvMdj tK eMŏj Kiti Avgiv Av`kŏepivZ cve| D`vni tY GUv 13.5%| mZiv 2007 t`tK 2011 chŏ-Avtqi wfvE tZ Avgvt` i Mo Avq 13% Avi ŠtKi cwi gvY 13.5%| GB Avq I ŠtK e`envi Kti Avgiv fvE tZi vvxš-ub tZ cve| thgb: Gi veKí GKUv cŏtí hw` Avgiv 13% Avq cvB Ges 15% Av`kŏepivZ ev ŠtK cvB, Zte tmlv t`tK Avgvt` i cŏg cŏí tevk MŏYthvM`| KviY GKB Avtq Kg ŠtK tevk MŏYthvM`| Avevi Ab` GKUv veKí cŏtí hw` mgvb ŠtK nq wKš`j vtfi Mo Kg nq, Zte tmlv t`tK Avgvt` i gj cŏí tevk MŏYthvM`| KviY mgvb ŠtK tZ AwaK j vf tevk MŏYthvM`|

vvxš-MŏY bvxZ : mvaviYZ Av`kŏepivZi eo gvb AwaK ŠtK Ges Av`kŏepivZi tQvU gvb Kg ŠtK ub t` R Kti | mgvb Avtq Kg ŠtK tevk MŏYthvM` Ges mgvb ŠtK tZ AwaK j vf tevk MŏYthvM`|

KvR : GKRb wvb tqvMKvixi MZ `k eQti wvb tqvM t`tK cŏB Avtqi nvi h_vvtg 10%, 20%, -5%, 15%, 35%, 10%, 25%, 30%, 12% I 0%| Av`kŏepivZ wvYŏ Ki |

Abkxj bx

eŏvbePv cŏe

1| Avdm LiP, wegv LiP BZ`w` cwi tkv tai AŏtgZv t`tK Kx mŏo nq?

- K. Avw`R ŏwZ
- L. gj atbi t`Zv
- M. ŠtK
- N. Kvi evi Ae`e`vcbv

2| tKvtbv tŏt` e`emv cŏZŏvtb ŠtKi ZvrcheYŏfvKv i tqtQ?

- K. vvxš-MŏYi tŏt`
- L. cwi Kí bv cŏvtb
- M. cwi Pvj bvi tŏt`
- N. gj ab msMŏn|

3. ŠtKi cwi gvc Kiv nqŏ

- i. wvfbatKškj Ae j ab Kti
- ii. mŏVK cwi Kí bvi gva`tg
- iii. cŏZŏvtbi e`q Kvgtq Gtb

ৱৰ্ণমালাৰ প্ৰথম অক্ষৰ কি?

K. i

L. iii

M. i l ii

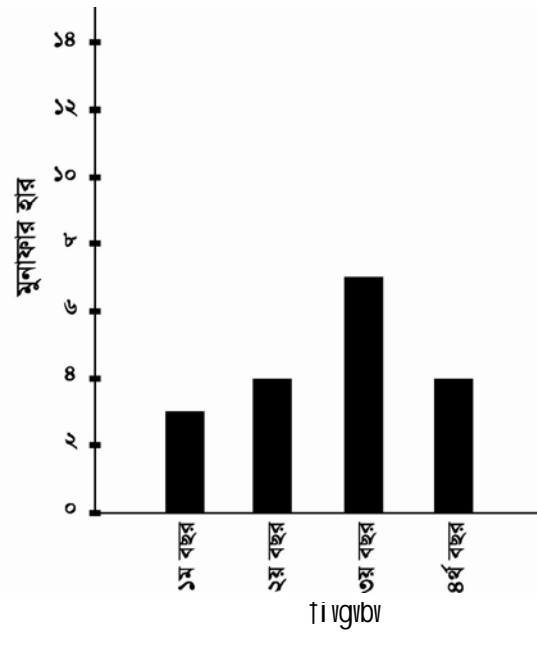
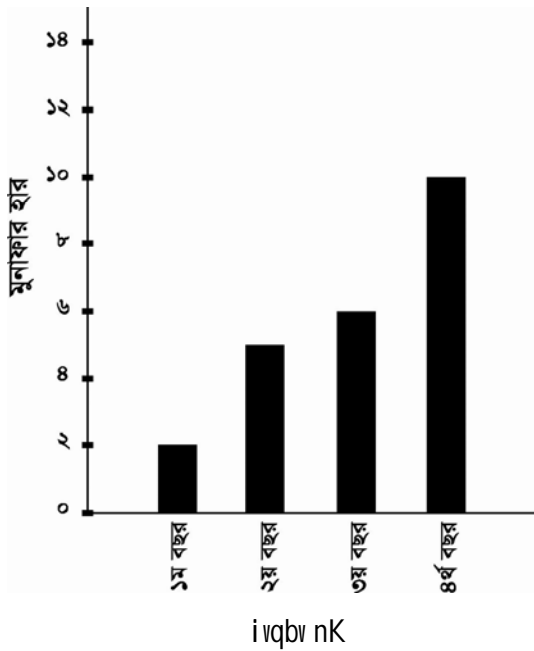
N. i l iii

মুঠ কয়টা অক্ষৰ:

- 1| চৰ্ভূত্বকি এবিধি তৰ্ভূত্বকি ৱৰ্ণমালাৰ মূৰত্বকি Kx এত্ৰ ?
- 2| Av`k@ePivZ তৰ্ভূত্বকি অিভি c×wZ?

মৰ্ভূত্বকি অক্ষৰ

ivqbn nK d'vkb ৱৰ্ণমালাৰ Bb ৱৰ্ণমালাৰ t_ত্ৰকি অক্ষৰ ত্ৰকি Aত্ৰকি ৱৰ্ণমালাৰ বি ci 0Avnevb μvqvU0 bvtg GKwU c0Z0vb Mto ত্ৰভ্ৰত্ৰ b| GwU XvKv l Kvgj v-knti Aew-Z| Zvi evÜex ত্ৰvgvbn tU- UvBj Bb ৱৰ্ণমালাৰ t_ত্ৰকি cvm Kti gwbccjx Zuz এত্ৰ-ji wevfbeত্ৰcvkK mvgM0i e'emv i i" Kti wntj ত্ৰUi wevfbeAÂtj | Zvt`i KtqK eQti i e'emvtqi ৱৰ্ণমালাৰ ৱৰ্ণমালাৰ`qv ntj v|

K. AZxZ AvRZ Avtqi ৱৰ্ণমালাৰ t_ত্ৰকি Kx cwi gvc Kiv nq?

L. e'emv ত্ৰt_ত্ৰকি চৰ্ভূত্বকি d_tj i PvBtZ cKZ dj Kg nevi Kvi YwU e'vL'v Ki |

M. ত্ৰvgvbn e'emvq Kg mvdj` nevi Kvi Y eY0v Ki |

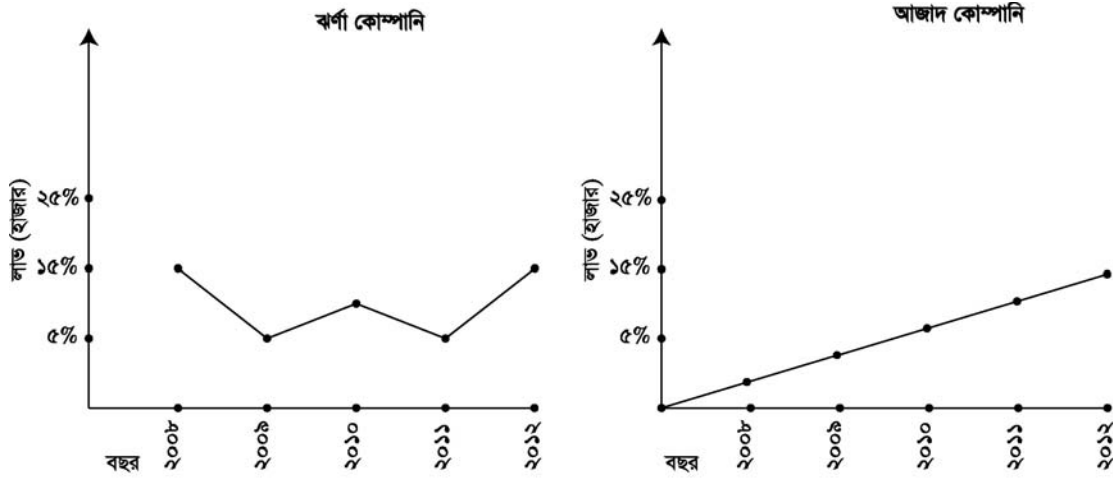
N. ivqbn l ত্ৰvgvbn e'emvqK ৱৰ্ণমালাৰ Zj bvgj K weত্ৰK Y Ki |

মূল্যবোধ

মূল্যবোধের পরিমাপের ক্ষেত্রে

মূল্যবোধের পরিমাপের ক্ষেত্রে : K) SYPRKvúmb wj wqúUW

L) AvRv` tKvúmb wj wqúUW

বছর	২০০৮	২০০৯	২০১০	২০১১	২০১২
কাঁচামাল মজুরি অফিস ভাড়া ঋণ পরিশোধ বাবদ ব্যয়	১৭	১৭.৫	১৬	১৬.৫	১৮

* উৎপাদন, বিক্রয়ের পরিমাণ ও বিক্রয়মূল্য প্রতিবছর একই।

K. ফিলিট্রি মফে NUbimga wePvi wekH Kti tmB Abhmq e'e v MhY Ki tj tKvb ai tbi qWZ t_K ev hvq?

L. eTÚ webtqMKvi xt` i tKvb SJK tgvKvtej v Ki tZ nq? e'vL'v Ki |

M. Rbve kwdKi i ngvtbi AvRv` tKvúmbtZ webtqM Kxifc e'vL'v Ki |

N. SYPRKvúmbi AvqK wqwgZ Kivi Rb` tKvb c` tTlc tbi qv h3m/z nte? wekH Ki |

cÂg Aa"vq gj ab Avq-e"q c0° j b Capital Budgeting

thtKvb e"emv c0Z0vtbi mvdj" I wUtK _vKv wbfP Kti `xNfgqw` weibtoqM wmxvtš+ Dci | Dt`v3vtK e"emv cwi Pvj bvi weifbæmgq `vqx mæúwE thgb : Rwg, `vj vbtKwv, AvmevecÎ, hšcwZ BZ"wi` µq, Gme `vqx mæúwE c0Z`vcb, Drcv`b c×wZi AvajbKvqb, bZb cY" evRvti QrovŃGiKg AfbK `xNfgqw` weibtoqM wmxvš-wbtZ nq | Gme weibtoqM wmxvš-tKvæúwbi Rb" KZUKzj vFRbK nte ev Avt`š j vFRbK nte wK, bv tmRb" Gme weibtoqM wmxvtš+ mWK gj "vqtb i Rb" wKQyc×wZ ev bwxZgvj v`i Kvi | A_0qtb i th me c×wZ ev bwxZgvj v Gme `xNfgqw` weibtoqM wmxvš-M0tY mwnh" Ki tZ cvti, tm mæúK©Avgi v G Aa"vtq RvbtZ cvi e |

G Aa"vq cvW tkfI Avgi v RvbtZ cvi e

- gj ab evtRwUstqi avi Yv e"vL"v Ki tZ cvi e |
- gj ab evtRwUstqi Dt' k" I _i"Z;wetkH Ki tZ cvi e |
- gj ab evtRwUstqi weifbæKškj c0qM Ki tZ cvi e |
- gj ab evtRwUstqi weifbæKšktj i mxgve×Zvmgn wPwYZ Ki tZ cvi e |

5.1 gj ab evfRwUs

wZb eUz iwng, Kwig I ksKi Avj v`v Avj v`v e`emv Ktib| wQzw`b aTi iwng Zvi gwi i t`vKvfbI Rb` GKwU wdR tKbvi wPŠv-fvebv Ki tQb| Qq gvm cte©Kwig GKwU tmj vB tgnkb w`tq Zvi `wR`e`emv`ii` Kti | AwZwi 3 Pwv`vi K_v wPŠv-Kti eZgvtb wZwb Avti KwU tmj vB tgnkb tKbvi wmvš-wbtj b| Ab`w`tK ksKi GKwU AvajbK tmj b e`emv`ii` Kivi Rb` cŃqvRbxq AvmevecĀ (ŃBj tPqvi) I Pj KvUvi tgnkb tKbvi wPŠv-Ki tQb| GLvtb gwi i t`vKvfbI wdR, `wR`e`emvi tmj vB tgnkb Ges tmj tbi ŃBj tPqvi Ges Pj KvUvi tgnkb tKbvi wmvš-GtKKwU `xNfgqw` weibtvM wmvš-t Gme `xNfgqw` weibtvM wmvš-cŃZŃvfbI Rb` KZUKzj vFRbK nte ev Avt`š j vFRbK nte wK bv, tm Rb` wdb`vYi GKwU gj`vqb cŃµqv cŃqvRb| gj ab evfRwUs Gi fc GKwU gj`vqb cŃµqv| GtŃŃĀ cŃZ`KwU weibtvM wmvš-t ev cKtĀ i Avq-e`q cŃ`j b Ki tZ nq| Avq-e`q cŃ`j b tktl Gme wmvš-t ev cKtĀ i wbu bM` cŃvn ev wbu gbv dv wbaŃ Y Kiv nq| GLvtb Avq ej tZ weµq t`tK AwRZ A_`Ges e`q ej tZ KvPugvj LiP, weµq LiP Ges AePqmn Ab`vb` LiP tK eŃvq| Avq t`tK e`q ev` w`tj tgvU gbv dv Ges tgvU gbv dv t`tK Ki ev` w`tj wbu gbv dv cvl qv hvq| Avevi gbv dvi mv`_ AePq thvM Ki tj bM` AvštčŃvn cvl qv hvq| GB AvštčŃvtni mv`_ cŃi wK weibtvM ev bM` ewntčŃvtni mv`_ Zj bv Kti hw` AvštčŃvn ewntčŃvn t`tK tewk nq Zvntj weibtvMwU j vFRbK cZxqgvb nq Ges MŃYthvM` weteiPZ nq| G cŃµqv tK gj ab evfRwUs cŃµqv ej v nq|

AZGe ej v hvq, gj ab evfRwUs nt`Q cŃZŃvfbI `xNfgqw` weibtvM wmvš-t mv`_ RwoZ GKwU cŃµqv| G cŃµqv cŃZŃvfbI `vqx m`úwĒ thgb: Rwg, `vj vb tKwV, hšcwZ, AvmevecĀ BZ`w` µq t`tK`ii` Kti Gme m`úwĒ cŃZ`vcb, e`emvi m`cŃvi Y thgb: bZb tgnkb `vcb, Drcv`b cxwZi AvajbKvqb Ges Ab`vb` `xNfgqw` weibtvM wmvš-t Avq-e`q cŃ`j b Kti m`te` j vFRbKZv wtkIY Kti Z`bjvfti wmvš-MŃY Kiv nq|

5.2 gj ab evfRwUstqi cŃqvM

`xNfgqw` weibtvM me tŃŃĀB gj ab evfRwUs cŃqvM Kiv nq| `vqx m`úwĒ µq t`tK`ii` Kti, e`emvi cŃvi, e`emvi AvajbKvqb, `vqx m`úwĒ cŃZ`vcb Ges bZb cY` evRvti Ovov mspvš-mKj cKvi weibtvM chš-mKj tŃŃĀ gj ab evfRwUstqi cŃqvM itqtQ| Gevi Avgiv gj ab evfRwUs cŃqvM KtqKwU RbvcŃ tŃŃĀ Avtj vPbv Kie|

`vqx m`úwĒ µq : th tKvfbv tKv`úwĒ bZb e`emv`ii` Ki tZ tMj `vqx m`úwĒ thgb: Rwg, `vj vb tKwV, hšcwZ, AvmevecĀ BZ`w` µq Ki tZ nq| D`vniY`Ńfc, gwi t`vKwb tK Zvi e`emv`ii` Kivi mgq wdR, ZvKqv, I Rb gvcvi t`j µtqi wmvš-wbtZ nq| ti ÷ t`i`U gwij KtK Zvi e`emv`ii`i mgq tPqvi, tUwej, nwo-cwZj, ivbŃi Ab`vb` mi`Avg µtqi wmvš-wbtZ nq| Abjfcvte eo e`emv cŃZŃvfbI Rb` Rwg, `vj vb tKwV, Kvi Lvbn wbgŃ, tgnkbwvi R µq BZ`w` wmvš-wbtZ nq| th tKvfbv e`emv cŃZŃvfbI Gme m`úwĒ µtqi wmvš-MŃtYi tŃŃĀ gj ab evfRwUs cŃqvM Kiv nq| Kivi evi Pj tZ Pj tZ weifbængtq Gme

~vqx m"u" A"K"Rv ev b" n"q th"Z cv"i | GgZve~vq Gme ~vqx m"u" c"Z~vc"bi c"qvRb nq| G"q"i" gj ab ev"R"Us c"qvM K"i tKv"u"mb v"v"š~tbq|

e"emvi cY" Drcv`b "lgZv e"K"i m"u"vi Y : Pj gvb tKv"bv c"Z"v"bi t"q"i" Zvi e"emv "i" Kivi ci Drcv`b "lgZv evov"bvi c"qvRb n"Z cv"i | Drcv`b "lgZv evov"bvi t"q"i" tKv"u"mbi bZb tgvkb "tqi c"qvRb nq| D`vniY~"fc `vR" t`vKvb Zvi eZ"v e"emvq 1uJ tmj vB tgvkb _vKv m"É:| tfv"v" i C" i P"v"vi K_v vP"š~K"i bZb Avi GKuJ tmj vB tgvkb tKbvi vP"š~K"i"Z cv"i | gv" i t`vKvb Zvi t`vKv"b v"R _vKv m"É:| Av"i K"uJ v"R tKbvi v"v"š~v"t"Z cv"i | GRb" tKv"u"mb"K bZb tgvkb "q eve` KZ e"q n"e, Kvi ev"i i Avq Zv"Z K"i KZ evote BZ"v` c" j b K"i gj ab ev"R"Us c"qvM K"i v"v"š~M"Y K"i"Z nq|

cY" `ev"v"qY : tKv"u"mb Zvi e"emvi m"u"vi"Yi Rb" Pj gvb c"Y"i cvkvcvk bZb cY" evRv"i Qovoi c"qvRb n"Z cv"i | D`vniYm"fc, tKv"bv tKv"u"mb c"Y" `ev"v" Avbq"bi Rb" Av"gi R"mi cvkvcvk Kgv"i Rm ev Av"ctj i Rm evRv"i Qovoi vP"š~K"i"Z cv"i | bZb cY" evRv"i Qovoi t"q"i" bZb c"Y"i Avq"vj , c"Y"i Drcv`b LiP, evRvi P"v"v, cv"i Pvj bv LiP Ges m"e" Avq c" j b K"i v"v"š~v"t"Z nq| G"q"i" gj ab ev"R"Ustqi c"qvM j "q Kiv hvq|

c"Z~vc"b I AvaybKvqb : e"emvi c"qvR"b Drcv`b c"u"Zi c"Z~vc"b I AvaybKvq"bi c"qvRb nq| D`vniYm"fc, `vR" t`vKvb cv-Pvj Z tmj vB tgvk"bi cv"i e"Z"e`r Pvj Z tmj vB tgvkb tKbvi v"v"š~v"t"Z cv"i | Ab"v" K Pj KvUvi tmj "bi gv"j K Zvi t`vKv"tK t"Z"i i mvRm"4v cv"i eZ" K"i G"m tmj b evov"bvi v"v"š~v"t"Z cv"i | G"q"i" c"v"b D"i" k" n"Q Drcv`b LiP Kgv"bv Ges Gi gva"tg e"emvi jvf e"K"i | G"q"i" tKv"u"mbi cv"vZb Drcv`b c"u"Zi m" _ bZb c"u"Zi Zj bv c"qvRb nq| Dfq c"u"Z"Z tKv"u"mb Avq, cv"i Pvj bv e"q, Avq"vj BZ"v` v"mve K"i v"bU bM` c"v"n v"baf"Y K"i v"v"š~M"Y K"i"Z nq| AZGe, Drcv`b c"u"Zi c"Z~vc"b I AvaybKvqb gj ab ev"R"Ustqi c"qvM j "q Kiv hvq|

5.3 gj ab ev"R"Ustqi "i"Z;

gj ab ev"R"Us A_"q"bi mvd"j "i PweKvW| gj ab ev"R"Us ev`em"qZ I m"VK n"j Kvi evi mivmvi DcKZ nq| gj ab ev"R"Us e`_n"j Kvi evi v"i m"aviYZ e`_nq| e`_Zvi `vqZ; A_"e"e`vcK"K v"t"Z nq| gj ab ev"R"Us GZ "i"ZcY"nevi K"qK"uJ Kvi Y v"t"p D"j "Kiv n"j v:

1. gv"dv-ms"v"š~: GK"uJ c"Z"v"bi gj j "q" gv"dv AR" | gv"dv AR"b gj ab ev"R"Us "i"ZcY"fv"qKv cvj b K"i | tKv"u"mb m"aviYZ bM` c"v"n cv"i Avkvq Zvi `xN"qgv" v"v"t"qvM"thvM" Z"vej DcvR"Kvix m"u"É"Z v"v"t"qvM K"i | d"j c"Z"v"bi gv"dv A"bK"Uv v"v"p K"i gj ab ev"R"Us v"v"t"š~ Dci | gv" i t`vKvb v"R tKbvi d"j `v"v"eKfv"te Vv"Ev cvbxq I AvBm"ug v"v"q e"K"i cv"te | d"j Kvi ev"i i gv"dv e"K"i cv"te | v"K"š" t`vKvbi Av"t"cv"t"ki tj vKRb hv` Vv"Ev cvbxq I AvBm"ug t"Z Af`-bv, nq tm"q"i" v"R tKbvi v"v"š~c"Z"v"bi Rb" tKv"bv m"v"ev Av"b"te bv | m"Zi vs, fv"j v v"v"t"qvM v"v"š~thgb Kvi evi v"i Rb"

chPß Avq wbuDZ Ki tZ cvti, Ab`w` tK Î`wUcY`weibqtqM wmvšš- Kvi tY Kvi evi wU tj vKmvbi mšLxb ntZ cvti | ZvB ej v hvq, gj ab evfRiUs wmvšš-GKwU Kvi evti i DEtievEi mgwxi t`ŋt` wetkl „i“Zienb Kti |

2. weibqtqMi vekuj AvKvi : `vqx m`úwĒ µq, msthvRb, AvaybKvqb Ges cōZ`vcb cōFwZ gj ab evfRiUs wmvšš- Rb` maviYZ eo AstKi Znvej cōqvRb nq| dtj tKvfbv Kvi tY wmvšš-fj ntj tmwU mstkvab Kivi maviYZ mthvM `vtK bv Ges Avi mstkvatbi mthvM `vKtj I eo AstKi gvij w`tZ nq| D`vniY`tfc GKwU tKv`úwv XvKvi A`š`i GKwU RvqMvq Zv` i Kvi Lvbv `vctbi wmvšš-tbq GB tftē th tmLvfb mggtZv w`jr Ges M`vm mi ei v n cvte| wKš` Kvi Lvbv `vctbi ci t`Lv tmj mi Kvi bZb w`jr Ges M`vm msthvM eÜ ivLvi wmvšš-`wbqtqOb| GgZve`vq Kvi evi wU Kvi Lvbi Drcv` b Avi`cKi tZ cvte bv| wKš` Kvi evi wU tK nqtZv G Kvi tY e`vsK t`tK eo AvKviti i FY wbtZ ntqtQ, hvi mj e`vstK wbuqgZ cwi tKva Ki tZ nte| dtj Gi Kg GKwU fj wmvšš-Kvi evi wU tK e`Kti w`tZ cvti | Aí UvKvi e`vcvi ntj Ab` tKv`vl t`tK nqtZv, A`msKj vb Kiv thZ wKš` eo weibqtqM etj tZgb mthvMI tbB| GLb hw` cKí wU wµq Kti e`vstKi FY cwi tKva Kivi wmvšš-tbqv nq, tmLvfb Dchy³ gj` cvl qv hvte bv| Kvi Y cKí wU BwZgta` Aj v fRbK cZxqgvb ntqtQ| mZivs Kvi evi wU tK eo AstKi gvij w`tZ nte|

3. SniKi wfiE`tZ : gj ab evfRiUstq AnaKvsk AbgyvB fiel`tZi Dci wbfPkvj | GKwU `vqx m`úwĒ thgb: tgvkbuU tZ weibqtqM Kiv DvPZ wK bv GB wmvššwU wbfP Kti I B tgvkbuU tZ Drcw` Z cY` fiel`tZ KZ UvKv Kti Ges Kx cwi gvty wµq nte, KZ UvKvq cY`wU Drcv` b nte BZ`w` i Dci | fiel`tZi GB Z`-DcvĒ Abgyvwbfp, hv ev`emšZ bvI ntZ cvti | mZivs, gj ab evfRiUs me`vB SpKhy³ wmvšš- thgb: el`Kvtj AwZwi³ epocvtZi AvksKv Kti QvZv cōZKvix Zvi e`emvi m`cāvi Y Kti I Drcv` b ŋgZv evovtbi Rb` bZb tgvkb wKtb AnaK QvZv Drcv` b Kti | Drcv` bKvixi cō`j b Abhvqx el`Kvtj epó bv ntj Avkvbjfc QvZvi wµm nte bv| dtj e`emv cōZovtK ŋwZi mšLxb ntZ nte| GRb` `xNfgqw` weibqtqM SniK wibfcY I SniKi MōYthvM`Zv hvPvB cōqvRb nq| Gt`ŋt` gj ab evfRiUs „i“Zcy`fvgKv cvj b Kti |

5.4 gj ab evfRiUstqi cōµqv

`xNfgqw` weibqtqM wmvšš-gj ab evfRiUs-cōµqv cōqvM RwoZ avc „tj v wbgæfc :

- K) bM` cēvn cō`j b
- L) ev/Av nvi wbaŋ Y
- M) gj ab evfRiUs c`wZ wbevPb I cōqvM

K) bM` cēvn cō`j b : thtKvfbv `xNfgqw` weibqtqM wmvšš-thgb: `vqx m`úwĒ µq, e`emvi m`úwĒmvi Y, Drcv` b c`wZi hwišKxKi tY Ges Ab`vb` wmvšš- mvt_ bM` cēvn RwoZ | gj ab evfRiUs-cōµqv cōqvMi cō`g avc nt`Q bMt` i Avštēvn I emtēvn cō`j b Kiv| cōZovtbi bM` cēvn Ki tZ cōZovtK wµq ceŋgvb, Pj wZ LiP ceŋgvb, gj abx e`q Ges Ab`vb` e`q wbaŋ Y Ki tZ nte| wµq t`tK cōZovtbi

AvštBM` cēvn NtU Ges Pj wZ LiP, gj ab e"q Ges Ab"vb" LiP ceŋgvb t_ŋK bM` eintcēvn NtU| GLvŋb weμq Abgvb, Pj wZ LiP, "vqx LiP cŋZ"KwU wel q AwZ mZKZvi mŋ_ wbaŋY KiŋZ nq| AvŋMB etj wQ GKwU cŋZŋvŋbi tgvU weμq Abgvb KiŋZ ntj cŋZwU cŋY"i fiel"ŋZ weμqgj" Ges cŋZeQi KZ_ŋj v cY" weμq nte Zv ceŋgvb KiŋZ nq| G_ŋj v ceŋgvbŋbi ci cŋZeQi weμq t_ŋK tgvU AwRZ Avq cvl qv hvq| GB AwRZ Avq t_ŋK AvštBM` cēvn cvl qv hvq| AZGe ej v hvq, bM` cēvŋni mŋWK c° j b wbfP Kŋi cŋY"i fiel"r eQi _ŋj vŋZ weμqgj" Ges KZ_ŋj v cY" weμq nte Zvi Dci | G KviŋY, fiel"r weμqgj" Abgvbŋb ev cY" weμq i msL"v Abgvbŋb fj ntj tmŋUi cŋve bM` cēvŋŋK cŋweZ Kŋi | Abjfcŋve cŋZŋvŋbi tgvU LiŋPi gva"ŋg bM` eintcēvn NtU| GKwU cŋZŋvŋbi Pj wZ LiP Ges "vqx LiP wŋŋj tgvU LiP nq| Pj wZ LiP ej ŋZ KwPvgj μq eve` LiP, KgPviŋŋ` i teZb Ges Ab"vb" cwi Pj b v LiP Ges "vqx LiP ej ŋZ Awdm fiov, wegv LiP, AePqmn Ab"vb" LiPŋK eŋvŋbv nq| weμq Abgvbŋbi gŋZv cŋZ"K Pj wZ LiP Ges "vqx LiP ceŋgvbŋb AwZ mvearbZv Aeŋ ŋb KiŋZ nq| tKvŋbv KviŋY G mKj LiP Abgvbŋb fj ntj gj ab evŋRwUs fj wmvŋš-w" ŋZ cvŋi , th KviŋY cŋZŋvb ŋwZMŋ-ŋŋZ cvŋi |

L) evŋv nvi : bM` cēvn wbaŋY Kivi ci tm_ŋj vŋK bM` gŋŋ" ifcvŋŋ Kivi Rb" evŋv nvi cŋqvRb nq| Aŋ_P mgq gj" Aa"vtq ŋZvgiv ŋRŋbQ th fiel"r eQi _ŋj vŋZ AvMZ bM` cēvŋni cwi gvY mgvb ntj | tm_ŋj vi eZŋvb gj" mgvb nq bv| Aŋ_P mgqgj" Abŋvqx bM` cēvn hZ ŋ" wi ŋZ cvl qv hvq, tmŋUi eZŋvb gj" ZZ Kg| weŋtqvM mŋhvM ev cŋKŋ t_ŋK thŋZ tek KŋqK eQi aŋi bM` cēvn cvl qv hvq, tmŋZv gj ab evŋRwUŋŋi gva"ŋg mŋWK weŋtqvM mŋhvM wŋZ ntj fiel"ŋZ AvMZ bM` cēvn_ŋj vi eZŋvb gj" wYŋ KiŋZ nq| evŋvKiY cŋμqvq fiel"ŋZi bM` cēvŋŋK eZŋvb gŋŋ" ifcvŋŋ Kiv nq| G KviŋY evŋv nvi cŋqvRb nq| mvariYZ cŋZŋvŋbi gj ab LiPŋK gj ab evŋRwU-cŋμqvi evŋv nvi wmvŋte e"envi Kiv nq| gj ab e"q mŋcŋKŋZvgiv cŋi i Aa"vtq we"wi Z RvŋŋZ cvŋte| Avq-e"q c° j bŋi cŋeB evŋv nvi wbaŋY Kiv LpB _i"ZcYŋ

M) gj ab evŋRwUs c×wZi cŋqvM : bM` cēvn c° j b Ges evŋv nvi wbaŋŋYi ci gj ab evŋRwUs c×wZ wbePb KiŋZ nq| weŋtqvM mŋhvM ev cŋKŋ gj"vqŋbi Rb" gj ab evŋRwUŋŋi weŋfbŋc×wZ iŋqŋQ| cŋZ"KwU c×wZ mgvbŋve MŋYŋhvM"Zv cvqvb| cŋZ"KwU c×wZi wKQy mŋeav-Amŋeav iŋqŋQ| weŋtqvM mŋhvM ev cŋKŋŋ i aib, SŋK Ges Ab"vb" wel q weŋePbv Kŋi mŋWK c×wZwU wbePb KiŋZ nq|

5.5 gj ab evŋRwUŋŋi c×wZmgŋ

cŋZŋvŋbi weŋtqvM wmvŋš-mŋWK w` Kwŋŋ` Rbv ŋ" l qvi ŋŋŋŋ gj ab evŋRwUŋŋi weŋfbŋc×wZ cŋwŋj Z AvŋQ| cŋZŋvŋbi j ŋŋŋ"i mŋ_ msMwZcY"Ges mweRŋŋve j vŋRbK weŋtqvM ev cŋKŋ wbePb KivB gj ab evŋRwUs c×wZmgŋni KwR| D`vniY: "wRŋ ŋ"vKwŋbi tmj vB tgvŋkb, gŋŋ" i ŋ"vKwŋbi wŋR Ges Pj KwUvi tmj ŋb tgvŋkb tKbvi wmvŋš-e"envi Rb" j vŋRbK nte wK, bv Gme wmvŋš-gj ab evŋRwUs c×wZ mŋWK wŋŋ` Rbv w" ŋZ cvŋi | gj ab evŋRwUŋŋi c×wZmgŋ wbgŋŋc:

- 1) Mo gŋvŋvi nvi c×wZ (Accounting rate of return method)
- 2) ŋc-e"vK mgq c×wZ (Pay back period method)

- 3) Ներկայից գնահատման մեթոդ (Net present value method)
- 4) Արժեքի ներքին արդյունավետության մեթոդ (Internal rate of return method)

1. Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդ

Գնահատման ընթացքում մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդը հիմնվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումի վրա: Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդը կիրառվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը լուծելու համար: Այս դեպքում ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը կարելի է գրել հետևյալ կերպով՝

$$\text{Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդ} = \frac{\text{Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդ}}{\text{Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդ}}$$

Գնահատման ընթացքում ներքին արդյունավետության մեթոդը կիրառվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը լուծելու համար: Այս դեպքում ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը կարելի է գրել հետևյալ կերպով՝

Ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարում

- Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդը կիրառվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը լուծելու համար: Այս դեպքում ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը կարելի է գրել հետևյալ կերպով՝
- Գնահատման ընթացքում ներքին արդյունավետության մեթոդը կիրառվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը լուծելու համար: Այս դեպքում ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը կարելի է գրել հետևյալ կերպով՝

Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդը կիրառվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը լուծելու համար: Այս դեպքում ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը կարելի է գրել հետևյալ կերպով՝

Մոնետարի ներքին արդյունավետության մեթոդը կիրառվում է ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը լուծելու համար: Այս դեպքում ներդրումների և ծախսերի ժամանակակից արժեքների հավասարումը կարելի է գրել հետևյալ կերպով՝

cKí -K : cKí i tgq` Kvj 3 eQi Ges c0`wgK gj ab wntmte 1 tKwU UvKv `i Kvi | cKí wU ev`evqb Ki tj AvMvgx 3 eQi c0`wj Z wepq h_vp`tg 8 j qU UvKv, 199 j qU UvKv I 80 j qU UvKv Ges Pj wZ LiP weptqi 40 kZvsk Abgvb Kiv nq| AZGe, 40 kZvsk nvti AvMvgx wZb eQi c0`wj Z Pj wZ LiP h_vp`tg 3.20 j qU, 79 j qU UvKv Ges 32 j qU UvKv nq| Gi gta` KvPvgvtj i LiP, k`gtKi gRpi, we`jr wej BZ`w` AvtQ| Gi cti AvmtQ `vqx LiP| `vqx LiP Drcv`b ev weptqi cwi eZ`b cwi ewZ` nte bv thgb, wewi s fivov| Pj wZ LiP i cvkv-cvuk AvMvgx wZb eQi c0`ZeQi 5 j qU UvKv Kti `vqx LiP Abgvb Kiv nq| Gi cti AvmtQ AePq e`q| c0`Z`K cKí tgukbc` eve` wKQzwebtqM Ki tZ nq| GB cKí th 1 tKwU UvKv webtqM t`Lvb ntqtQ, tmUv tgukbc` eve` e`q| GUv t`tKB AePq tei Ki tZ nq| webtqM i cwi gvYtK webtqM i Avq`vj w`tq fivM Kti AePq cvl qv hvte| th`nZ cKí wU t`tK wepq cvl qv hvte gvT 3 eQi, mZivs cKí wU Avq`vj gvT 3 eQi | 1 tKwU UvKv webtqM t`K 3 w`tq fivM Kti c0`ZeQi i AePq t`Lvb ntqtQ 33.3 j qU UvKv| wepq x A`t`K `vqx I Pj wZ e`q Ges AePq ev` w`tq Ki thvM` tei Kiv hvq| Kti nvi 30 kZvsk| c0`g eQi j v`fi e`tj qUwZ nt`Q 33.5 j qU UvKv| cKí wU tZ 2q I 3q eQi j v`f nte c0`g 81.1 I 9.7 j qU UvKv| GLv`b j qUyq th j v`f ntj thgb 30 kZvsk nvti Ki ev` t`qv nt`Q 1g eQi i qUwZi Dcti I Ki wmvv Kti qUwZ Kgvb nt`Q| Gi Abgvb wU nt`Q, Avgiv ati wbu`Q c0`Z`vbi Ab`vb` cKí t`tK Ki thvM` Avq nq Ges GB cKí hv` qUwZ nq, Zte c0`Z`vbi me`gvU c0`q Ki GKB nvti Ktg hvq| Gfite wmvv Kti K-cKí t`tK wZb eQi th wbu g`v`v Kiv nt`Q Zv h_vp`tg 1g eQi wbu qUwZ 23.5 j qU UvKv, 2q eQi wbu j v`f 56.80 j qU UvKv I 3q eQi wbu j v`f 6.8 j qU UvKv|

cKí -L : cKí 0L0 Gi b`vq cKí 0L0 Gi Avq`vj 3 eQi Ges c0`wgK webtqM 1 tKwU UvKv Abgvb Kiv nq| AvMvgx wZb eQi cKí wU t`tK h_vp`tg 151 j qU UvKv, 110 j qU UvKv Ges 49 j qU UvKv wepq ce`vgvb Kiv nq| Pj wZ LiP weptqi 30 kZvsk nvti c0`j b Kiv nq| Pj wZ LiP i cvkv-cvuk `vqx LiP eve` c0`ZeQi 20 j qU UvKv Ges AePq eve` c0`ZeQi 33.3 j qU UvKv wba`Y Kiv nq| cKí K-Gi b`vq cKí L-Gi Ki nvi 30% ce`vgvb Kiv nq| Dwj wLZ Z`i v`vE`tZ cKí `wU Mo g`v`v nvi w`g`f`c wba`Y Kiv hvq:

cKí -K

c0`i w`K gj ab	cwi gvY (j qU UvKvq)		
	eQi 1	eQi 2	eQi 3
wepq	8.00	199.00	80.00
Pj wZ e`q (weptqi 40%)	3.20	79.60	32.00
`vqx LiP	5.00	5.00	5.00
AePq	33.30	33.30	33.30
g`v`v/(qUwZ)	(33.50)	81.10	9.70
Ki	(10.10)	24.30	2.90
wbu g`v`v	(23.50)	56.80	6.80

$$\text{GLv}^b, \text{Mo g}^b\text{v}^d\text{v} = \frac{-23.5 + 56.8 + 6.8}{3} = 13 \text{ j } \text{¶} \text{UvKv}$$

$$\text{Mo w}^b\text{v}^t\text{q}^v\text{M} = \frac{100 + 0}{2} = 50$$

$$\text{Mo g}^b\text{v}^d\text{v}^i \text{ nvi} = \frac{13}{50} = 26\%$$

cKí -L

	eQi 1 (j ¶ UvKv)	eQi 2 (j ¶ UvKv)	eQi 3 (j ¶ UvKv)
wεμq	151.00	110.00	49.00
Pj wZ LiP	45.30	33.00	14.70
˘vqx LiP	20.00	20.00	20.00
AePq	33.30	33.30	33.30
Ki thvM˘ g^b^d^v	52.40	23.70	(19.00)
Ki	15.70	7.10	(5.70)
wbU g^b^d^v	36.70	16.60	(13.30)

GLv^b,

$$\text{Mo g}^b\text{v}^d\text{v} = \frac{36.7 + 16.6 - 13.3}{3} = 13 \text{ j } \text{¶} \text{UvKv}$$

$$\text{Mo w}^b\text{v}^t\text{q}^v\text{M} = \frac{100 + 0}{2} = 50 \text{ j } \text{¶} \text{UvKv}$$

$$\text{m}^z\text{i}^v\text{s}, \text{Mo g}^b\text{v}^d\text{v}^i \text{ nvi} = \frac{13}{50} = 26\%$$

j ¶Yxq th `w cKí Mo g^b^d^v^i nvi mgvb, GLv^b GKíU cKí i Mo g^b^d^v^i AvíKíU tPtq teik ntj cZôvbw th cKí i Mo g^b^d^v^i nvi teik, tmw MhY KiZ | eZvb Ae˘vq Mo g^b^d^v^i nvi Abhvqx, cZ˘KíU cKí B cZôv^b^i Rb˘ mgvb j v^f^R^b^K | GgZve˘vq cZôvb th^k^v^t^b^w^U^B MhY KiZ c^v^i |

2. tc-e'vK mgq c^x^z

e'envq ev cKí w^b^q^M^K^Z UvKv KZ w^t^b^ t^d^i^Z Avmte Zv tc-e'vK mgq c^x^z w^t^k^K^i | tc-e'vK mgq c^x^z w^b^t^q^M w^m^v^s^ev cKí gj˘vq^b^i GKíU mnR I Rb^c^q c^x^z | e'envq w^b^t^q^M ev cKí t^t^k AvMZ Avstc^v^n, t^j^v h^w mgvb nq, Zte w^b^t^q^M^K^Z UvKv^K eml R bM˘ c^v^n w^t^q f^v^M Ki^t^j tc-e'vK mgq w^b^y^q Kiv hvq | A_¶

$$tc\text{-}e'vK\ mgq = \frac{\text{webtqVM}}{\text{ewl } \& \text{ bM` c'vn}}$$

gjb Kw, `wRP t'vKwbi tgnkb wkbZ 15,000 UvKv c'qRb | μqKZ tgnkb e'envi Kti tm Zvi e'emv t_#K AvMgx 4 eQi ewl & 5000 UvKv Avstc'vn wvDZ KitZ cvi te | Gt'f'f' tc-e'vK mgq nte :

$$tc\text{-}e'vK\ mgq = \frac{15,000}{5,000} = 3\ eQi$$

e'emvq ev c'K' t_#K AvMZ Avstc'vn A#bK mgq mgvb bvl ntZ cvi | tmf'f'f' μgthwRZ bM` c'vn e'envi Kti tc-e'vK mgq wY' Kiv nq | A_#, bM` Avstc'vn ,tj v#K μgvstq thM Kiv nq hZ'f'Y bv chS-μgthwRZ bM` c'vn webtqVMKZ gj atbi mgvb nq |

Mo g'v'v' nvi c'wZtZ e'e'Z D`vni#Y 3 eQti i wvU g'v'v' dj μtg -23.5, 56.8 Ges 6.8 | tc-e'vK Ges gj ab evR'wstqi Ab'v' c'wZtZ g'v'v' cwi etZ' bM` c'vn e'envi Kiv nq | mvaviYZ wvU g'v'v' mv# AePq thM Kitj bM` c'vn cvl qv hvq | AZGe, c#e'P D`vni#Y ewY' c'K' ŌKŌ-Gi wvY'Z wvU g'v'v' mv# AePq thM Kti wgv'f'c bM` c'vn wY' Kiv hvq |

	eQi 1	eQi 2	eQi 3
wvU g'v'v'	(23.5)	56.8	6.8
thM: AePq	33.3	33.3	33.3
bM` c'vn (c'q)	10	90	40

Dcti i mvi wY'Z wvY'Z bM` c'vn e'envi Kti c'K' wvU tc-e'vK mgq nte wgv'f'c |

eQi	bM` c'vn	μgthwRZ bM` c'vn
0	-100	- 100
1	10	- 90
2	90	0
3	40	40

Dcti i ŌK t_#K j 'f'Yxq th c'g `# eQti webtqVMKZ UvKv c'f'vUv tdiZ Av#m | dtj c'K' i tc-e'vK mgq nte 2 eQi |

Այսինքն ժամանակահատվածում շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է

	eQi 1 (j Պ Սրժանք)	eQi 2 (j Պ Սրժանք)	eQi 3 (j Պ Սրժանք)
Սրժանք	36.7	16.6	(13.3)
Արժեք	33.3	33.3	33.3
ԲՄ՝ շինարարական	70	50	20

Երկրորդ շինարարական ծախսի երկրորդ կեսի ժամանակահատվածում շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է

eQi	ԲՄ՝	Միջին ԲՄ՝ շինարարական
0	-100	-100
1	70	-30
2	50	20
3	20	40

Երկրորդ կեսի ժամանակահատվածում շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է 50 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի տարբերությունը կազմում է 30 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է $\frac{30}{50} = 0.6$ eQi | Այսինքն, շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է

$$\begin{aligned}
 \text{Շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը} &= 1 \text{ eQi} + \frac{30}{50} \text{ eQi} \\
 &= (1 + 0.6) \text{ eQi} \\
 &= 1.6 \text{ eQi}
 \end{aligned}$$

Երկրորդ կեսի ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը

Շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է 50 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի տարբերությունը կազմում է 30 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է

Այսինքն ժամանակահատվածում շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է 50 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի տարբերությունը կազմում է 30 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է

Երկրորդ կեսի ժամանակահատվածում շինարարական ծախսերի և եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է 50 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի տարբերությունը կազմում է 30 Սրժանք և 30 Սրժանք եկամտի միջև տարբերությունը կազմում է

c×wZi c0Z`vcb ev AvaybKvqb), weibqvm ev cKí SñK Ges Ab`vb` weiq wPšfvebv Kti GwJ wbaŕY Kti b|

tc-e`vK c×wZi m×gve×Zv

tc-e`vK c×wZ gj ab evfRwustqi mefPtiq mij | Rbwc0 c×wZ | Gi Rbwc0Zvi KviY c0gZ : Guv mnRteva` | mnR| Zte Gi wKQzAmyeav| AvfQ| GLvfb wKQzAmyeav Ztj aiv ntj v|

1. tc-e`vK gj Z tKvfbv jvffi nvi bq| Guv GKwJ mgqKvj , hLb weibqvmRZ gj ab tdi Z Avmte etj Avkv Kiv nq| tc-e`vK mgqKvj AwZewnZ ntj c0Z0vbuU tKvfbv jvf nte bv c0Z0vbuU tKej ŕwZi nvZ t_#K i ŕlv cve|
2. hw` `ß ev ZtZwaK cKí _v#K, Zte thUvi tc-e`vK Kvj Kg; tmUv MhY Kiv nq, hw` GKwJ cKí _v#K, Zte tmUv MhYthvM` wK bv Zv mntR tei Kiv hvq bv| tKgb mgqKvj Av`k©tc-e`vK Kvj Ggb tKvfbv gvb` Ê tbB, thUv GKwJ mgm`v|
3. tc-e`vK Kv#j i ev#ti i bM` c0vn MYbv Kiv nq bv| Dcti i cKí K-tZ tc-e`vK wQj 2 eQi | GgZve`vq 3q eQti hw` cKí w GKwJ wekvj AstKi bM` c0vn t`q, Zelj tc-e`vK Kvj 2 eQi B_vKte|
4. tc-e`vK At_ŕ mgqgj` wefePbv Kti bv| At_ŕ mgqgj` Aa`vtq Avgiv tRtbwQ, AvMvgx eQti i 100 UvKv 5 eQi cti i 100 UvKv t_#K AwakZi gj`evb, wKš' tc-e`vK At_ŕ mgqgj` wefePbv Kti bv| GLvfb AvMvgx eQti i 100 UvKv Ges 5 eQi cti i 100 UvKv mgvb gj`evb gtb Kiv nq| GwJ GKwJ mgm`v|

KvR-1 : gtb Ki, tZvgvi evel GKwJ cKí 50,000 UvKv weibqvmMi wPšv Ki#Qb, hv t_#K AvMvgx 6 eQi h_vm#g 10,000 UvKv, 15,000 UvKv 20,000 UvKv, 10,000 UvKv, 20,000 Ges 30,000 UvKv cvl qv hvte| cKí wJi tc-e`vK mgq wbyŕ Ki |

ce0Zr©Ab#`Q` ,tj vtZ tZvgiv Mo gbvdivi nvi c×wZ Ges tc-e`vK mgq c×wZ m0ú#K`we`wvi Z tRtbwQ| Zte gj ab evfRwUs c×wZ ,tj vi gta` Dwj wLZ `wJ c×wZi Zj bvq wbu eZ0vb gj` c×wZ | Af`št-xY gbvdivi nvi c×wZ e0j c0wJ Z vnmvte `xKZ| wefkl Kti At_ŕ mgq gj` wefePbv Kti weavq c×wZ `wJ AtbtKi Kv#Q Rbwc0| cieZr©kŕY ,tj vtZ tZvgiv c×wZ `wJ m0ú#K`we`wvi Z RvtZ cvi te|

Abkxj bx

eũbePwb cKæ

1| wbtPi tKvfbwU webtqvMi GKwU gj vqb cŃµqv?

K. gj ab evfRwUs

L. At_P mgggj "

M. evÆvi nvi wbaŃY

N. webtqvMi fivel`r gj`bwZ

2| tc-e'vK mgq wbyŃ mŃ tKvfbwU?

K. ewl R bM` cævn
webtqvM

L. webtqvM
ewl R bM` cævn

M. webtqvM
ewl R bM` Aštcævn

N. ewl R bM` ewntcævn
ewl R bM` Avštcævn

3| bM` Avštcævn I wbu gpvdivi e'earbŃK Kx ej v nq?

K. cŃi wK webtqvM

L. bM` ewntcævn

M. tgvU Pj wZ e'q

N. tgvU AePq|

4| gj ab evfRwUstqi c×wZmgw wbtPi tKvfbwUj Rb` „i“ZcYŃ?

K. cKŃi wbePb

L. cŃZŃvŃbi j ŃŃ wbaŃY

M. webtqvMi j vFRbKZv wbyŃ|

N. cKŃi i gpvdivi nvi wbyŃ

5| Ww: kvgxv wR`^A_ŃqŃb GKwU nvmcvZvj `vcb I cwi Pvj bv KŃib| gj ab evfRwUstqi mrvvŃh` wZwb wbtPi tKvfbv w×vš-wbŃeb|

K. tivMxi I lŃ µq

L. G-Ńi tgvkb µq

M. I lŃai gj` wbaŃY

N. nvmcvZvj feŃbi is cwi eZŃ|

wbtPi DŃxcKwU cŃo 6 I 7 bŃŃ cŃKæ DĖi `vi

wmgvš-tKvŃwbi cævb wbeŃx wgtmm eYŃGKwU bZb cKŃi webtqvMi j vFRbKZv wbyŃqi cŃeŃci ci 4 eQŃi i gpvdivi mvŃ_ AePq thvM bv KŃib tgvU gpvdivŃK 4 Ńviv fŃM KŃib, wKš' tgvU webtqvMŃK 2 Ńviv fŃM KŃib|

6| wgtmm eYŃ AbjwZ c×wZ tKvfbwU?

K. Mo gpvdivi nvi

L. tc-e'vK mgq

M. wbu eZŃvb gj`

N. AfšŃxY gpvdivi nvi |

7| DÍxcK wbt`KZ cxwZwJi mxgve×Zv ntj v Ñ

- i. At_P mgq gj` DtcwZ
- ii. mKj bM` c0vtni gj` mgvb
- iii. gpvdv l webtqvMfK wfbomsL`v 0viv fvM|

wbtPi tKvbwJ mwK?

K. i l ii

L. i l iii

M. ii l iii

N. i, ii l iii

mswB DEi c0e

- 1. `xNfgqw` webtqvM mwvš-Kx?
- 2. gj ab evfRwUs Kx?
- 3. bM` Avštc0vn Kx?
- 4. bM` eintc0vn Kx?
- 5. Mo gpvdivi nvi cxwZ Kx?
- 6. tc-e"vK mgq cxwZ Kx?

mRbkj c0e

1. kZ`j tKvúmb me"vB gj ab evfRwUstqi AZ`š-M0YthvM` cxwZtZ c0Kf i webtqvM mwvš-M0Y Kfi | mrc0Z D3 tKvúmb Gi mgwebtqvMfMi `yJ c0Kf 0v`ev0 l 0wbk 0-Gi tc-e"vK mgq wby0 Ki tZ wMtg 3q e0ti μgthwRZ bM` c0vn h_vμtg 0 l -10 tcj | 4_e0ti Dfq c0Kf i bM` c0vn 20|

K. gj ab evfRwUstqi e`Zvi `vqfvi wbtZ nq KvK?

L. bM` Avštc0vn l wbu gpvdivi cv`R` wby0Kvix Dcv`vbwJ e"vL`v Ki |

M. DÍxcK ntZ c0Kf 0wbk0-Gi tc-e"vK mgq wby0 Ki |

N. `xNfgqw` webtqvMfMi Rb` kZ`j tKvúmbi tKvfbv c0Kf wJ tetQ tbi qv DwPZ?

2. k`vúy Drcv`bKvix c0Z0vb 0m`vúx wj t0 tfv3v` i μqfJgZv, i"p, c0wZ wetePbv Kfi eo mvBfRi tevZtj i cvkvcwk wgvb c"vK, gvSwi c"vK l fJz tKwZi weKf Kw0kbvi `Zwi i Rb` GKwJ c0Kf M0Y Ki tZ Pvq| Avq-e"q c0 j b Kfi t`Lv hvq 5 eQi tgqw` GB c0Kf c0_wgK webtqvM 5 tKwJ UvKv Ges weptqi cwi gvY h_vμtg 70 j fJ, 1.4 tKwJ, 2tKwJ, 2.5tKwJ l 1.6 tKwJ UvKv| Ab`vb` Pj wZ LiP weptqi 40% Ges Ki 30%|

K. gj ab evfRwUs c0μqvq evEv nvi wntmte e`envi nq tKvbwJ?

L. gj ab evfRwUs AbgvbwfP` tKb?

M. DÍxcKfKi Avtj vK c0Kf wJi Mo gpvdivi nvi wby0 Ki |

N. 0m`vúx wj t0 tKvúmbi webtqvM tJfJ wJi Rb` gj ab evfRwUstqi `i "Zj gj`vqb Ki |

I ô Aa'vq gj ab e'q

Cost of Capital

côZwU e'emv cöZövbi wbr^gj ab e'q vtk | gj ab e'q ej tZ wefbaDrM t_tK msMnxZ Znietj i e'q eSvq | mvaviYZ Znietj i thvMvb`vZv` i cZ`vKZ Avq cöZövbi Rb` gj ab e'q wntmte MY` nq | e'emv cöZöv wefbaDrM t_tK cöqvRbxq Znietj i ms`vb Kti | Znietj i wefbaDrM gj ab e'q mgvb nq bv | dtj cöZwU DrM c_Kfite gj ab e'q wbyqi cöqvRb nq | G Aa'vq Avgiv gj ab e'q, gj ab e'q wbyqi i "Z; Znietj i wefbaDrM gj ab e'q wbyq Ges Ab'vb` wel q m^utK`e`wii Z RvbtZ cvi e |

Alc Payee Only

 প্যাসিফিক জেনারেল ইনস্যুরেন্স কোং লিঃ
PACIFIC GENERAL INSURANCE CO. LTD.
White Bhaban (3rd floor), B.B.Avenue, Dhaka-1000, Bangladesh

Warrant Number **1100375**

Date:

0	2	0	8	2	0	1	2
---	---	---	---	---	---	---	---

(This Dividend Warrant is valid for six months from the date of issue unless revaluated)

DIVIDEND WARRANT-2011

FOLIOWO ID NO.: 12015700000

Pay to Mr. A B C

The sum of Taka TWO THOUSAND TWO HUNDRED FIFTY ONLY

Taka ****2,250.00****

Payable at: **B Bank Limited**
Any Branch

Routing No.: 085273881
Account No.: 201.150.2619

 Authorized Signatory

 Authorized Signatory

⑈ 1100375⑈ 085273881⑈ 2011500002619⑈ 14

Qwe: wWwf+WÜ I qvti>U

G Aa'vq cvW tk!l Avgiv RvbtZ cvi e

- gj ab e'tqi avi Yv e'vL'v Ki tZ cvi e |
- gj ab e'q wbyqi Zvrch'e'vL'v Ki tZ cvi e |
- gj ab LiP wbyq Ki tZ cvi e |
- gj ab Li tPi wfiÉtZ wefbaDrM gj`vqb Ki tZ cvi e |

6.01 fvgKv

ce@ZP Aa'vtq D'tj wZb eUzh_v i'ntgi uclR tKbv, Kwitgi tmjvB tgvkb tKbv Ges ksKti i uBj tPqvi I Pj KvUvi tgvkb tKbvi weib'tqvM imxvS-tbqvi ci Gme weib'tqvMi A_qb Ki'tZ nq| tZvgiv tR'tbQ th A_qt'bi weifbæDrm itqtQ| thgb gwj tKi w'tRi gj ab, eUevUe t_tK avi, e'vsK FY Ges Ab'vb' Awl_R cÖZö't'bi KvQ t_tK FY BZ'w' | Gifc cÖZwU Drm t_tK A_©mieivnKvix' i GKwU cÖ'w'kZ Avq _vtK| GLv'tb Zn'ej mieivnKvixi Rb' thwU cÖ'w'kZ Avq, tmwU Zn'ej msMö'Kvix cÖZö't'bi Rb' gj ab LiP wnt'mte cwiMwYZ nq| D`vniY`tfc: i'wng hw' uclR tKbvi Rb' e'vsK t_tK 15% m'f` i nvti FY tbq, Zvntj Zvi gj ab LiP nte 15%| Abjfcfv'te Kwig tmjvB tgvkb tKbvi UvKv Zvi w'tRi t_tK ms'vb Ki'tj, D³ A_t_P m'f'hwM e'q nte Zvi gj ab LiP| A_® tm hw' D³ A_©Ab' tKv_vl weib'tqvM Kti 15% Avq AR® Ki'tZ cvi Z etj cÖ'xqgvb nq Zvntj Zvi gj ab LiP nte 15%|

eo eo cÖZövb Zvt` i weib'tqvMi Rb' cÖqvRbxq Zn'ej GK ev GKwaK Drm t_tK ms'vb Kti | Gt'q't' me_tjv Dr'tmi gj ab Li'tPi Mo nvi D³ e'emv cÖZö't'bi Rb' cÖhvR' gj ab LiP wnt'mte we'te'PZ nte| g'tb Ki, tKv'tbv GKwU tKv'v'w'bi weib'tqvMi Rb' 10 j q' UvKv cÖqvRb| cÖZövbwU GB 10 j q' UvKvi g'ta' 5 j q' UvKv tkqvi we'p'i gva'tg Ges 5 j q' UvKv e'vsK t_tK FY tbqvi imxvS-tbq| tkqvi gwj Kiv Zvt` i weib'tqvM t_tK 18% Avq cÖ'vkv Kti Ges e'vsK cÖZövb'tK 12% m'f` i nvti FY w'tZ m'vS'Z nq| d'tj cÖZö't'bi Rb' tkqvi we'p'i Dr'tmi gj ab LiP nte 18% Ges e'vsK FY Dr'tmi gj ab LiP nte 12%| `wU Dr'tmi gj ab LiP'tK Mo Ki'tj cÖB nviwU A_v'® (18%×.50+12%×.50)=15% D³ cÖZö't'bi Rb' Mo gj ab LiP wnt'mte cwiMwYZ nte| GLv'tb D'tj E' th'tnZi cÖZövbwU gj ab LiP 15% cÖZövbwU'tK Zvi weib'tqvM t_tK b'bZg 15% Avq AR® Ki'tZ nte, bZev cÖZövbwU tkqvi gwj Kt` i cÖ'w'kZ Avq Ges e'vst'Ki cÖ'w'kZ Avq tGUvtZ cvi te bv| AZGe ej v hvq, weifbæDrm t_tK msM'v'xZ gj at'bi gwj Kt` i cÖ'w'kZ Avq tGUvtZ cÖZövb'tK Zvi weib'tqvMi Dci me'®gæth nvti Avq cÖqvRb, tm nvi'tK gj ab LiP ej v nq|

6.02 gj ab e'q wby'qi Zvrch®

cÖZö't'bi Awl_R e'e'v'cbvi weifbæimxvS-Mö't'Y gj ab LiP „i'ZcY'®fvgKv cvj b Kti | cÖZö't'bi c'tqvR'tb A_qt'bi miwK Drm tetQ tbqv t_tK 'i i' Kti weib'tqvM m'f'hwM ev cK't'i gj 'vqb chS-me t'q't' gj ab LiP cÖqvM Kiv nq| w'tg'gj ab Li'tPi Zvrch®Av'tj vKcvZ Kiv ntj v|

cÖ'gZ : weib'tqvM imxvS-ms'p'vS't aiv hvK, GKwU cÖZövb tmvbj x e'vsK t_tK 18% m'f` i nvti 50 j q' UvKv FY w'tq GKwU Kvi Lv'bv t`q| Kvi Lv'bwU PjyKivi ci t`Lv tMj Kvi eviwU 10% nvti Avq Ki'tZ cvi'tQ, hv tmvbj x e'vst'Ki Kv'tQ `vqex 18% m'f` i nvi t_tK Kg| d'tj cÖZövbwU tmvbj x e'vst'Ki UvKv cwi'tkva Ki'tZ cvi te bv| GgZve'vq Kvi eviwU e'`n'te| m'Z'ivs gj awb LiP tR'tb Zv A'tc'q'v tenk j v'f Kiv m'v'®Ggb weib'tqvM imxvS-tbqv Aek'KZ® | AZGe ej v hvq, miwK gj awb LiP wby'® miwK weib'tqvM imxvS-Mö't'Yi ce'RZ'®wnt'mte we'te'PZ nq|

gy' i t'vKwbi Kice©FY gj ab LiP 15% tK 30% Kinvi w`tq mgšq Ki t j Ki-mgšqKZ FY gj ab LiP nte wbgie'fc

$$\begin{aligned} \text{Ki-mgšqKZ FY gj ab LiP} &= 15\% (1-30\%) \\ &= 10.5\% \end{aligned}$$

L) AMŃaKvi tkqv'ii e'q

AMŃaKvi tkqv'ii e'q wbaŃY FY gj a tbi e'q wbaŃY t_ tK Avj v`v | KviY FY gj ab Ges AMŃaKvi tkqv'ii gta' tek wKQz cv_Ŕ' i tqtQ | cŃZŃvbtK FY gj ab mieivnKvixiv mvaviYZ wbw`Ń tgqv' i Rb' m' tctq _v tK | Ab'w` tK AMŃaKvi tkqvi gwj Kiv wbw`Ń nvti Awbw`Ń mg tqi Rb' j f'vsk tctq _v tK | Zte tKv'auwb memgq AMŃaKvi tkqvi gwj Kt' i j f'vsk w` tZ eva' _v tK bv | Zte tKv'auwb j f'vsk w` tZ eva' bv _v tK t j I chŃB g'pvdv ARŃ Ki t j AMŃaKvi tkqvi gwj Kt' i j f'vsk w` tZ eva' _v tK | AZGe ej v hvq, AMŃaKvi tkqv'ii e'q wbfP Kti tkqvi gwj Kt' i cŔ'wKZ j f'vstki Dci |

AMŃaKvi tkqv'ii j f'vsk Ges tkqvi wewu t_ tK cŃB A t_ P Ab'cvZ wbyŃ Ki t j AMŃaKvi tkqv'ii e'q cvl qv hvq | m' t i m'vnt' h' wbgie'fc wbyŃ Kiv hvq |

$$\text{AMŃaKvi tkqv'ii e'q} = \frac{\text{tkqvi gwj Kt' i cŔ'wKZ j f'vsk}}{\text{tkqvi wewu t_ tK cŃB A_}^{\circ}} \times 100$$

D`vniY : GKwU tKv'auwb 1,000 UvKv wj wLZ g' t i 10 kZvsk AMŃaKvi tkqvi evRvti wewu i wPšv Ki tQ | cŃZwU tkqvi wewu t_ tK tKv'auwb 820 UvKv cvl qvi cŔ'vkv Kti | ewYŔ Z_ w` e'envi Kti D³ tkqv'ii e'q wbgie'fc wbaŃY Kiv hvq | A_

$$\begin{aligned} \text{AMŃaKvi tkqv'ii e'q} &= \frac{100}{820} \\ &= 12.20\% \end{aligned}$$

KvR-2 : GKwU tKv'auwb 8 kZvsk AMŃaKvi tkqvi Bmj Kti | cŃZwU tkqv'ii wj wLZ g' t i 100 UvKv Ges wewu t_ tK cŃB A_ 90 UvKv ntj , AMŃaKvi tkqv'ii e'q wbaŃY Ki |

M) mvaviY tkqvi gj ab e'q

tZvgiv tR t bQ th evRvti mvaviY tkqvi wewu i gva' t g tKv'auwb Zvi gj a tbi ms`vb Kti | Avevi tKv'auwb e'envi c'j'v'f'Z g'pvdv t_ tK A t_ P ms`vb Ki tZ cvti | A t_ P Ab'vb' Drm t_ tK mvaviY tkqvi gj a tbi cv_Ŕ' Av tQ | cŃgZ, Ab'vb' Dr tmi b`vq tKv'auwb BKiBwU gj a tbi Dci memgq j f'vsk w` tZ eva' _v tK bv | wŃZxqZ, j f'vsk w` t j I cŃE j f'vstki cwi gvY ev nvi memgq mgvb _v tK bv | Gme Kvi tY mvaviY tkqvi gj a tbi e'q wbaŃY Ab'vb' Dr tmi e'q wbaŃY t_ tK Avj v`v ntq _v tK |

tKv"úmbi tkqvi gwij Kiv mvariYZ j f'vsk Ges tkqvti gj "e"p" t_tK jvf c"úBi Avkvq tkqvi tKtb| dtj tkqvi gj a"bi e"q ej tZ we"btqvMKvix" i ev tkqvi gwij Kt` i j f'vsk Ges tkqvti gj "e"p"RúvZ jvf t_tK c"ú"v"KZ Avtqi nvi tK e"svtbn nq|

mvariY gj a"bi e"q wby"q wKQz mgm"v t`Lv t`q| c"ú_gZ, f"iel` tZ c"ú"v"KZ j f'vsk wba"Y Kiv RúJ KvR thtnZz j f'vsk nvi AM"úaKvi tkqvti gtZv w"v"ú _vtK bv| w"úZxqZ, f"iel` tZ tKv"úmbi Avq Ges j f'vsk e"p"i nvi Abgyb Kiv Avti KúU RúJ KvR|

Gme RúJ Zvi KvitY mvariY tkqvi gj a"bi e"q wba"Y tYi GKK tKv"úmb c"ú"Z tbB| we"fb"e"Abgyv"bi Dci w"fv"É Kti gj ab e"q wby"qi we"fb"e" c"ú"Z D"m"v"eb Kiv nq| w"btg"mvariY tkqvi gj ab e"q wby"qi mnR` y"ú c"ú"Z Avtj vPbv Kiv ntj v|

kb" j f'vsk e"p" c"ú"Z

GúU gj ab e"q wby"qi GKúU mnR c"ú"Z| G c"ú"Z tZ gtb Kiv nq tKv"úmbi eZ"v"b eQti th j f'vsk w` tqtQ, f"iel` r eQi ,tj vtZl mgcwi gvY j f'vsk tNvi Yv Kite| A_ú" tkqvi gwij Kt` i c"ú"v"KZ j f'vstki tKvb cwi eZ" nte bv| D`vni Y` t"fc, GKúU tKv"úmb G eQi c"úZ tkqvti 10 ÚvKv j f'vsk w` tj AvMvgx eQi ,tj vtZl tKv"úmb tkqvi gwij Kt` i 10 ÚvKv Kti j f'vsk t` te etj Abgyb Kiv nq| G c"ú"Z tZ c"úZ tkqvti c"úÉ j f'vsk tK tkqvti eZ"v"b evRvi gj" w` tq f"vM Kiti j mvariY tkqvi gj ab e"q cvl qv hvq| m"t"i m"v"v"th" w"btg"e" Lv"tbn nj |

$$mvariY\ tkqvi\ gj\ ab\ e"q = \frac{j\ f'vsk_1}{tkqvi\ gj" _0}$$

GLv"tb j f'vsk 1 = eQti i tktl c"ú"v"KZ j f'vsk

tkqvi gj" 0 = tkqvti i eZ"v"b evRvi gj"

D`vni Y : GKúU tKv"úmbi tkqvti i eZ"v"b evRvi gj" 110 ÚvKv| c"úZ"v"b"ú G eQi c"úZ tkqvti 10 ÚvKv nvti j f'vsk tNvi Yv Kti | tKv"úmbi mvariY tkqvi gj ab e"q w"bg"e"fc wby"q Kiv hvq:

$$mvariY\ tkqvi\ gj\ ab\ e"q = \frac{10}{110} = 9.09\%$$

w`i nvti j f'vsk e"p" c"ú"Z

f"iel` tZ eQi ,tj vtZ j f'vstki tKv"úmb cwi eZ" nq bv Ggb tKv"úmb ev`te Kg t`Lv hvq| mvariYZ tKv"úmb ,tj v GtKK eQi we"fb"e"nvti j f'vsk w` tq _vtK| w`i nvti j f'vsk e"p" c"ú"Z Gg"v"b GKúU c"ú"Z| hv"Z ati tbqv nq th tKv"úmb c"úZeQi mgcwi gvY j f'vsk t` qbv| Zte G c"ú"Zi wKQz AbgyZ kZ"e"wj i tqtQ|

kZ'eij tZ a'fi tbqv nq, tKv'vmbi j f'vsk c'ZeQi e'p'x cv'te Ges GB e'p'xi nvi c'ZeQi GKB cwi gvY
 _vK'te| D`vniY`'fc, tKv'tbv tKv'vmb hw` eZ'v eQi 10 UvKv j f'vsk tNvIYv K'ti Ges tKv'vmbuLi
 Ab'gZ j f'vsk e'p'xi nvi hw` 10% nq, Z'te

- 1 eQi ci c'Z'v'kZ j f'vsk n'te 10 (1+0.10) = 11 UvKv
- 2 eQi ci c'Z'v'kZ j f'vsk n'te 11 (1+0.10) = 12.1 UvKv
- 3 eQi ci c'Z'v'kZ j f'vsk n'te 12.1 (1+0.10) = 13.31 UvKv

Gf'v'te c'Z'v'kZ j f'vsk 10% n'v'ti e'p'x t'c'tZ _v'tK|

m'f'i gva'tg w`i n'v'ti j f'vsk e'p'x c'x'v'Z'tZ mvaviY tkqvi g'j ab e'q w'bg'e'f'c w'v'Y'q Kiv hvq|

$$\text{mvaviY tkqvi g'j ab e'q} = \frac{j \text{ f'vsk}_1}{\text{tkqvi g'j}_0} + \text{e'p'xi nvi}$$

$$G'v'tb j \text{ f'vsk}_1 = j \text{ f'vsk}_0 (1 + \text{e'p'xi nvi})$$

$$j \text{ f'vsk}_0 = \text{eZ'v eQi i j f'vsk}$$

$$\text{tkqvi g'j}_0 = \text{tkqv'ti i eZ'v evRvi g'j}$$

$$\text{e'p'xi nvi} = j \text{ f'vsk e'p'xi nvi}$$

D`vniY : GK'uJ tKv'vmb mvaviY tkqvi g'j ab e'q w'v'Y'q Ki'tZ P'vq| tKv'vmbi tkqv'ti i eZ'v evRvi g'j`
 150 UvKv| tKv'vmbuLi m` mgvB eQi c'Z'v'kZ tkqv'ti 15 UvKv n'v'ti j f'vsk t`q| AZ'Z ti KW'ch'j vPbv
 K'ti t`Lv hvq tKv'vmbi j f'vsk M'to 5 kZ'vsk n'v'ti e'p'x cv'q| tKv'vmbi mvaviY tkqvi g'j ab e'q
 w'bg'e'f'c w'ba'f'Y Kiv hvq|

$$\begin{aligned} \text{mvaviY tkqvi g'j ab e'q} &= \left\{ \frac{j \text{ f'vsk}_1}{\text{tkqvi g'j}_0} + \text{e'p'xi nvi} \right\} \times 100 \\ &= \left\{ \frac{15(1+.05)}{150} + .05 \right\} \times 100 \\ &= 15.5\% \end{aligned}$$

KvR 3 : GK'uJ tKv'vmb eZ'v eQi i t'k'tl 12 UvKv n'v'ti j f'vsk t`te e'tj w'x'v's-tbq Ges Av'v'g'x
 eQi _t'j v'tZ GB j f'vsk 10% n'v'ti e'p'x cv'te e'tj tKv'vmb c'Z'v'kv K'ti | tKv'vmbi tkqv'ti i eZ'v
 evRvi g'j` 125 UvKv n'tj , g'j ab e'q w'v'Y'q Ki |

N) msi'v'Z Av'tqi e'q

tKv'vmbi A_@'t'bi Ab`Zg GK'uJ Drm n't'Q msi'v'Z Av'q| tKv'vmb c'ZeQi th cwi gvY UvKvi g'p'v'v
 AR'v K'ti, t'm'uLi c'f'iv'v tkqvi g'v'v'j K't` i g'ta` j f'vsk w't'm'te e'Eb bv K'ti w'K'Qz Ask c'Z'v'tb ti'tL t`q|

D`vniY`fbc: GKwU tKv`uwb tKv`bv eQti 50 j`q UvKv g`pvdv Kitj Ges D³ g`pvdv t`tk 25 j`q UvKv e`emvtq titL w`tj 25 j`q UvKv e`emvtqi msiw`qZ Avq wntmte MY` nte| Gfvtte msiw`qZ Avq t`tk cieZ`Z wef`baweb`tqvM m`thvM ev cKí ev`evqtb A`q`bi e`e`v Kiv nq| msiw`qZ Avq t`tk A`q`b Kiv nq etj At`bKi Kvq gtb n`Z cvti th msiw`qZ Avtqi tKv`bv e"q tbB| wKšyG aviYwU fj | KviY, G msiw`qZ Avtqi AvciZ` wotZ emn`K tKv`bv e"q bv `vKtj I Gi GKwU m`thvM-e"q itqtQ|

msiw`qZ Avtqi m`thvM e"q eSvi AvtM m`thvM-e"qi mvaviY aviYv eSv `iKvi | gtb Ki, tZvgvi evevi tKv`bv GKwU e`vs`K 10 j`q UvKv Rgv AvtQ| tZvgvi fivBqv tZvgvi evev`K GKw`b ejj, eev, tZvgvi GKvD`U th 10 j`q UvKv cto AvtQ, tmUv Avgv`K `vI, Avig e`emv Kie| tZvgvi fivBqvi G K`wU wK bq| KviY UvKvUv Avm`j Amj cto tbB, e`vsK GB 10 j`q UvKvi Dci GKwU wv`w`w nvti m`j c`vb Kit`e| dtj tZvgvi eev h`w tZvgvi fivBqv`K UvKvUv w`tq t`b, Zvntj m`j eve` th Avq n`Zv, tmUv cvteb bv| dtj m`j eve` Avq bv cvl qvUv tZvgvi fivBqv`K e`emvi Kv`R UvKv t`l qvi GKwU m`thvM-e"q|

Abj`fcfvtte tKv`uwb Avq tkqvi gwj Kt`i gta` eEb bv Kti titL w`tj tkqvi gwj Kt`i `wotKvY t`tk Gi GKwU m`thvM-e"q `v`K| tKv`uwb AvR`Z g`pvdv tKv`uwb`Z msiw`qZ Avq wntmte bv titL tkqvi gwj Kt`i gta` eEb Kitj tkqvi gwj Kiv tmB A`Ab`T w`b`tqvM Kti AvZwi³ Avq KitZ cviZ| dtj tKv`uwb AvR`Z g`pvdv ev Avq eEb bv Kitj tkqvi gwj Kiv D³ At`P Ab`T w`b`tqvM c`B Avq t`tk ew`AZ nq| GLv`b At`P Ab`T w`b`tqvM c`B Avq t`tk ew`AZ nl qvUv`K msiw`qZ Avtqi m`thvM-e"q wntmte AvL`wqZ Kiv nq| D`vniY`fbc, tKv`bv tKv`uwb AvR`Z g`pvdvi c`vivUvB tkqvi gwj Kt`i gta` eEb Kitj Ges tkqvi gwj Kiv tmB A`Ab`T w`b`tqvM Kti 15 kZvsk nvti Avq KitZ cvi`j 15 kZvsk nte tKv`uwb msiw`qZ Avtqi m`thvM-e"q|

6.4 Mo gj awb e"q

Dcti c`wZ`tjvi gva`tg Avgiv Rvbj vg th gj atbi w`f`b`eDr`mi e"q w`f`b`e thgb FY gj atbi e"q GKwU, Avevi tkqvi gj atbi e"q AvtiKwU| Zvntj `fveZB c`k`te th GKwU Kivi hLb wKQzFY gj ab e`envi Kti Ges GKB mv`w` wKQz tkqvi gj ab e`envi Kti, ZLb Kivi et`i gj awb e"q KZ? DEi n`"Q, me`tjvi Mo| w`b`te D`vniY`w`l qvU Avtj vPbv Kiv ntjv:

D`vniY : GKwU tKv`uwb m`vaviY tkqvi gj ab 200 tKwU UvKv, FY gj ab 200 tKwU UvKv I AM`waKvi tkqvi gj ab 100 tKwU UvKv| FYKZ gj atbi m`i nvi 10% I AM`waKvi tkqv`i j`f`vstki nvi 8%| m`vaviY tkqvi I AM`waKvi tkqv`i evRvi gj` h`v`m`tg 255 UvKv I 110 UvKv| tKv`uwb GeQi m`vaviY tkqvi gwj Kt`i c`Z tkqv`i 13 UvKv j`f`vsk c`vb Kti`Q Ges AZ`tZ tKv`uwb KZ` c`E j`f`vsk 4% nvti ew`x t`c`t`Q| Ki nvi 40% ntj GB tKv`uwb Mo gj awb e"q KZ?

mgvavb :

$$FY \text{ gj atbi } e^q = 10\% \times (1 - Ki \text{ nvi}) = 10\% \times .6 = 6\%$$

$$AM\ddot{a}Kvi \text{ tkqvti } e^q = (tkqvi \text{ c}\ddot{a}Z \text{ j f'vsk} \div tkqvti \text{ i evRvi}^i) = 8 \div 110 = 7.27\%$$

$$mvaviY \text{ tkqvti } e^q = \frac{13(1 + .04)}{255} + .04 = 9.30\%$$

Gevi tKv'úvbiUj mefgvU gj atb c\ddot{a}ZiU Drtmi Ask KZ kZvsk Zv tei Ki tZ nte| ewYZ Z' t tK eSv hvq th tgvU gj atb mvaviY tkqvti i Ask (200/500) ev 40 kZvsk, FY gj ab (200/500) ev 40 kZvsk Ges AM\ddot{a}Kvi tkqvti i Ask (100/500) ev 20% kZvsk| GB kZvsk w' tq c\ddot{a}ZiU Drtmi e^q tK b Kti ,bdtj i thvMdj Kiti tKv'úvbi gj atbi Mo e^q wYq nte|

$$A_{\text{w}}, Mo \text{ gj abx } e^q = (9.3 \times .4) + (6 \times .4) + (7.27 \times .2) = 7.57\%$$

Abkxj bx

eú wbePwb c\ddot{a}ke

1. wewbtqvMKvi xt` i c\ddot{a}Z'wvkZ AvqtK e'emvtq Kx ej v nq?

K. gj ab e^q

L. g\ddot{a}vdi nvi

M. wewbtqvMi m\ddot{y}

N. Znietj i Drm

2. wbtPi tKvbiU`xNfgqv`x Znietj i Ab`Zg Drm?

K. ewYwR`K e'vsk

L. AwRZ j f'vsk

M. e'emvqK FY

N. msiw\ddot{a}Z Znietj

3. FY gj ab e^tqi ctiv\ddot{a} m\ddot{y}eav tKvbiU?

K. g\ddot{a}vdi ewx

L. m\ddot{y} nvm

M. Ki nvm

N. Znietj ewx

4. gj ab w\ddot{a}kY wbePwb Mj Zjt` I qv nq N

i. mteP P fYi m\ddot{y}eav

ii. Kv\ddot{a} FYbxiZ

iii. mefgvU gj ab e^q

5. b\ddot{a}w\ddot{a}qv 12% m\ddot{y} 2 j\ddot{a} UvKv FY wbtq dvtg\ddot{a} e'emvq ii" Kti | Ktii nvi 12% ntj Zvi Ki mgš^qKZ FYgj ab LiP KZ ?

K. 10.56 %

L. 12%

M. 13.44%

N. 24%

6. kebg wjt cZwU 5000 UvKv gEj"i 9% AMwaKvi tkqvi 10% Kg gEj" weμq Kti gj ab mSMh Kti | kebg wjt Gi gj ab e"q KZ?

- K. 9 %
- L. 10%
- M. 11.11%
- N. 19%

wbPi Di xcKwU cto 7 I 8 bs cKae DEi `vI

Rbve Uwj i e"emvtqi tgvU gj ab 1 tKwU UvKv hvi 60% wR^ Ges AewkÓvsk 15% FY| wZwb 20% gbdvq wwbqM meav tctq gj ab Kwvtgv cwi eZB Ktib| dtj FY I wR^ Znwtj i weciZ m"úK"mÓ nq?

7. eZ@vB Uwj i e"emvtqi FYgj ab KZ?

- K. 20 j¶
- L. 40 j¶
- M. 60 j¶
- N. 75 j¶

8. gj ab Kwvtgv cwi eZB Rbve Uwj wePbv Kti tQb N

- i. Znwtj i mthM e"q
- ii. Mo gj ab e"q
- iii. mebggj ab e"q

wbPi tKvbwU mVK?

- K. i & ii
- L. i & iii
- M. ii & iii
- N. i, ii & iii

msi¶B ckaDEi

1. gj ab e"q Kx?
2. Kvg" FYbwZ ej tZ Kx tevSvq?
3. gj ab wgy ej tZ Kx tevSvq?
4. Ki mgS^qKZ FY gj ab e"tqi mFWU wj L|
5. msi¶Z Avtqi mthM e"q e"l"v Ki |

mRbkxj ckae

wQŠx-tU- UvBj wjt Gi cwi tkwaZ gj ab 10 tKwU UvKv hvi gta" cZwU 10 UvKv gEj"i mravi Ytkqvi gj ab 5 tKwU, 6% AMwaKvi tkqvi gj ab 3 tKwU Ges AewkÓ 8% FYgj ab| 2012 mvtj tKv"úwb tkqvi cZ 1 UvKv j f"vsk c0vbi Ges Zv cZeQi 10% epK Kivi wmvŠ-fbq Ges gbdvvi enr GKwU Ask Øviv FY cwi tkvtai Dt"vM MhY Kti |

- K. FY gj aabi t¶t¶ mE" i nvi tK e"emvtq Kx etj ?
- L. wwbqM hZ SpKcY"Z"wkZ Avq ZZ tewk0 e"l"v Ki |
- M. wQŠx-tU- UvBj Mo gj ab e"q wby¶ Ki |
- N. gbdv Øviv FY cwi tkva Ki v tKv"úwbi Rb" j vFRbK nte wKbv Zv gj "vqb Ki |

ৱৱZxq Aa'vq

A_ঐq̄t̄bi Drm

A_ঐq̄t̄bi ej t̄Z Zn̄ej msM̄h, Gi e'e'vcbv I e'Eb̄t̄K e'Ṣvq | GB Aa'v̄t̄q Avgiv Zn̄ej msM̄h Kivi KivR̄w̄
m̄P̄vi "īf̄c m̄úv'̄t̄bi Rb" Gi we'f̄b̄eDr̄m m̄ú̄t̄K'̄avi Yv jvf Kie | A_ঐq̄t̄bi we'f̄b̄eDr̄t̄mi we'f̄b̄e'ew̄k'ó'
Av̄t̄Q | GB 'ew̄k'ó'i Kvi t̄Y Kvie t̄i i we'f̄b̄eAe'v̄q we'f̄b̄eDr̄m e'envi K̄t̄i Zn̄ej msM̄h Kiv D̄iP̄Z |
thgb: 'v̄q̄x gj ab μ̄t̄qi Rb'̄ tk̄qvi we'μ̄ K̄t̄i Zn̄ej msM̄h Kiv D̄iP̄Z | Avei '̄b̄'̄b̄ c̄l̄q̄vRb thgb:
Kv̄P̄vḡj μ̄t̄qi Rb'̄ ew̄k'̄t̄Z μ̄t̄qi m̄th̄v̄M e'envi Kiv D̄iP̄Z ev '̄f̄t̄ḡq̄w'̄ e'vs̄K FY w̄b̄t̄q Zn̄ej msM̄h Kiv
D̄iP̄Z |

GB Aa'vq c̄w̄ t̄k̄t̄l Avgiv R̄vb̄t̄Z c̄vi e-

- A_ঐq̄t̄bi Dr̄t̄mi t̄k̄iYwe'fv̄M
- we'f̄b̄e'eḡq̄w'̄ A_ঐq̄t̄bi m̄yeav-Am̄yeavi Zj b̄vḡj K Av̄t̄j v̄P̄bv
- '̄f̄t̄ḡq̄w'̄ A_ঐq̄t̄bi Dr̄mm̄ḡn
- ga'̄t̄ḡq̄w'̄ A_ঐq̄t̄bi Dr̄mm̄ḡn
- '̄x̄N̄t̄ḡq̄w'̄ A_ঐq̄t̄bi Dr̄mm̄ḡn

2.0 fŕgKv

th̄t̄Kv̄t̄bv ēemv c̄ŕZŕvb̄ īi" Kivi Rb̄ Ges ˆˆ b̄w̄ b̄ ēemvq Kiv̄c̄wi Pvj bv Kivi Rb̄ th Zn̄et̄j i c̄ŕq̄vRb̄ nq Zvi Drm v̄bēŕPb A_ŕq̄b ēēv̄cbvi GK̄ū ˆi"Zc̄Ȳm̄x̄v̄š̄t̄ t̄Kbbv v̄fb̄v̄fb̄ēZn̄ej Dr̄t̄mi LiPl v̄fb̄ē Ges v̄fb̄et̄gq̄v̄v̄f̄v̄ĒK Zn̄et̄j i m̄jeav-Am̄jeavI Avj v̄v̄| v̄v̄fb̄ēDr̄t̄mi ḡt̄a" Zj bv K̄t̄i GK̄ū c̄ŕZŕv̄t̄bi Rb̄ Zn̄et̄j i Dr̄t̄mi th v̄gk̄Ȳū m̄t̄ev̄P̄ m̄jeav c̄ŕvb̄Kvix I b̄b̄Zg LiPh̄ŕ, tmB v̄gk̄ŕYi Drm t̄_ŕKB c̄ŕZŕvb̄ Zn̄ej msM̄h̄ K̄t̄i | Zn̄ej v̄v̄b̄t̄q̄v̄t̄Mi ḡj D̄ŕĭk" ḡb̄v̄dv AR̄Ē| t̄ḡv̄U ḡb̄v̄dv t̄_ŕK Zn̄et̄j i Drm ēv̄ē LiP ēv̄ēq̄ I Ki ēv̄ē v̄t̄j v̄b̄U ḡb̄v̄dv cvl qv hvq| m̄Zivs ḡb̄v̄dvi c̄wi ḡv̄Ȳt̄K m̄ŕȲPPKīt̄Y Zn̄ej Dr̄t̄mi LiP b̄b̄Zg nl qv AZˆv̄ek̄K|

2.1 v̄v̄fb̄ēc̄Kvi Zn̄et̄j i Dr̄t̄mi aviYv

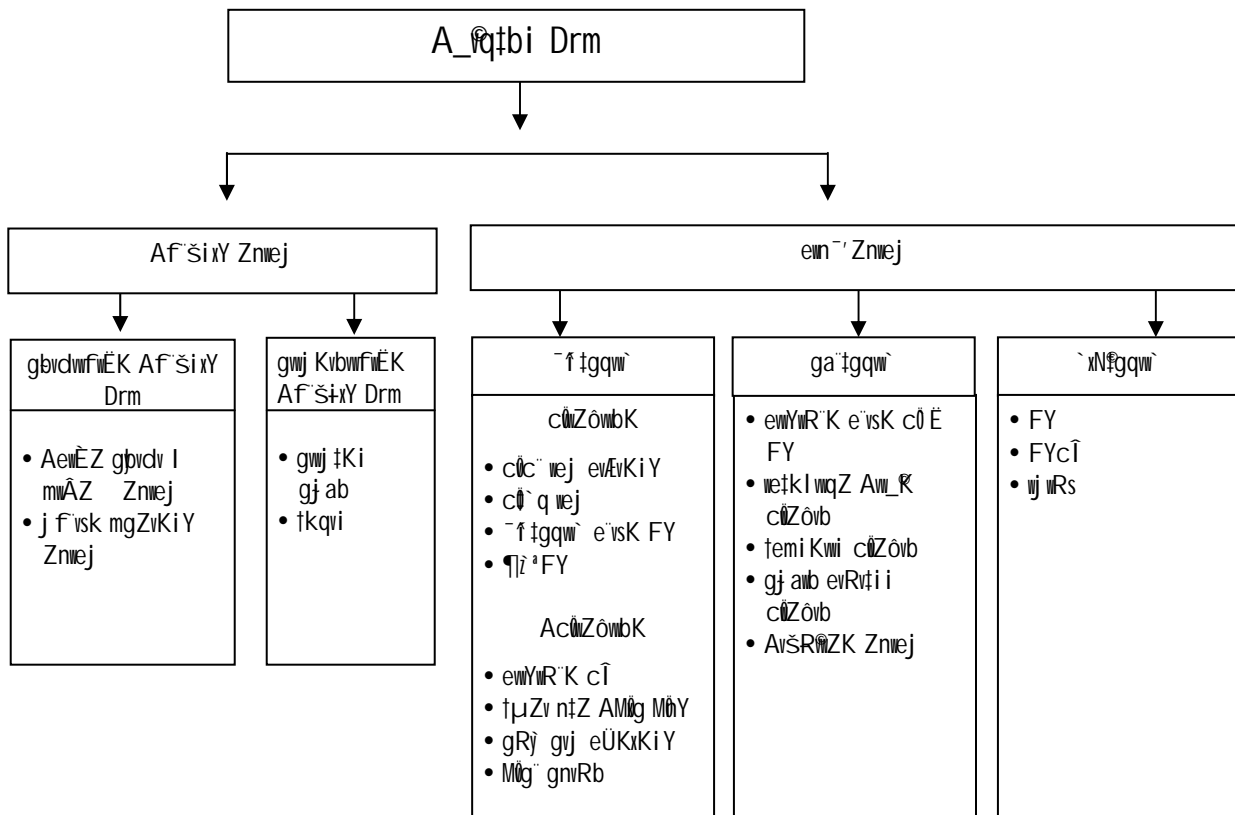
ēemvq A_ŕq̄b ej̄t̄Z ēemv Kivi Rb̄ th Zn̄et̄j i c̄ŕq̄vRb̄ nq Zvi mieivn Kiv̄t̄K ēŖvq| Rbve ingvb GK̄ū v̄R̄q̄v̄Kv̄t̄bi ḡv̄j K| ēemvi īi"ŕZB v̄Zvb̄ v̄KQz̄t̄ḡv̄kb̄ μq̄ K̄t̄i | ēemvq̄x̄ mvaviYZ Zvi v̄b̄R̄ˆm̄Āq̄ n̄t̄Z t̄ḡv̄kb̄ μq̄ms̄μv̄š̄v̄v̄q̄ v̄v̄b̄t̄q̄v̄t̄Mi Rb̄ A_ŕq̄ms̄M̄h̄ni t̄Pŕv̄ K̄t̄i | t̄Kbbv GB A_ŕq̄Zvb̄ th̄t̄Kv̄t̄bv t̄ḡq̄v̄t̄ ēenvi K̄īt̄Z cv̄īt̄eb̄| v̄K̄Ŗv̄Zvb̄ h̄v̄ v̄m̄ve K̄t̄i t̄_ŕLb̄ v̄b̄R̄ˆm̄Āq̄ t̄ḡv̄kb̄ μt̄q̄i Rb̄ h̄t̄_ŕō bq, Z̄t̄e v̄Zvb̄ v̄v̄fb̄ēv̄v̄Ȳv̄R̄K ēv̄sK th̄gb: RbZv, īfc̄v̄j x̄ A_ev Ab̄v̄b̄ FY c̄ŕvb̄Kvix Av̄v̄_Ŕ ms̄v̄ n̄t̄Z v̄b̄v̄ē ō m̄ŕ̄ i n̄v̄t̄i FY M̄h̄ŕYi ḡv̄āt̄ḡ Zn̄ej msM̄h̄ K̄t̄i b̄| G aīt̄bi FY v̄Zvb̄ mvaviYZ GK̄ū v̄b̄v̄ē ō t̄ḡq̄v̄t̄ i Rb̄ M̄h̄Y K̄t̄i v̄t̄Kb̄| ēemvq̄i v̄vei m̄v̄ūĒ th̄gb: v̄v̄v̄i s̄ d̄v̄v̄v̄i, Aˆv̄ei m̄v̄ūĒ th̄gb: K̄v̄P̄v̄ḡv̄j , v̄ēμq̄t̄h̄v̄M" ḡv̄j v̄ḡv̄j , BZˆv̄v̄ i v̄ec̄īx̄t̄Z ēv̄sK I Ac̄ŕv̄Zŕvb̄K Drm t̄_ŕK ēŬKx̄ FY M̄h̄Y K̄t̄i | Zn̄ej mieivn Kiv hvq| GŌvov ingvb m̄v̄t̄ne ēemvq th̄ ḡb̄v̄dv AR̄Ē K̄t̄ib, Zv Kvīevi t̄_ŕK D̄ŕĒv̄j b̄ bv K̄t̄i Kvīevi v̄v̄b̄t̄q̄v̄M K̄t̄i | A_ŕq̄t̄bi c̄ŕq̄vRb̄ t̄ḡUv̄t̄Z cv̄īt̄b̄| ēemv Pj v̄K̄v̄j x̄b Aeˆv̄t̄ZB h̄v̄ ingvb m̄v̄t̄ne ˆˆ b̄w̄ b̄ LiP th̄gb: t̄ḡv̄kb̄ t̄ḡiv̄ḡZ, ēv̄v̄f̄v̄ov c̄ŕvb̄, KḡP̄v̄īx̄t̄ i t̄eZb̄ c̄ŕvb̄, v̄ēj̄r v̄ej c̄ŕvb̄ BZˆv̄v̄ v̄bēŕni Rb̄ A_ŕq̄N̄v̄Uv̄Zi ḡŕL̄v̄ḡL nb, Z̄t̄e Zv ms̄v̄t̄bi Rb̄ tm̄ f̄v̄el̄r̄ v̄ēμt̄q̄i v̄ec̄īx̄t̄Z Av̄M̄ŕj M̄h̄Y K̄īt̄Z cv̄īt̄b̄| Avei ēv̄K̄t̄Z ḡv̄j v̄ḡv̄j μq̄ K̄t̄i | A_ŕq̄b Kiv m̄v̄ē| Āt̄b̄K mḡq̄ ḡjˆev̄b̄ t̄ḡv̄kb̄v̄i R̄ eo aīt̄bi h̄Ŗc̄v̄v̄Z, v̄v̄v̄i s̄ A_ev R̄v̄ḡ BZˆv̄v̄ μq̄ bv K̄t̄i eis v̄v̄fb̄ēc̄ŕZŕvb̄ n̄t̄Z v̄b̄v̄ē ō m̄ḡt̄q̄i Rb̄ f̄v̄ovl t̄b̄q̄v̄ hvq, Ḡt̄Z ēemvq̄x̄ GK̄ m̄v̄t̄_ c̄ŕi A_ŕq̄v̄b̄t̄q̄v̄t̄Mi S̄v̄K n̄t̄Zi īŕ̄v̄ cv̄q̄| eo Kvīev̄i c̄ŕZŕvb̄, th̄gb: t̄Kv̄v̄b̄t̄ t̄Kv̄ḡt̄K̄j m, t̄ēv̄ ḡt̄Kv̄ d̄v̄ḡv̄m̄D̄v̄ŪKˆv̄j m, v̄q̄vi t̄Ū v̄v̄B̄j m, v̄m̄v̄i ēv̄s̄j̄v̄t̄ k̄ N̄Gaīt̄bi eo ēemv c̄ŕZŕvb̄ v̄t̄jv̄ t̄k̄q̄vi I FYc̄Ĭ v̄ēμt̄q̄i ḡv̄āt̄ḡ A_ŕq̄ms̄v̄b̄ K̄t̄i | GB aīt̄bi Drm n̄t̄Z ms̄M̄v̄x̄Z A_ŕq̄ v̄N̄ŕḡq̄v̄t̄ ēenvi t̄h̄v̄M" |

Gf̄v̄t̄e ēemvi M̄Vb, c̄K̄v̄Z I D̄ŕĭk̄ī v̄fb̄ēv̄i Kvīt̄Y v̄b̄v̄iKg Drm n̄t̄Z c̄ŕZŕvb̄ Zn̄ej msM̄h̄ K̄t̄i v̄t̄K| th̄t̄Kv̄t̄bv ēemv c̄ŕZŕv̄t̄b̄ Zn̄et̄j i v̄jU v̄fb̄ē Drm v̄t̄K| GK̄ū ḡv̄j Kc̄ŕĬ Ab̄v̄U FYˆv̄Zv̄| ḡv̄j Kc̄ŕĬi c̄ŕĒ Zn̄ej t̄K Af̄Ŗŕx̄Y Ges FYˆv̄Zv̄ c̄ŕĒ Zn̄ej t̄K ēv̄v̄v̄ Zn̄ej Drm ej̄v̄ nq| t̄ev̄ki f̄v̄M c̄ŕZŕvb̄B mvaviYZ v̄ŕUv̄ DrmB ēenvi K̄t̄i v̄t̄K|

2.1 bs Q̄t̄K GˆjU Zn̄ej Dr̄t̄mi t̄k̄v̄v̄ēf̄v̄M t̄ˆLv̄t̄bv n̄t̄j v̄|

2.2 Af̄Ŗŕx̄Y Zn̄ej

ēemvi ḡv̄j K Zvi m̄v̄ĀZ ḡb̄v̄dv ev̄ AeˆēüZ ḡb̄v̄dvi ḡv̄āt̄ḡ th̄ Zn̄ej ēemvi c̄ŕq̄vR̄t̄b̄ v̄v̄b̄t̄q̄v̄M K̄t̄i Zv̄t̄KB Af̄Ŗŕx̄Y Zn̄ej ej̄v̄ nq| Af̄Ŗŕx̄Y Zn̄ej Drm v̄t̄j v̄t̄K v̄ŕf̄v̄t̄M f̄v̄M Kiv hvq| K) ḡv̄j K̄v̄b̄v̄f̄v̄ĒK L) ḡb̄v̄dv̄v̄f̄v̄ĒK| Av̄ḡiv̄ Gevi GˆjU Dr̄t̄mi v̄v̄fb̄ēaīb̄ m̄v̄ūt̄K̄ŕv̄bē|

wP' bs 2.1: A_qtbi Drtmi tkivwefvM

2.2.1 Af'sixY Drtmi gvwj KvbwfwEK tkivwefvM

wfbaaitbi Kviemi msMVtbi Af'sixY Znejtji cKwZI wfbaenq| Avgiv Rvnb, msMVtbi wfwEZ Kviemi GKgvwj Kvbv, Askx`vii ev ths_gj amb cOZovb nTZ cvti | GK gvwj Kvbv Kvi evti GB Znejtji Drm gvwj tki wbr`^A_@ev A_@vivi cwi gvc'vM` thtkv'bv Drv`'tbi DcKiY nTZ cvti | thgb: f'wg, k'g, gj ab | msMvb hv Drv`'tbi e'envi Kiv nq| cOZovbW hv` Askx`vii Kviemi nq, Zvntj Askx`vii e'` th Znej Kvi evti wewbtqvM Kti Zv`'xq gj ab wntmte wewvPZ nq| c'v's'fi cOZovbW hv` ths_gj amb Kviemi nq, tm t'q'it tkqvi wem'qti gva'tg th Znej msMpxZ nq, tmwUB Kvi evti i Af'sixY Znej wntmte wewvPZ nte| ths_gj amb Kviemi cO'bfU vj wgtUW | cvej K vj wgtUW nTZ cvti | cO'bfU tKv'vmbi D't`v^3vi m`m`msL`v 2 t`tk 50 ch@-nTZ cvti Avi cvej K cvej K vj wgtUW tKv'vmbi D't`v^3vi m`m`msL`v wbtg@7 | E'ta'v'qtkvivi v'vixgve'x thtkv'bv msL`K nTZ cvti | cvej K vj wgtUW ev cO'bfU vj wgtUW Dfq tKv'vmb cOZovbB tkqvi wem'qti gva'tg gj ab msMh Kti | Zte cO'bfU vj wgtUW tKv'vmb tkqvi evRv'ti tkqvi wem'q bv Kti wba'v'i Z gvwj K't' i g'ta' wem'q Kti | cvej K vj wgtUW tKv'vmbi Znejtji msMhni GKwW `i`ZcY'Drm nj tkqvi wem'q| G m'v'utK'Av'givi c'ti m'bg Aa'v'tq wew'vii Z Rvbe|

Հիմնականում շահագործողները և արտադրողները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

2.3.1 Երկրորդ հարկատուների հարկերի Ժամկետ

Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

1. Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից

Կ) Ընդհանուր դեպքում

Հարկերի վճարումը կատարվում է հարկատուների կողմից: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար: Այս դեպքում հարկատուները պետք է լինեն հարկատուներ և պարտավորվեն հարկ վճարելու համար:

ntq wmwŪtKkb cŕ̄μqvq `j MZ e'vsuKs c×wZi gva'tg eo AvKv̄ti i FY cŕ̄v̄tbi SmK Mŕ̄Y Kti | ewYwR'K e'vsK FY cŕ̄v̄tbi cte'evsj v̄t`k e'vsK Ōviv wbaŕ̄i Z m̄t`i nvi | F̄t̄Yi Pwin`v wePvi -wētkH Kti wbow`Ō nvti m̄y avh'Kti |

L) wētkl wqZ Awl_Ŕ cŕ̄Zŏvb

mvavi YZ i vŕ̄iqĚ Lv̄Z wētkl wKQz Awl_Ŕ cŕ̄Zŏvb Mto tZvj v nq, th_ t̄jv wētkl wētkl Lv̄Zi Dbq̄tbi `ŕ̄t̄_⊙ w̄b̄t̄q̄wRZ _v̄t̄K | Gme cŕ̄Zŏvb msuKé-Lv̄Zi Kvi ewi cŕ̄Zŏvb Āt̄c̄ŕ̄v̄KZ m̄yeavRbK k̄t̄Z'̄tgq̄w` FY w` t̄q _v̄t̄K | D`vni Y`ŕ̄fc: w̄k̄í e'vsK, Kwl e'vsK, evsj v̄t`k ŕ̄jz`a | Kwl̄i w̄k̄í BZ`w` D̄t̄j L̄t̄hvM` |

M) temi Kw̄i cŕ̄Zŏvb

evsj v̄t`tk tek wKQz Gbw̄RI temi Kw̄i cŕ̄Zŏvb wmw̄t̄e cŕ̄ZŏvZ | KgPZ Av̄t̄Q, th_ t̄jv e'emv cŕ̄Zŏvb̄t̄K ga'tgq̄w` FY cŕ̄vb Kti _v̄t̄K | thgb: gvBWm, e'vK, Mŕ̄gxY e'vsK c̄ŕ̄v̄Z cŕ̄Zŏvb Gbw̄RI w̄nt̄m̄t̄e AvBbMZ mĚv j v̄f Kti GLv̄t̄b e'emv Kīt̄Q | Gme cŕ̄Zŏvb Zn̄iej cŕ̄vb Qvovl ci v̄gk`vb, c̄k̄ŕ̄jY `vb, `ŕ̄jZv ēw̄x̄KiY c̄ŕ̄v̄Z e'vc̄v̄t̄i | Kvi ewi cŕ̄Zŏvb̄t̄K m̄v̄nh` Kti _v̄t̄K |

N) gj an̄b evRv̄ti i cŕ̄Zŏvb

w̄ew̄f̄b̄ēc̄Kvi gj an̄b cŕ̄Zŏvb thgb: wegv cŕ̄Zŏvb, w̄ēwb̄t̄q̄M e'vsK, A_⊙ga`ZvKvi x cŕ̄Zŏvb (Aēt̄j LK) | ga'tgq̄w` FY cŕ̄vb Kti _v̄t̄K |

2.5 `xNŕ̄gq̄w` Zn̄iej

`xNŕ̄gq̄w` A_ŕ̄q̄tbi tgq̄v` nt"Q 5 eŌi t_ t̄K Ēt̄a'⊙th̄t̄Kv̄t̄bv mgqKvj ch̄ŕ̄ŕ̄ `xNŕ̄gq̄w` Zn̄iej i Drm_ t̄jvi wētkl wKQz `Kxq`e'w̄k̄ó" Av̄t̄Q | Avgiv Gevi GB `e'w̄k̄ó" t̄jv Av̄t̄j vPbv Kie | cŕ̄g `e'w̄k̄ó" GB th `xNŕ̄gq̄w` A_ŕ̄q̄tbi gva'tg msM̄pxZ Zn̄iej i AvKvi mvavi YZ `ŕ̄t̄gq̄w` | ga'tgq̄w` Dr̄t̄mi Z̄j bvq eo nq, d̄t̄j GB Zn̄iej w̄ew̄f̄b̄ē`vqx m̄e'úĚ thgb: f̄w̄g, `vj vb̄t̄Kw̄v, h̄ŕ̄c̄w̄vZ BZ`w` μ̄t̄qi Rb` e'eüZ nq | Av̄t̄i Kwl `e'w̄k̄ó" n̄t̄jv cwīt̄kva c×wZ-ms̄μv̄ŕ̄ŕ̄ `xNŕ̄gq̄w` Zn̄iej F̄t̄Yi gva'tg M̄pxZ n̄t̄j Zv Pw̄³ t̄gvZv̄t̄eK cwīt̄kva Kīt̄Z nq | Avi h̄w` tkqvi w̄ēμ̄t̄qi gva'tg Zn̄iej msM̄h̄ Kiv nq, Z̄t̄e Zv gw̄j̄t̄Ki Zn̄iej w̄mw̄t̄e w̄ēt̄ēPZ nq ēt̄j e'emv w̄ej̄β bv n̄l qv ch̄ŕ̄ŕ̄-cwīt̄k̄v̄t̄ai cŕ̄q̄vRb nq bv | GKgw̄j Kvbv | Askx`w̄i Kvi ev̄t̄i gw̄j̄t̄Ki w̄bR`^gj abl mvavi YZ `xNŕ̄gq̄v̄t` Aw̄bw` ŌKv̄t̄j i Rb` e'envi Kiv hvq | AvqKi -ms̄μv̄ŕ̄ŕ̄-e'w̄k̄ó" w̄ n̄t̄jv, tkq̄v̄t̄i i j f'vsk Kīt̄hvM` w̄Kŕ̄ FYc̄t̄Īi m̄y Kīt̄hvM` bq | GB Kvīt̄Y tkqvi w̄ēμ̄q Kti `xNŕ̄gq̄w` A_ŕ̄q̄b Kīt̄j th LiP nq, `xNŕ̄gq̄w` FY w̄b̄t̄j Āt̄c̄ŕ̄v̄KZ Kg LiP nq | Gevi Avgiv `xNŕ̄gq̄w` Zn̄iej i Drm Av̄t̄j vPbv Kie |

K) FY

thtKvfbv cZovb mvariYZ gj evb hscwZ, tgnkbwi R, `vj vb-tKvVv vbgfY, Rvq μq BZw` cQvRbxq e`q vbePni Rb` eo AvKvfi i A_`xNfgtqi Rb` RvqvbtZi wecixtZ FY vbtq vK| `xNfgqv` FY cOvfi tfti e'vsK,tjv cZovtbi Avq, mrvq, `vqx m'ut` i cwi gvY, AZxZ FY MhY I cwi tkvael qK Z_w` wePvi-wekH Kti vK| `xNfgqv` FY tblqv nq `vqx wevbtqvMi Rb`| thgb: Kvi eviWU i cwi mi eyx, Kvi Lvbv vbgfY, wevi s vbgfY, eo AvKvfi i hsgw` μq BZw` | GB mKj wevbtqvM vmxvš-MhtYi AvtM msuké- Kvi ewi cZovb GKwU cO`j b Kti, hv capital budgeting vrtg cwi vPZ| tmLvfb D³ wevbtqvM t_K fvel`tZ th jvf-qlwZ nte Zvi chqj vPbv Kiv nq| jvfqlwZi GB cO`j b wevPbv Kti FY`vZv cZovb mšó ntj B FY t` lqv nq|

L) FYcI

FYcI ev Debenture-Gi tfti eo AstKi FY tKtU tQvU tQvU LtE wevtqi gva`tg Znvej msMh Kiv nq| GuU tkqvfi i GKwU weKi | wKš' FYcI i GKwU m` i nvi Dvj vK th nvti FYMhxZv mj w`tZ eva` vK| 5 eQi t_K `xNfgqv` thtKvfbv mgtqi Rb` FY tbqv nq| cZovtbi gvbdv bv ntj l mevi AvtM Kvi eviWU FY`vZv` i t`bv (mj) cwi tkva KiZ eva` vK| FYcI wevtqi gva`tg A_vqtb gj mjev ntjv `xNfgqv` Gi m` i nvi w` i ce`baww Z vK etj Aw_R e'e`vcKiv `qlZvi mvt_ A_vqb cwi Ki bv KiZ cvfi |

M) vj wRs

vj wRs `xNfgqv` A_vqtb i GKwU Awfbe cxwZ| GKwU cZovtbi hw` e`qeuj tgnkb, hscwZ, hvbevb BZw` i cQvRb nq, ZLb tm,tjv mi vmi μq KiZ nq A_ev mi vmi μq bv Kti vj tRi gva`tg vj wRs tKv'vnb t_K fvov vbtql e`envi Kiv hvq| tmftfti tKv'vnb tgnkbwU i gvj Kvbv cvq bv| tgnkbwU gvj K vj wRs tKv'vnb| vj R tbqvi Rb` vj wRs tKv'vnb tK vlv` nvti fvov (m` i gtZv) cOvfi wevbtq vj RKZ m'vE e`envi Kivi AwKvi AvRZ nq| aiv hvK, GKwU e`emv cZovb GKwU d`UvKvc tgnkb μq bv Kti 3 eQti i Rb` GKwU vj wRs tKv'vnb ntZ fvov cOvfi wfvEtZ vj R tbq Ges tgqv`vš-d`UvKvc tgnkbwU Avevi vj wRs tKv'vnb i KvQ tdi Z t`q| A_vf vj wRs Gi dtj m'vE i gvj Kvbv vj wRs tKv'vnb i KvQ vK| vj wRstqi dtj cZovbw tK `xNfgqv` FY tbevi cQvRb nq bv A_ev mwAwZ Znvej l e`envt i cQvRb nq bv| GB Kvi tY vj wRs GKwU `xNfgqv` A_vqtb i Drm| bZb A_ev tQvU cZovb hv` i gj atbi cwi gvY Kg vK, tmme cZovb l vj wRstqi gva`tg e`qeuj tgnkb BZw` e`envi KiZ cvfi | vj wRs tKv'vnb vj RKZ m'vE i tgi vGZ l i qlYvteqlY Kti vK|

2.6 Drm vbePtb wevP` vel qmgn

cZovb,tjv At_P cQvRb vglvevi Rb` wevfbeDrm ntZ Znvej msMh Kti | Drm vbePtb i tfti wevfbe Drtmi gta` mjev-Amjev wePvi-wekH, Znvej msMh ni LiP, cZovtbi cKwZ, Znvej i cQvRtbi aib l Dti k` BZw` wevPbv Kiv cQvRb| Znvej Drtmi mwK vgvY mwó A_vqb e'e`vcvvi GKwU `iZcy` vmxvš- mwK Znvej Drm vbePtb th vel q,tjv wevPbv Kiv DvPZ tm,tjv gj Z :

M) A_qtbi c0qvRtbi aib

c0Z0vb hw` gj`evb hscwZ, tgvkbwi R, Rwg, `vj vb-tKvUv BZ`w` μq Ki tZ Pvq, Zte `xNfgqw` Drm thgb: tkqvi I wWteAvi Bmj, wj R M0Y, RvgvbZi gva`tg FY M0Y BZ`w` Drm e`envi dj c0n-nq| hw` c0Z0vb Kuvpvj μq, gRyi c0vb, ewofvov c0vb BZ`w` e`q wbe0ni Rb` At_P NvUwZ nq, Zte ewKtZ μq, c0c` wej RvgvbZ, c0vb, e`vsK RgvwZwi 3 DfEvj b BZ`w` Drtmi gva`tg `f tgvw` FY M0Y Kiv hvq|

N) Znwej Drtmi LiP

AtbK iKg Drm ntZ A_msM0h Kiv hvq| wKs' c0Z0vb Znwej e`envi ntZ AvRZ Avq I Znwejt i msM0ni Li tPi gta` Zj bvgj K myeav-Amjeavi wePvi-wetkH Kti tmB Drm t_tKB Znwej msM0h Kti, hvi LiP b`bZg| aiv hvK, GKwU c0Z0vb Zvi Kv0cwj Pj bvi Rb` GKwU Kvi Lvbv μq Ki tZ Pvq| dtj Znwej msM0n c0Z0vbW tkqvi Bmj Kti | wKs' tkqvtii gva`tg Znwej msM0ni Rb` tkqvi tnv i vi t` i j f`vsk c0vb Ki tZ nq, hv G DrmwUj LiP| Avevi c0Z0vbW bZb Kvi Lvbv μtqi Rb` m0uE eUK ivL tZ cvti | G ai tbi eUtKi gva`tg `xNfgqw` FY wbtj FY`vZv c0Z0vb tK FY cwi tkva bv nI qv chS-my mn wKw`-cwi tkva Ki tZ nq| dtj G DrmwUj AtbK e`qeuj | G `yUj gta` thwUj LiP b`bZg, tmB DrmwU c0Z0vb M0Y Ki tZ cvti | A_ev `yUj Drtmi gta` jvfRbK wgtYi gva`tg Znwej msM0h Ki tZ cvti | tkqvtii j f`vsk Ki thwM` wKs' FYcti i my Ki thwM` bq| mZivs Ktii tevSv jvNe Kivi Rb` e`vsK ev Ab`vb` m t` t_tK m t` i wfvEtZ FY tbi qv Af`S+xY Drm t_tK Znwej msM0h Kiv ntZ AwAKZi tkq| AtbK t t t GKwU w b w` 0 Drm e`envt i t t q Drtmi wgtY myeav tewk cvl qv hvq Ges LiP I Kgv t b m 0 nq|

O) Znwej Drtmi S0K

hw` tKv t b v c0Z0vb RvgvbZhy3 FY M0Y Kti, Zte FY`vZv c0Z0vb KvtQ m0uE RvgvbZ wmwte ivL tZ nq| w b w` 0 mgtqi gta` FY cwi tkva Ki tZ bv cvi t j c0ZVvbW RvgvbZKZ m0uE wewμ Kti A_ cw i tkva Ki tZ eva` nq| dtj Znwejt i Drm wbe0tb msuK0-Drtmi Avb| w z K S0K t j v I wetePbv Ki tZ nq|

Abkxj bx

eûmberP@b c@æ

1. ga`tgqw` A_@s`v`tbi Drm tKvbWJ?

K. qj`^FY

L. we`tkl wqZ Aw_@ c@Zôvb

M. tµZv n`Z AwM@ M@Y

N. c@` wej ev@vKiY

2. e`emvi c@Zôv`tbi Aw_@ mgm`v` `ixKi`Y Drm wbe@tbi t`qj`T we`tePbv Kiv nq-

i. gj ab thvMv`tbi e`q

ii. gj a`tbi `i`Zi`I j`qj`

iii. wevfbæi`tbi DcKwi Zv

wb`tPi tKvbWJ mivK?

K. i`I`ii

L. i`I`iii

M. ii`I`iii

N. i, ii`I`iii

wb`tPi D`I`xcKWJ c`to 3`I`4 bs c@kæ D`Ei` `vI

tcvkvKvki` e`emvqx Rbve eRj`j mvtne Zvi bZb c@Zôv`tbi Rb` wKQz c@qvRbxq hšcwZ wZb eQti`i` Rb` fivov wb`tqtQb`| Aí` w`tbi g`ta`B wZvb e`emvqx gntj` m`cwi wPvZ j`vf Kti`b`|

3. Rbve eRj`j mvtntei Znvej msM@ni t`qj`T tKvb Dr`tmi mrvqZv wb`tqtQb?

K. tµZv n`Z AwM@ M@Y

L. wj`wRs

M. FYcI

N. ewYwR`K cI

4. eRj`j mvtntei Znvej i msM@ni t`qj`T wb`tPi tKvb w`el`qvU`K `i`Zi`w`tqtQb?

K. mw`AwZ Znvej e`envi c@qvRbxqZv

L. `xN`tgqw` FY M@Y w`b`ú`qvRb

M. c@hvR` j`f`vsk FY

N. eva`Zvgj`K m`y` c@`vb

msw`qj`B D`Ei` c@æ

1. A_@Av`vb-c@v`tbi `*ZZg`I`mij`c@µqv`tKvbWJ?

2. GK` t`_`tK`c`wP`eQi`tgqv`i`Rb` msM`pxZ`Znvej` tKvb` ai`tbi` A_@qb`e`vL`v`Ki`|

mRbkxj cKæ

1. `xNŀ b aŀi Rvg` wlo e'emvq wbtqwmRZ `xbbv_ PµeZŀgvŀS gvŀS A_ŀmsKj vbKŀf wewfbaDrm nŀZ Aŀ mgŀqi Rb` Aŀ_P ms`vb KiŀZb | wKŠ'eZŀgvŀb wZwb Zvi e'emv cŀnvi Kŀi GZ`mŀ½ ZvZeŀ`j | e'emv 'i' Kŀi Z gbw`i KŀiŀQb Ges G cŀnŀ½ wZwb bvi vqYMŀÄ GKwU cji vZb d'v±wi 100wU tgnkbmn `xNŀŀ0 eQŀi i Rb` tŀqvi j ŀŀŀ` KvR KiŀQb |

K. A_ŀqŀbi DrmŀK gj Z Kq fŀŀM fŀM Kiv hvq?

L. e'emv m±cŀnvi ŀY mwÄwZ Znwetj i fŀgKwU e'vL'v Ki |

M. eZŀgvŀb `xbbv_ PµeZŀm̄vaviYZ e'emvŀŀŀŀŀ ŀKvb aiŀbi Znwetj i mnvqZvq Awŀ_ŀ mgm'v mgravŀbi ŀPŀv Kŀib?

N. Zŀg wK gŀb Ki th e'emv m±cŀnvi Y Awŀ_ŀ mnvqZvKŀf `xbbv_ PµeZŀŀ Ab'vb` Drŀmi I ki Yvcbe nŀZ nŀeÑDEŀi i cŀŀŀ hŀŀ³ `vl |

2. beg tkŀŀŀZ DĒxYŀnl qvi ci kwdK Avi tj Lvcov KiŀZ cvŀiwb | cieZxŀmgŀq ŀKv_vl PvKwi bv ŀcŀq Pvgowkŀf i Dci cŀkŀŀŀŀŀ wbtq e'emv KiŀZ DrmwnZ nq | Awŀ_ŀ mgm'v wbi mŀb wZwb mi Kwi Awŀ_ŀ cŀZŀvb I `vbxq ŀemi Kwi cŀZŀvŀbi ki Yvcbeŀb |

K. A_ŀAv`vb-cŀvŀbi meŀŀŀq `ZZg I mij cŀµqv ŀKvbwU?

L. ŀKvbwU GK ŀ_ŀK cŀP eQi tgqŀ` i Rb` msMnxZ Znwetj wnmŀte MY` nq? e'vL'v Ki |

M. kwdKŀK mnvh`Kvix mi Kwi Awŀ_ŀ cŀZŀvbwU ŀKvb&aiŀbi cŀZŀvb? eYŀv Ki |

N. kwdŀKi gŀZv hŀmgvRŀK `wŀfŀ Kivi ŀŀŀŀŀŀ ŀemi Kwi cŀZŀvb_ŀjv Kx fŀgKv cij b KiŀZ cvŀi? Avŀj vPbv Ki |

Aóg Aa'vq

gy'v, e'vsK I e'vsuKs

GB Aa'vq cvtVi gva'tg QvI-QvI'xiv gy'vi BwZK_v, weZb Ges eZg'vb Ae'v m'utK' Avb jvf Ki'tZ cvi'te| ZvQ'ov gy'vi e'envi, c'q'RbxqZv Ges e'vs'tKi mvt_ gy'vi m'utK'm'utU' Avb jvf Ki'te|

G Aa'vq cvtV QvI-QvI'xiv gy'vi e'uj e'env'i i gva'tg e'vs'tKi m'w Ges e'vsKe'e'v I e'vsKvi m'utK'© avi Yv jvf Ki'tZ cvi'te| GB Aa'vtq e'vs'tKi e'emv'qK BwZnm Ges μgweKvk Av'tj vPbv Kiv n'tq'tQ Ges eZg'vb e'vsj vt' tki e'vsuKs e'e'v Ges Zvi BwZK_v m'utK'wKQ'lv Av'tj vPbv Kiv n'tq'tQ|

GB Aa'vq cvW tk'tI Avgi v-

- gy'v Ges Zvi BwZnm m'utK'©Rvt'Z cvi'e|
- e'vsK, e'vsuKs I e'vsKv'i i g'ta' thvMm'f Rvt'Z cvi'e|
- e'vsK e'emv'q BwZnm I μgweKvk Rvt'Z cvi'e|

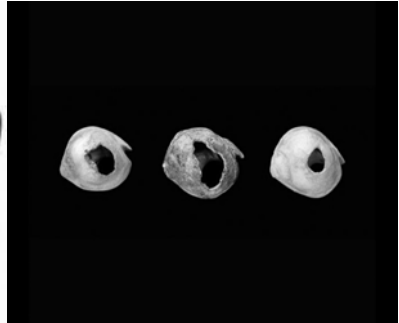
8.1. gÿ ð l Zvi BwZnm

gvbe mÿó l mf`Zvi weezÿbi mvÿ_ mvÿ_ gvÿÿli cÿqvRb, KgRvE Ges mvgwRK eÜÿbi cwi va cÿvi j vf KiÿZ _vÿK| cÿÿg gvÿÿli Pwv`v wQj Lÿe mÿgZ Ges ci`úÿi gÿa` Zvi cÿqvRÿbi AwZwi ³ `è`w` weibgÿqi gva`tg wÿÿRi Pwv`v wbevÿ KiÿZv| Ô`te`i weibgÿq `è`ÿ GB cÿ_wU weibgq cÿ_v (Barter System) wnmvÿe cwi wPZ|

chÿqµÿg gvÿÿli Ávb l eÿx`i cwi va evovi mvÿ_ mvÿ_ gvÿÿli KgRvE weÿkl fÿÿe weibgq KgRvEi cÿvi NÿU Ges mvÿ_ mvÿ_ gvÿÿli %bw`b Pwv`v eÿx` cvq, hvi wCQÿb tNvovi Mvwo, tbSKv Ges cieZÿÿZ RvrvÿRi Ae`vb Amvgv`| thvMÿthvÿMi Amÿeav `ÿ n l qvi mvÿ_ mvÿ_ tÿÿÿMwÿj K weifbæAe`vb t_ÿK cÿqvRbÿZv `è`w` msMÿni tPóv eÿx` tÿÿZ _vÿK|

Mÿg t_ÿK Mÿg, Mÿg t_ÿK kni Ges t`k t_ÿK t`ÿk `è` weibgÿqi tÿÿÿÿ GKwU weibgq gva`ÿgi cÿqvRbÿqZv cÿj fÿÿe AbÿfZ nÿZ _vÿK| weibgÿqi gva`g Qvovl mÁÿqi fÿÿEvi Ges gÿÿ`i cwi gvck wnmvÿe gÿ ði cÿqvRbÿqZv gÿ ð mÿóÿZ e`vck fÿÿgKv i vÿL|

gÿ ði BwZnm LÿB weipÿ | BwZnm t_ÿK t`Lv hvq weifbæmgq weifbæAvKvi Ges cKwZi gÿ ð weifbæÿÿk e`eüZ nÿZv| weibgq gva`ÿg gÿ ð wnmvÿe weifbæmgq Kwó, nv½ÿi i `vZ, nviZi `vZ, cv_i, wSbK, tcvov gwU, Zvgv, i`cv l tmvbvi e`envi j ÿÿ Kiv hvq|

Qwe : Zvgv, wSbK, nviZi `vÿZi Aw`g hÿMi gÿ ði Qwe

e`envi, `vbsÿÿ, enb Ges Ab`vb` cÿqvRÿbi KviÿY avZe gÿ ði e`envi tenkw`b `wqZÿj vf KiÿZ cvÿi wÿ| cÿ_w`exi RbmsL`v eÿx`i mvÿ_ mvÿ_ avZe gÿ ð e`envi eÿx` cvl qvi KviÿY avZe c`vÿ_i mieivn NvUwZ t`Lÿÿ`q, ZvQvov `Y`Ges tiÿÿc`i Aj skvi w`mn Ab`vb` e`envÿi i KviÿY KvMwR gÿ ði cÿj b Ebwesk kZvãÿÿZ `i` nq| eZÿvÿÿb KvMwR gÿ ði mvÿ_ mvÿ_ avZe gÿ ði cÿj b _vKÿj l avZe gÿ ði e`envi GLb µgk mÿgZ nÿq AvmÿQ| KvMÿRi mnRj f`Zv, mnÿR enbÿhvM` n l qv Ges eZÿvÿÿb weifbæi Kÿgi wbi vcÿv wÿwÿZ n l qvq KvMwR gÿ ð e`vck cÿvi j vf KÿiÿQ|

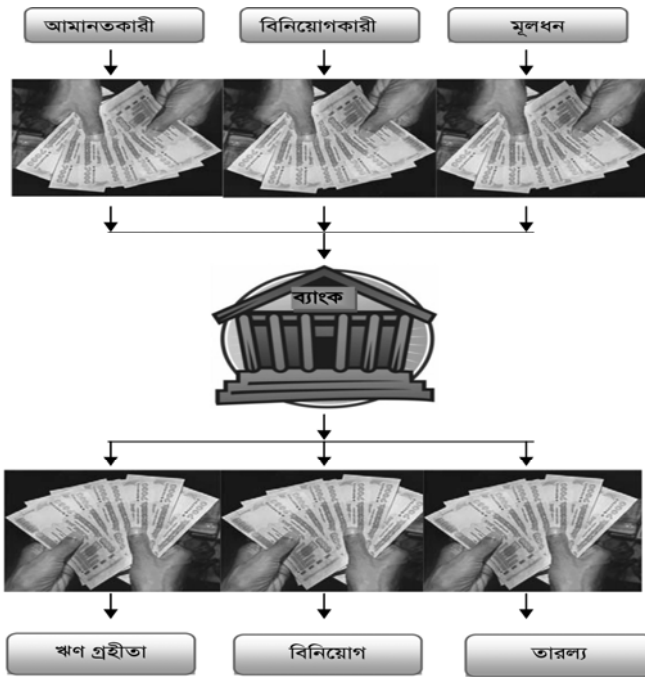
8.2 গ্য ি কি?

কিহঁইি Zvi ব্ইিঁইZ গ্য ি eজ িZ Avgi v eপS, িগ্য ি GKUW ব্ইিগ্গ gva'g, hv mevi বbKU MhYxq Ges hv গ্গ্গ'ি cwi gvcK I m'Atqi evnb বনম্ভে KVR K'িঁi | GB ms'Av t_তK Avgi v eস্তZ cwi , গ্য ি বg'g' LZ Kg'ম'uv` b K'ি :

- ব্ইিগ্গ'qi gva'g বনম্ভে KVR K'ি A_ব' ত্ইK'ব'v ত্ই b' b Kivi Rb' গ্য ি e'envi Kiv hvq| thgb: GKUW eB Kxb'Z Z'ig UvKv e'envi Ki | GL'v' UvKv ব্ইিগ্গ'qi gva'g বনম্ভে KVR K'ি | গ্য ি GUv মে'প'তq c'vb KVR|
- m'Atqi f'v'vi বনম্ভে KVR K'ি A_ব' Z'ig hLb f'v'el'ত'Zi Rb' t'K'v'v m'Atq Ki'Z Pvl , ZLb UvKvi gva'g GB m'Atq Ki'Z cwi | UvKvi Aw'Z'ibv _vK'ij t'Z'igvi m'Atqi KVRUW L'pB `j'fn n'q thZ|
- গ্গ'্গ'ি cwi gvcK বনম্ভে KVR K'ি A_ব' ত্ইK'ব'v A_গ'v'ZK cY' ev tmevi গ্গ'্গ' KZ GUv ব'v'f'Y Kiv UvKvi GKUW KVR| UvKvi Aw'Z'ibv Av'Q etj B Avgi v L'p m'nt'R GKRB k'ig'K'i `b'K gR'gi 100 UvKv ব'v'f'Y Ki'Z cwi , GKUv eB'qi গ্গ'্গ' 200 UvKv ব'v'f'Y Ki'Z cwi , GK t'K'v' P'v'ij i গ্গ'্গ' 25 UvKv ব'v'f'Y Ki'Z cwi | G'Z K'i A_গ'v'ZK v'p'q'v'K'j v'c m'n'R'v'v' n'q hvq|

8.3 গ্য ি Ges e'v'st'Ki m'v'K'

m'f'Zvi ব্ইি'v'ki m'v' t_ m'v' t_ g'v'f'li m'v'g'v'RK e'Ub I A_গ'v'ZK Kg'v'v'v' e'p'x cvq, hvi d'ij g'v'f'li g'v'v' t'j b' b Ges ব্ইিগ্গ'qi Kg'v'v'v' e'p'x cvq| গ্য ি c'p'j t'bi c'ic'ib e'v'sKe'e'vi c'f'q'v'R'v'q'Z'v t' Lv t'`q, hvi Rb' গ্য ি t'K e'v'sKe'e'vi R'bb'x e'j'v n'q| e'v'sKe'e'v v'v'v'Z'f'bi c'v'g t_তK AvR ch'v'e'v'sK গ্য ি t'KB Zvi e'envi c'vb D'v'v'v' বনম্ভে e'envi K'i Avm'Q|

পট 8.1 : পট ব্ইি'v'ki m'v' t_ m'v' t_ g'v'f'li m'v'g'v'RK e'Ub I A_গ'v'ZK Kg'v'v'v' e'p'x cvq, hvi d'ij g'v'f'li g'v'v' t'j b' b Ges ব্ইিগ্গ'qi Kg'v'v'v' e'p'x cvq| গ্য ি c'p'j t'bi c'ic'ib e'v'sKe'e'vi c'f'q'v'R'v'q'Z'v t' Lv t'`q, hvi Rb' গ্য ি t'K e'v'sKe'e'vi R'bb'x e'j'v n'q| e'v'sKe'e'v v'v'v'Z'f'bi c'v'g t_তK AvR ch'v'e'v'sK গ্য ি t'KB Zvi e'envi c'vb D'v'v'v' বনম্ভে e'envi K'ি Avm'Q|

gvbþli KvþQ _vKv c0qvRþbi AwZwi 3 A_©Zvi mÂq unmvte msM0ni gva'tg e'vsK Zvi AvgvbþZi mjo Kti , hvi weibgþqi mÂqKvix GKwU wbow 0 mÿ ev gþvdv tctq _vtK| GB AvgvbZ FYMhxZvtK FY unmvte ewaZ mþ` c0vþbi gva'tg e'vsK Zvi e'emvqK gþvdv jvf Kti _vtK| gÿ ð Qvov thgb e'vsK Pj þZ cvþi bv, tZgwb e'vsK Qvov gÿ ði e'envi I mxigZ|

8.4 e'vsK, e'vsuKs I e'vsKvi

e'vsK kþai DrcwE mæúþK© mybw 0 BwZnvm LtR cvl qv KwVb| e'vsK kãwU AwfawbK A_©Kvþbv e`weþkþli `e, tKvlvMvi, j æt tUwej unmvteI GB kþai we`wZ AvþQ| tKvþbv tKvþbv A_0wZwet` i gþZ, c0Pxb j`wUwB kã Banco, Bangk, Banque, Bancus cfwZ kã t_þKB Bank kãwU DrcwE ntqþQ| GB gþZ Abjvixt` i hÿ3 Abjvqx e'vsK kþai j`wUwB A_©teA A_ev emevi Rb` e'eüz j æt tUwej , hvi mæúþK©BwZnvfmi cvZvq mg_0 cvl qv hvq|

ga'hÿxq A_0wZi BwZnvfm t`Lv hvq BUwuj i Lombardy street-G GKtkÿYi tjvK GKwU j æt Uþj ev tetA A_©Rgv ivLv Ges A_©avi t`l qvi e'emv cwi Pvj bv KiZ, hv BDþivc Ges j`wUwB Avþgwi KvI GKBfvte cwi Pwuj Z ntZv| ZvB e'vsK kãwU j`wUwB DrcwEi tcQþb tenk mg_0 t`LþZ cvl qv hvq|

e'vsþKi msAv ej þZ tMþj Avgiv ej þZ cwi, GwU GKwU Aw_© c0Z0vb, hv RbMþYi KvQ t_þK mþ` i weibgþq AvgvbZ msM0n Kti Ges gþvdv ARþbi wbigþE weibþqM Kti Ges Pwnevgv A_ev wbow 0 mgqvþš-mÂqKvixi KvþQ tdi Z w`þZ eva` _vtK|0

A_©tdw©wKkbwii gþZ, 0e'vsK nt`Q, A_©Rgv, tZvj v Ges FY t`qvi GKwU wbi vc` c0Z0vb|0 e'vsuKs kãwU e'vsþKi Kvþewj i GKwU we`Z avi Yv A_v© e'vsþKi mKj AvBbm½Z Kvþewj e'vsuKs unmvte cwi wPZ| e'vsþKi cãvb Kvþewj hv e'vsuKs unmvte cwi wPZ Zv wbgvþc:

- RbMY t_þK A_©AvgvbZ msM0n : hvþ`i Avq e`q t_þK tenk, Zviv t`þki mÂqKvix| e'vsK Zvt`i KvQ t_þK wefþwþgqwm` AvgvbZ msM0n Kti |
- FY `vb : hvþ`i e`q Avq t_þK tenk, Zvt`i GKUv NvUwZ _vtK, thgb e'emv c0Z0vb| e'vsK FY w`þq Gþ`i mvgwqK NvUwZ cþY Kti _vtK|
- evAvKiY I weibgq wetj `xKwZ : e'vsþKi Avþi KuU KvR ntþj v c0c` wej evAvKiY Ges t`q wetj `xKwZ c0vb|
- `eþ`wkK ewYþR` A_v0b I cZ`qb : Avg`wvKvi K I i BwvKvi Kþi i t`wk gÿ ð t_þK `eþ`wkK gÿ ð I `eþ`wkK gÿ ð t_þK t`wk gÿ ðq ifcvšþ Kiv c0qvRb, hv e'vsKM_þj vi Ab`Zg KvR| Avevi cZ`qb cT ev letter of credit (LC) Gi gva'tg e'vsK `eþ`wkK ewYþR` i BwvKvi KþK Avg`wvKvi þKi c¶ t_þK AwM0j A_©c0vþbi e`e`v Kti | Avg`wvKvi þKi cþ¶ G mspvš-weibgq wetj cZ`qb Kivl e'vsþKi GKwU KvR|
- A_©vbwšþ : GKwU kni t_þK Avþi KuU knþi wetkI Z `wU wfbæþ`þk wfbægy ð _vKvi KvþY A_© `vbwšþ tek KwVb| e'vsK GB KvRwU mnþR mvgvb` gþj` Kti _vtK|

- gj"evb `wj j /e" wbi vci Evi mvt_ msi q"tYi e"e"v : gj"evb mvgM0 thgb: tmbvbi Mnbv wbtRi KvqQ ivLv tek S"KcY; Kvi Y Pwi -WwKwZ ntZ cvti | GKBfvte gj"evb `wj j -m"U@cltKU wbtRi KvqQ ivLtj bvbvfvte bo ntq thtZ cvti | Gme gj"evb mvgM0 I `wj j w" e"vsK wbi vci ` msi q"Y Kti |
- m"u" e"e"vcbr I A_@elqK Dct`k t`qv : gt"j t`i Abfivta weifbæcKvi e"emvqK civgk© t`I qv Ges Zvt`i m"u" e"e"vcbr Kiv thgb: emofvov Av`vq Kivl e"vstKi KvR|

e"vsK Ges e"vsKvi kãW I ZtcitZfvte RwoZ| e"vsK Ges e"vsuKs Kvh@vj e"vstKi wbtRi ctq| cwi Pvj bv Kiv mæeci bv nl qvq e"vsuKs vel tq wKq|v Ges clkq|Yc0B e"v3t`i Øviv e"vsuKs e"emv cwi Pwj Z nq|

8.5 e"vsK e"emvi BwZnm I µgweKvk

cw_exi mjo t_tK gvbj Zvi AwZwi³ Avnwi Z Ges Drcw`Z cY" Afb"i mvt_ wewbgtdqi gva"tg wbtRi ctqvRb wbev" KiZ, `te"i wewbgtdq `te"i GB wewbgq c0v e0w`b c0vj Z wQj , eZ0vb e"e"vq wewbgq c0v (Bartar trade) `f cwi mti c0vj Z AvtQ| gy" , A_@wewbtqvM, mAtqi weeZ0 I avivemKZvi dmj nt"0 AvrtKi e"vsuKs e"e"v| m"VK Z_` bv _vKtj I BwZnmwbf" Zt`i wfwEtZ ejv hvq gy" te"e"vi Awefte Ges gy" e"envti i c0g hM t_tKB e"vsKe"e"vi "i" | gy" Awewv"ti i ci ci e"emv ewYR", tj bt`b Ges gy" wbi vci Evi wbi0Z Kivi c0qvRbxqZv t_tK e"vsKe"e"vi mjo etj Rvbw hvq| e"emvqK tj bt`b Ges Zvi Rulj Zv wbi mtb I c0Z0mbK mÂq I FY weZitY vek`-Ges fvjtj v e"e"vcbrv Rb" e"vstKi c0qvRbxqZv e"vsK mjo tZ e"vcK Ae`vb ivtL| wLbce"cvP nvRvi mvtj c0g e"vsKe"e"v BwZnm`vb Kti tbq| cieZxPZ e"wej bxq mf`Zv, tivgvb mf`Zv, PwbK mf`Zv, wMK mf`Zv e"vsuKs e"emv tK DEti vEi DbwZ mva"tb wLbce"pvi k mvj chS-Ae`vb ivtL|

cieZxPZ 1157 wLbvta e"vsK Ae f`wbm Ges e"vsK Ae mvb Rwr0v (1178 mvtj) e"vsuKs e"emv tK AvajbKZvi t0uv w`tZ "i" Kti | mf`Zvi `vbs"ti i mvt_ mvt_ 1401 wLbvta e"vsK Ae ewm"j vbv Ges 1609 mvtj e"vsK Ae Avg÷vi Wvg Ges cieZxPZ e"vsK Ae mBtWb (1606) I e"vsK Ae Bsji vE (1694) e"vsuKs e"emvq AvajbKvqtb tbZZi c0vb Kti |

fvi Z Dcgnvt`k e"vsuKs e"emv wLbce"5000 mvj t_tKB we`Z, hv cieZxPZ `ew`K hM (2000-1150 wLbce") t_tK tgvNj Avgj (1150-1757 wLbvã), we"UK Avgj (1757-1947 wLbvã), cwiK`vb Avgj (1947-1971) Ges `taxb evsj vt`tk (1971 mvj cieZxP) avivemKfvte we`wZ jvf Kti | Dcgnvt`tk e"vsuKs e"emvq `vb e"emvqx, A_@j M"Kvix Ges ml`wmi e"emvi mgw0 AvajbK e"vsuKs e"emv c0Z0vi t"tI c0vb fvgKv cvj b Kti |

fvi Z AAtj c0g AvajbK e"vsK wnmvte w`w`y`vb e"vsK c0Zw0Z nq 1700 mvtj | 1784 mvtj ce© fvi tZ w`telj e"vsK c0Zw0Z nq, hvi c0vb `wU kvLv 1873 mvtj wmi vRMÄ I PÆM0tg c0Zw0Z nq | cieZxPZ 1900 mvtj Pw`cti Zviv Avi I GKwU kvLv Ltj | GB mgtdq e"vsK Ae teljtj i weifbækvLv GB

AÂtj tLjv I eÜ Kiv ntqWj, hvi gtȧ XvKv (1862), PÆMŃg (1906) gqgbwmsn (1922), iscj (1923) Pẇi cj (1924), bviqYMȦ (1926) ċṁx |

fvi Zepl̇ėvsK Ae Kwj KvZv, ėvsK Ae tẽt̂^Ges ėvsK Ae gv̇t̂Ri Awact̂Żi ėvcv̂ti tkvbn hvq 1800 mv̂tj i ẇt̂K | Gṫi mgštq 1920 mv̂tj ẇ Bt̂uwi qvj ėvsK Ae BẇEqv bvtg tek ¶lgZvai GKẇ ėvsK ċiZẇZ nq | cieZx̂Z 1935 mv̂tj fvi t̂Zi mKj ėvŝKi ċavb wnmv̂te wi Rv̂ḟėvsK Ae BẇEqv ċiZẇZ nq | fvi Z ẇf̂ŵ³ i ci ċŵK̂vb Avĝtj 1948 mv̂tj ċŵK̂vb̂i t̂K̂`t̂q ėvsK t̂÷U ėvsK Ae ċŵK̂vb̂ ċiZẇZ j v̂f K̂ti, hv cėGes ċẇg ċŵK̂vb̂ ėvsuKs ėemvq ċav̂ti Ges eŵŵR̂K ċiZẇẐ i t̂bẐẐî vb K̂ti |

̂x̂bZv ĥt̂x̂i gvâtg evsj v̂t̂ t̂ki DrcẇĖi mv̂t_ mv̂t_ 1972 mv̂tj i 26 gv̂P̂K̂`t̂q ėvsK wnmv̂te evsj v̂t̂ k ėvsK iv̂ĉŵZi Av̂t̂ t̂k ċiZẇZ (hv 16 ŵŵt̂m̂t̂ 1971 n̂t̂Z Kv̂ĥR̂i) nq | gv̂³ĥt̂x̂i cieZx̂ngt̂q evsj v̂t̂ k 12ŵ ėvŝKi 1090ŵ kvL̂v KĝP̂Z ŵQj | ŵK̂Š̂ B̂÷vb̂ėvsuKs Ki t̂cv̂t̂i kb Ges B̂÷vb̂ėgv̂t̂K̂ÊvBj ėvsK ŵj ŵgt̂Ût̂Wi gŵj K Qvov Ab̂vb̂ ėvŝKi gŵj KMY Aev̂Ŵj n̂l qvq Ges Zv̂t̂ i ċavb Aŵdm ċẇg ċŵK̂vb̂ AeŵZ n̂l qvq evsj v̂t̂ t̂ki ėvsuKs ėemv gv̂³ĥt̂x̂i ci ci ċP̂Ê msK̂t̂Û vb̂ĉŵZZ nq |

t̂K̂`t̂q ėvsK wnmv̂te evsj v̂t̂ k ėvsK gy ̂ ċP̂j b, FY ŵbq̂Š̂Y Ges ėvsuKs ėemvi Aŵf̂f̂v̂t̂Ki `ŵq̂Ẑi cvj b îi" K̂ti b Ges me ėvŝKi Rv̂Zx̂qKiY K̂ti b, hvi Kvi t̂Y ŵbĝŵj ŵLZ 6ŵ bZb i v̂t̂ôt̂Ê ėvsK Rb̂¶ j v̂f K̂ti | Ĝ, t̂jv n̂t̂jv : t̂mv̂vj x ėvsK, AM̂Ŷx ėvsK, RbZv ėvsK, îjcv̂j x ėvsK, cêj x ėvsK I D̂Êiv ėvsK | ċti Gṫi gtȧ îi ayt̂mv̂vj x I AM̂Ŷx ėvsK Qvov me t̂jv B µgk ŵeiv̂ôt̂qKiY Kiv nq | m̂Êti i `k̂t̂KB Ab̂v̂eb Kiv hvq th iv̂ôt̂q ėvsK t̂jv Kŵ¶¶Z f̂wĝKv ivL̂t̂Z cv̂i t̂Q bv | Aŵki `k̂t̂K̂ îi" nq ŵeiv̂ôt̂KiY ċŵµqv | Aŵki `k̂t̂Ki ċti B b̂ÊB̂ `k̂K̂ cieZx̂Ẑ temi Kŵi Lv̂t̂Z Av̂i I ŵK̂Qz bZb ėvsK ċiZẇZi Ab̂gŵZ t̂ l qv nq | eẐĝv̂t̂b evsj v̂t̂ t̂k 4ŵ mi Kŵi, 30ŵ temi Kŵi Ges 4ŵ ŵet̂kl ŵq̂Z ėvsK Kv̂ĥR̂i Av̂t̂Q |

e	m
mi Kŵi ėvsK	4ŵ
temi Kŵi ėvsK (mbvZb)	23ŵ
t̂	7
ŵet̂`wk̂ ėvsK	9ŵ
ŵet̂kl ŵq̂Z ėvsK	4ŵ
A-Zŵj Kv̂f̂t̂³	4ŵ
m	5

OK-8.1: 2012 mv̂tj cĥŜ-evsj v̂t̂ t̂k ėvsuKs ċiZẇẐm̂ĝn

GQvov 2012 mv̂tj i ċŵgv̂t̂âbZb 6ŵ temi Kŵi I 3ŵ ċv̂mx ėvŝKi Ab̂t̂gv̂ b t̂`qv n̂t̂q̂t̂Q |

Abkxj ub

eUibePvb cKæ

1| gvbe mF'Zvi weeZfb tKb `e"v` GtK Acti i mvf_ weibgtqi cUqvRb nq?

K. Pvn`v ciYi cUqvRtb

L. mvgwRK eUb evovZ

M. `e"mgn `vovšti i vovgtE

N. thvMthvMe"e"v Dbqtb Rb"

2| KvMwR gj` cUj i Kvi Y?

i. avZi weKí e"envi

ii. avZe g`vi `xN"vqZ;

iii. avZe c`vt_P`PútcZv

vbtPi tKvbuW mVVK?

K. i I ii

L. i I iii

M. ii I iii

N. i, ii I iii

msw"β DEi cKæ

1. tKv_v t`tK e"vsK káWJi DrcwE nq?

2. NvUwZ KvK etj?

3. A_`vovšti KvRuU Kvi Rb" i"ZcY?

mRbkxj cKæ

Mí"Qtj mxgv GKw`b Zvi `w`i KvQ t`tK RvbtZ cvi j th AvtMKvi hM gvbtl iv Zvt`i cUqvRb Abhvqx cY"e" GtKKRtbi mvf_ weibgg Ki Z, wKš' ZvtZ Kti me ai tbi cY" weibgg Kiv thZ bv|

1. ZLbKvi w`tb `te"i weibgtq `e" gj Z-

i. mvgwRK eUb `p Kiv

ii. Pvn`v ciY Kiv

iii. AvZwi 3 `e" weibgg Kiv

vbtPi tKvbuW mVVK?

K. i I ii

L. i I iii

M. ii I iii

N. i, ii I iii

2. wKtmi gva'tg cY" weibgtqi Amyeavmgn `t Kiv nq?

K. RvntRi Awe"vi

L. avZe gj`vi cUj tbi gva'tg

M. tftMwj K thvMthvM epx

N. gvbtl i `bw`b Pvn`v epx

beg Aa'vq

e'vsuKs e'emv I Zvi aib

GB Aa'vq cvtVi gva'tg QvT-QvTxiv e'vsTKi Mvb, Kg@wi wa, DfI'k Ges Zvi e'e'vcbv cxwZ m'utK©
Avb jvf KiTZ cvi te | GLvfb e'vsuKs e'emvi tkIYweb'vemi gva'tg wevfbaekIYi wevfbae'vsKe'e'v m'utK©
msu'fB avi Yv t`qv ntqtQ | ZvQvov mi Kwii I temi Kwii e'vsK e'e'vcbv m'utK©KQWv avi Yv t`qv ntqtQ |
e'vsuKs e'emv m'utK©C0_wgK avi Yv jvtfi t'fT GB Aa'vquU LpB KvhRix nte |

wPT: e'vsK tj bt` tbi wPT

GB Aa'vq cvW tkfI Avgi v

- e'vsTKi DfI'k mgR RvbTZ cvi e |
- e'vsK e'emvi gj bxwZmgR RvbTZ cvi e |
- e'vsTKi tkIYwefvM RvbTZ cvi e |
- mi Kwii I temi Kwii e'vsTKi cv_R' wbi'cy KiTZ cvi e |

9.0 mPbv

hfmI cwieZfbI mvt_ mvt_ e"vsK e"emvi AvKvi , AvKwZ, DfIk" I MVtb Avgj cwieZb mwaZ ntqtQ| hfmI mvt_ mvt_ mbvZb, AvaybK Ges eZgvtb Btj ±tbK e"vsuKs GB e"emvi AvaybKZvi tQuqv Gtb w" tqtQ| ZvQovl cOZthwMZvgjK evRvti bZb bZb e"vsuKs ctY"i gva"tg e"vsuKs tmevtK hfmvcthvMx Ges tμZvi cOqvRb Abymvti cOZ Kiv nt"Q|

9.1 e"vsfKi DfIk"vevj

e"vsfKi mvt_ msuKé-vevfbaetMvti tctvctU e"vsfKi DfIk" vevfbaet Avgiv GLvtb e"vsfKi mvt_ msuKé- wZbwU tMvti tctvctU e"vsfKi DfIk" Avtj vPbv Kie|

- K) e"vsfKi gwj K I e"vcbv KZetfi tctvctU e"vsfKi DfIk"vevj
- L) mi Kvi Ges ivótg ctfi tctvctU e"vsfKi DfIk"vevj
- M) e"vsK MhKt" i tctvctU e"vsfKi DfIk"vevj

K) e"vsfKi gwj K I e"vcbv KZetfi tctvctU e"vsfKi DfIk"vevj

- 1) Znetj i veibqtM I gbdv ARb : e"vsfKi gwj K, Askx`vi I tkqvi-tnvi vif`i mwAZ At_P mwWK veibqtM Kiv e"vsfKi GKwU j f" | GB DfIk" h_vh_ cvj b KiZ e"vsfKi tkqvi-tnvi vif`i KwrfZ nvti gbdv ARb Kiv cOqvRb| cOZwU veibqtM i GKwU mthvM e"q AvtQ, AšZ tmB nvti gbdv ARb bv KiZ cvi tj GB DfIk" e"vnZ nq|
- 2) mpvg ARb : h_vh_ e"vsuKs Kti cOZvbtbi mpvg e"v× KiZ cvi tj ZvtZ Kti gwj Kctfi mpvg e"v× cvq|
- 3) Dbqtb AskMhY : e"vsK vevfbaetvZ A_ veibqtM Kti t`fk Drcv`b Ges RvZiq Avq e"v×Z mfpó nq| GfZ gwj Kctfi veibqtM mv_R nq| MhKtK vevfbaetKg tmev`vb Kiv e"vsfKi GKwU DfIk"|
- 4) mvgwRK Ae`vb : vevfbaetKg mvgwRK KvgRvtEi gva"tg Ges AwRZ gbdv i GKwU Ask mvgwRK Dbqtb I mgvR MVbgj K KvR e"q Kiv Zvt`i GKwU DfIk"|

L) mi Kvi Ges ivótg ctfi tctvctU e"vsfKi DfIk"vevj

- 1) tbtU I gy`i cPj b : mnaviY ewYwR`K e"vsK mi vmwi gy`i cPj b Kti bv, GUv Kti tK`xq e"vsK| evsj vt`fk UvKv cPj b Kti cAvbZ evsj vt`k e"vsK| Zte ewYwR`K e"vsK ctivfite gy`i cPj b Kti | thgb aiv hvK tZvgvi tmvbj x e"vsfK GKwU mÂqx wnmvte 1 j f" UvKv Rgv AvtQ| GgZve`vq Zvg hw` 60 nvRvi UvKvi KuvúDvvi μq Ki , Zte tZvgvi GKvDtu i tPtk Zvg UvKv cvi tkva KiZ cvi | Gfite e"vsK tPK KLtbv KLtbv veibgtqi gva"tg wnmvte Ges gy`i weKí wntmte KvR Kti mi Kvti i gy`i cPj tbi KvRwU mnR Kti t`q|
- 2) gj ab MVb : mgvRi f"z`a f"z`a mÂqtK e"vsK AvgvbtZi gva"tg msMh Kti Zv eo eo Kiv ewi cOZvbtK veibqtM i Rb` FY t`q| t`fk gj ab MVtb mrvh` Kiv Ges mÂtg D0x Kiv mi Kvti i GKwU cAvb DfIk"|

- 3) weibqM I wki vqb : e'vsk thtkvfbv Kviefi FY t`evi AvfM I B Kviefi i LvZi „i“Zi wefPbv Kti | miKvi wbgZfvte Zvi AMnaKvfi i LvZ,tjv t`k I Rvzi mvgfb Ztj ati | e'vsk tmB AMnaKvfi h³ LvZ A_qb Kti miKvfi i mveR A_wvZK Dbqfb AskMhY Kti |
- 4) gj`evRvi wbgšY : miKvi Z_v tK`iq e'vsk t`tki `e`gj` ev gj`vZ wbgšY ivLvi Rb` me`v gj`evRvi wbgšY Kti | GB KvRv tK`iq e'vsk wefQbfbte GKv GKv mvdjt`i mvt` m`uv`b KitZ cvfi bv | t`tki ewvR`K e'vsk Gt`f`f` gj`evRvi wbgšY miKvi I tK`iq e'vsk tK`i mrvh` Kti |
- 5) Kgfms`vb : t`tki teKvi Zi `jxKiYi Rb` miKvitK mrvh` Kiv e'vsk e`vi GKvU KvR | e'vsk,tjv tmme Kviefi tK A_qb KitZ cvfi, th,tjv Avakvfi Kgfms`vb mjo Kti | thgb: gj`abwbf` ch³i e`tj kgwbf` ch³tZ A_qb Kti e'vsk AvakZi Kgfms`vb mjo Kti miKvitK mrvh` Kti |

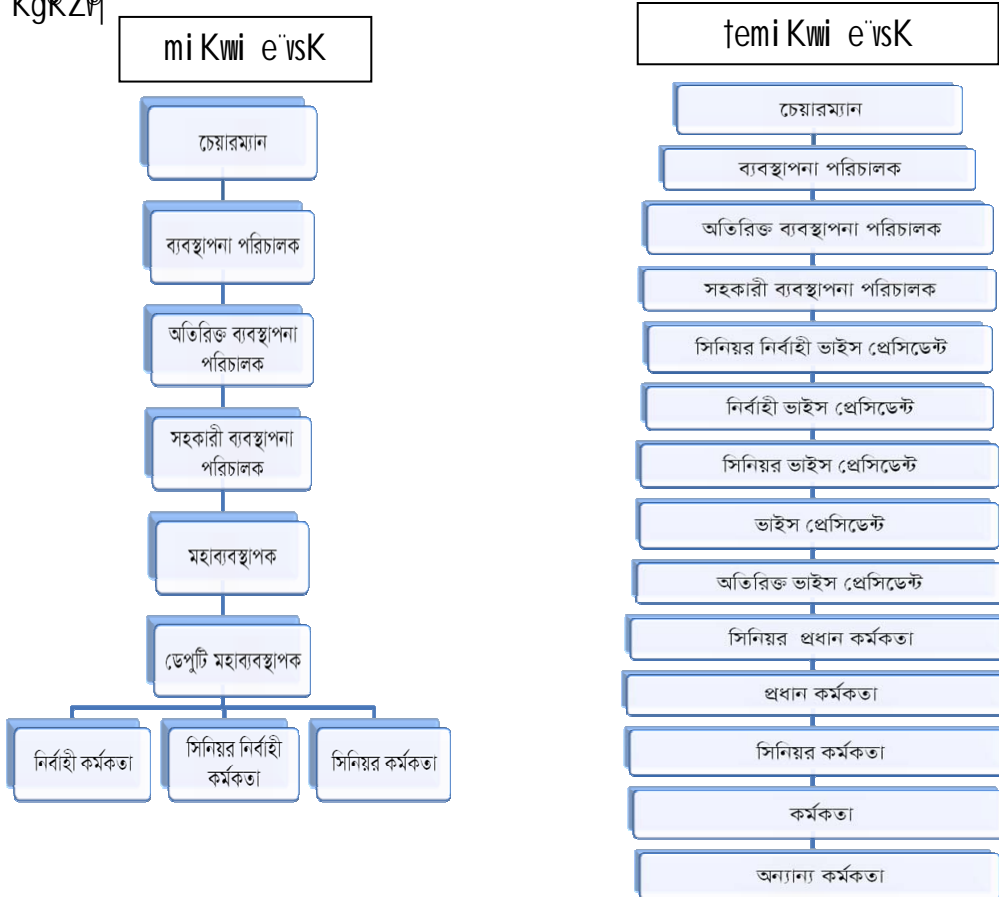
M) e'vsk MnKt`i tcvctU e'vstKi Df`i k`vej

- 1) AvgvZ : MnKt`i f`i`f`i` m`Aq msMh Kti e'vsk,tjv wefbaifbi AvgvZ mjo Kti | PjwZ AvgvZ m` tbB, wKŠ`AfbK aifbi tmev cvl qv hvq | m`Aqx AvgvZ c`q 7% nvi m` cvl qv hvq Avevi hLb c`qvRb UvKv Ztj tdjv hvq | tgqw` AvgvZi m` i nvi c`q 13% Zte mvariYZ tgqw` DEx`nI qvi AvfM UvKv tZjv tZgb jvRbK nq bv | tgqw` AvgvZ wbtgef gym Ges EfaY` thtkvfbv mgq`vcx ntZ cvfi | AvgvZKvifK Zvi mjevgtZv AvgvZ mjoZ mrvh` Kiv e'vstKi GKvU tgšuj K Df`i k` |
- 2) wbi vcEv : MnKt`i A_`I gj`evb mvgMh wbi vcEv c`vb Kiv e'vstKi GKvU Df`i k` | Avgv`i mgvR wbtRi KvQ ev emvq AfbK A_`tmvbn-Mnbn ev Ab`vb` gj`evb mvgMh ivLv wbi vc` bq | Gme mvgMh wbi vc` MwQZ ivLv e'vstKi GKvU Df`i k` |
- 3) Dct`ov I civgk`vZv : e'vsk hLb tKvfbv cKt`i A_`j Mh Kti, ZLb cKt`i jvRbKZv gj`vqb Kti tm e`cvfi wvOZ ntj B A_qfb RvZ nq | cKt`iU jvRbKZv Fyi Avte`bKvixi Rb` thgb „i“ZpY`e'vstKi Rb` tZgb „i“ZpY` e'vstKi tckvMZ `f`Zv cKt`i jvRbKZvi e'vcvfi Avte`bKvixi avi YfK kv`kvj x Kti | cKt`iU hv` cwi ea` cwi gvR` KitZ nq, e'vsk tm civgk` c`vb Kti | Avi I wefbaifbi Kg Avw`R Ges A`fsvš-civgk`e'vsk MnKtK w`tq`vK |
- 4) c`Zvwa I AvQ : tmev gj` MhYi wbggtq gt`tj i ct`f` c`Zvwa/AvQ wmvte KvR Kiv e'vstKi GKvU Df`i k` | e'vsk MnKt`i ct`f` Kivevi Pw`tZ AskMhY Kti, wbgq wej mB Kti, emvfvov msMh Kti |
- 5) A_`vbsi : e'vskS tmev gva`tg MnKt`i wbt`R tgvZteK A_`t`k I wef`tk `vbsi Kti `vK |
- 6) Rxebhvivi gfbvqb I mnRxKiY : MnKt`i Rxebhvivi gfbvqbKt`i e'vsk wefbaifbi bZb bZb tmev I cY` mjo Kti | t`wvU KvW`tq GKvU wv`` mgq chS-MnK bM` UvKv OvovB cY` mjo KitZ cvfi | GvUgG tgvkb t`tK bM` UvKv tZjv hvq | eZvfb mvi v t`tk me eo knfi B wefbaifbi vKvq 24 NEv wefbaifbi e'vskS tmev e`v Pvj AvtQ | ZvOvov tgevBj e'vskS I Bvvi tBU e'vskStqi gva`tg e'vskS tmev mnR Kiv ntqtQ |

9.2 e'vstKi MvB

tK>`iq e'vstKi AvBb Abhvqx eZgvtb mefoge2 Rb I mtev'P13 Rb cwi Pvj tKi mgstq c0BtfU e'vsk
 vcb Kiv hvq| cvej K wj wgtUW tKv'vmbi gwj Kvbvq e'vstKi t'f'f' mefoge7 Rb Ges mte'P mxgvnb
 cwi Pvj tKi mgstq e'vsk c0Z0v Kiv hvq| evsj v' k emv'R'K e'vsk c0Z0vi t'f'f' tK>`iq e'vsk wnmvte
 evsj v' k e'vstKi Abtgv`b Ovov e'vsk c0Z0v m'ae bq| evsj v' k e'vstKi Abtgv`bnxb e'vsk ,tj v mgevq
 ev Ab` thtKv'bv bvtg cwi Pwj Z ntj I Zv teAvBwb e'vsk e'e'v wnmvte wPwyZ nte|

Kvh'm'uv`'tbi `wqZ; Abhvqx e'vsk e'emvi e'e'vcbv 9.1 bs OK Abhvqx cwi Pwj Z nq| mi Kwi I
 temi Kwi e'vstKi e'e'vcbv-c0uqv GKUz wfb0 wP'f' t'Lv hv'Q, mi Kwi e'vstKi mte'P KgRZP
 tPqvig'vb| cieZ'Z h_v'utg e'e'vcbv cwi Pvj K, AwZwi 3 e'e'vcbv cwi Pvj K| gnve'e'vck, mnKvi x
 gnve'e'vck I met'P'q w'f'P wmbqi KgRZP temi Kwi e'vstK mte'P c`wU tPqvig'vb I me'f'g'e
 KgRZP

OK bs 9.1: mi Kwi I temi Kwi e'vstKi e'e'vcbvi c0uqv

9.3. e'vsk e'emvi gj b'wZ

e'vsk GKwJ S'K'uj e'emv| S'K tgvKv'tej vi kw'kvj x, w'f'f'hw'W Ges `q| e'e'vcbv bv Motj S'K
 Gov'tbv Kw'b| A'tb'i A_w'otq e'emv Kivi Kvi'tY e'vsk c0Z0vt'K S'K Gov'tbvi Rb` tek'wQz tg'w'j K
 b'wZ tg'tb Pj tZ nq hv w'tg'aeY'v Kiv ntj v :

- 1) wbiVCÉvi bxiZ : e'vsK e'emvi GKiu „i“ZcY^obxiZ MõnKti A_@l FY wmvte cõ È A†_i^owbiVCÉv weavb | wbiVCÉv wbiwõZ Kivi Rb" e'vsK†K FYc^a v†bi mgq FYMõxZvi Aw_℞ m"Qj Zv I mZZv wePvi Kiv Ges chvß RvgvbZ MõY Kiv DvPZ |
- 2) gpvdivi bxiZ : mƒz gpvdiv AR^o Kiv e'vs†Ki Av†i Kiu Acwi nvh^obxiZ | AvgvbZKvi xMY†K cõ È mƒ I FYMõxZvi wBKU n†Z cõß mƒ` i cv_℞^B e'vs†Ki gpvdivi cãvb Ask |
- 3) Zvij "bxiZ : AvgvbZKvix hLb UvKv Zj †Z Pvg, ZLb Zv†` i bM` UvKv w†Z n†e | Avevi Guv wePvPvq ti†L hv` Avgvb†Zi me UvKv e'vsK Zij Ae`vq ti†L †`q, Z†e e'vs†Ki †Kv†bv wewb†qvM n†e bv Ges e'vsKiuI †Kv†bv gpvdivI n†e bv | mZi vs mv_℞ e'vsK e'emv gv†b n†j v mWK Zvij "bxiZ thLv†b AwZwi³ Zvij "I _vK†e bv Avevi Zvij " msKUI n†e bv | Zvij "bxiZ e'vsK e'emvq Ab`Zg gj bxiZ |
- 4) cõPh^oev m"Qj Zvi bxiZ : e'vsuKs Kvhpug mƒv†e cwi Pvj bvi Rb" Aw_℞ m"Qj Zv cõqvRb | Aw_℞ m"Qj Zvi Af†e e'vsK †`Dvj qv n†Z cv†i | ZvB Aw_℞ m"Qj Zv ev cõPh^oe'vs†Ki GKiu Ab`Zg bxiZ |
- 5) `¶Zvi bxiZ : e'vsK e'e`vcbvq tevW^o Kg℞Z^o I KgPvi†` i `¶Zvq e'vs†Ki mvdj` A†bKv†k wbf^o K†i | cõZ†hwmZvgj K we†k! mvdj` AR^obi Rb" ZvB `¶Zv Aej †b Kiv GKvß-cõqvRb |
- 6) tmevi bxiZ : e'vs†Ki MõnK†` i eûwea tmev cõvb Kiv e'vs†Ki GKiu Ab`Zg `vqZ | MõnK†` i chvß eûg†x m†hvm-mveav cõv†bi gva†g e'vs†Ki DbwZ m†e |
- 7) cõPvi bxiZ : Dch^o, tevaMg` I AvKI^oq cõP†i i gva†g e'vs†Ki cãvi m†e | e'vsK Zvi Kg^o¶Zv, wek†_Zv I tmevgj K Kvhw^o weÁvc†bi gva†g Z†j a†i Av`v I gpvdiv AR^o Ki†Z cv†i |
- 8) tMvcbxqZvi bxiZ : e'vs†Ki g†°†j i Av`v AR^obi GKiu Dcvq Zv†` i wmv†ei tMvcbxqZv i ¶v Kiv | ZvB tMvcbxqZv i ¶v Kiv e'vs†Ki GKiu Ab`Zg bxiZ |
- 10) mƒv†gi bxiZ : DbwZ e'e`vcbv, `¶ cwi Pvj bv, tMvcbxqZv i ¶v Ges tmevgj K Kv†Ri gva†g evRv†i mƒvg mƒo Kiv e'vs†Ki Ab`Zg gj bxiZ |
- 11) wewb†qvM bxiZ : wewb†qv†Mi kZ†g†n (wewb†qv†Mi AvKvi, tgqv`, mƒ` i nvi BZ`w`) th bxiZ AbmiY Kiv nq, ZvB wewb†qv†Mi bxiZ | mƒz wewb†qv†Mi bxiZi Dci e'vs†Ki mdj Zv A†bKv†k wbf^o K†i |
- 12) Dbq†bi bxiZ : gpvdiv AR^obi cvkvcw†k ††ki A_@wZK DbwZ†Z mwnvh`Nmn†hwmZv Kivi e'vs†Ki bxiZ nI qv DvPZ |
- 13) D†††k`i bxiZ : FY cõv†bi c†e^oe'vsK cõ weZ cK††i i Drcv`bkxj Zv I jvfRbKZv wePbv K†i | G e'vc†i Abjcv`bkxj Ges AwbwõZ †¶†† FY cõ`vL`vb Kiv DvPZ |
- 14) wqZe`vqZvi bxiZ : õ`†e†q Awak KivRõ e'vs†Ki Ab`Zg bxiZ | e`q m†KvPb bxiZi gva†g Awak gpvdiv AR^o m†e |
- 15) mZZv I wek†_Zvi bxiZ : `¶ e'vsK e'emvi ce℞Z^on†jv e'vs†Ki Dci MõnK†` i Av`v | GB Av`v AR^obi Rb" wewfba^ockvi mZZv I wek†_Zvi bxiZ Aej †b Kiv cõqvRb | GB Av`vi etj B MõnK Zv†` i A_@l gj `evb m†u` (j Kivi tmev) e'vs†Ki Kv†Q Rgv iv†L |

16) մեարձույնի քաղաք : Արևմտյան Հայաստանի Հանրապետության մեարձույնի քաղաքը
Երևանն է

17) քաղաքի քաղաք : «Երևան»-ը, ՀՀ-ում, Երևանի մարզի քաղաքի քաղաքն է
Երևանը

9.4 Երևանի տնտեսություն

Կրթություն, գյուղատնտեսություն, ՄՎԵ, արհեստ, ԱԲՀ-ի արտադրությունը Երևանի տնտեսության մեջ զբաղեցնում են 9.2 ըստ Աղյուսակի
տնտեսությունը Կրթությունը:

Կ) Կրթությունը տնտեսությունում

1) ՀՀ-ում : Կրթությունը հարուստ է Կրթությունը մասնավորապես, ՀՀ-ում ՀՀ-ում
(Unit Bank) է Կրթությունը Կրթությունը կրթության համակարգը Կրթությունը Կրթությունը
Կրթությունը Կրթությունը Կրթությունը Կրթությունը Կրթությունը Կրթությունը

<p>Կ) Կրթությունը տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. կրթություն 3. ՀՀ-ում 4. ՀՀ-ում <p>Լ) Կրթությունը տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. ՀՀ-ում 3. ՀՀ-ում 4. ՀՀ-ում 5. ՀՀ-ում 6. ՀՀ-ում 7. ՀՀ-ում 8. ՀՀ-ում 9. ՀՀ-ում 10. ՀՀ-ում 11. ՀՀ-ում <p>Մ) Կրթությունը տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. ՀՀ-ում 3. ՀՀ-ում 4. ՀՀ-ում 5. ՀՀ-ում 	<p>Ն) Կրթությունը տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. ՀՀ-ում 3. ՀՀ-ում 4. ՀՀ-ում 5. ՀՀ-ում 6. ՀՀ-ում <p>Օ) ԱԲՀ-ի տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. ՀՀ-ում 3. ՀՀ-ում <p>Փ) Արհեստը տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. ՀՀ-ում 3. ՀՀ-ում 4. ՀՀ-ում <p>Ր) Արտադրությունը տնտեսությունում</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ-ում 2. ՀՀ-ում 3. ՀՀ-ում <p>Տ) Արտադրությունը տնտեսությունում</p>
--	---

ըստ 9.2: Երևանի տնտեսություն

3) we'kIwqZ e'vsK : M'gxY e'vsK GB ai'tbi GKwJ e'vsK | MZvbMwZK e'vsK Rv'gbZ e'ZxZ FY w' tZ cvi Zbv etj evsj v' t'ki c'Z's-A'Atj i 'wi`^aRbMY e'vsK tmev ev FY t'c'Z cvi Z bv | M'gxY e'vsK gvB't'v t'mWU ev Rv'gbZw'xb FY m'p' K'ti Zv' i'tK e'vsK Kv'h'p'tgi AvI Zvq w'b'tq Av'tm |

4) th's_ gwj Kv'bvq e'vsK : miKwi I temiKwi Df'q LvZhy'3 gwj Kv'bvq c'Zw'Z e'vsK'tK th's_ gwj Kv'bv e'vsK ej v nq | Avgv' i t'k evsj v' k K'gvm'e'vsK wj : GKwJ th's_ gwj Kv'bv e'vs'tKi D`vniY |

5) 'kwmZ e'vsK : G ai'tbi e'vs'tKi gwj K miKvi | Z'te miKwi e'vs'tKi m'v' cv'_R' n'tj v, GwJ 'kwmZ Ges 'w'q'w's'Z | miKvi g't' c't' ev cwi P'vj K'g'j xi c'Zw'w' t'c'Y K'ti 'v'tKb | w'K'symvavi YZ Kv'h'p'tg t'Kv'tbv c'Kvi n't'q'c K'ti bv |

6) we't'w'k e'vsK : GK t' t'ki e'vsK hLb Ab' t' t'k G'tm e'emv cwi P'vj bv K'ti 'v'tK, H t' t'ki R'b' Zvi v we't'w'k e'vsK w'mv'te AvL'w'qZ nq | A'_w' we't'w'k gwj Kv'bvq c'Zw'Z e'vsK'tK we't'w'k e'vsK etj | th'gb- ÷ 'v'Éw'P'vUw'w'e'vsK |

O) A'Áj w'f'w'ÉK c'Kvi t'f`

1) Av'Áw'j K e'vsK : t'Kv'tbv A'Áj we't'k'ti Kv'h'p'g cwi P'vj bv Kivi R'b' th e'vsK c'Zw'Z nq, Zv'tK Av'Áw'j K e'vsK (Regional Bank) ej v nq | th'gb- i vR'k'v'x K'wJ Db'q'b e'vsK |

2) Rv'Zxq e'vsK : GKwJ t' t'ki m'x'gv'bvq t' t'k e'vsuKs e'emv cwi P'vj bv Ki'tj Zv'tK Rv'Zxq e'vsK (National Bank) etj |

3) Av's'R'w'ZK e'vsK : GKwJ t' t'ki Rv'Zxq m'x'gv'vri M'É t'f` K'ti Av's'R'w'ZK ch'f'q e'vsuKs e'emv cwi P'vj bv Kivi D't' t'k' th e'vs'tKi kvLv Av's'R'w'ZK ch'f'q w'e'Z, Zv'tK Av's'R'w'ZK e'vsK (International Bank) etj |

P) w'be'U'w'f'w'ÉK t'k'w'YKi Y

1) t'w'k e'vsK : t' t'ki e'vsuKs Av't'bi AvI Zvq th e'vsK M'w'Z I cwi P'w'j Z, Zv'tK t'w'k e'vsK (Domestic Bank) etj |

2) we't'w'k e'vsK : GK t' t'k w'be'w'Z w'K's'e'vsK e'emv Ab' t' t'k cwi P'w'j Z Ki'tj Zv'tK we't'w'k e'vsK (Foreign Bank) etj |

Q) we't'kI g't'° j w'f'w'ÉK t'k'w'YKi Y

1) k'igK e'vsK : k'igK't' i g't'a' m'Á'tqi c'ÉYZv m'p' K'ti R'xebavi't'Yi gv't'bv'q't'bi j t'q' k'igK e'vsK c'Z'ö'v Kiv nq | Avgv' i t' t'k 'Z's'f'v'te k'igK e'vsK t'bB, Z'te w'k'í -Kvi Lv'bv G'j vKvi kvLv L'tj ew'Y'w'R'K e'vsK' t'j v G D't' t'k' m'vab K'ti |

2) gwnjv e"vsK : gwnjv`i`iK mÃtq DrmwnZ Kivi Rb" Zt`i`iK e"vsuKs Kvhfuti gi mvt_ cwi vPZ Kivi Rb" Ges mtevewi gwnjv`i`i wefki fite e"vsuKs-mjeav c0vb Kivi Rb" c0Zw0Z e"vsKtK gwnjv e"vsK etj |

3) `g e"vsK : DbZ t`k,tjvZ `g e"vsK e"vcK Rbuc0Zv AR0 Kti`i`Q| Avgv`i`i`tk Aek" G ai`bi e"vsK 1960 mvtj i`i`iK GKevi c0Zw0Z ntqwi`Qj | wKŠ' temk w`b`vqx nqwb | `fj i` QvT-QvT`i`iK mÃtqi Rb" mÃq ev` ev e"vM mieivn Kiv nq | QvT-QvT`xiv GtZ UvKv-cqmv Rgv Kti`_v`K | `g t`i`KB mÃtq Drmwn t`l`qv G e"vs`Ki Df`i`k` |

4) tfrv3v`i` e"vsK : tfrv3v`i`iK emk`i`Z cY" mvtqi mjeav c0v`bi Rb"B G e"vsK MwZ I cwi Pwj Z nq | e"vsK Zvi g`j`i`K GKw Kvwmi eivn Kti , hvi bvg Credit Card Ges Gi 0viv tfrv3v emk`i`Z evRvi t`i`K cY" wKb`i`Z cv`i` |

R) wqsywfwEK tkwKi Y

1) cY"i`v0tq wqsyZ e"vsK : th e"vs`Ki Kvhfug m0Y"mi Kvi KZ0 wqsyZ nq, Zv`K cY"i`v0tq wqsyZ e"vsK etj |

2) AvsuKk wqsyZ e"vsK : th e"vs`Ki Kvhfug AvsuKk fite mi Kvi wqsyZ Ges AvsuKk e"vs`Ki wR`bwi`zi Aax`b, Zv`K AvsuKk wqsyZ e"vsK etj |

3) evRvi wqsyZ e"vsK : G ai`bi e"vs`Ki Dci mi Kvi ev Ab" tKv`bv KZ0t`i`i wqsy`i` tbB | evRvi A_0wiz`i`Z (Market Economy) mavi YZ G ai`bi e"vsK Mto I`i`V | evRvi A_0wiz`i`Z ej`i`Z 4w c0k0 D0i` evRvi t`i`K w`i`Z nq | 1) tK Drcv`b Ki`te? 2) Kvi Rb" Drcv`b Ki`te? 3) KZ g`j`i` wewp` nte? 4) wK c`wiz`i`Z Drcv`b nte? GB 4w c0k0 tKv`bv D0i` mi Kvi ev tK`i`q e"vsK w`i`j` tmlv evRvi A_0wiz`i`K e"vnZ Ki`te | evRv`i` Pwn`v I`i` mieiv`ni gva`tg GB c0k0 D0i` cvl`qv hvq |

S) agr0 `w0KvYwfwEK e"vsK

wewfb0ag`Zv`i` agr0 `w0KvY t`i`K agr0 Abk`vmb c0qvMKt`i` th e"vsK,tjv c0Zw0Z nq, Zv`i` agr0 e"vsK etj |

Bmjwig kwi`qZ Abhvqx t`i`ki c0q 90 fivM gwnj`g Rb`i`Mv0x`K tmev`v`bi j`i`t`i` 1983 mvtj me0`g evsj`v`i`k temi Kwi e"vsK wnmv`te BmjwigK e"vsuKs e`e`vi c0Z0 nq | Ab`vb" ewYwR`K e"vs`Ki mvt_ tmev`c0v`bi mvg0m`_v`Ktj I`i` Bmjwig e"vsuKs e`e`v`q AvgvbZ M0Y I`i` FY c0v`bi wbgwi`wLZ cY" I`i` tmev` t`L`i`Z cvl`qv hvq |

1) g`i`vi`ev : M0n`Kt`K e`emvi gj`ab thvMvb t`l`qv Ges e`emv`tqi kwi`K wnmv`te Zvi` gj`ab e`e`v`cbv Kiv`GB tmevi` Ask |

2) g`i`v`iv`Kv : e"vsK Ges M0n`Ki thS_ Df`i`M e`emv` cwi`Pvj`bvi gva`tg j`v`f` I`i` t`j`v`Kvmb mgeE`i`bi gva`tg GB ai`bi Kvi`evi` cwi`Pvj`bv Kiv`nq |

3) gj veinv : FYMhxZvFK tKvfbv wKQz (Mwo, hšcwZ) μtqi Rb'' hLb A_@qb Kiv nq, ZLb ZvFK gj veinv tmev ej v nq | Gt¶¶t¶ e'vsK wKQzj vfmn FtYi A_@di Z tctq _vFK |

4) BRviv : e'vsK KLtbn KLtbn tμZvi c¶¶ nq MñtKi Abtvtā wewfbæcY'' μq Kti Ges wbow`ó mgtqi Rb'' tμZvi e'envti i Rb'' Zvi KvQ n`všti Kti | wbow`ó mgq tkti MñK e'vsKi cY'' e'vsKi woku tdi Z t`q Ges e'envti i mgqUKi Rb'' e'vsKtK wbow`ó cwi gvty fivov c0vb Kti |

GQvov Bmj wqK e'vsuKs e'e`vq Kv`G-nvmvb, evB-gqv¶¾j, evB-mvj vgmñ Ab`vb` cY'' wewfbæ`vsFK t`LtZ cvl qv hvq | eZ@vfb evsj v`tk Kg¶Z Bmj wq e'vsKmgñ n`Q :

- 1) Bmj vgx e'vsK evsj v`k wj wgtUW
- 2) Avj -Avi vcln Bmj vgx e'vsK wj wgtUW
- 3) tvmv`vj Bmj vgx e'vsK wj wgtUW
- 4) Gw`g e'vsK wj wgtUW
- 5) kvnRvj vj Bmj vgx e'vsK wj wgtUW
- 6) dv÷ vmmKDwi wU Bmj vgx e'vsK wj wgtUW
- 7) AvBumie Bmj vgx e'vsK wj wgtUW

Abkxj bx

eúibePwb cKæ:

1. ivRkvxi tKvb AĀtj i tikg Drcv`b Kvhp¶tg tKvb&aitbi e'vsK wbtqwmRZ?

- K. t`wk e'vsK
- L. tfv`v` i e'vsK
- M. RvZxq e'vsK
- N. AvĀwj K e'vsK

2. gÿ ðevRvi wqšty ewYwR`K e'vsKi fwgKv ntj v-

- i. mi Kvi tK mrvqZv t`qv
 - ii. tK`ðq e'vsKi mv`_ KvR Kiv
 - iii. gÿ ðxwZ wqšty Kiv
- wbtPi tKvbwU mwVK?
- K. i
 - L. ii
 - M. i | ii
 - N. i | iii

wbtPi DÍxcKwU cto 3 | 4 bs cKæ DEi `vl

m=cĀZ Avqv`i t`tki Mñg-MtĀ gwj v Dt`v`v` i mÿeavt`@BtKv e'vsuKs0 bvtg GKwU gwj v e'vsuKs Kvhp¶g bZbfvte Pvj yKivi K_v fvetQb |

3. gwj v`i Rb'' wtkl GB e'vsuKs Kvhp¶g tKvb e'vsuKs tkiYwefvtMi AšMž?

- K. KvvtgwfwĒK
- L. gwj KvbwfwĒK
- M. wqštywfwĒK
- N. wtkl gt`j wfwĒK

4. gwnj v` i GB wefklwqZ e'vsK v`c`bi gj Df`k` Kx?

- K. Rxbavi fYi gvbvqeb Kiv
- L. gwnj v` i m`A`q DrmwnZ Kiv
- M. c`K e'vsuKs wmf`g Pvj yKiv
- N. gwnj v` i f`K AvZKgm`v`b Drmwn f` l qv

msw`B c`kæ

- 1. fKvb c`Z`vb evsj v` fki gj` c`j b Kti?
- 2. e'vsK e'emvq mdj Zvq ceRZ`Kvbw?
- 3. me`g`KZw` fbi tgq` AvgvbZ Kiv nq?
- 4. Ab`v` e'vsfKi Dci Awf`veKZi Kti fKvb e'vsK?

mRbkxj c`kæ

1. bevecj nvfU bZb Kti e'vsfKi kvLv f`l iugR Zvi eo fvBfK c`kæKij th GB M`g` nvfU e'vsfKi c`qvRbxqZv wK Lp` tek? ZLb iugfRi fvB ejj th Avgiv th cvU e'emvqxiv GB M`g` AwQ GB e'vsK Avgv` i wefbaAw`R mgm`v mgvavbKf` i "ZcY`fvgKv ivLte Ges KvRfK AfbK mnRZi Kite Ges Af`wKQw` b ciB f`Lv fMj th Zv` i M`gi AfbfKB wefbaKj Kvi Lvbv v`cbmn wefbaKf`i v``vM M`hY Kij GB e'vsfKi wefbaMnfhvMZvi gva`tg|

- K. cvevj K wj . e'vsuKstqi f`f`f` me`g`cw`i Pvj K msL`v KZRb `v`K?
- L. e'vsfKi Zvij`bxwZwU e'vL`v Ki |
- M. Avgv` i gZv Db`bkxj f`f`k e'vsfKi fvgKv ch`j vPbv Ki iugfRi fvBfqi eY`v Abhvx|
- N. e'vsuKs tmev Pvj yKivq bevecj nvfU v`bxq tj v`Kiv w`i -Kvi Lvbv v`c`b AvM`h`x n`j v- vel quU`i mv`_ Zwg GKgZ wK bv Zv eY`v Ki |

2. Ai`wYgv e'vsK `ea Abfgr`b wbtq 2008 mvfj MwZ nq| eZ`v`b GKRB e`w³ 1.50 j`f` UvKv FfYi Rb` GB c`Z`v`bi woku Avte`b Kf`b| wZwb FY cw`f`kva Kf`Z m`f`g, Rwg eÜK ivL`Z AvM`h`x| wKŠy Zvi mieivnKZ Z` l `wj j c`f`w` i g`a` h`_o Awgj i`f`f`Q|

- K. fPBb e'vsfKi gj Df`k` Kx?
- L. e'vsuKs Kvhp`f`g Aw`R m`Qj Zv fKb c`qvRb? e'vL`v Ki |
- M. Ai`wYgv e'vsK c`Z`v`bi fKvb c`Z`v`bi Abfgr`b ` i Kvi n`q`Qj? e'vL`v Ki |
- N. e`w³w`f`K eÜwK FY f` qv Ai`wYgv e'vsfKi c`f`f` h`y`³m`z nte wKbv Zv gj`v`q`b Ki |

Î tqv` k Aa`vq †K>` ðq e`vsK

GB Aa`vq cvtVi gva`tg wk¶lv_¶lv emvYwR`K e`vs†Ki gjvew` wmwte †K>`ðq e`vs†Ki fvgKv, `wqZj Ges ††ki A_¶wZ I mgvR MV†b †K>`ðq e`vs†Ki Ae`vb m`ú†K®Rv†Z cvi te| ZvQvov ††ki A_¶wZ†Z c¶YmÁvi, e`emv-emvYR`, KwI I wkí c¶v†i †K>`ðq e`vs†Ki fvgKv Ges miKv†i i b¶wZ ev`evq†b †K>`ðq e`vs†Ki w†kl fvgKv m`ú†K®aviYv jvf Ki†Z cvi te| GB Aa`vq †K>`ðq e`vs†Ki e`e`vcbvi wewfbre`† Ges †K>`ðq e`vs†Ki wewfbre`wefv†Mi KgRvE m`ú†K® wKQWv aviYv †`qv n†q†Q| GB Aa`vq cvW †k†l wk¶lv_¶lv †K>`ðq e`vsK wmwte evsj v†`k e`vs†Ki m¶ó, cvi Pvj bv cl® Ges evsj v†`†ki A_¶wZK Dbq†b Ges Aw_R k;Lj v i ¶lvq evsj v†`k e`vs†Ki „i “ZpY®fvgKv m`ú†K®c¶wqK Ávb jvf Ki†Z cvi te|

Qwe: evsj v†`k e`vsK

GB Aa`vq cvW †k†l Avgi v-

- †K>`ðq e`vs†Ki D†Í k` I Kvhwj m`ú†K®Rv†Z cvi e|
- †K>`ðq e`vsK I emvYwR`K e`vs†Ki ga`Kvi m`ú†K®Rv†Z cvi e|
- ††ki A_¶wZK Dbq†b †K>`ðq e`vs†Ki fvgKv m`ú†K®Rv†Z cvi e|

13.0 mPbv

mB`k kZrāxi gvтS cи_exi wefьbe`vтb wefьbe`cKvi e`vsтKi Awefьe nI qvq gь`hevRvi wьqšтYi cĉqRbxqZv т`Lv т`q| GB Dcj wä т`тK A_ē`e`vi wьqšтK wnmvте тK>`іq e`vsK Rbь jvf Kтi | gь`hevRviтK Avcb B`Qv I MwтZт Pj тZ bv w`тq GKиW mьmsMиWZ Ges wьqšтYgь`K e`vsиKs e`e`v mьp Ges A_ѳиZи Kj `vY mvabB GB mьpі cĉvьb DтI`тK` wQj | mьpі ci т`тKB gь`т cĉj b, A_ē`mieivn Ges FY wьqšтYi `wьqZi тK>`іq e`vsK cvj b Kтi AvтQ| wefьbeA_ѳиZиe`MY тK>`іq e`vsтKi msAv wefьbe`vте cĉvьb KтiтQb| thgb:

Aa`vcK tmqvтmP gтZ, ѳтK>`іq e`vsK mi Kтiіi Ggb GKиW cĉZօvьb, hv mi Kтiіi AvaKтsk A_ѳиWZK Kvhьewj mαuv`b Kтi Ges hv D³ Kvhьewj mαuv`bKтj wefьbe`Dcvтq т`тki Awи`R cĉZօvьb`тj vi Kvhьewj i Dci c`fve we`vi Kтi mi Kтiіi Awи`R bxиZ ev`evqьb Kтi `vтK|ѳ

Aa`vcK wKmP I Gj wKтbi gтZ ѳтKтbv т`тki mweR A_ѳиWZK Dbqтbi jт`тi` i vтօi KZтj т`тK tm т`тki gт`т`т I A_ѳиWZK fvi mvg` i т`тKvi x e`vsиKs cĉZօvьbиUB тj v тK>`іq e`vsK|ѳ

W. Gm, Gb, тмтbi gтZ ѳтK>`іq e`vsK н`Q e`vsиKs mgvтRи тbZv, ivRv I mĉ`meиKQz| тbZvi gтZv e`vsиKs ivRZi kтmb Kтi Ges mтhP gтZv (A_ē` gь`hevRтi) RMтZ Avтj v I kw³ т`q|ѳ

13.1 тK>`іq e`vsтKi DтI`k`

тK>`іq e`vsK GKиW RbKj `vYgь`K AgьvдvтfvMx RvZиq cĉZօvьb| meиvaviтYi gь`j wьwօZ KivB Ges т`тki A_ѳиWZтK gReZ wфвEи Dci `wօ KivтbvB тK>`іq e`vsтKi DтI`k`| wePvi -weтkтYi wфвEтZ тK>`іq e`vsтKi DтI`k`vewj тK wьgгj wLZfвте Dc`vcb Kiv hvq-

- 1) ewj ѳ gь`hevRvi MVb I wьqšтY : тK>`іq e`vsтKi Ab`Zg DтI`k` mьmsMиWZ gь`hevRvi MVb, cиi Pj b v I wьqšтY Kiv|
- 2) A_ѳиWZK Dbqьb : A_ѳиWZK cиi Kі v MĉY I ev`evqтbi gva`tg cKZ Aт`ē`т`тki A_ѳиWZK Dbqьb (Economic Development) mvaтbi DтI`k`B тK>`іq e`vsK cĉZиօZ|
- 3) тbvU I gь`т cĉj b : evRтi і Pwи`v Abьvqx тbvU I gь`т cĉj b (Note issue) I wьqšтY GKиW cĉvьb DтI`k`|
- 4) `eт`wкK gь`т wьqšтY : тK>`іq e`vsK `eт`wкK gь`т AvMgb I wьMēтbi wьqšтY Kтi | Avg`wb I iBwьтK т`тki A_ѳиZи AbтKтj ivLтZ тj `eт`wкK gь`тi Dci wьqšтY Dcиi nvhP
- 5) т`тki gь`т gьb wьqšтY : тK>`іq e`vsK `eт`wкK weьbgq wьqšтY Kтi т`kиq gь`тi gьb Aт`Yei vLтZ тPօv Kтi |
- 6) e`vsKmgтni e`vsKvi : Ab`vб` Zwj Kvfь³ I AZwj Kvfь³ e`vsK`тj vi e`vsK wnmvте KvR Kiv тK>`іq e`vsтKi GKиW Ab`Zg DтI`k`|

- 7) wvKvk Ni wmvte KvR Kiv : tMvUv e'vsuKs e'e-vi gta mgSQ mva#bi Df'ik' emvYwR'K e'vsKmg#ni ga'Kvi tj b#b wbuwE Kti v#K |
- 8) FY wvqSy : emvYwR'K e'vs#Ki chvB nvti FY mieivn wvwoZ Kti A-evRv#K w-wZkxj Kiv tK'iq e'vs#Ki GKwU i"ZcyDf'ik' |
- 9) miKv#K civgk'qv : Af's#xY I e'ekK me t#t' A-wZK Dbq#K ZjwSZ Kivi jt# mWk cwiK'bv c'qb I Zvi ev-erqb I miKv#K c'qvRbxq civgk'qv tK'iq e'vs#Ki GKwU Df'ik' |
- 10) gj'w-wZkxj ivLv : Aw-wZkxj gj'w-wZkxj g'v five t'Lv w'tq v#K | ZvB tK'iq e'vsK A-mieivn wvqSZ t'Lt gj'w-wZkxj Zv i'v Kti v#K |
- 11) miKv#i e'vsK : miKv#i A-#si #Y Ges miKv#i hveZxq tj b#b maw`b tK'iq e'vs#Ki GKwU i"ZcyDf'ik' |
- 12) RbKj'vY : th#nZitK'iq e'vsK tKv#v gpv#vfwMx c'Zovb bq ZvB RbM#Yi Kj'vY wvqwmRZ vKvB tK'iq e'vs#Ki g't' Df'ik' |
- 13) maw#i mlg eEb : wvfbecK' c'qb I ev-erq#bi gva'g t'iki maw#i mlg eEb (Equitable distribution of wealth) wvwoZ Kiv tK'iq e'vs#Ki GKwU j' |
- 14) gj'ab MV#bi mnvqZv Kiv : tK'iq e'vsK gj'ab mieiv#ni Df'ik' FY c'vb Kti emvYwR'K e'vsK mg#ni FY c'v#bi #gZv wv# Kti v#K |
- 15) m#sMwZ e'vsuKs e'e-v Mto tZjv : cwiKw'Zf#te GKwU m#sMwZ e'vsuKs e'e-v Mto tZjv (Establishing Organised Banking System) tK'iq e'vs#Ki GKwU j' |
- 16) e'vsKe'e-vi c_c'kR : t'iki Ab'v' e'vsKmg#ni c_c'kR wmvte KvR Kiv tK'iq e'vs#Ki g't' Df'ik' |

13.2 tK'iq e'vs#Ki Kvhw'j

tK'iq e'vsK evRvi wvqS'K wmvte miKvi , RbMY I Ab'v' e'vsK Ges mte#cwi t'iki Dbq#b KvR Kti | tK'iq e'vsK KZK Kvhw'j #K Avgiv Pviw f'vM f'vM Ki#Z cwi |

K) m#avi Y Kvhw'j :

- 1) tvU I gj' c#j b : t'iki tvU I gj' c#j #bi #gZvc'vB GKgv' c'Zovb tK'iq e'vsK |
- 2) gj'evRv#i Awf'v#K : tK'iq e'vsK gj'evRv#i Awf'v#K (Guardian of The Money Market) Ges gj'vi c'YwvqS'K wmvte KvR Kti v#K |

- 3) ጠንቅ ወይንም ግልጽ ጠንቅ : ተኮሽታ ጽሑፍ ግንባታ ማድረግ ለግልጽ ጠንቅ ወይንም ግልጽ ጠንቅ (Creation of Easy Medium of Exchange) አቅጣጫ ነው።
- 4) የገንዘብ ጥቅም : ጽሑፍ ጠንቅ ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ (Credit Control) አቅጣጫ ነው።
- 5) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 6) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ተኮሽታ ጽሑፍ ገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 7) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ተኮሽታ ጽሑፍ ገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 8) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 9) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ተኮሽታ ጽሑፍ ገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 10) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 11) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ተኮሽታ ጽሑፍ ገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።

L) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ

- 1) የገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 2) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ተኮሽታ ጽሑፍ ገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 3) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ ለገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።
- 4) ገንዘብ ጥቅም ማድረግ : ተኮሽታ ጽሑፍ ገንዘብ ጥቅም ማድረግ አቅጣጫ ነው።

5) `ef`wkK gy`li μq-μeμq : t`tki c`f`l `ef`wkK gy`li μq-μeμq (Purchase & Sale of Foreign Currency) tK>`lq e`vs`Ki GKw D`tj L`thM` KvR |

6) Dc`f`ov : tK>`lq e`vsK mieiv`tni A_`%bwZK bwwZ I cwi K`i bv c`l`q`tb I ev`evq`tbi Dc`f`ov (Advisor) wnmv`te KvR K`ti _v`fK |

7) Z_` I cwi msL`vb msM`h I msi `f`Y : weifb`ecwi K`i bv c`l`q`tb mnv`qK hveZ`xq Z_` I cwi msL`vb msM`h I msi `f`Y (Coordination & Maintenance of different Statistics) K`ti _v`fK |

8) Av`SR`wZK m`u`K`v`cbK`v`i`x : tK>`lq e`vsK, wef`wk e`vsK Ges weifb`eAv`SR`wZK A_`%bwZK ms`vi mvt`_ mi K`v`ti i m`u`K`v`cb K`ti Ges mvab K`ti |

9) mi K`v`ti i c`l`Z`w`b`a`Z`i : tK>`lq e`vsK mi K`v`ti i c`l`Z`w`b`a` wnmv`te t`k`xq I Av`SR`wZK ch`l`q weifb`e Kg`R`v`E cwi P`j bv K`ti |

M) mK`j e`vs`Ki e`vsK`vi wnmv`te m`u`w` Z K`v`h`e`w`j

1) AbgwZ`vb I Z`w`j K`v`f`i`K`i`Y : tK>`lq e`vsK bZb e`vsK c`l`Z`o`vi AbgwZ I Z`w`j K`v`f`i`K`i`Y KvR K`ti _v`fK |

2) K`v`h`e`w`j e`vs`Ki bZb kvL`v : ewYwR`K I Ab`v`b` e`vs`Ki bZb kvL`vi (New Branch) Ab`f`g`v`b tK>`lq e`vsK c`l`vb K`ti _v`fK |

3) w`b`K`v`k` Ni : GKgv`l tK>`lq e`vsKB GK e`vs`Ki mvt`_ Ab` e`vs`Ki t`j b`t`b w`b`u`m`E K`ti w`b`K`v`k` N`ti i (Clearing House) gva`t`g |

4) F`i`Yi t`kl Av`k`l`j : e`vsK`_t`j v Aw`_R msK`t`Ui mgq hLb tK`v`f`bv Drm n`t`Z Z`n`w`j msM`h K`iv m`e`n`q bv, t`m mgq tK>`lq e`vsK e`vsKmg`n`t`K FY w`t`q _v`fK | Z`v`B tK>`lq e`vsK`t`K F`i`Yi t`kl Av`k`l`j (Lender of the last Resort) e`j`v`n`q |

5) ewYwR`K e`vs`Ki K`v`h`e`w`j w`b`q`š`y : tK>`lq e`vsK m`j`ns`M`w`Z w`b`q`g`b`w`Z l`v`iv ewYwR`K e`vs`Ki K`v`h`e`w`j w`b`q`š`y (Controlling the function of Commercial Banks) K`ti |

6) wnmv`ec`l` c`i`x`f`l`v : tK>`lq e`vsK ewYwR`K e`vs`Ki wnmv`e c`i`x`f`l`v-w`b`i`x`f`l`v K`ti _v`fK Ges ewYwR`K e`vsKmg`n`t`K m`w`K wnmv`e msi `f`t`Y eva` i v`fL |

עיסוקים עסקיים קבועים מורכבים מכלל הפעילות הכוללת של החברה:

1. תכנון עסקי
2. עסקאות עסקיות
3. ניהול עסקי
4. צרכנות עסקית
5. עסקאות מסוימות עסקיות
6. עסקאות מסוימות עסקיות
7. עסקאות מסוימות עסקיות
8. עסקאות מסוימות עסקיות
9. עסקאות מסוימות עסקיות

13.4 תכונות עסקיות של עמיתים עסקיים מרוכזים

אגודת העובדים קמה בתמיכת ממשלת ישראל ויש לה מעמד של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים:

- 1) המועצה הכלכלית: עמיתים עסקיים זכו להגנתם של הממשלה ויש לה מעמד של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 2) הבנקים : הבנקים נהנים (Clearing House) מהגנתם של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 3) קופת העובדים : עמיתים עסקיים מרוכזים מנהלים את כל העניינים של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 4) זכויות העובדים : תכונות עסקיות של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 5) זרימה : עמיתים עסקיים מרוכזים (Liquidity) יחזיקו בנכסיהם של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 6) אגודת העובדים : תכונות עסקיות של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 7) תכלית אחרונה : פיתוח תכלית אחרונה (Lender of the last Resort) ממשלת ישראל של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 8) ממשלה : הגנתם של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |
- 9) עסקאות מסוימות עסקיות : עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים של עמיתים עסקיים מרוכזים |

10) mnthvMx : tK>`lq e'vsK Zvi bwiZ I cwi Kíbv ewYwR`K e'vsKí gva`tg ev`evqtbí Kti, Avevi ewYwR`K e'vsK tK>`lq e'vsKí wBKU nZ weifbæmvnh"-mnthvMZv wbtq _vK| Gfivte GtK Acti i mnthvMx wnmvte KvR Kti |

11) me e'vsKí e'vsKvi : me e'vsKí e'vsKvi (Banker of all Banks) wnmvte KvR Kivq tK>`lq e'vsK ewYwR`K e'vsKí mvf_ Mfxi mæútk`Ave× |

13.5 A_ŠwZK Dbqtb tK>`lq e'vsK wnmvte evsj v`k e'vsKí fvgKv

1971 mvTj `vaxb mvefŠg t`k wnmvte evsj v`k mjo nq| mvefŠgi cZxK wnmvte Ges A_Še`v`vK tXtj mvrvevi Rb` GKwU tK>`lq e'vsKí cŠqvRbxqZv Dcj vä Kiv t_ŠK 1972 mvTj i 31 A±vei evsj v`tki i vóčwZi Av`k 127 bvtg Aa`v`tki gva`tg ZrKvj xb t÷U e'vsK Ae cwiK`v`bi XvKv` AvÁwj K tWcyU Mfbfi i KvHj t`q e'vsj v`k e'vsK KvHjg i i" Kti | hv` I GB Aa`v`k 1971 mvTj i 16 wWtmæf t_ŠK evsj v`k e'vsKí GKwU `vqx I KvHri tK>`lq e'vsK wnmvte tNvl Yv Kiv nq|

evsj v`k e'vsK mi Kwí gwj Kvbvq cwi Pwj Z Ges GKwU cwi Pvj bv cl© Šviv wbcvšZ, hvi wbevix cävB MfbP| 4 Rb tWcyU MfbP, 12Rb wbevix cwi Pvj K Ges 1 Rb A_ŠwZK Dct`óv e'e`vcbvq wbevix cävBtK mnvqZv Kti _vKb|

evsj v`tki A_ŠwZK Dbqtb evsj v`k e'vsKí Ae`vb AtbK| evsj v`k e'vsK cävBZ :

- 1) tbvU Bmj Kti
- 2) t`tki `et`wkK gj`ti wí Rvf`e`e`vcbv Kti
- 3) mi Kvti i wnmve cwi Pvj bv Kti
- 4) Kwí FY I wkí FY weZi tY mi Kvti i bwiZ ewYwR`K e'vsKí gva`tg ev`evqb Kti
- 5) Zwj Kv I AZwj Kvfb e'vsKmgñi KvHjg wbcvšY Kti Ges evsj v`k e'vsKí cwi`kŠ wefvM me ewYwR`K e'vsKí kvLvmgñK cwi`kŠbi gva`tg AvBtbi k;Lj Ave× ivtL|
- 6) t`tki A_ŠwZ Ges cwi msL`vb-msµvš-Z` cŠkvbvi gva`tg RbMY Ges msuké- wefvM I `dZi mgñK mRvM ivtL|
- 7) t`tki `et`wkK gj`ti, n`všti, `vbošti wekI fvgKv ivtL|
- 8) evsj v`k e'vsKí Mtel Yv wefvM Zvi Mtel Yvgj K KgRvÉi gva`tg weifbæi Kg w`Kwb`Rbv cÖvb Kti |
- 9) cjx`FY cKí mgn Ges wekI FY cKí mgñK Z`vi wKi gva`tg mgv`Ri Aetnwj Z tkšYtK A_ŠwZK gj`3 t`qvi tPóv Kti |
- 10) teKvi Zi`ixKi tYi Rb` weifbæi Kg Kg`v`bi mthvM mjo Kti |
- 11) `et`wkK weibgq nvi wbcvšYi gva`tg t`kxq gj`ti w`wZkxj Zv msi tYi tPóv Kti b|
- 12) GQov mi Kvti i „ZpY`htKv`bv Dbqtb KgRvÉ mi Kvi tK weifbævte mnvqZv Kti _vK|
- 13) eZgvtb evsj v`k e'vsK t`tki Avw`R k;Lj v i tYvq LpB „ZpY`fvgKv cvj b Kti AvmtQ, hv t`tki Av`šwvRK Dbqtb wekI fvgKv ivtL|

mRbkxj cŁæ

- 1| ŐLŐ e'vsŁK KgPZ Rbve Kwig mŁne CŁ i Rb e'vsK ŁŁK bZb UvKvi ŁbvU ZŁj AvŁŁj Zvi 7 eQŁi i Kb v me UvKvi ŁbvŁUi Dci ŐKŐ e'vsŁKi bvg Łj Lv ŁKb Zv RvbŁZ Pvg|
 K. ŁK ŁŁ e'vsK ŁKvb e'vsŁKi KvŁewj wqšy ŁŁi?
 L. ewYwRŁK e'vsK ŁK ŁŁ e'vsŁK w RvŁmŁve Kx Rgv i vŁL? e'vL v Ki |
 M. ŐKŐ e'vsK Kx ai Łbi e'vsK? e'vL v Ki |
 N. ŐLŐ e'vsŁKi Zvi j msKŁU ŐKŐ e'vsK Kx fŁgKv i vLŁe? AvŁŁj vPbv Ki |
- 2| i vGMŁoi vbxq Gj vKvq ŁKvŁbv ewYwRŁK e'vsK bv vKvq Gj vKvevŁvi vewŁbæmŁvi mŁŁx nq| G wŁŁŁ cŁkvbŁŁK AeMZ Ki ŁŁ ŁmLvŁb ŐKŐ I ŐLŐ wŁ e'vsŁKi kvLv Pvj y nq Ges Gj vKvevŁ mKŁŁ B DcŁZ nq| wKQw b ci ŁK ŁŁ e'vsK ŐLŐ e'vsŁK eŁUi ŁbvŁK ŁŁ q|
 K. ŁK ŁŁ e'vsK wKŁmi gvaŁŁg ewYwRŁK e'vsK ŁŁ vi cvi ŁŁi K ŁŁ bŁŁ wŁŁŁŁŁŁŁ ŁŁi?
 L. ŁK ŁŁ e'vsK ŁKvbŁU wŁŁŁŁŁŁ i vŁL e'vL v Ki |
 M. ŁK ŁŁ e'vsK ŐLŐ e'vsKŁŁK ŁKb eŁUi ŁbvŁg ŁŁ q? e'vL v Ki |
 N. i vGMŁoi gŁZv Gj vKvq DbŁŁŁbi ŁŁŁŁ ŁK ŁŁ e'vsK ŐKŐ e'vsKŁŁK KxŁve KvŁR j vMŁŁZ cvŁi? AvŁŁj vPbv Ki |

mgvŁ

ᄡkg Aaᄡvq

ewYwRᄡK eᄡsK | Zvi cwi wPwZ

GB Aaᄡvq cvᄡVi gvaᄡtg Qvᄡ-Qvᄡxiv eZᄡvb wek! A_ᄡwZᄡZ cᄡvb fᄡgKv cvj bKvix wefbaewYwRᄡK eᄡsK mᄡᄡᄡKᄡavi Yv jvf KiᄡZ cviᄡe | ZvQvov ewYwRᄡK eᄡsᄡKi cᄡvb | weᄡkl Kvᄡᄡewj , Dᄡᄡkᄡ, mgvR MVᄡb Zvi fᄡgKv, Avgᄡwb-iBwbᄡZ Zvi mnvqZv, A_ᄡᄡvbᄡᄡ, Kwᄡ | wki Dᄡᄡᄡb ewYwRᄡK eᄡsᄡKi fᄡgKv mᄡᄡᄡKᄡavi Yv jvf Kiv hvᄡe | GQvov ewYwRᄡK eᄡsᄡKi Znᄡej i Dm, Znᄡej weᄡᄡᄡM Ges Zvi Avq-eᄡᄡqi ᄡᄡᄡ mᄡᄡᄡKᄡvᄡ-Qvᄡxiv avi Yv jvf KiᄡZ cviᄡe |

GB Aaᄡvq cvw ᄡkᄡl Avgiv-

- ewYwRᄡK eᄡsᄡKi Dᄡᄡkᄡ | Kvᄡᄡewj RvbᄡZ cviᄡe |
- ewYwRᄡK eᄡsᄡKi Znᄡej | Avᄡqi Dmᄡmgn RvbᄡZ cviᄡe |

10.0 mPbv

mvavi Yfvte e`vsK ej tZ Avgiv ewYwR`K e`vsKtKB eyS | hMi mv`_ mv`_ ewYwR`K e`vsKe`e`vq AfbK AvaybKvqb I we`tklvqb NtUtQ | ewYwR`K e`vsK mvaviYZ RbMtYi cOqvRtbi AwZwi 3 mWAZ A`msMh Kti FY MhKt` i tK avi w` t` _vtK | ewYwR`K e`vsK GKwU gpbvdwvE`K Aw`R cOZovb, hv A`P` t` b` b I Av`vb-cOvtbi gva`tg gpbvdv ARB Kti _vtK |

Zvi gvfb, Ogpvvdv ARfbi Df` t`k` th cOZovb A`Q A`P` gj` cwi gvc`thvM` ev tmev t` b` b Kti _vtK, G i Kg cOZovb`K ewYwR`K e`vsK ej v nqO |

10.1 ewYwR`K e`vs`Ki Df` k`

ewYwR`K e`vsK mvaviYZ gpbvdv ARfbi Rb` MwZ ntj I Zvi Avil Ab`vb` Df` k` AvtQ | ewYwR`K e`vs`Ki D`j L`hvM` Df` k` , t`j v vb`P eYb`v Kiv ntj v:

- 1) gpbvdv ARB : gpbvdv ARfbi tgSij K Df` t`k`B ewYwR`K e`vsK MwZ nq |
- 2) we`bgtqi gva`g : ewYwR`K e`vsK we`bgtqi gva`g wnmvte tPK, uU, we`bgtq we`j i cO`j b Kti _vtK |
- 3) gj ab MVb : RbMtYi AwZwi 3 A`m`Aq wnmvte MhY Kti we`btqv`Mi Rb` cW`R ev gj ab MVb (Capital formation) Zvi GKwU we`tkl Df` k` |
- 4) RbKj `vY : gpbvdv ARfbi cvkvcvK RbKj `vY ewYwR`K e`vs`Ki GKwU c`iv`D Df` k` |
- 5) FY vbqS`Y mn`thvM`Zv : tK` `tq e`vs`Ki FYb`wZ I FY vbqS`Y Kvh`e`tg AskMhY I mn`thvM`Zv cO`vb Kiv ewYwR`K e`vs`Ki GKwU Ab`Zg Df` k` |
- 6) cwi K`i bv cO`qb I ev`evqtb mn`thvM`Zv : mwK Db`q`b cwi K`i bv cO`qtb I ev`evqtb tK` `tq e`vsKtK mnv`h` Kiv ewYwR`K e`vs`Ki Avti KwU Df` k` |
- 7) m`ut` i m`lg e`Eb : A`m`ut` i gva`tg A`W`Zi mKj LvZtK mgvbZvtj DbZ Kti mvgwM`K fvt` m`ut` i m`lg e`Eb vbw`DZ Kiv ewYwR`K e`vs`Ki GKwU Df` k` |
- 8) Kg`ms`vb m`u`o : A`W`ZK Kg`v`E`i c`hvi NuU`tg Kg`ms`v`bi m`thvM` m`u`o ewYwR`K e`vs`Ki GKwU Df` k` |
- 9) abx`-`wi` t` `elg` n`mKiY : ewYwR`K e`vs`Ki AvgvbZ MhY I FY`vb Kvh`e`tg mKj t`k`v`i RbMtYi AskMhY vbw`DZ Kti , hv mgv`Ri abx`-`wi` t` ` t`Zj`nvm Kti _vtK |
- 10) m`Aqc`e`YZv m`u`o : RbMtYi gv`S m`Atqi c`e`YZv m`u`o Kiv ewYwR`K e`vs`Ki GKwU Df` k` |
- 11) vbivc`Ev : gv`b`li A`Q, gj`evb Mnbv BZ`w` i vbivc`Ev cO`vb ewYwR`K e`vs`Ki GKwU Ab`Zg Df` k` |

- 12) A_ŕwZK w`wZkxj Zv : FY mieivt`ni gva`tg evRvti Aŕ_P Pwin`v ciY Kti Ges tK>`ŕq e`vsŕKi FY wbgšY bwiZi mvŕ_ GKvZŕv cKvk Kti A_ŕwZK w`wZ wvDZ Kivi ewYwR`K e`vsŕKi GKwD Dŕi`k`|
- 13) wki I ewYwR`K Dbq̄b : Avg`wb I iBwb ewYŕR` e`vcK mnŕhwmZv cŕvb Kti ewYR` I wki i Dbq̄b wvDZ Kiv ewYwR`K e`vsŕKi weŕki j`ŕi`|
- 14) Rxbhvŕvi gvb Dbq̄b : mvgwMK fite A_ŕwZK Dbq̄bi mvŕ_ mvŕ_ Rxbhvŕvi gvŕbvq̄b Kivi ewYwR`K e`vsŕKi GKwD Dŕi`k`|

10.2 ewYwR`K e`vsŕKi Kvhwŕj

Awl_ŕ cŕZŕvb wnmvte e`vsK t`ŕki wki, ewYR`, A_ŕwZK I mvgwRK Dbq̄b weŕfbœi Kg tmev cŕvb Kti _vŕk| e`vsŕKi tmeŕK Avgiv`ß fivM fvm Kitz cwI :

- K) cŕvb Kvhwŕj
- L) weŕki I Ab`vb` Kvhwŕj |

K) cŕvb Kvhwŕj

- 1) AvgvbZ MŕY I mŕ cŕvb : MŕŕKi wvku nŕZ Zvŕ`i AwZwi³ A_©mÂq wnmvte weŕfbœcKvi wnmvte thgb: Pj wZ, mÂqx I `vqx AvgvbZ MŕY Kiv e`vsŕKi GKwD cŕvb KvR| mÂqx I `vqx wnmvte AvgvbZKviŕŕ`i Rgvi Aŕ_P I ci e`vsK wv`ŕ nvti mŕ cŕvb Kti _vŕk| Pj wZ wnmvte mŕ cŕvb Kiv bv nŕj I tmLvŕb Ab` wKQzmyeav t` I qv nq|
- 2) FY gÄj I mŕ MŕY : e`vsK RbMŕYi wvku nŕZ mwÂZ A_©AvgvbZ wnmvte MŕY Kti, tmB A_© FYMŕxZvŕ`i weŕfbœtgqvŕ` FY wnmvte cŕvb Kti | FY cŕvb Kiv e`vsŕKi GKwD „i`Zcy`KvR| KviY FYMŕxZvŕ`i FY w`ŕq e`vsK GKw`ŕk thgb Drcv`bgŕx KvŕR mnvqZv Kti, Ab`w`ŕk tmB FŕYi Dci th mŕ Av`vq Kti Zv e`vsŕKi Avŕqi cŕvb Drm| e`vsK AvgvbZKviŕŕ`i th nvti mŕ cŕvb Kti FYMŕxZvŕ`i wvku t_ŕk Zvi AwkZi nvti mŕ Av`vq Kti | GB AwZwi³ mŕ`i nviB e`vsŕKi Kvh`cwI Pj bvMZ Avq|
- 3) FY AvgvbZ mŕŕ : FY MŕŕYi mgq FYMŕxZvŕk e`vsŕKi mvŕ_ GKwD wnmve Lj ŕZ nq| FŕYi A_© tmB wnmvte Rgv ev tµwU Kiv nq| Gici FYMŕxZv hZ cwI gvY UvKv tmB wnmve t_ŕk DŕEj b Kti, tmUv I B wnmvte tWwU Kiv nq| Gfvte e`vsK FŕYi gva`tg AvgvbŕZi mŕŕ Kti |
- 4) weŕbgq gva`g mŕŕ : Awl_ŕ tj bŕ`b I t`bv-cvI bv wv`ŕwEi gva`g wnmvte e`vsK tPK weŕbgq wej, cŕ`q cŕ, e`vsK Wŕdu, tC-AwP, tWwU KwW`tµwU KwW`BZ`w`i e`envi Kti _vŕk|
- 5) gj ab MVb : RbMŕYi Qwŕtq wQwŕtq _vKv mÂq, tj v weŕfbœwnmve gva`tg GKwŕZ Kti e`vsK gj ab MVb Kti _vŕk|

6) tbvU Bmj : mvariY ewYwR"K e"vsK mi vmi g"t c"j b Kti bv GUv Kti tK>`iq e"vsK| Zte ewYwR"K e"vsK ctiv"l f"vte g"t c"j b Kti | thgb aiv hvK tZvgvi tmvbj x e"vsK GKwU m"Âqx wnmvte 1 j "l UvKv Rgv AvtQ| GgZve`vq Zvg hw` 60 nrRvi UvKvi K"uDUvi μq Ki Zte tZvgvi GKvD"Uvi tP"K Zvg UvKv cwi tkva KitZ cvi | Gf"vte e"vsK tPK KLt"bv KLt"bv weibgtqi gva"tg wnmvte Ges g"t i weK"i wntmte KvR Kti mi Kv"i i g"t c"j t"bi KvRwU mnR Kti t`q|

8) AwQ wnmvte KvR : ewYwR"K e"vsK,tj v Zv`i g"t j t`i m"u"i AwQ (Trustee) Ges ms`vi Aw_R m"Qj Zvi mw"bct"KU c"v b Kti _v"K|

9) Avg`wb-iBwb mrvh" : Avg`wbKvi K t`wk g"t t`K `et`wkK g"t I iBwbKvi Kt`i `et`wkK g"t t`K t`wk g"t iq i fcv"š" Kiv c"qRb, hv e"vsK,tj vi Ab`Zg KvR| Avevi c"Z`q c"i ev letter of credit (LC)-Gi gva"tg e"vsK `et`wkK ewYt"R" iBwbKvi Kt"K Avg`wbKvi t"Ki c"l t`K AwM"j A_`c"v t"bi e`e`v Kti | c"Z`q c"i Ggb GKwU e`e`v, thLv"b Avg`wb I iBwbKvi t"Ki gta" Aw_R Ges e`emwqK m"u"K`v t"bi t"l Zv`i g"t bvxZ e"vsK `β ct"l i `v`msi "l"Yi gva"tg Af`š"iY Ges `et`wkK e`emv-ewYt"R" e"vcK fvgKv i v"l | Avg`wb-iBwb msμvš-Kvh" m"u` b I Dct`k c"v b Kiv e"vsK"i GKwU c"Zv"ragj K Kvh"p

10) mi Kv"i i tKv"vMvi wnmvte KvR Kti : tK>`iq e"vsK ev Ab" tKv"bv wbe"pZ e"vsK mi Kv"i i tKv"vMvi wnmvte| KvR Kti _v"K|

11) weibgg vej , cwi enb vej BZ`w` f"vO"t"bv : e"vsK g"t j i ct"l ev"vi gva"tg weibgg vej , cwi enb vej BZ`w` f"vO"t"q _v"K|

L) we"kl I Ab" Kv"e"vj

1) gj ab weib"qvM : e"vsK FY M"t"Yi cvkvcwk Ab"vb" w"i I ewYwR"K c"Z"v"t"b gj ab weib"qvM Kti , hv GKwU t`tki tgvU Drcv` b I gj ab MwZkxj Zv ew"t"Z mrvh" Kti |

2) A_`w"ZK Dbq"t"b fvgKv : e"vsK GKwU t`tki mwe" A_`w"Z Z_v w"i , ewYR" , cwi enb, thvMv"thvM, M"n"bg"l, w"l"vi e"vcK AMMwZ"Z mrvh" Kti _v"K|

3) A_`v"v"š"i : e"vsK Zvi weibgg gva"tgi mrvh" t`tki Af`š"i I evB"i A_`v"v"š"i Kti _v"K|

4) At`p w"b"vc"Ev c"v b : e"vsK RbM"Yi A_`Rgv i v"lvi gva"tg At`p w"b"vc"Ev w`tq _v"K| G Qvov M"n"K Zvi gj `evb m"u"t`i `w"j c"i , Aj sKvi w` j Kvi tmevi gva"tg e"vsK"i Kv"Q Rgv i v"l |

5) ci v"K`v b : g"t j t`i Ab"i v"ta wef"b"ec"Kvi e`emwqK ci v"K`v l qv I Zv`i m"u` e`e`vcbv Kiv thgb: ewof"vov Av`vq Kivl e"vsK"i KvR|

6) Kg"ms`v b : e"vsK Aw_R c"Z"v"b wnmvte GKwU t`tki Kg"ms`v"t"bi mnvqZv Kti _v"K Ges t`tki A_`w"Z"Z FY mieiv"ni Kv"t"Y ctiv"l f"vte Kg"ms`v"t"bi thvMv"b w`tq _v"K|

- 7) FY wqšY : tK>`ŋq e`vsK gŷ evRv`i i wqšK wmwte ewYwR`K e`vsK, tj vi cŰ Ę F`Yi mstKvPb I m`u`mvi t`Yi gva`tg A_© F`Yi mieivn wqšY K`ti _v`K | GUv A_ŋwZK w`wZkxj Zv wbiÖZKiY I gŷ ĨwWZ wqšt`Yi Rb` GKvš-Ri`wi |
- 8) KwI Dbq̄b : KwI t`ŋt`F`Y I Ab`vb` mnt`hwMzV cŰ v`bi gva`tg e`vsK KwI Dbq̄b Zj wšZ Ki t`Q |
- 9) wk`f`v`q̄b : e`vsK wk`cŰZövb, tj v`K `xNŋgqf` FY cŰ v`bi gva`tg wk`f`v`q̄b i m`v`v`h` K`ti _v`K |
- 10) Av`Aj K Dbq̄b : e`vs`K`i kvLv wewf`bœGj vKvq wē`Z _vKvq GKwU t``k`i Av`Aj K Dbq̄b i f`igKv ti t`L _v`K |

10.3 ewYwR`K e`vs`K`i Znwej i Drm

ewYwR`K e`vsK mvaviYZ wbgwŋ wLZ Drm t`_t`K Zvi Znwej msMh K`ti _v`K | Gi wkQzewn` Drm Avi wkQz Af`šixY Drm |

- 1) cwi t`kwaZ gj`ab : e`vs`K`i cŰ_wgK I cŰvb Drm nt`Q cwi t`kwaZ gj`ab | Askx`wi Kvi ewi cŰZövb nt`j gwj KMY wbt`Riv gj`ab mieivn K`ti Ges thš_ gj`ab cŰZövb nt`j tkqvi Bmj K`ti gj`ab MVb Kiv nq |
- 2) msiwŋZ Znwej : cŰZeQi g`bvdv GKwU Ask tkqvi t`nvi vi ev gwj KMt`Yi gta` e`Eb bv K`ti f`wel`t`Zi Rb` m`Aq K`ti ivLv nq Zv`K msiwŋZ Znwej e`tj | GB A_©f`wel`t`Z gj`ab wmwte e`envi Kiv nt`q _v`K |
- 3) AvgvbZ : ewYwR`K e`vs`K`i gj`at`bi GKwU „i`ZcY`eww`K Drm nt`Q AvgvbZ | e`vsK wewf`bœ t`gqf` (h_v Pj wZ, m`Aq, `vq) AvgvbZ MhY K`ti _v`K, hv AvgvbZKvixiv GKt` Zt`j tbq bv | dtj e`vsK G A_©FY A_ev wewbt`qM wmwte e`emv`q LwUt`q g`bvdv ARh K`ti _v`K |
- 4) avi MhY : ewYwR`K e`vsKmgŋ tK>`ŋq e`vsK Ges Ab`vb` ewYwR`K e`vsK, tj v` n`Z FY wbt`Z cv`ti | Avevi wmwKDwiwU ev FYc`T wem`q K`ti I gŷ Ĩ evRvi nt`Z Znwej msMh K`ti _v`K |

10.4 ewYwR`K e`vs`K`i Avt`qi Drmmgŋ

ewYwR`K e`vsK Zvi e`emv nt`Z wewf`bœvte Avq K`ti _v`K, hv wbt`gœYh Kiv nt`j v |

- 1) F`Yi mŷ : ewYwR`K e`vsK e`emv cŰZövb I t`fv`v` i FY t`q Ges GB F`Yi wecix`Z mŷ MhY K`ti _v`K, hv Zv` i Avt`qi cŰvb Drm |
- 2) wewbt`qM : ewYwR`K e`vsK tkqvi, FYc`T, mi KwI wmwKDwiwU BZ`w` j v`f`RbK Lv`Z wewbt`qM K`ti I g`bvdv ARh K`ti _v`K |
- 3) wj ev`EvKiY : t`gq` cY`nI qvi c`e`ewYwR`K e`vsK e`emv`qf` i cŰc` wewbgq wj ev`Ev K`ti I A_©c`vRh K`ti _v`K |

- 11) thvMvthvM LiP thgb: WwK, Zvi, tUwj tadvb, tUtj . , d'v . , mBdU BZ'w`
- 12) weAvcb LiP
- 13) KgPvi xt` i cOkqY LiP

Abkxj bx

eû wbePwb cOkce

1| ewYwR^K e'vsKtKi Avtqi Drm tKvbwU?

K. j Kvi frov

L. wegv wclgqvg

M. i é l Ki

N. wbi xqjtki wej

2| cûwZôwbK cwi Pij bvq ewYwR^K e'vsKÑ

i. cPvi Kvth'e`q Kti

ii. mÂqx wnmvte Rgvfbv At_P Dci gbdv t`q

iii. wkqjvbwk tmj wq cO vb Kti |

wbtpi tKvbwU mwVK?

K. i l ii

L. i l iii

M. ii l iii

N. i, ii l iii

wbtpi DÏ xcKwU cto 3 bs cOkce DËi `vl

tcvkvK e'emvqx i wdK mvne wbcqgZ AvSRwZK ewYwR'i mv_t_hjß | Zvi e'emvi cOqvRtb me®v ewYwR^K e'vsKtKi mnvqZv MhY Kti b|

3| ewYwR^K e'vsK i wdK mvntei ctqjÑ

i. wet`wk tµZv-wetµZvi t`bv-cvl bv cwi tkvta mnvqZv Kti |

ii. cZ'qcT Bmj Kti |

iii. gbdv eEb Kti |

wbtpi tKvbwU mwVK?

K. i l ii

L. i l iii

M. ii l iii

N. i, ii l iii

msvqjB DËi cOkce

- 1. ewYwR^K e'vsK wewbgtqi gva`g wntmte wKtmi cPj b Kti?
- 2. e'vsK Kxfvte At_P wbi vcEv w`tq _vtK?
- 3. ewYwR^K e'vsK RbMtyi gvts wKtmi cOYZv mjo Kti?

mRbkj c'kæ:

1| ugtmm kxj v tivRwi I cöZwôZ e'vsstKi D'Pct` Avmxb weavq wZwb Zvi `ß cöZteku tgv Avivd I g,j tkLstK Zvt` i e'emv t'qf' mnt'hwMZvi nvZ ewotq t`b| g,j tkL cvtUi GKRB AvšRwZK e'emvqx Ges tgv Avivtdi e'emvU ntj v Avevmb c'ktf i , thLvtb wKbv Zvi tek eo AstKi FstYi cöqvRb nq| tm Rb'B Zviv ugtmm kxj v tivRwi I i kiYvcbenb| wZwb ej tj b th, GfvteB Avgiv tPöv Kwi t`tki gvb| t` i stK tmev cövb KistZ, RbMstYi tmevB tZv Avgvt` i KvR|

K. tKvbwU ewYwR`K e'vsstKi tgs'ij K Dst'k'?

L. ewYwR`K e'vsK wKtmi gva'tg AvgvbZ mwó Kti -e'vL'v Ki |

M. ugtmm kxj vi Kvh'ewj i aib wefePbvq wZwb tKvb e'vsstKi KgRZPZv eYövi Ki |

N. RbMstYi tmev`vbB gj Z Avgvt` i KvR- ugtmm kxj v tivRwi I i GB Dv'wUstK gj `vqb Ki |

2| `g wkw'qKv Rbve kvqj v kebg eZövb mgwRK Ae'vi K_v wPšv-Kti Zvi Mnbvmgñ I gj `evb `wj j cT wbtq GKwU Awl_R cöZövtbi civgk'Kvgbv Ktib| tmLvtb ZvtK th civgk'qt` qv nq Zv wZwb MstY Ktib| wZwb Rwg µtqi Rb` bM` A_öbtq mrvvi hvl qvi ct_ wQbZvBtqi wKkvi nb|

K. FYMöxZvtK e'vsstKi mvt_ FYMstYi mgq Kx Lj tZ nq?

L. msi'qZ Zne'j Kx? eYövi Ki |

M. kvqj v kebg Zvi gj `evb `wj j cT I Mnbvi Rb` tKvb e'e'v MstY Kiteb? e'vL'v Ki |

N. kvqj v kebgstK `NöbwU GovstZ Awl_R cöZövb Kx f'wgKv ivLstZ cvti? Avstj vPbv Ki |

GKv` k Aa`vq e`vsfKi AvgvbZ

GB Aa`vq Aa`qfbi gva`tg QvI-QvIxiv e`vsfKi AvgvbZ ev Znwe`j i gj Drm m`u`fR` Ávb jvf Ki`Z cvi`te | e`vsfKi wevfba`itfbi wnmv`tei cwi vPvZi mv`f_ mv`f_ e`vsfK wnmve tLvj v l eU Kivi c`xwZ m`u`fK[©] Av`j vPbv Kiv n`q`fQ | ZvQvovl bZb bZb e`vsfKs cY` we`fkl Kfi AvaybK l B`j KU`bK e`vsfKs cY` m`u`fK`ek` av`Yv jvf Ki`Z cvi`te | GB Aa`vq QvI-QvIxf` i B`j KfU`bK e`vsfKs Gi wKQz c`fY`i mv`f_ cwi Pq Kiv`fvi D`f` vM tbqv n`q`fQ |

GB Aa`vq cvW fkl Avgi v-

- e`vsK Avgvb`Zi D`f` k` l `i`Zi Rvb`Z cvi`e |
- e`vsK wnmv`tei ai b Ges wnmve tLvj vi c`xwZ Rvb`Z cvi`e |
- AvaybK e`vsfKs tmev c`xwZ Rvb`Z cvi`e |

11.0 mPbv

e"vsuKs e"emvi Znietj i gj Drm AvgvbZ| e"vsuKi AvgvbZ ev tj bt`b mvariYZ MõnKi wefbræiKg wnmvtei gva"tg cwipwj Z nq| MõnK Zvi cõqvRbgfZv A_©fPK ev Ab"vb" e"vsuKs cFY"i gva"tg DfEjv b KiZ cvti |

11.1 e"vsK AvgvbZi DfI k" I "i"Z;

e"vsK AvgvbZ ev wnmvtei DfI k" I "i"Z; MõnK ev AvgvbZKvixi tçvctU GKaitbi, Avevi e"vsuKi tçvctU wfbæaitbi nq| Avevi e"vóK A_©wZi tçvctU I e"vsK AvgvbZ wKQy fvgKv cvj b Kti | 11.1 bs QfK G_sjtj v mstçvctU Avtj vPbv Kiv ntj v:

MõnKi Rb"	e"vsuKi Rb"	e"vóK A_©wZi Rb"
1) Af_P wbi vcEv	1) AvgvbZ MõY	1) mÅqcEYZv mjo
2) e"emvqK tj bt`b	2) webtqvM	2) cR ev gj ab MVb
3) FfYi mjeav	3) `ef`wkK weibgg	3) webtqvM I Drcv`b
4) SmKnxb webtqvM		4) AvSRZK emYR"
5) tmev AR		
6) AwZwi ³ Af_P cõqvRb wglvfbv		

OK bs 11.1: e"vsK AvgvbZi DfI k"

K) MõnKi Rb"

- 1) Af_P wbi vcEv : AvgvbZKvixi i DfE A_©e"vsuK wbi vct` msi çvctU Kiv e"vsK wnmvtei Ab"Zg DfI k" |
- 2) e"emvqK tj bt`b : e"vsK bM` A_©I wefbræe"vsuKs cFY"i gva"tg e"emvqK tj bt`b m"ubæ Kti | thgb: tPK, weibgg wej evAvKi Y, e"vsK WcdU BZ"v |
- 3) FfYi mjeav : e"vsK Pj wZ, vqx wnmvtei gvij Kf`i cõqvRfb FY cõvb Kti _vfk| dtj G mjeav cvl qvi DfI k" I e"vsK wnmve tLvj v cõqvRb |
- 4) SmKnxb webtqvM : e"vsuK UvKv Rgv ivLjtj wv"õ nvti mj cvl qv hvq| tkqvi evRvti i webtqvMigfZv GUV Sjkcy"bq| ZvB GuU GKwU SmKnxb webtqvM |
- 5) tmev AR : wnmve tLvj vi Kvi fY e"vsK Zvi MõnKi bvbwea tmevgj K Kv" cõvb Kti, hv wnmve tLvj vi Rb" AbfcYv wnmvte KvR Kti |
- 6) AwZwi ³ Af_P cõqvRb wglvfbv : e"vsK Zvi MõnKfK Pj wZ wnmvte RgwZwi ³ A_©DfEjv tbi mjeav w`tq _vfk, hv e"vsK wnmve msi çvctU KiZ RbMYfK AvKó Kti |

L) e'vsK'i Rb''

- 1) AvgvbZ Mh'Y : we'fbc'e'nmv'tei gva'tg RbM't'Yi m'v'AZ A_©AvgvbZ 'nmv'te Mh'Y K'ti e'vsK Zvi Znvej MVb K'ti |
- 2) we'bt'qvM : Mh't'Ki KvQ t_#K AvgvbZ Mh'Y K'ti e'vsK we'fbc'ej v'fRbK Lv'tZ we'bt'qvM K'ti _v'tK | m'Zi vs j v'fRbK we'bt'qvM v'bw'Z Kiv | e'vsK 'nmv'tei Ab''Zg D't'i k'' |
- 3) ^e't' w'kK we'bgq : e'vsK ^e't' w'kK g'j' i | e'emv K'ti _v'tK, hvi Rb'' Mh'K't'K KL't'bv KL't'bv 'nmve Lj'tZ nq |

M) RvZ'xq A_©w'Zi Rb''

- 1) m'v'Ac'e'YZv m'v'o : e'vsK 'nmve t'Lv'j vi gva'tg RbM't'Yi g'ta'' m'v'Ac'e'YZvi m'v'o nq |
- 2) c'p'R ev g'j ab MVb : e'vsK 'nmv'tei gva'tg Aj m we'f'f'β m'v'Ac' t'j v c'v'f'Z n'tq g'j ab m'v'o K'ti _v'tK |
- 3) we'bt'qvM | Drcv`b : e'vsK 'nmv'tei gva'tg we'bt'qvM e'p'x cvq, hv cieZ'f'Z t_#ki Drcv`b | A_©w'ZK c'e'p'x'tZ _i "Z'p'Y'©'f'igKv ti'tL _v'tK |
- 4) Kg'f'is`vb : A_©w'ZK Db'q't'bi m'v't_ m'v't_ Kg'f'is`v't'bi m't'hvM K'ti _v'tK |
- 5) Av'S'R'w'ZK ew'YR'' : e'vsK 'nmv'tei gva'tg Avg`vb-i B'vb ew'Y't'R'' AskMh'Y K'ti Av'S'R'w'ZK ew'YR'' c'hvi K'ti _v'tK |

11.2 e'vsK 'nmv'tei c'K'v'i't'f`

Mh't'Ki P'w'n`v Ab'j'v'q e'vsK we'fbc'e'K'v't'i 'nmve t'Lv'j vi e'e`v i'v'tL | g'v'b't'li R'w'eKv, c'q'v'Rb, mgq Ae`vb Ges P'w'n`v Ab'j'v'q e'vsK 'nmv'te'K v'bg'g'j w'L'Z'f'v'te c'K'v'i't'f` Kiv hvq |

- 1) P'j w'Z 'nmve
- 2) m'v'Ac'x 'nmve
- 3) `v'q'x 'nmve

GB w'Zb ai't'bi 'nmve Q'vov | e'vsK Ab'' thme 'nmv'tei m'yeav c'o vb K'ti Zv v'bg'g'j'c:

- 4) `g' m'v'Ac'x 'nmve
- 5) we'gv m'v'Ac'x 'nmve
- 6) ^e't' w'kK g'j' i m'v'Ac'x 'nmve
- 7) w'w't'cw'RU t'cbkb w`g 'nmve
- 8) FY Avgvb'w'Z 'nmve
- 9) ti'w't'w'sU d't'i b Kv't'i w'Y' w'w't'cw'RU 'nmve (RFCD)

- 1) Բյուջային հաշիվ : Թանկացված հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի Բյուջային հաշիվի Լրացուցիկ Սպասարկի (Current Account) թիվ | ԵՄՍԿ-ի հետ կապում հասցիայի հաշիվը կազմակերպում է Բյուջային հաշիվի կազմակերպիչը | Բյուջային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Բյուջային հաշիվի կազմակերպիչը |
- 2) Թնային հաշիվ : Թանկացված հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի Թնային հաշիվի (Savings Account) թիվ | Թնային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Թնային հաշիվի կազմակերպիչը | Թնային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Թնային հաշիվի կազմակերպիչը |
- 3) Կոմպակտ հաշիվ : Կոմպակտ հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի Կոմպակտ հաշիվի (Fixed Deposit) թիվ | Կոմպակտ հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը | Կոմպակտ հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը |
- 4) Թնային հաշիվ : Թնային հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի Թնային հաշիվի (Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը) թիվ | Թնային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Թնային հաշիվի կազմակերպիչը | Թնային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Թնային հաշիվի կազմակերպիչը |
- 5) Թնային հաշիվ : Թնային հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի Թնային հաշիվի (Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը) թիվ | Թնային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Թնային հաշիվի կազմակերպիչը | Թնային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Թնային հաշիվի կազմակերպիչը |
- 6) ԵՄՍԿ-ի հաշիվ : ԵՄՍԿ-ի հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի ԵՄՍԿ-ի հաշիվի (Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը) թիվ | ԵՄՍԿ-ի հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է ԵՄՍԿ-ի հաշիվի կազմակերպիչը | ԵՄՍԿ-ի հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է ԵՄՍԿ-ի հաշիվի կազմակերպիչը |
- 7) ԵՄՍԿ-ի հաշիվ : ԵՄՍԿ-ի հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի ԵՄՍԿ-ի հաշիվի (Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը) թիվ | ԵՄՍԿ-ի հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է ԵՄՍԿ-ի հաշիվի կազմակերպիչը | ԵՄՍԿ-ի հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է ԵՄՍԿ-ի հաշիվի կազմակերպիչը |
- 8) Բյուջային հաշիվ : Բյուջային հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի Բյուջային հաշիվի (Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը) թիվ | Բյուջային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Բյուջային հաշիվի կազմակերպիչը | Բյուջային հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է Բյուջային հաշիվի կազմակերպիչը |
- 9) ԵՄՍԿ-ի հաշիվ : ԵՄՍԿ-ի հաշիվ է միայն հՀ-ի Լրացուցիկ Սպասարկի Հասցիայի ԵՄՍԿ-ի հաշիվի (Կոմպակտ հաշիվի կազմակերպիչը) թիվ | ԵՄՍԿ-ի հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է ԵՄՍԿ-ի հաշիվի կազմակերպիչը | ԵՄՍԿ-ի հաշիվի հաշիվը կազմակերպում է ԵՄՍԿ-ի հաշիվի կազմակերպիչը |

11.3 e'vsK wnmve tLvj vi t'q'it' weteP''

tZvgvi Avtkcvtk AtbK e'vsK t'Lv thtZ cvte | Zvg wmxvS-ibtj th e'vsK GKwJ wnmve Lj te | wKŠ' Kxfvte wmxvS-tbte th tKvb e'vsK Kx aitbi wnmve Lj te? e'vsK wnmve tLvj vi cte'ibgweY'Z wel q,tj v wetePbv Kiv DvPZ |

- 1) e'vsK i Ae'vb : AvgvbZKvix mvaviYZ wnmve tLvj vi cte'Zvi e'emwqK tK>'j ev wBR'^ evm'vb BZ'w' i mv' e'vsK i Ae'vb (Location of Bank) wetePbv Kti v'K |
- 2) 'q'Zv : e'vsK i KgPvix' i 'q'Zv e'vsK wnmve tLvj vi GKwJ Ab'Zg weteP'' wel q | 'wJ e'vsK i gta' th e'vsKwJ Kg Mo mg'q tmev c'vb Ki tZ cvti tmiJ tewk 'q |
- 3) e'uglx tmev : th e'vsK e'uglx tmev c'vb Kti wnmve tLvj vi t'q'it' tm e'vsKB Dc'hwMx |
- 4) 'et'wKk wewbgq : GKwJ e'vsK i mKj kvLv 'et'wKk g'w' wewbg'q AskMhY Ki tZ cvti bv | tZvgvi hw' 'et'wKk g'w' wewbg'qi c'q'vRb nq, Zte th e'vsK 'et'wKk g'w' wewbg'q AbgwZc'wB tmB e'vsKB wnmve tLvj v DvPZ |
- 5) mpvg : e'vsK i mpvg wnmve tLvj vi t'q'it' w'kl fvgKv cvj b Kti v'K | th e'vsK mevi cwi vPZ Ges AtbK w' tbi cvj vZb, tmB e'vsK i mpvg fv'tj v |
- 6) kvLv : Awak kvLvm'ubae'vsK Mh'K i Rb' Dc'hwMx |
- 7) Zwj Kvfy' e'vsK : evsj v'k e'vsK t' tki tK>'q e'vsK wntmte fv'tj v fv'tj v eww'wR'K e'vsK tK Zwj Kvfy' e'vsK (Scheduled Bank) wnmte 'KwZ t' q | AZwj Kvfy' e'vsK i t'p'q Zwj Kvfy' e'vsK mevi wBKU Awak w'v'c' wntmte wetePZ nq |
- 8) FYm'w' : thme e'vsK i FY c'v'bi bw'Z Atc'q'vKZ bgbxq, tmme e'vsK Atc'q'vKZ c'w>'bxq |
- 9) m' : th e'vsK i Avgvb'Zi m' D'P Ges F'Yi m' 'f, tmme e'vsK Mh'K t' i Kv'Q tewk Mh'Yxq |
- 10) tmevi Dci PvR' : 'f Pv'R'Awak tmev c' vbKvix e'vsK wnmve tLvj vi Rb' D'EG |
- 11) B'tj 'wbK e'vsKs tmev : thme e'vsK Abj vBb, Gw'w e'w' e'vsKs, GwJGgm Ab'vb' e'vsKs c'Y' ev tmev c'vb Kti, Zv' i tK AvRKvj Mh'KMY tewk wetePbvq w'w'Qb |

11.4 e'vsK wnmve tLvj vi c'w'Z

Mh'K Zvi Pw'n' v Ges D't'k' Abjvqx e'vsK wewfb'ei K'tgi wnmve Lj tZ cvti b | e'emv cwi Pvj bvq hLb c'w' msL'K tj b't' b Ges eo Ast'K i tj b't' b nq, ZLb Pj wZ wnmve tLvj vB Mh'K i Rb' D'EG | Zv'Qvov tj b't' b Ges m'w'q Df'q D't' t'k' e'w'w'Z ch'q m'w'q wnmve tLvj vB t'k' | Zte i'aytgq'w' m'w'q t'q'it' Mh'K tgq'w' wnmve L'tj v'Kb | G Qvovl th'Kv'tbv aitbi wnmve tLvj vi t'q'it' Mh'K t'K c'w' t'gB Mh'K cwi vPvZ dg'c'Y Ki tZ nq | 11.1 bs v'p'it' GKwJ Mh'K cwi vPvZ di'tgi bgbv c'w'k'Z ntj v | GB dt'g' mvaviYZ Mh'K Zvi I Zvi tj b't' b m'w'ut'K'w'w' Z Z' Z'tj at'ib :

- Mh'K i bug
- Av'tqi Drm
- RvZxqZv m' c'w' /cvm'tcv'tU' K'ic
- Mh'K i tckv

2) Ae'eüZ tPKeB, cimeB, tWueU/tµwWU KwW©diZ w`tZ nte|

tKvfbv ai tbi FY bv _vKtj MõntKi Abjivtai tciqtZ e'vsK wmwewU eÜ Kti t`q|

11.6 Btj KUibK e'vsKstqi wefbaCY" I tmev

KwW©DUvi Ges Btj KUibK `e'w`i DbwZ I AvaybKvqtbi mv`_ mv`_ e'vsKs e'emvtql wefbae iKtgi Btj KUibK ctY'i Aviefe NtU| AvaybK wektji Zvtj Zvtj evsj vt`kI Btj KUibK e'vsKs tqtT tek AMõni ntqtQ| GB tmevi tqtT 24 NEv e'vsKs-tmev cvl qvi mthvM _vtK| Gevi Avgiv Btj KUibK e'vsKs tmevq wKQzctY'i mv`_ cwi wPZ ne|

- 1) tWueU KwW© tµwWU KwW©
- 2) GwJGg
- 3) tdlv e'vsKs
- 4) GmGgGm e'vsKs
- 5) BvUvi tBU e'vsKs
- 6) Gvb e'vA e'vsKs
- 7) Kj tmUvi

1) tWueU KwW© tµwWU KwW©

Guv GKaitbi Btj KUibK cwi-K KwW©hv e'vsK Zvi MõntKi Rb` Bmj Kti _vtK| GB KvWp gva'tg bM` UvKv QvovB MõnK tKbv-KvUv KitZ cvti Ges cQvRtb GwJGg tgvkb t`tK bM` UvKv Dtevj b KitZ cvti | e'vstKi wmwte UvKv _vKv mvtctq| GB tWueU KwW©e'envi Kiv hvq| tWueU KwW© tµwWU KvWp gta` cõvb cv`R` GB th wbtRi wmwte Rgv _vKtj B tKej tWueU KwW© e'envi Kti t`vKvb t`tK tKbv-KvUv Kiv hvq, wKš' wmwte Rgv bv _vKtj I tµwWU KvWp gva'tg emktZ gvj vgvj µq Kivi mthvM _vtK| tµwWU KwW©Gkaitbi e'w³MZ FY, hv wbr` e mgqvtš-MõnKtK mj mn cwi tkva KitZ nq| G tqtT e'vstK wmwte _vKvi eva'evaKZv tbB|

Qwe: tWueU KwW© tµwWU KwW

2) GwJGg

GwJGg (Automated Teller Machine) GKaitbi Btj KUibK hš; hvi gva'tg MõnK e'vstKi KgPvixi Dcw`wZ Qvov cU`vgK wKQz tj bt` b KitZ cvti | thgb : UvKv Dtevj b, wmwte weiYx, UvKv ev tPK Rgv BZ`w` | mZivs 10-5Uv Awdm UvBtgi evBtii mgtql GB tgvktbi gva'tg bM` UvKv tZvj v hvq|

Qwe: GwJGg

3) tɔvb e'vsnks

tUwj tɔvb e'vsnks GKaitbi e'vsnks-tmev, hvi gva'tg MŏnK e'vsnks tj bt`b tɔvtbi gva'tg m=ubœKti _vtK | Gt'ŏtŏt MŏntKi cwi Pq mZ`Zv cvl qvi ci Gaitbi tmev t` l qv nq |

Qwe: tɔvb e'vsnks

4) GmGgGm e'vsnks

tgevBj GmGgGtmi gva'tg wevfœe'vsnks-tmev cŏ vb KivtK GmGgGm e'vsnks (SMS Banking) etj | thgb: wnmvti w`wZ, tPKeBtqi Rb` Abti va BZ`w` |

Qwe: GmGgGm e'vsnks

5) BvUvi tBU e'vsnks

BvUvi tBU e'vsnkstqi gva'tg MŏnK e'vstKi GKwJ wbi vc` l tgemvBU (Website) bvg Ges cvml qWwŏv v wbeuJZ ntq _vtK | h_vh_ Z` cŏvtbi ci MŏnK c`exi thtKvbtv cŏs-t_tK thtKvbtv mgq Zvi wnmvti weei Yx, Znwej `vovšt, vej cŏvbm Ab`vb` tj bt`b BvUvi tBUi gva'tg Ki tZ cvti |

Qwe: BvUvi tBU e'vsnks

6) Gnb etA e'vsnks

Gi gva'tg MŏnK GK RvqMvq A_ev GKwJ kvLvq wnmve Ltj t`tki Ab` thtKvbtv kvLvq Zvi tj bt`b Ki tZ cvti | thgb: XvKvq avbgwŏtZ e'vstKi kvLvq wnmve Ltj PÆMŏtg e'vstKi thtKvbtv kvLvq tj bt`b Ki tZ cvti |

Qwe: Gnb etA e'vsnks

11.7 AvaybK I Btj KUibK e'vsnks e'e`v, Zvi fvel`r l evsj vt`k

Btj KUibK e'vsnks e'e`v eZgvtb t`tki cZ`š-AAtj `f mgtq A_`vovšt, wef`k t_tK Avmv ti wgtUÝ weZi Ymn 24 NËv e'vsnks-tmev gvbtli KvtQ tcttQ w`t`Q | GtZ cŏ_wgKfvte eo AstKi A_`weibttqvMi cŏqvRb ntq | Aek` cieZxZ Kvgkb, mwrfti PvtRP gva'tg `f msL`K `ŏ Kgf gva'tg AwaKZi

RbtMvxtK tmev c0vb Kiv mæe nq| GB e'vsuKs e'e-v `xNfgqv` tmev Ges Avq mew`K t_tKB mjeavRbK nq etj eZgvtb cwl_xi Ab'vb' t`tki gtZv evsj vt`tkI B-e'vsuKs e'vcK Rbuc0Zv jvf Ki tQ| `i-`ivtS-enr RbtMvxti Kv tQ e'vsuKs-tmev tct0Q t`qvi t`qT Btj KUtbK e'vsuKs AM0x fvgKv cvj b Ki tQ| Avkv Kiv hvq, fivel`tZ GB e'vsKe'e-v evsj vt`tk Avi I mæc0hwi Z Ges abx-Mwi e, wkv`Z-Awkv`Z mKj RbtMvxtKB Zvi tmev tct0Q w`tZ cvi te| 24 NÈv atj B GKRb M0nK c0q me ai tbi e'vsuKs-tmev tctZ cvi te weavq Kg@`-M0nK`i Kv tQ GB tmev w`tb w`tb Rbuc0q n tq Dtv tQ| c0ZthwMZvgj K evRvti B-e'vsuKs tmev evsj vt`tk m-v I mnR j f` nI qvq e'vsuKs-tmev M0hYKvi x M0nKe, w`tb w`tb GB tmevi w`tk t`tki wevfbaAsk t_tK Avi I AvM0h n tq DV tQ Ges B-e'vsuKstqi Rbuc0Zv evsj vt`tk fivel`r D34j etj c0Zxqgvb nq|

Abkxj bx

e0 vbePvb c0ke

1| M0ntKi Rb' e'vsK Avgvb tZi D t' k' tKvbU?

K. FtYi mjeav

L. gj ab MVb

M. weib tqvM

N. `et` wKk weibgq

2| wec`gyB UvKv weib tqvMi `vb tKvbU?

K. e'emvq

L. tkqvi evRvi

M. e'vsK

N. temi Kwi c0Z0vb

vbtPi D' xcKwU cto 3 I 4 bs c0kie DEi `vI

wg>Uzeoqv Zvi cwievimn K· evRvti teov tZ hvb| tmLv tb hveZxq e'q wZvb Btj KUtbK e'vsuKs Kv tWp gva`tg mæubæKti b| Kv tWp mæAZ UvKv cwi tq Gtj wZvb Zvi fvB tK Zvi e'vsK wmvte UvKv Rgv Ki tZ etj b| AZci wZvb wKQy UvKv D tEj b Kti b Ges `w`b ci cwievi mtgZ teov tbv tkI Kti XvKvq wdti Av tmb|

3| wg>Uzeoqv vbtgie tKvb gva`tg UvKv D tEj b Kti wQtj b?

K. tcvb e'vsuKs

L. GwJGg

M. GmGgGm e'vsuKs

N. B>Uvi tBU e'vsuKs

4| wg>Uzeoqvi mdi dj c0h-n tqwQj N

i. B>Uvi tBU e'vsuKstqi gva`tg

ii. tcvb e'vsuKstqi Kj `vY

iii. GmGgGm e'vsuKstqi mnvqZvq

vbtPi tKvbU mWk?

K. i I ii

L. i I iii

M. ii I iii

N.i, ii I iii

msu"jB DEi c"ke

- K. e"vs"tKi tKvb wnmvte mj` c"v b Kiv nq bv?
- L. e"vs"tKi tKvb wnmvte M"nK w"v " mg"tqi c"e"ny) mn UvKv D"t"Evj b Ki tZ cvi te bv?
- M. "et` w"K K g"y " wnmvte GKgv" Kvi tj b" b n"q _v"tK?
- N. tKvb&B"tj "t"bK e"vsuKs c"Y"i Rb" e"vs"tK wnmve _vKvi Avek"KZv tbB?

mRbkxj c"ke

- 1| Rbve Awid XvKvi GKRb e"emvqx| "Rvte` e"vsK" - G Zvi GKwU wnmve i"t"qQ| hv t_tK wZwb hZevi B"Qv UvKv Zj tZ cvi b| wZwb GKevi teov"Z P"EM"ig hvb| ZLb nVvr tek m_vq e"emwqK cY" cvb| H e"vs"tKi Kj "v"Y wZwb Zv mgqg"Zv wKb"Z mg_"nb| evsj v" tki th"tKv"bv tRj vq Zv" i kvLv i"t"qQ| Zte tKv"bv KvW" e"e_v tbB|
- K. e"vsuKs e"emv"tqi Znvetj i gj Drm Kx?
 - L. e"vs"tK w"vfb"ac"Kv"i i wnmve tLvj vi e"e_v i vLv nq tKb? e"vL"v Ki |
 - M. "Rvte` e"vsK" - G Rbve Awid i tKvb ai"tbi wnmve i"t"qQ? e"vL"v Ki |
 - N. e"vs"tKi GKwU tmev Awid i g"tZv e"emvqx" i KvR"tK mnR K"i t` q-Dw"uU gj "vqb Ki |

2|

		"kj x e"vsK	tK"mLb e"vsK
tmev `v"bi c"xwZ I cY"mgn	=>	mbvZb c"xwZ	Kw"uDUvi e"vsK tW"eU KvW" t"uWU KvW" GmGgGm c"xwZ Gwb et"Å e"vsuKs
Kvh"ig "i i"	=>	2005 mvj	2005 mvj
cwi Pvj bv e"q (eQi c"Z)	=>	2 tKwU	2 tKwU
j v"v	=>	50 j "l	80 j "l

eZ"v"tb "kj x e"vsK"tqi cwi Pvj Kiv "tK"mLb e"vsK" - Gi g"tZv tmev Pvj yKi tZ P"v"Q|

- K. tK f"v"tj v ewYwR"K e"vsK"tK Zvj Kv"v" e"vsK w"t"mte "KwZ t` q?
- L. tKvb ai"tbi wnmve L"j wegvi m"eavl cvl qv hvte? e"vL"v Ki |
- M. t"mLb e"vs"tK tKvb ai"tbi e"vsuKs-tmev Pvj yAv"Q? e"vL"v Ki |
- N. "kj x e"vsK G t"mLb e"vs"tKi g"tZv tmev Pvj y Kiv KZUKz hv" hv" nte etj g"tb Ki? w"t"K"Y Ki |

Øv` k Aa`vq e`vsK I MönK

GB Aa`vq cvtVi gva`tg wk`qv_`fv e`vsK KZK MönKtK cÖ E wevfbei Kg tmev m`útK`avi Yv j vf Ki te|
ZvQvov e`vsKtKi cÖZ MönK Ges MönKtKi cÖZ e`vsK cÖZtKi `vq `wqZj m`útK`wKQWv Ávb j vf Ki tZ
cvi te| GB Aa`vq cvtV wk`qv_`fv e`vsK wmvteí tMvcbxqZv i qv Qvovl tPK m`útK`RvbtZ cvi te|

GB Aa`vq cvW tk`l Avgi v-

- e`vsK I MönK m`útK` ai b Ges ci `úti i cÖZ `wqZj RvbtZ cvi e|
- e`vsK wmvteí tMvcbxqZv m`útK`RvbtZ cvi e|

12.0 mPbv

e'vsK I MõnK Av v I wekymB e'vsuKs e'emvi gj gš; hv e'vsuKs e'emvi wfvEgj | GB m'úK©mZZv, wõv I wekymB Dci wbfP Kti ^Zwi nq Ges GB m'úK© AebwZ ¶wZKi e'emvqK cwi YwZ tUtB Avtb |

12.1 e'vsK I MõnK m'úK© aib

e'vsuKs e'emvtq wj B e'w³, Ktc¶ikb A_ev tKv'úwbtK e'vsKvi ejv nq | tZgub MõnK ej tZ H e'w³tKB ešvq, wlvb e'vstKi thKvtbv aib i wnmve A_ev Ab'vb" tmevi gva'tg H e'vstKi mvt_ h³ | e'vsK e'emvtq MõnKtK cõ E tmev I Kvhewj tK wfvE Kti e'vsK-MõnK m'úK© wbgwj wLZ `wótkvY t_tK wefePbv Kiv hvq:

- 1) tWUi tµwUi m'úK©. e'vsK I Zvi MõnK gta" tWUi-tµwUi m'úK©(Debtor and Creditor Relation) we`gub | MõnK hLb e'vstKi KvQ UvKv Rgv t`q, ZLb e'vsK tWUi Ges MõnK tµwUi nq, Avevi wecixZ m'úK©weivR Kti, hLb e'vstKi KvQ t_tK MõnK FY tbq |
- 2) Pw³ex m'úK©. wnmve tLvj vi ga" w`tq AvBbMZfvte e'vsK I MõnK gta" GKwU Pw³ex m'úK© m'ú nq | GtZ Kti `B ct¶iB wKQz Avakvi I `wqZi m'ú nq | Ges GB Pw³i Kvi tY e'vsK Zvi AvgvbZKvixi RgvKZ UvKv PwnevgvT tdi Z w`tZ eva" |
- 3) e'vsK MõnK AwQ : e'vsK AtbK mgq Zvt` i MõnK m'úwE h_v: `Y¶ sKvi, `wj jcT BZ`w` msi ¶tYi gva'tg Zvt` i AwQ wnmvte KvR Kti _vtK | GuU GKwU AvBbMZ wKš' wfbæai tbi m'úK©
- 4) eÜK `vZv-eÜK MõxZv m'úK©. MõnK m'úwEi wecixZ e'vsK wefbaekvi eÜK FY w`tq _vtK | Gfvte eÜK `vZv-eÜK MõxZv m'úK© m'ú nq |
- 5) e'vsK MõnK cõZwba (Agent) : MõnK ct¶i t`bv cwi tkva I cvl bv Av`vtqi gva'tg e'vsK MõnK cõZwba wnmvte KvR Kti _vtK |

12.2 MõnK cõZ e'vstKi `wqZi

e'vsuKs e'emvi gj bwZ Abhvqx MõnK t`P¶v e'vstKi GKwU Aek`B cij bxq cweT `wqZi; G wełtq e'vstKi wlgiefc `wqZi AtQ |

- 1) A_©tdiZ: m'vavi Yfvte e'vsK MõnK UvKv PwnevgvT tdi Z w`tZ eva" _vtK | Zte Guv h_vh_ cõµqvq m'úw` b nZ nte | thgb: Pj wZ I mÅqx wnmvte hw` UvKv Rgv _vtK Zte MõnK tPK wj tL UvKv Zj tZ cvti | G e'vcvti e'vstKi Abgvzi cõqvRb tbB | Zte G mspvš-wKQz wevawbt a MõnKtK tgb Pj tZ nq |
- 2) wnmvtei tMvcbxqZv : MõnK wbt`R, evsj vt`k e'vstKi wbt`R, AvBbMZ Abgvz A_ev Av`vj tZi wbt`R Qvov e'vsK MõnK wnmve m'úwKZ Z_` cKvk Kitz cvti bv |
- 3) AvgvbZKvixi wbt`R cij b : e'vsK Zvi gto'tj i ev AvgvbZKvixi wbt`R Abhvqx AvgvbtZi A_© e'emvi Kti _vtK | thgb: gto'j tKvtbv e'w³ ev c¶tK A_©cwi tkva Kitz wbt`R w`tj e'vsK tmB

Abjvqx cwi tkva Kti | GKBFvte gt° j hw` ZZxq tKvfbv c¶ nZ A_° tPK ev wej Av`vq Kivi Rb` e`vsKtqi Dci Avt`k Rwi Ktib ZLb e`vsK tmB vbt`R cvj b Kti |

4) mft` i Av`vb-c0vb I tmevi wd : e`vsK Zvi gt° tj i c0c` mÿ `qsuµqfvte Zvi wnmvte Rgv Kti |

5) mjeavRbKfvte FY cwi tkvtai mthvM c0vb : FY cwi tkvtai t¶¶t e`vsK FYM0xZvtK h_vh_ mjePvi Ki te Ges FY cwi tkvtai Rb` DchP mgq I mthvM c0vb Ki te |

12.3 e`vstKi c0Z M0ntKi `wqZi

M0ntKi c0Z thgb e`vstKi `wqZi Avt0, tZgwb e`vstKi c0Z M0ntKt` i wKQz `wqZi AtQ | M0ntKi Ki Yxq wbgjfc :

1) mZZv : e`vstKi mvt_ mæutK¶ t¶¶t mZZvi cwi Pq t`qv M0ntKi GKwJ cig `wqZi | wnmve tLjv t_tK`i` Kti mefe`vq mwVK Z_` c0vb Kiv M0ntKi Aek` KZ0 |

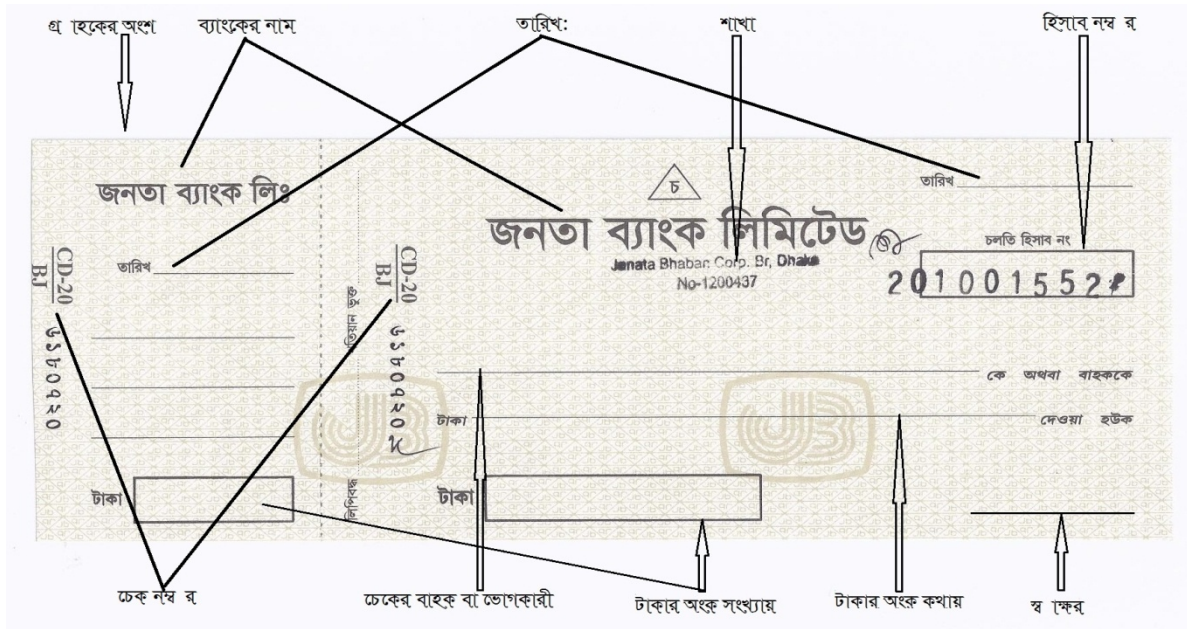
2) FY cwi tkva : e`vstKi vbKU nZ MpxZ FY Pw³ Abjvqx mgqgtZv cwi tkva Kiv gt° tj i cweT `wqZi I KZ0 | A_¶ Pw³ Abjvqx FY cwi tkva bv ntj e`vsK eUwK mæuE tµvK I weµ Kti AvBtbi gva`tg Zvi cvl bv Dxvi Kitz cvti |

3) mÿ Av`vq : Pj wZ wnmvte RgwZwi³ DtEvj b ntj FYM0xZvi t¶¶t e`vsK mÿ tKtU tbq | e`vsK Ab`vb` mjeav ev tmev w`tj I Zvi Rb` GKwJ hw³msMZ tmev wd tKtU tbq | Pw³ Abjvqx e`vstKi FtYi mÿ I Avmj c0vb Kiv M0ntKi `wqZi |

4) gt° j tPK AsKtb mZKZv Ges wbgq Kvbpb tgtb Pj te | thgb- mwVK `¶¶i nZ nte, Zwi L mwVK nZ nte, tPtK wj wLZ UvKv wnmvte Rgv _vKtZ nte BZ`w | tPK ej tZ AvgvbZKvi x KZ0 e`vstKi Dci wj wLZ Avt`k e¶S _wK |

tPK nt`Q GKwJ n`vstthvM` weibgg wej , mvaviYZ Avgiv `B ai tbi tPK t` LtZ cvB :

- 1) evnK tPK: e`vsK Gt¶¶t tPtKi evnKtK bM` A_¶ tZ eva` _vtK |
- 2) uKg tPK: mvaviYZ Gai tbi tPK M0ntKi Avt`k Abjvqx wv`0 c0cKtK e`vstKi wnmvtei gva`tg cwi tkva Kiv nq | G ai tbi tPtK bMt` A_° cwi tkvtai tKvfbv mthvM tbB | mvaviYZ G ai tbi tPKtK `vM KvUv tPK ej v nq | 12.1 bs QtK GKwJ tPtKi Qwe I Zvi weifbæAstki cwi Pq Dc`vcb Kiv ntj v |

QK bs 12.1: GKwU tPtKi Qwe I Zvi wef³As+k i cwi Pq

12.4 e'vsK wmwte i tMvcbxqZv Ges G msµvš-Z_

e'vsK Ges MõnK i m'úKQek|tmi | i'ayvek|m f½, ^bwZKZvi wechQ | AvBtbi cwi cšx tKvfbv wKQzKi tj G m'úKp cwi mgwB NtU | e'vsK Ges Zvi MõnK i m'úKp Aemvb m'æ" Avt v th th Kvi tY NUtZ cvti, Zv nt"Q-

- 1) MõnK Av`vj Z KZK t`Dwj qv tNwl Z : MõnK Av`vj Z KZK t`Dwj qv tNwl Z ntj B e'vsK i m'úK_ Zvi wmwte i Pj³ i cwi mgwB NtU |
- 2) g°j gvbwmK fvi mvg" nvi vtj : gvbwmK fvtæ Amy' e'w³ i m'úK_ m' fvtæ tj bt`b cwi Pj bv Kiv m'æ bq Ges AvBvbm fvtæ gvbwmK fvi mvg" nxb e'w³ Pj³ m'úv`tbi Awakvi ivtL bv, tmt"t t e'vsK i m'úK_ g°j i m'úK i mgwB NtU |
- 3) Mvibwk AWp Rwi Kiv ntj : Av`vj Z KZK g°j i Dci tKvfbv Mvibwk AWp Rwi Kiv ntj D³ g°j i wmwte mvgwqK ev m'úY fvtæ eÜ Kti w`tZ e'vsK eva" _vtK |
- 4) e'vsK i wR`^wmxvš-: g°j hw` Zvi Pj³ Abjvqx mZZvi bwZ tgbt bv Ptj ev cZvi Yvi Avkq tbq, tmt"t t e'vsK g°j i m'úK QbæKi tZ cvti |
- 5) g°j i wR`^wmxvš-: g°j hw` tKvfbv Kvi tY e'vsK i m'úK_ tj bt`b Pj ybv ivLvi wmxvš-MõY Kti, tmt"t t e'vsK i m'úK_ g°j i m'úK cwi mgwB NtU |
- 6) hYRwbZ Kvi tY kµZv : hYRwbZ Kvi tY e'vsK i m'úK_ g°j ci`úi wef³ Astk Ae`vb Ki tj e'vsK i m'úK_ g°j i m'úK bõ ntq hvq |

mRbkxj c'kæ

e'w`b a'fi tP'ov K'fi Avte` Zvi e'Uz i'ndK'tK e'vst'K wnmve tLvj vi e'vcv'ti i'wR Kiv'tZ m'f'g nqwb, KviY w'bw`'e' c'q'v I n'v'ti m'y cvl qv hvq etj i'ndK me'v Zvi A_R'uo `vbxq tc'Si m'fv KZ'R cwi Pw'j Z m'igw'Z'tZ i'v'tL | w'K'S' MZ K'tqK gym c'te'v'Zv't` i e'emvi w'K'Qy bZb kvLvq c'p'i gjj v'gj I m'vR-m'3/4v mi A'vg m'tq Zvr'f'w'YK A't_P' c'q'vRb nI qvq Avte` Zvr'f'w'YK f'v'te e'vsK t'_t'K w'bw`'e' cwi gvY UvKv Z'tj Av'tb | w'K'S' i'ndK Zvi dj'cj tc'Si m'igw'Zi t'kvIva`'f'f't'K e'u Ab't'iva K'fi `i Lv`-w' t'qI mgq'g'tZv UvKv Zj'tZ e`_h'q |

K. e'vs'w'Ks e'emvq w'j B e'w'3't'K Kx etj ?

L. u'Kg t'PK Kx Zv e'vL'v Ki |

M. Av'te't` i Zvr'f'w'YK f'v'te UvKv Zj'tZ c'vivi KviY, t'j v e'Y'v Ki |

N. Avte` I i'nd't'Ki `w' c'q'Z'v't'bi g'ta` t'kv'w'U'tZ UvKv i'vL'v't'K Z'ig A'w'K h'y'3'h'y'3 etj g'tb Ki |

দেশকে ভালোবাসো, দেশের মঙ্গলের জন্য কাজ কর
- মাননীয় প্রধানমন্ত্রী শেখ হাসিনা

বুদ্ধিহীনের কাছ থেকে
পরামর্শ না নেওয়াই ভালো

২০১৩ শিক্ষাবর্ষ থেকে সরকার কর্তৃক বিনামূল্যে বিতরণের জন্য

মুদ্রণে :